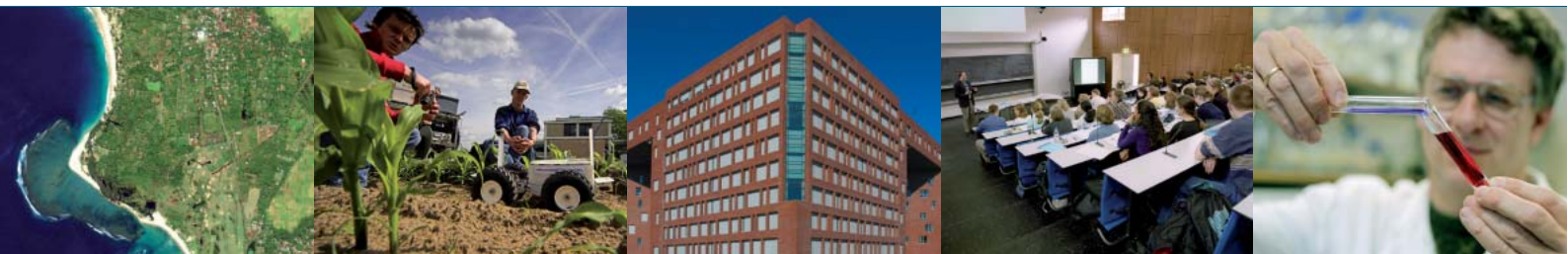

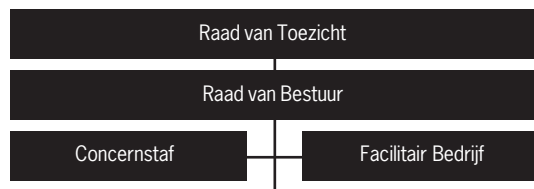
jaarverslag Wageningen UR 2006

WAGENINGEN UR

For quality of life

Agrotechnology & Food Sciences Group	Animal Sciences Group	Environmental Sciences Group	Plant Sciences Group	Social Sciences Group	Hogeschool Van Hall Larenstein						
Wageningen Universiteit					Van Hall Larenstein	Wageningen International					
Agrotechnologie & Voedingswetenschappen	Dierwetenschappen	Omgevingswetenschappen	Plantenwetenschappen	Maatschappijwetenschappen		Wageningen IMARES					
Gespecialiseerde onderzoeksinstituten					Integrale gebiedsontwikkeling	Wageningen Business School					
						Restaurant van de Toekomst Food Technology Centre Quality in Chains Bio-based Products	Infectieziekten Veehouderij Producten	Alterra	Plant Research International Praktijkonderzoek Plant & Omgeving	LEI	Wageningen Business Generator
					Diermanagement en Landbouw	Wettelijke onderzoekstaken (WOT):					
											CIDC-Lelystad
					Voeding en Gezondheid	4 wettelijke onderzoeksprogramma's					

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Raad van Bestuur en Raad van Toezicht	5
1 Jaarverslag Wageningen UR	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Verslag Raad van Toezicht	6
1.3 Kengetallen Wageningen UR	8
1.3.1 Kengetallen Wageningen Universiteit	8
1.3.2 Kengetallen Hogeschool Van Hall Larenstein	9
1.3.3 Kengetallen Stichting DLO	9
1.4 Instelling algemeen	10
1.4.1 Missie en strategie	10
1.4.2 Kerngebieden	10
1.4.3 Interne organisatie	10
1.4.4 Wageningen Universiteit	11
1.4.5 Hogeschool Van Hall Larenstein	11
1.4.6 Stichting DLO	12
1.4.7 Medezeggenschap	14
1.4.8 Klachtenregelingen en Beroep & bezwaar	14
1.5 Onderwijs en studenten	16
1.5.1 Onderwijs en opleidingen Wageningen Universiteit en Hogeschool Van Hall Larenstein	16
1.5.2 Informatie- en communicatietechnologie in het onderwijs	17
1.5.3 Interne en externe kwaliteitszorg	18
1.5.4 Studierendementen	19
1.5.5 Studentenwerving	20
1.5.6 Opvang van studenten	21
1.5.7 Studievoortgang en studiebegeleiding	21
1.5.8 Studentenbegeleiding	22
1.5.9 Studentenvoorzieningen	23
1.5.10 Alumni en fondsenwerving	24
1.6 Onderzoek	24
1.6.1 Onderzoeksbeleid Wageningen Universiteit en Stichting DLO	24
1.6.2 Kwantitatieve gegevens Wageningen Universiteit	25
1.6.3 Kwaliteitszorg Wageningen Universiteit en Stichting DLO	26
1.6.4 Onderzoekscholen Wageningen Universiteit	27
1.6.5 Onderzoek Hogeschool Van Hall Larenstein	28
1.7 Internationalisering	28
1.7.1 Internationalisering algemeen	28
1.7.2 Internationalisering in het onderwijs	29
1.7.3 Internationalisering in het onderzoek	31
1.8 Faciliteiten	33
1.8.1 Huisvesting	33
1.8.2 Facilitaire diensten	33

2	Financieel verslag	35
2.1	Financieel jaarverslag Wageningen Universiteit	36
2.1.1	Jaarrekening	39
2.1.2	Overige gegevens	62
2.1.3	Bijlagen	64
2.2	Financieel jaarverslag Stichting Van Hall Larenstein	68
2.2.1	Jaarrekening	72
2.2.2	Overige gegevens	94
2.2.3	Bijlagen	97
2.3	Financieel jaarverslag Stichting DLO	101
2.3.1	Jaarrekening	103
2.3.2	Overige gegevens	135
2.4	Bezoldiging	140
3	Sociaal verslag	141
3.1	Reorganisatie (Focus 2006)	141
3.2	HRM in strategische plannen	141
3.2.1	HRM in plan 2003-2006	141
3.2.2	HRM in plan 2007-2010	142
3.3	CAO-ontwikkelingen	142
3.3.1	Salarissen	142
3.3.2	Werkloosheidsuitkering	143
3.3.3	Nieuwe en aangepaste regelingen	143
3.3.4	Scholingsonderzoek ondersteunend en beheerspersoneel (OBP)	143
3.3.5	Resultaat & Ontwikkelingsgesprekken (R&O)	143
3.3.6	Arbeidsmarktmaatregelen	143
3.4	Medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO)	143
3.5	Ontwikkeling van medewerkers: LerenderWijs	144
3.5.1	Top-Professionalisering	144
3.5.2	Acquireren met vertrouwen	145
3.6	Ziekteverzuim	146

4	Arbo- en Milieudienst	147
4.1	Inleiding	147
4.2	Algemeen	147
4.2.1	Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E)	147
4.3	Gezondheid en Welzijn	148
4.3.1	Verzuimbegeleiding	148
4.3.2	Verzuimgegevens	148
4.3.3	Langdurig zieken	149
4.3.4	Sociaal medisch team	150
4.3.5	Beleids sociaal-medisch team	150
4.3.6	Advisering management	150
4.3.7	Curatieve dienstverlening Bedrijfsmaatschappelijk Werk	150
4.3.8	Psychosociale preventie Bedrijfsmaatschappelijk Werk	151
4.3.9	Cursusprogramma Gezondheidsbevordering	151
4.3.10	RSI-preventie	152
4.3.11	Mediation	152
4.4	Veiligheid & Milieu	153
4.4.1	Nieuwbouwadvisering	153
4.4.2	Bedrijfshulpverlening (BHV)	153
4.4.3	Incidenten en ongevallen	153
4.4.4	Gebruiksvergunningen	153
4.4.5	Afval	153
4.4.6	Energie	154
4.4.7	Klachten/milieu-incidenten	154
Bijlage I A	Onderwijs Wageningen Universiteit	155
Bijlage I B	Onderwijs Hogeschool Van Hall Larenstein	162
Bijlage II	Onderzoek	168
Bijlage III	Sociaal verslag	169
Bijlage IV	Arbo- en Milieudienst	174
Bijlage V	Overzicht gasten Raad van Bestuur	183

Voorwoord

De Raad van Bestuur kijkt met tevredenheid terug op het jaar 2006. Dit jaarverslag laat zien dat we op tal van terreinen goede resultaten hebben geboekt, zowel inhoudelijk (onderwijs en onderzoek) als qua bedrijfsvoering. De maatregelen van de, in begin 2004 in gang gezette, operatie Focus 2006 zijn in het verslagjaar 2006 volledig ingevoerd. Mede dankzij een voortvarende uitwerking hebben de financiële resultaten van alle drie de onderdelen van Wageningen UR een sterke verbetering laten zien. De formatie van de contractresearchorganisatie is meer in evenwicht met het aanbod aan opdrachten uit de markt, terwijl de kosten voor staf en ondersteuning zijn teruggebracht. Dat leidde in 2006 tot een positief resultaat van ongeveer 15 miljoen euro. De, als gevolg van de kosten voor de krimpoperatie, afgenomen solvabiliteit van DLO (eigen vermogen als percentage van het totale vermogen) kan iets eerder dan voorzien weer worden aangevuld.

Waren er, ook weer dankzij Focus, in 2006 bij onze universiteit al extra middelen voor onderwijs en onderzoek beschikbaar, dankzij de goede resultaten zal die trend kunnen worden doorgezet. Van Hall Larenstein heeft een sluitende exploitatie en dankzij de verkoop van de vestiging in Deventer een positief resultaat.

Heel belangrijk in 2006 was de afronding van het strategisch plan 2007–2010. In een interactief proces met medewerkers, studenten, alumni en stakeholders is een inspirerend en krachtig nieuw strategisch plan beschikbaar gekomen. Het domein van Wageningen UR is opnieuw beschreven: Gezonde Voeding en Leefomgeving. Binnen het domein is nadrukkelijk meer aandacht ingeruimd voor de mens. Naast deze nieuwe – lifestyle – component binnen het domein is er gekozen voor drie nieuwe maatschappelijke speerpunten, waarin extra geïnvesteerd zal worden: Biobased Economy, Klimaatbestendige kustzones en Voeding, gezondheid en gedrag. Daarnaast is vastgesteld dat extra geïnvesteerd zal worden in de uitbouw van drie expertisevelden: Systeembioïologie, Bionanotechnologie en het koppelen van schaalniveaus en governance. Met deze beslissingen is een goede basis gelegd voor het verder uitbouwen van een sterke nationale en internationale positie binnen deze actuele wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.

2006 laat een verder herstel zien van de belangstelling van studenten voor de opleidingen van zowel WU als VHL. Hierbij moet wel de kanttekening worden geplaatst dat de hbo-instroom in de universitaire masters enigszins tegenviel. Ook bij Wageningen Graduate Schools zijn de ontwikkelingen in 2006 positief geweest: het aantal promoties steeg en de instroom van PhD-studenten ook. In het kader van het strategisch plan is een aanzet gemaakt voor het versterken van de samenhang tussen de onderwijsprogramma's en leerwegen van Wageningen Universiteit en Van Hall Larenstein. Dit zogenaamde Onderwijshuis zal de doelmatigheid en de vraagsturing versterken. Ook is Wageningen Universiteit in 2006 voor de tweede achtereenvolgende keer op de eerste plaats geëindigd in de jaarlijkse ranking van de *Keuze Gids Hoger Onderwijs*.

Kortom: in 2006 is de basis gelegd voor een inhoudelijk en financieel krachtige ontwikkeling in de komende jaren. Dat is te danken aan een onverminderd grote inzet van al onze medewerkers en studenten, als ook aan onze stakeholders, die dit alles mede mogelijk hebben gemaakt.

Aalt Dijkhuizen
Voorzitter Raad van Bestuur

Raad van Bestuur en Raad van Toezicht

Wageningen Universiteit en de instituten van Stichting DLO vormen samen met Stichting Van Hall Larenstein Wageningen Universiteit en Researchcentrum, afgekort tot Wageningen UR.

De leden van de Raad van Bestuur van Wageningen UR zijn tevens College van Bestuur van Wageningen Universiteit, van Stichting DLO en van Stichting Van Hall Larenstein.

Raad van Bestuur

dr. ir. A.A. Dijkhuizen (voorzitter)

prof. dr. M.J. Kropff (onderwijs en onderzoek, tevens rector magnificus Wageningen Universiteit)

dr. I.J.J.H. Breukink (bedrijfsvoering)

De leden van de Raad van Toezicht van Wageningen UR zijn tevens Raad van Toezicht van Wageningen Universiteit, van Stichting DLO en van Stichting Van Hall Larenstein.

Raad van Toezicht

prof. dr. J.A. van Kemenade (voorzitter)

mw. M. de Boer (vice-voorzitter)

dr. J.J. van Duijn

mw. J.R.H. Maj-Weggen

dr. J.A.J. Vink

1 Jaarverslag Wageningen UR

1.1 Inleiding

Wageningen UR (Universiteit en Researchcentrum) geeft een geïntegreerd jaarverslag uit dat bestaat uit de volgende onderdelen:

- Jaarverslag Wageningen UR (met informatie over de instelling, het primaire proces en de faciliteiten, waar relevant uitgesplitst naar juridische entiteit);
- Financieel verslag van Wageningen Universiteit, van Stichting DLO en van Stichting Van Hall Larenstein;
- Sociaal verslag Wageningen UR;
- Arbo- en milieuverslag Wageningen UR.

Dit jaarverslag voldoet aan de volgende wet- en regelgeving en gemaakte afspraken:

- Richtlijn jaarverslaggeving hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- Wet op de Ondernemingsraden (informatieverstrekking);
- Afspraken met vakbonden en medezeggenschap;
- Wet Milieubeheer;
- Arbowet.

1.2 Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in 2006 vijf maal een reguliere vergadering gehouden. De voorzitter heeft regelmatig informeel overleg gevoerd met de voorzitter van de Raad van Bestuur. Verder heeft de voorzitter een overleg bijgewoond van de Raad van Bestuur met de medezeggenschap en is de Raad van Toezicht enkele malen bijeen geweest zonder aanwezigheid van de Raad van Bestuur. De Raad van Toezicht heeft een financiële Auditcommissie ingesteld, die dit verslagjaar drie maal overleg heeft gevoerd met een lid van de Raad van Bestuur. Daarnaast heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de Minister van LNV en de Raad van Toezicht, in bijzijn van de voorzitter van de Raad van Bestuur.

In bovengenoemde overleggen zijn in het afgelopen jaar de volgende onderwerpen aan de orde gekomen:

Het *jaarverslag 2005* Wageningen UR, inclusief jaarrekening Stichting Van Hall Larenstein 2005, jaarrekening Wageningen Universiteit 2005 en jaarrekening Stichting DLO 2005 zijn besproken in de Auditcommissie en vervolgens op basis van een positief advies van de Auditcommissie door de Raad van Toezicht goedgekeurd. In het jaarverslag 2005 is de verslaglegging van de juridische entiteiten van Wageningen UR zo veel mogelijk geïntegreerd opgenomen. Om te voldoen aan de formele verplichtingen zijn de jaarrekeningen gescheiden gerapporteerd.

Aan de hand van de per kwartaal verstrekte managementberichten heeft de Raad van Toezicht de *financiële ontwikkelingen* binnen de entiteiten van Wageningen UR in 2006 nauwkeurig gevolgd. Het is verheugend dat het operationele resultaat in algemene zin is verbeterd en de ontwikkelingen de goede kant op gaan. Dit is mede het gevolg van de uitvoering van de operatie Focus 2006, wat heeft geleid tot een Focusgerelateerde reductie van de personeelsomvang met ruim 700 fte's, inclusief een sterke vermindering van de overhead.

De Raad van Toezicht onderschrijft de bevindingen uit de rapportages van de accountant PricewaterhouseCoopers (PWC) en heeft de Raad van Bestuur verzocht de aanbevelingen en verbeterpunten van PWC voortvarend ter hand te nemen, waarbij eerst de lopende aanbevelingen worden afgerond en de aandacht wordt gericht op de door PWC aangegeven prioriteiten. Verder heeft de Raad van Toezicht nadrukkelijk gewezen op de aanbevelingen met betrekking tot Hogeschool Van Hall Larenstein, waarbij stevig ingezet moet worden op de Planning & Control cyclus en de personele bezetting.

De *begroting 2007* van de drie entiteiten Stichting DLO, Wageningen Universiteit en Hogeschool Van Hall Larenstein is besproken en na positief advies van de Auditcommissie goedgekeurd. De gerealiseerde resultaatsverbetering, mede als gevolg van de uitvoering van Focus 2006, laat onverlet de noodzaak voor de Raad van Bestuur om alert te blijven en strak management te blijven voeren, dit met het oog op de nog aanwezige zorgpunten, zoals de liquiditeits- en rendementsontwikkeling.

In het kader van *Corporate Governance* heeft de Raad van Toezicht een Renumeratiecommissie ingesteld en zijn de reglementen voor de Raad van Toezicht, de Auditcommissie en de Renumeratiecommissie vastgesteld. Ook is besloten om tenminste eenmaal per twee jaar een Resultaat & Ontwikkelingsgesprek te voeren met de leden van de Raad van Bestuur en eenmaal per twee jaar een interne zelfevaluatie uit te voeren. Op basis van uitgevoerde accreditaties (onderwijs), visitaties (onderzoek) en andere informatie beoordeelt de Raad van Toezicht of het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek voldoende is geregeld. Daarmee bewaken we de horizontale verantwoording en zien toe op de naleving van de zorgplichtbepalingen.

Dit verslagjaar heeft de Raad van Toezicht de richting en hoofdlijnen van het *Strategisch Plan* Wageningen UR 2007–2010 in meerdere overleggen besproken. Daarbij is extra aandacht gevraagd voor:

- de samenwerking tussen Hogeschool Van Hall Larenstein en Wageningen Universiteit (met name op het gebied van onderwijs);
- het levend houden van de strategie, onder meer door een jaarlijkse evaluatie van de implementatie;
- het benadrukken dat Wageningen UR uniek is in haar combinatie van organisatiedoelen: verdiepend wetenschappelijk onderzoek als ook marktgerichtheid en zowel WO als HBO.

De Raad van Toezicht heeft het Strategisch Plan vastgesteld en goedgekeurd. Vervolgens heeft de minister van LNV zijn goedkeuring aan het Strategisch Plan gegeven.

Op basis van de rapportages is de voortgang van het strategische *Nieuwbouw Plan* gevolgd.

Verder heeft de Raad van Toezicht kennisgenomen van de resultaten van het *Medewerkertevredenheidsonderzoek* en geconstateerd dat de Raad van Bestuur serieus inzet op concrete verbeteracties, gekoppeld aan een zorgvuldig communicatietraject.

De Raad van Toezicht heeft kennisgenomen van het besluit van de Raad van Bestuur om *Wageningen IMARES* niet op één unilocatie te vestigen, maar te kiezen voor handhaving van drie locaties waarbij via een groei-model specialisatie en concentratie worden gerealiseerd.

Op gebied van *studentenwerving* heeft de Raad van Toezicht periodiek kennisgenomen van de vooraanmeldingen van scholieren bij Wageningen Universiteit en Hogeschool Van Hall Larenstein. Om een inschatting te kunnen maken of Hogeschool Van Hall Larenstein als onderdeel van Wageningen UR aantrekkelijker is geworden voor studenten, volgt de Raad van Toezicht nadrukkelijk het aantal doorstromers van Hogeschool Van Hall Larenstein naar Wageningen Universiteit.

Namens de Raad van Toezicht
Prof. dr. J.A. van Kemenade (voorzitter)

Bedragen * € 1000,-

1.3 Kengetallen Wageningen UR

1.3.1 Kengetallen Wageningen Universiteit

	2006	2005	2004	2003
Studenten (totaal per 01-12)	4.945	5.001	4.975	4.947
Instroom eerstejaars	1.106	1.049	1.103	1.163
Totaal reguliere studenten	4.461	4.433	4.459	4.485
Extranei	0	0	0	5
MSc	1	4	18	29
Overige ingeschrevenen	483	564	498	428
Aantal afgestudeerden	1.417 ¹	1.297 ²	1.152 ³	652 ⁴
Promoties	224	192	170	178
Waarvan buitenlandse promovendi	126	102	76	91
Gemiddeld personeelsbestand WU (totaal in fte)	2.210	2.286	2.356 ⁵	2.381
Vermogen WU ⁶ (in € mln.)				
Vermogen in vaste activa	196,4	172,7	145,5	145,5
Eigen vermogen	108,9	103,4	116,4	128,0
Totaal Vermogen	243,5	218,8	193,5	201,3
Solvabiliteitsratio	44,7%	47,2%	60,2%	63,6%
Liquiditeit WU (in € mln.)				
Liquide middelen	21,4	24,7	22,9	20,9
Netto-werkkapitaal	-39,4	-40,3	-12,5	-8,5
Current ratio	0,5	0,5	0,8	0,9

¹ Het betreft hier afgestudeerden van de ongedeelde opleidingen (255), de 3-jarige BSc-opleidingen (371) en de 2-jarige MSc-opleidingen (791).

² In 2005 zijn meegenomen: de afgestudeerden van de ongedeelde opleidingen (395), de afgestudeerden van de 3-jarige BSc-opleidingen (275) en de afgestudeerden van de 2-jarige MSc-opleidingen (627).

³ In 2004 zijn naast de afgestudeerden van de ongedeelde opleidingen (555) ook de afgestudeerden van de 3-jarige BSc-opleidingen (158) en de 2-jarige MSc-opleidingen (439) meegenomen.

⁴ In 2003 zijn naast de afgestudeerden van de ongedeelde opleidingen (610) ook de afgestudeerden van de 3-jarige BSc-opleidingen (32) en de 2-jarige MSc-opleidingen (10) meegenomen.

⁵ Met ingang van 2004 zijn deze gegevens exclusief stagiaires. Dit in afwijking tot voorgaande jaren.

⁶ In 2006 is als gevolg van stelselwijziging een schuld opgenomen van € 5,8 mln. ten behoeve van openstaande verlofuren. Deze (kortlopende) schuld is in de beginbalans gevormd ten laste van het eigen vermogen. Het eigen en vreemd vermogen 2005 wijkt daardoor af van de jaarrekening 2005.

Bedragen * € 1000,-

1.3.2 Kengetallen Hogeschool Van Hall Larenstein

	2006	2005	2004	2003
Studenten (totaal per 01–10)	4.050	3.956	3.995	4.068
Instroom	1.113	1.209	1.094	1.164
Afgestudeerden	691	746	722	769
Gemiddeld personeelsbestand VHL (totaal in fte)	425	428	474	493
Vermogen VHL (in € mln.)				
Vermogen in vaste activa	34,6	37,5	40,0	41,3
Eigen vermogen	1,3	-2,3	-2,2	2,4
Totaal Vermogen	49,3	52,6	52,2	56,8
Solvabiliteitsratio inclusief egalisatierekening investeringsubsidies	20,5%	13,4%	14,4%	20,5%
Liquiditeit VHL (in € mln.)				
Liquide middelen	9,0	8,4	5,0	7,7
Netto-werkkapitaal	-8,0	-4,2	-4,9	-4,7
Current ratio	0,95	0,78	0,70	0,75

1.3.3 Kengetallen Stichting DLO

	2006	2005	2004	2003
Omzet	316.229	322.051	328.818	333.708
Aandeel LNV in omzet ⁷	53%	53%	53%	54%
Netto resultaat	12.987	-18.214	-26.577	2.028
Eigen vermogen	207.482	194.495	217.898	244.475
Investerings in bedrijfsgebouwen en -terreinen	51.975	17.113	16.937	15.477
Investerings in overige materiële vaste activa ⁸	5.539	5.720	6.247	13.238
Liquide middelen per 31–12	76.319	65.690	43.592	38.989
Kasstroom uit operationele activiteiten	34.060	42.477	36.313	6.934
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-51.573	-24.835	-16.244	-28.718
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	28.142	4.456	-15.466	797
Kasstroom	10.629	22.098	4.603	-20.987
Gemiddelde personele bezetting in fte ⁹	2.845 fte	3.145 fte	3.557 fte	3.759 fte

⁷ LNV omzet bestaat uit omzet van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit overeenkomstig de subsidieregeling alsmede aanvullende projectfinanciering die is opgenomen onder contractresearch. Het totaal van de LNV omzet wordt gerelateerd aan de totale omzet.

⁸ Investerings in overige materiële vaste activa, dus exclusief bedrijfsgebouwen en -terreinen.

⁹ De stand van de personele bezetting exclusief stagiairs eind 2006 bedroeg 2.789 fte, eind 2005 was dit 2.957 fte en eind 2004 was dit aantal 3.275 fte. De daling tussen 2006 en 2005 bedraagt derhalve 168 fte (174 fte inclusief stagiairs) en tussen 2005 en 2004 een daling van 318 fte (330 fte inclusief stagiairs).

1.4 Instelling algemeen

1.4.1 Missie en strategie

Missie en strategie

'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Dat is de missie van Wageningen Universiteit en Researchcentrum. Onze 6.300 medewerkers en 9.000 studenten uit ruim 100 landen werken in ons domein van 'Gezonde voeding en Leefomgeving' overal ter wereld, zowel voor overheden als voor bedrijfsleven. De kracht van Wageningen UR ligt in de bundeling van gespecialiseerde onderzoeksinstituten, Wageningen Universiteit en Hogeschool Van Hall Larenstein en in de samenwerking vanuit verschillende natuur- en maatschappijwetenschappelijke disciplines. Hierdoor ontstaan wetenschappelijke doorbraken die snel naar de praktijk en naar het onderwijs kunnen worden vertaald. Dat is de Wageningen-aanpak. Onze kwaliteit blijkt onder meer uit onze score in de top-6 van de wereldwijde citatie-indexen op ons vakgebied.

1.4.2 Kerngebieden

Het domein van Wageningen UR betreft 'Gezonde voeding en Leefomgeving' en bestaat uit drie samenhangende kerngebieden:

- **Voeding en voedselproductie**

De productie en aanvoerkant in de voedselkolom: duurzame land- en tuinbouw en visserij/visteelt, internationale voedselketens en netwerken, gezondheidsaspecten van voeding en het gebruik van biomassa in het kader van een bio-based economy.

- **Leefomgeving**

Natuur, landschap, landinrichting, het beheer van water en zee en de verschillende claims op de ruimte die met elkaar in conflict kunnen raken. Ook biodiversiteit en duurzaamheid van beheer en productie maken er deel van uit.

- **Gezondheid, leefstijl en levensomstandigheden**

De invloed van het keuzegedrag van de mens op gezondheid, voeding en leefomgeving. Het gedrag als consument, burger of recreant, de houding tegenover risico en zekerheid, de perceptie van kwaliteit en veiligheid, en voedselzekerheid in relatie tot armoede in met name de minder ontwikkelde landen.

1.4.3 Interne organisatie

Wageningen UR is het samenwerkingsverband tussen Wageningen Universiteit, Stichting DLO en Hogeschool Van Hall Larenstein (zie organigram aan binnenzijde van omslag). Deze samenwerking is vormgegeven in zes eenheden, waarvan vijf Sciences Groups. De juridische entiteiten worden daarbij niet vermengd. De kenniseenheden zijn het organisatorische, inhoudelijke en bestuurlijke instrument om door krachtenbundeling te komen tot een grotere slagvaardigheid en kwaliteit van het onderzoek en onderwijs. In elke *Sciences Group* is een departement van Wageningen Universiteit organisatorisch geïntegreerd met één of meerdere DLO-instituten. Interdisciplinariteit en vraagsturing worden onder meer verzekerd door de matrix van de Sciences Groups met het Onderwijsinstituut, de onderzoeksscholen en programmaleiders, die Wageningen UR-breed functioneren.

De zesde eenheid, de HBO-instellingen van Hogeschool Van Hall Larenstein, functioneert als zelfstandig onderdeel binnen Wageningen UR, binnen de door de Raad van Bestuur gestelde concernkaders. De samenwerking richt zich primair op de onderwijsverzorgende delen. Stichting Van Hall Larenstein is een zelfstandige rechtspersoon die het bestuur vormt van het Van Hall Instituut in Leeuwarden en van de Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein in Velp en Wageningen.

Aanvullend kent Wageningen UR nog de units Wettelijke Onderzoekstaken, Wageningen IMARES, Wageningen International, Wageningen Business School, Van Hall Larenstein Training & Consultancy en Wageningen Business Generator. Voor een beschrijving van deze onderdelen wordt verwezen naar 1.4.4, 1.4.5 en 1.4.6.

1.4.4 Wageningen Universiteit

Wageningen Universiteit verzorgt wetenschappelijke bachelor-, master- en PhD-opleidingen en verricht fundamenteel onderzoek op het gebied van life sciences en natural resources. Het onderwijs is probleemgericht (zie 1.5); onderwijs en onderzoek zijn sterk internationaal georiënteerd (zie 1.7).

Het onderzoek is ondergebracht bij onderzoekscholen en vindt verder plaats via tweede en derde geldstroom. Docenten participeren zowel in het onderzoek als het onderwijs van de universiteit en werken intensief samen met zusterinstellingen in binnen- en buitenland.

Wageningen Universiteit is in 2006 voor de tweede achtereenvolgende keer op de eerste plaats geëindigd in de jaarlijkse ranking van de *Keuze Gids Hoger Onderwijs*. De Wageningse studenten waarderen vooral de keuzevrijheid in het onderwijs, de kwaliteit van de docenten en de faciliteiten hoog.

De Dies Natalis 2006 stond in het teken van Bionanotechnologie. Sprekers waren prof. dr. Lynn Frewer en prof. dr. Remko Boom.

Op 1 juni 2006 werd bekend dat het Wageningse team van prof. dr. Marcel Dicke in de eerste editie van de landelijke Academische Jaarprijs, *Battle of the Universities*, de eerste prijs in de wacht gesleept heeft. In september stond Wageningen daarom een week lang in het teken van City of Insects.

Het nieuwe Strategische Plan van Wageningen UR heeft betrekking op de periode 2007–2010. Om ook het leerstoelenplan van Wageningen Universiteit beter te laten aansluiten op de strategische doelen van de organisatie is in 2006 gestart met de herziening van de richtlijnen voor de benoeming van hoogleraren.

Ter bevordering van het aantal bèta technisch opgeleiden is door het Innovatieplatform het WO-sprint programma ingesteld. Sinds 2006 participeert Wageningen Universiteit daarin.

Wageningen Business School

In 2006 had het merendeel van de trainingen van Wageningen Business School (WBS) betrekking op management & ondernemerschap, kennismanagement, ruimte, water, groen en dierwetenschappen. Het ging daarbij om open cursussen en opleidingen, projecten met ondernemers, bedrijven en instellingen en executive seminars.

In 2006 heeft Wageningen Business School 850 professionals in 40 programma's geholpen zich in hun loopbaan te ontwikkelen ten opzichte van 750 professionals in 30 programma's in 2005. Bij 15 van de projecten was sprake van een internationale deelnemersgroep.

1.4.5 Hogeschool Van Hall Larenstein

Binnen het samenwerkingsverband van universiteit, hogeschool en onderzoeksinstituten van Wageningen UR ligt de focus van Van Hall Larenstein op het opleiden van de praktijkgerichte professionals en het vertalen van wetenschappelijke kennis naar praktijktoepassingen. Samen met de universiteit streeft de hogeschool naar een breed palet van academische en professionele opleidingen, met daarbinnen goede overstapmogelijkheden voor studenten.

Uitgangspunt is dat de student centraal staat. Uitgaand van diens belangstelling, kennis en ervaring ondersteunt de hogeschool hem of haar in het traject dat leidt tot een lerende professional op hbo-niveau. De hogeschool doet dit door het aanbieden van professionele bachelor- en masteropleidingen, maar ook door training en scholing later in de loopbaan (zie 1.5.1 en bijlage I B tabel 1).

Het onderwijs is competentiegericht en het leren in de beroepscontext krijgt veel aandacht.

Studenten maken zo snel en zoveel mogelijk kennis met de beroepspraktijk door werkvormen als leerwerkplaatsen, stages en afstudeeropdrachten. Docenten begeleiden studenten en zijn daarnaast betrokken bij toegepast onderzoek. Dit onderzoek vindt plaats in de kenniskringen rond de lectoren of door contractactiviteiten van de stichting Training & Consultancy (zie 1.6.5). Deze activiteiten ondersteunen de innovatie van het onderwijs, verhogen de deskundigheid van de docenten en versterken de relaties van de hogeschool met het werkveld.

De hogeschool staat open voor andere culturen en verwelkomt studenten en cursisten uit de hele wereld (zie 1.7.2).

• **Ontwikkelingen in 2006**

Een uitgebreid overzicht van de inhoudelijke, organisatorische en financiële ontwikkelingen in 2006 is terug te vinden in het bestuursverslag en het financiële jaarverslag van Hogeschool Van Hall Larenstein (2.2).

• **Training & Consultancy i.o.**

Training & Consultancy i.o. verzorgt de contractactiviteiten van de hogeschool op het gebied van bij- en nascholing, onderzoek en advisering voor derden. In 2006 is deze merknaam geïntroduceerd voor Larenstein Transfer en het Van Hall BusinessCentre. Na samenvoeging van de beide onderdelen in 2005 stond 2006 in het teken van verdere organisatieontwikkeling, implementatie van het businessplan en versterking van de marktpositie.

• **Locatie Wageningen**

In de zomer van 2006 is de locatie Deventer van Hogeschool Van Hall Larenstein verhuisd naar Wageningen. In het verslag wordt uitsluitend gesproken van locatie Wageningen.

1.4.6 Stichting DLO

Stichting DLO bestaat uit negen onderzoeksinstituten:

- Agrotechnology & Food Sciences Group richt zich op duurzame toepassingen van agro-grondstoffen voor veilige en gezonde voedsel- en niet-voedselproducten.
  - Alterra richt zich op de groene leefomgeving en het duurzame maatschappelijke gebruik ervan.
  - Animal Sciences Group richt zich op vernieuwingen in de veehouderij en de gezondheid van (landbouwhuis)dieren.
  - Het LEI richt zich op de ontwikkeling van economische kennis op het gebied van voedsel, landbouw en groene ruimte.
  - Plant Research International richt zich op plantengenetica- en veredeling, gewasecologie, gewasbescherming en agrosysteemkunde.
  - Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO) richt zich op praktijkonderzoek naar akkerbouw, glastuinbouw, bloembollen, bomen, fruit, paddenstoelen en bijen.
  - Wageningen IMARES, Institute for Marine Resources & Ecosystem Studies, richt zich op marien ecologisch onderzoek. Het instituut is in 2006 opgericht en samengesteld uit het RIVO, onderdelen van Alterra en de afdeling Ecologische Risico's van TNO.
  - RIKILT-Instituut voor Voedselveiligheid richt zich op voedselveiligheid, de veiligheid van diervoeders, voeding & gezondheid en voedselkwaliteit.
  - Het CIDC-Lelystad (Centraal Instituut voor Dierziektecontrole Lelystad) richt zich op diagnostiek, wetenschappelijk onderzoek en beleidsadvies ter preventie en bestrijding van aangifteplichtige besmettelijke dierziekten.
- AFSG, Alterra, ASG, LEI, Plant Research International en PPO zijn onderdeel van een Sciences Group van Wageningen UR. RIKILT en CIDC-Lelystad voeren wettelijke onderzoekstaken uit voor de Nederlandse overheid en hebben om die reden een aparte, onafhankelijke positie buiten de Sciences Groups.

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is de belangrijkste onderzoeksopdrachtgever van Stichting DLO. Het door LNV gefinancierde onderzoek kent drie categorieën:

- De *Kennisbasis (KB)* is gericht op expertisevernieuwing, -ontwikkeling en -onderhoud op lange termijn. Het doel van de Kennisbasis is het waarborgen van een zodanige kennisinfrastructuur dat ook op de middellange en lange termijn in de kennisbehoefte van LNV kan worden voorzien. De inhoudelijke speerpunten uit het Strategisch Plan van Wageningen UR zijn ingebed in de Kennisbasis. In 2006 waren er 10 KB-programma's met een gezamenlijke omvang van € 30 mln.
- Het *Beleidsondersteunend Onderzoek (BO)* is gericht op middellange en korte termijn beleidsopdrachten. Het doel van het Beleidsondersteunend Onderzoek is te voorzien in de kennisleemten bij de ontwikkeling en uitvoering van LNV-beleid op basis van concrete vragen van LNV-beleidsdirecties. LNV bepaalt het onderzoek, waar relevant in overleg met maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. Het BO is geclusterd rond de 10 belangrijkste LNV-beleidsthema's. In 2006 had het BO een omvang van € 80 mln. (waarvan € 70 mln. reguliere gelden en € 10 mln. éénmalige, additionele opdrachten)
- De *Wettelijke OnderzoeksTaken (WOT)* vloeien voort uit verplichtingen op basis van internationale verdragen, overeenkomsten en samenwerking en/of nationale wetgeving. LNV bepaalt het doel en de inhoud van het uit te

voeren onderzoek en de te leveren prestaties. De inspanningen van Wageningen UR gericht op MKZ-vaccinproductie worden eveneens tot WOT gerekend. In 2006 waren er zes WOT-programma's. Samen met de MKZ-vaccinproductie was de gezamenlijke omvang hiervan € 50 mln. Inhoudelijke informatie over de programma's, thema's en projecten binnen het KB, BO en WOT is te vinden op de website www.kennisonline.wur.nl.

Naast onderzoeksopdrachten van LNV voert Stichting DLO onderzoek uit voor het bedrijfsleven, productschappen, andere overheden en de EU. In 2006 zijn twee onderzoeksvoorstellen door het Fonds Economische Structuurversterking ('aardgasbaton') gehonoreerd: Impuls Veterinaire Aviaire Influenza Onderzoek Nederland en TTI Water-technologie.

In 2006 is in opdracht van het ministerie van LNV een onderzoek uitgevoerd door het bureau Berenschot naar de organisatie en de kwaliteit van het DLO-onderzoek op het terrein van Voedsel en Groen. Het onderzoek laat zien dat Wageningen UR gereed is om te blijven voorzien in de maatschappelijke behoefte aan gedegen en innovatief onderzoek naar voedsel en groen. Het rapport bevestigt dat de wijzigingen in het landbouwkundig onderzoek de bruikbaarheid en benutting ervan hebben verbeterd: 'Groene kennis goed georganiseerd' aldus de titel van het persbericht.

• Wageningen International

Sinds 1 januari 2006 is Wageningen International (WI) hét portaal van Wageningen UR dat klanten en partners toegang biedt tot internationaal onderzoek, onderwijs en capaciteitsopbouw. In Wageningen International zijn het Noord-Zuid Centrum, het International Agricultural Centre (IAC) en de Europadesk samengebracht.

Het *Front Office*:

- brengt klanten en partners in contact met de juiste wetenschappers en/of onderdelen van Wageningen UR;
- faciliteert de totstandkoming van multi-disciplinaire, Sciences Group overstijgende projecten en partnerships.

De regio relatiebeheerders van de Front Office bouwen en onderhouden netwerken in Europa, Azië, Afrika en Latijns-Amerika, en brengen relevante ontwikkelingen en kansen onder de aandacht van de onderdelen van Wageningen UR. De regionale en institutionele relatiemanagers hebben als belangrijkste taak om de Wageningen UR-onderdelen te ondersteunen in het realiseren van de internationale ambities.

De helpdesk van het Front Office adviseert en ondersteunt de medewerkers van Wageningen UR bij het gebruik maken van een aantal grote financieringsmechanismen, zoals het 7de Kaderprogramma (KP7).

Het Capacity Development & Institutional Change (CD&IC) Programme:

- zet de binnen Wageningen UR ontwikkelde kennis in bij projecten gericht op capaciteitsopbouw en institutionele ontwikkeling;
- biedt open trainingen aan, zowel in Wageningen als elders in de wereld met partners ter plekke. Ook tailor-made trainingen en distance learning behoren tot het dienstenpakket.

Het CD&IC Programme is actief in landen in ontwikkeling en opkomende economieën.

• Wageningen Business Generator

In Wageningen Business Generator bundelt Wageningen UR alle expertise en activiteiten op het gebied van kennisvalorisatie; het zo goed mogelijk benutten van beschikbare expertise en infrastructuur om kennis tot waarde te brengen. Wageningen Business Generator doet dat voor zowel de universiteit als voor de onderzoeksinstituten. Wageningen Business Generator is door het ministerie van Economische Zaken aangewezen als trekker van het aan het Food Valley Consortium toegekende 'Subsidieprogramma Kennis Exploitatie' (SKE) van ruim € 2 mln. Het programma beoogt jonge starters in de agrifood en life sciences te helpen met de start van hun bedrijf.

In het Food Valley Consortium nemen naast de drie onderdelen van Wageningen ook de Stichting Food Valley, de Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland en BioPartner Center Wageningen deel. SKE stelt samenwerkingsverbanden van kennisinstellingen en bedrijfsleven in staat om technostarters te helpen. Kennisinstellingen krijgen van het samenwerkingsverband steun bij het beter benutten van kennis, bijvoorbeeld voor het aanvragen van octrooien met het doel deze door technostarters te laten vermarkten.

1.4.7 Medezeggenschap

Aansluitend op de integrale besturing van Wageningen UR is ook de interne medezeggenschap van zowel de organisatieonderdelen als het concern geïntegreerd vormgegeven. Dit geldt echter (nog) niet voor Hogeschool Van Hall Larenstein. De integratie betekent dat elke Sciences Group één gemeenschappelijke ondernemingsraad heeft voor alle Wageningen Universiteit- en Stichting DLO-werknemers, die binnen die Sciences Group werkzaamheden verrichten. Daarnaast kent Wageningen UR aparte ondernemingsraden voor de Concernstaf, Facilitair Bedrijf, Wageningen IMARES, Wageningen International, CIDC-Lelystad en RIKILT. Boven deze ondernemingsraden is er één Centrale Ondernemingsraad (COR) Wageningen UR ingesteld waarin leden zitting hebben, die gekozen zijn door en uit het midden van de leden van de ondernemingsraden.

De studentenraad (SR) en de Gemeenschappelijke Vergadering (GV) zijn medezeggenschapsorganen van de universiteit. De GV wordt gevormd door Wageningen Universiteitleden van de COR, aangevuld met direct gekozen leden en de studentenraad (SR).

Hogeschool Van Hall Larenstein kent drie medezeggenschapsorganen, die ieder voor de ene helft uit studentleden en voor de andere helft uit personeelsvertegenwoordigers bestaat.

Zowel het Van Hall Instituut als Hogeschool Larenstein heeft een eigen Medezeggenschapsraad (MR). De leden van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) worden gekozen door en uit de lokale Medezeggenschapsraden. De GMR overlegt met de directie en in voorkomende gevallen ook met de Raad van Bestuur. De Medezeggenschapsraden voeren overleg met één van de leden van de directie.

In 2006 is onder meer bij de totstandkoming van het Strategisch Plan Wageningen UR 2007–2010 duidelijk geworden dat de betrokkenheid van de GMR bij het beleid en bij de overige medezeggenschapsorganen van Wageningen UR verbeterd kan worden. In de loop van het jaar zijn de contacten met de COR, GV en SR verder aangehaald.

De medezeggenschap is voor de Raad van Bestuur en de directies van de organisatieonderdelen een belangrijke partner en schakel in de totstandkoming van beleid, het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten. In 2006 is een werkgroep ingesteld, die moet adviseren hoe de concernmedezeggenschap effectiever, efficiënter en volwaardiger kan worden ingericht.

Naast bovengenoemde interne medezeggenschap kent Wageningen UR ook nog externe medezeggenschap, waarbij per entiteit (Stichting DLO, Hogeschool Van Hall Larenstein en Wageningen Universiteit) op basis van de CAO overleg gevoerd wordt tussen de vakcentrales en de bestuurder over de arbeidsvoorwaarden en rechtspositie van het personeel. Wageningen Universiteit en Hogeschool van Hall Larenstein volgen hierin respectievelijk de CAO Nederlandse Universiteiten (CAO NU) en de CAO voor het Hoger Beroepsonderwijs (CAO HBO). Stichting DLO kent een eigen CAO. Onderhandelingen hebben in mei geleid tot een nieuw CAO-akkoord voor Stichting DLO.

1.4.8 Klachtenregelingen en Beroep & bezwaar

• Wageningen Universiteit

- De *Bezwarencommissie Rechtspositionele Geschillen* (AWB hoofdstuk 6 en 7, CAO-NU) heeft in 2006 dertien nieuwe zaken te behandelen gekregen, waarvan zes bezwaren zijn ingetrokken, één ongegrond is verklaard, één gegrond is verklaard en vijf bezwaren nog lopen (waarvan drie in afwachting van een mogelijke schikking). In 2006 zijn tevens zes reeds in 2005 gestarte bezwarenprocedures afgerond, waarvan drie ongegrond zijn verklaard, één gegrond is verklaard en twee deels gegrond, deels ongegrond zijn verklaard.
- De *Bezwarencommissie Rechtspositionele Geschillen* (AWB hoofdstuk 6 en 7, CAO-NU) heeft in 2006 in het kader van Focus 2006 twaalf bezwaren behandeld, waarvan acht bezwaren zijn ingetrokken, twee bezwaren deels ongegrond/deels niet ontvankelijk zijn verklaard, één ongegrond is verklaard en één bezwaar nog in behandeling is.
- In 2006 waren er zes lopende Beroepszaken en vijf lopende Hoger Beroepszaken.
- De *Landelijke Bezwarencommissie Functieordenen* (CAO-NU) heeft in 2006 voor Wageningen Universiteit één bezwaar behandeld dat ongegrond is verklaard.
- Bij de *Klachtencommissie Ongewenste Omgangsvormen* zijn in 2006 geen klachten ontvangen.
- In 2006 zijn bij het *College van Beroep voor de Examens (CBE)* vijf beroepschriften ingediend. Twee beroepschriften waren niet-ontvankelijk verklaard. Eén beroepschrift is ingetrokken nadat appellante een minnelijke

- schikking had getroffen met de betreffende examencommissie. Twee beroepen, beide gericht tegen een sanctie in verband met fraude, zijn door het CBE behandeld. Beide beroepen zijn door het CBE gegrond verklaard.
- De *Commissie van Advies voor de Bezwaarschriften (CAB)* heeft in 2006 twaalf bezwaarschriften ontvangen, waarvan er één niet-ontvankelijk verklaard was. Twee bezwaren werden ingetrokken vanwege het bereiken van een minnelijke schikking. In de overige negen gevallen heeft de CAB over het bezwaar geadviseerd, na belanghebbenden en vertegenwoordigers van de betreffende bestuursorganen gehoord te hebben. Zeven van deze bezwaren betroffen de Regeling Financiële Ondersteuning Studenten. Eén bezwaar was gericht tegen de afwijzing van een aanvraag van een half jaar extra studiefinanciering en één bezwaar betrof de inrichting van een leerstoelgroep.
  - De studentendecanen hebben als *ombudspersoon* bij een aantal klachten bemiddeld. Een van deze klachten wordt op dit moment door een externe klachtencommissie behandeld.
  - De functie van *vertrouwenspersoon* is vanaf november 2006 ondergebracht bij een van de studentendecanen. Een aantal studenten heeft de vertrouwenspersoon benaderd.

• Hogeschool Van Hall Larenstein

Voor de hogeschool zijn diverse regelingen rond klachten, beroep en bezwaar van personeel en studenten.

- *Regeling ongewenst gedrag*. Deze regeling voor personeel en studenten gaat uit van opvang en begeleiding door de vertrouwenspersonen, en waar nodig klachtenbehandeling door de klachtencommissie. In 2006 zijn er geen klachten ingediend.
- *Ombudsman*. Personeel of studenten (personen of groepen) die zich benadeeld voelen door een handeling of nalatigheid van de instelling of van een functionaris daarvan, kunnen terecht bij de ombudsman. Deze kan doorverwijzen, adviseren, bemiddelen of formeel onderzoeken. In 2006 heeft de ombudsman 27 studentzaken behandeld (26 studenten van Larenstein; 1 student van het Van Hall Instituut), waarvan twee tot een formeel klachtenonderzoek leidden. Verder heeft de ombudsman elf zaken van personeel behandeld. In 2006 is besloten voor het Van Hall Instituut een aparte ombudsman in te stellen; deze vacature is nog niet vervuld.
- *College van Beroep voor de Examens*. Hier kunnen studenten terecht die in beroep willen gaan tegen besluiten van de examencommissie. In 2006 heeft het College van Larenstein tien beroepschriften ontvangen, waarvan twee behandeld. Het College in Leeuwarden ontving één beroepschrift, waarvoor een minnelijke schikking is getroffen.

	<i>Intrekking beroepschrift na minnelijke schikking</i>		<i>Behandeling beroepschrift door College van Beroep</i>		
			<i>gegrond</i>	<i>ongegrond</i>	
<i>Beroepschrift gericht tegen:</i>					
Tentamenbeoordeling	2	2	-	-	-
Bindend negatief studieadvies	9	6	1	1	1
Totaal	11	8	1	1	1

- *Commissie Heroverweging*. Voor personeel dat in beroep gaat tegen een besluit van de directie, is er de Commissie Heroverweging. In 2006 heeft deze commissie één zaak in behandeling genomen, welke in 2007 afgehandeld zal worden.
- De Interne bedenkingencommissie heeft in 2006 vele bezwaren van medewerkers behandeld in verband met de nieuwe functiewaardering volgens de Hay-systematiek. De commissie heeft haar werkzaamheden in november 2006 afgerond. Eind 2006 liepen er nog 6 bezwaren bij de Landelijke Commissie Functieordenen HBO.

• Stichting DLO

- De *Klachtencommissie Individueel Klachtrecht (CAO-DLO)* heeft in 2006 vijf bezwaren behandeld, waarvan één bezwaar niet ontvankelijk is verklaard, één bezwaar gegrond is verklaard en twee bezwaren ongegrond zijn verklaard en voor één bezwaar een schikking is getroffen.

-
- De *Klachtencommissie Individueel Klachtrecht* (CAO-DLO) heeft in 2006 in het kader van Focus 2006 43 klachten behandeld, waarvan 24 bezwaren ongegrond en drie bezwaren gegrond zijn verklaard, 13 bezwaren zijn ingetrokken, één bezwaar niet ontvankelijk is verklaard, één bezwaar nog in behandeling is en voor één bezwaar een schikking is getroffen.
  - De *Bezwarencommissie Functieordenen DLO* heeft in 2006 één bezwaar behandeld dat ongegrond is verklaard.
  - Bij de *Klachtencommissie Ongewenste Omgangsvormen* zijn in 2006 geen klachten ontvangen.

1.5 Onderwijs en studenten

1.5.1 Onderwijs en opleidingen Wageningen Universiteit en Hogeschool Van Hall Larenstein

• Universiteit

Het opleidingsaanbod 2006–2007 voor ruim 4900 studenten bestaat uit 19 Nederlandstalige bacheloropleidingen en 29 Engelstalige masteropleidingen op het gebied van Levenswetenschappen, Maatschappijwetenschappen, Omgevingswetenschappen en Technologie & Voeding (zie bijlage IA, tabel I). Ten opzichte van het academische jaar 2005–2006 is het aanbod uitgebreid met de bacheloropleiding Toegepaste communicatiewetenschap en de masteropleiding Communication Science.

Vanwege aanhoudend lage instroom is in 2006 besloten om de bacheloropleiding Biologische productiewetenschappen met ingang van 2007–2008 te beëindigen.

In de verwachting meer studenten te trekken is in 2006 besloten tot een naamswijziging van de opleiding Moleculaire wetenschappen in Moleculaire *levenswetenschappen*.

Biobased technology is een van de speerpunten van Wageningen UR en behoorlijk in opkomst. In 2006 is besloten een minor 'Biobased technology' te ontwikkelen om studenten de gelegenheid te bieden zich in hun vrije keuze ruimte er in te verdiepen.

• Hogeschool

Het onderwijsaanbod van Hogeschool Van Hall Larenstein (zie bijlage I B, tabel 1) omvat 20 professionele bacheloropleidingen, 3 professionele masteropleidingen en een verkorte opleiding Dier- en Veehouderij (Associate Degree) met ingang van studiejaar 2006–2007. De opleidingen vallen binnen de domeinen 'Integrale gebiedsontwikkeling', 'Diermanagement en Landbouw' en 'Voeding en Gezondheid'.

Het opleidingsaanbod bestaat uit 42 majoren en 56 minoren. De minoren worden zoveel mogelijk instellingsbreed aangeboden en zijn verdiepend, verbredend, of gericht op doorstroom naar de universiteit. De master- en bacheloropleidingen in Wageningen zijn volledig Engelstalig. Bij de Nederlandstalige bacheloropleidingen wordt gestreefd naar het aanbieden van minimaal één Engelstalige major.

In verschillende opleidingen wordt samengewerkt met andere (hoge-)scholen.

De opleiding Laboratoriumtechniek in Velp is sinds 2005 ondergebracht bij Hogeschool Arnhem Nijmegen (de hogeschool houdt tot 2008 de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit/uitvoering van het onderwijs). Op de locatie Leeuwarden biedt de hogeschool gezamenlijk met de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden een aantal technologieopleidingen aan binnen de unit Life Sciences. Ook de laboratoriumopleidingen van het Friesland College (MBO) zijn hier bij ondergebracht.

De hogeschool zet zich in om de aansluiting van het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs op het (verkort) HBO onderwijs te verbeteren. Op de locatie Leeuwarden is dit onder meer al gerealiseerd in de unit Life Sciences en het nieuwe AD-programma Dier- en Veehouderij (Melkveehouderij). Van Hall Larenstein neemt daarnaast deel aan diverse overleggen met andere scholen (o.a. Platformoverleg Voortgezet/Hoger Onderwijs (VOHO) in Velp, AOC-overleg Leeuwarden, AOC-Oost). Ook zijn doorlopende leerlijnen ontwikkeld samen met onder andere Helicon Velp. Schakel- en zomercursussen moeten de overstap naar Van Hall Larenstein vergemakkelijken.

In 2006 is de hogeschool verder gegaan met het ontwikkelen en implementeren van het competentiegericht onderwijs. Zo is onder meer gewerkt aan het competentiegericht maken van het 2e en 3e studiejaar, aan de aanpassing van het toetsbeleid en aan de herziening van het Onderwijs- en Examenreglement (OER), met als doel in 2007 te komen tot één gezamenlijk reglement voor Hogeschool Van Hall Larenstein.

• Integratie Onderwijs Wageningen UR

In augustus 2006 is het project Integratie Onderwijs Wageningen UR gestart om de integratie van de hogeschool te versnellen en de samenwerking op onderwijsgebied binnen Wageningen UR vorm te geven. Het project wordt aangestuurd door een Regiegroep, die maandelijks overlegt. Na inventarisatie van ongeveer 40 lopende initiatieven die 'iets' met samenwerking tussen hogeschool en universiteit te maken hebben, is prioriteit gegeven aan de ontwikkeling van vier doorstroomtrajecten (inclusief minoren) voor het hbo, de ontwikkeling van academische masters (MSc) Kust en Zeestudies en Watertechnologie, Wetsus, de Dutch School of Landscape Architecture (DSL) en de ontwikkeling van een professional doctorate (PD) Landschapsarchitectuur.

Daarnaast zijn nog ongeveer vijftien andere initiatieven projectmatig opgepakt en is een beperkt aantal nieuwe projecten gestart. Bereikte resultaten op het gebied van integratie in 2006:

- Werkwijze voor de ontwikkeling van doorstroomminoren is vastgesteld; implementatie start in 2007.
- Afspraken over de verrekening van wederzijdse docenteninzet en onderwijsverzorging.
- Begin ontwikkeling van een academisch mastertraject Watertechnologie in Leeuwarden (conceptprogramma gereed; instroom per 01-09-2008).
- Besluit tot ontwikkeling van een nieuw mastertraject 'Marine Living Resources Management' (instroom per 01-09-2008).
- Onderzoeken van kansen voor te ontwikkelen academische onderzoeksomgeving Kust en Zeestudies in Leeuwarden.
- Sportkaartfaciliteiten voor studenten van de hogeschool locatie Wageningen.
- Een gezamenlijke introductieweek in Wageningen voor studenten van de hogeschool en de universiteit in 2007.
- Eén gezamenlijk hoofd Onderwijsmarketing, verantwoordelijk voor beide onderwijsmerken.
- Eén informatieblad voor heel Wageningen UR (Resource).

1.5.2 Informatie- en communicatietechnologie in het onderwijs

• Universiteit en hogeschool

EDUweb en EDUclass zijn gevestigde begrippen binnen Wageningen Universiteit. EDUweb is de digitale onderwijsportal voor docenten en studenten waarin diverse informatieaanbiedende systemen tot een persoonlijk aanbod zijn samengevat. EDUclass is een website voor een vak, waarmee een docent zijn vak digitaal ondersteunt. In 2006 zijn deze diensten ook binnen Hogeschool Van Hall Larenstein ingevoerd en is EDUsupport gerealiseerd. Binnen EDUsupport vindt de complete ondersteuning plaats van alle EDU-diensten en van ICT in Onderwijs in het algemeen. Videotoepassingen (videoconferencing en het opnemen en 'live' via internet bekijken van colleges, lezingen en voordrachten) maken nu onderdeel uit van de centrale voorzieningen.

In 2006 zijn nieuwe SURF onderwijsvernieuwingsprojecten gestart waaraan ook Wageningen Universiteit en/of Hogeschool Van Hall Larenstein deelnemen:

- Active Audience, penvoerder: Fontys hogescholen. In dit project wordt geëxperimenteerd met nieuwe en vooruitstrevende technieken om studenten op afstand te coachen.
- Kenniswerker in Shape, penvoerder: Hogeschool INHOLLAND, partners: Hogeschool Van Hall Larenstein en Hogeschool Utrecht. Met dit project wordt de digitale persoonlijke (leer)omgeving van een student en/of onderzoeker verder verkend.
- Biocaching, penvoerder: Vrije Universiteit, partners: Wageningen Universiteit en Fontys hogescholen. Vanuit dit project wordt gekeken naar ondersteuning van biologisch veldwerk in de vorm van GPS en Web technologie.

Bij Hogeschool Van Hall Larenstein zijn in 2006 de eerste producten van het project EduVHL operationeel geworden. Om de almaar toenemende druk op de computerwerkplekken te verlichten, is een laptopproject gestart om studen-

---

ten te stimuleren met subsidie een laptop aan te schaffen. Hiermee kunnen zij via een draadloos netwerk gebruikmaken van de faciliteiten van de hogeschool.

Hogeschool Van Hall Larenstein is in 2006 grotendeels aangesloten op het WUR-net.

1.5.3 Interne en externe kwaliteitszorg

• Universiteit

Kwaliteitszorg intern

Met ingang van het studiejaar 2006–2007 is Wageningen Universiteit overgegaan tot digitale vakevaluatie. Alle cursorische vakken van Wageningen Universiteit worden voortaan jaarlijks door studenten geëvalueerd via een digitale (standaard)vragenlijst. Het gaat daarbij om 130–180 vakken en om ongeveer 5.500 uitnodigingen voor online enquêtes per periode. Voor de vragen zijn streefwaarden vastgesteld: als meer dan 45% van de studenten een aspect van een vak onvoldoende beoordeeld worden zonodig afspraken gemaakt om te komen tot verbeteringen. Via de digitale evaluatie krijgen betrokken docenten meer directe terugkoppeling over hun onderwijs. Ook de eerstejaars bachelorenquête en de bacheloruitstroomenquête zijn met ingang van 2006–2007 digitaal afgenomen. Alle studenten die een afstudeervak hebben afgerond, is in 2006 gevraagd een standaardvragenlijst in te vullen. De uitkomsten ervan zijn gerapporteerd aan de betrokken leerstoelhouders.

Kwaliteitszorg extern

In 2006 heeft de QANU (Quality Assurance Netherlands Universities) positieve beoordelingsrapporten gepubliceerd over:

- alle 25 Wageningse bachelor- en master of science-opleidingen van de cluster Life and Natural Resources;
- de bacheloropleiding Bedrijfs- en consumentenwetenschappen en de masteropleiding Management, Economics and Consumer Studies.

Voor de opleidingen is een accreditatie-aanvraag ingediend bij de NVAO (Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie).

Visitaties

- De bacheloropleiding Bodem, water, atmosfeer en de masteropleidingen Earth System Science, Hydrology and Water Quality, Meteorology and Air Quality en Soil Science (onderwijscluster Aardwetenschappen).
- De bacheloropleiding Internationale Ontwikkelingsstudies en de masteropleidingen International Development Studies en Management of Agro-ecological Knowledge Systems gevisiteerd (onderwijscluster Sociale Wetenschappen).

Voor de bacheloropleiding Milieukunde en de masteropleidingen Environmental Sciences en Urban Environmental Management is in 2006 gewerkt aan de zelfevaluatie ter voorbereiding op de onderwijsvisitatie in maart 2007. In 2006 heeft het ministerie van LNV positieve besluiten genomen in het kader van de toets macrodoelmatigheid van de bacheloropleiding Toegepaste Communicatiewetenschap en de masteropleiding Applied Communication Science, volgend op de positieve accreditatiebesluiten die de NVAO in 2005 over beide nieuwe opleidingen heeft genomen.

• Hogeschool

Kwaliteitszorg intern

In 2006 is de evaluatie van onderwijsmodules over de gehele organisatie verder gestroomlijnd. Vragenlijsten en (panel)gesprekken leveren informatie over de studenttevredenheid over het onderwijs. Op de locaties Velp en Leeuwarden wordt daarbij op grote schaal gebruik gemaakt van de 'HBO-spiegel' als digitaal enquête-instrument. Deze en andere informatie is voor onderwijsdirecties en afdelingen input voor het eigen jaarplan 2007.

Kwaliteitszorg extern/accreditaties

In 2006 heeft de NVAO zes bestaande opleidingen, twee nieuwe post-initiële Professional masteropleidingen en drie nieuwe korte 'Associate Degree' (AD)-programma's van Hogeschool Van Hall Larenstein geaccrediteerd. De AD-programma's zijn een pilot. Het betreft de volgende opleidingen.

<i>Bestaande opleidingen</i>	<i>Nieuwe opleidingen</i>	<i>Associate Degree-programma's</i>
Voor Leeuwarden (BRIN 24LE) en Wageningen (BRIN 22ND): – Voedingsmiddelentechnologie – Bedrijfskunde & Agribusiness – Plattelandvernieuwing	Professional masteropleidingen: – Management of Development – Agricultural Production Chain Management	– AD Dier- en Veehouderij (Melkveehouderij), gestart 01-09-2006 – AD Milieukunde (Integrale handhaving omgevingsrecht); start 01-09-2007 – AD Bedrijfskunde & Agribusiness (Agrarisch Ondernemerschap); start 01-09-2007

Visitaties

In 2006 zijn vier opleidingen (Bos- en Natuurbeheer, Land- en Watermanagement, Tuin- en Landschapsinrichting en Milieukunde) gevisiteerd door Certiked. Dit heeft goede beoordelingen opgeleverd, waarmee de formele accreditatie-aanvraag bij NVAO is gedaan.

Het zelfevaluatie proces bij Kust en Zee Management en IBMS (International Business and Management Studies) is eind 2006 gestart. Dit moet leiden tot visitatie door Certiked medio 2007. Het interne kwaliteitsteam van Van Hall Larenstein (Q-team) begeleidt de accreditatieprocessen met informatierondes, draaiboeken, meelees-acties, proef-visitaties en coördinatie en bewaking van de feitelijke aanvragen.

1.5.4 Studierendementen

• Universiteit

In de tabellen 7, 8 en 9 van bijlage 1A staan respectievelijk de rendementen van doctoraalstudenten (generatie 1999 en 2000), masterstudenten (generatie 2002 t/m 2004) en bachelorstudenten (generatie 2002 en 2003) weergegeven. Het doctoraalrendement van de generatie 2000 lijkt achter te blijven in vergelijking met voorgaande jaren. De werkelijkheid is genuanceerder. Veel van die studenten zijn overgestapt naar opleidingen in de bachelor-masterstructuur en tellen na afstuderen niet mee in het doctoraalrendement (per 1 september 2006: 168 van die studenten afgestudeerd in een masteropleiding). De masterrendementen bevinden zich op een hoog niveau (87% na 3 jaar). Onder de generaties masterstudenten in tabel 8 bevinden zich nog weinig doorstromers vanuit de Wageningse bacheloropleidingen. Het merendeel van deze studenten heeft een HBO- of buitenlands diploma. De bachelorrendementen blijven achter bij de oorspronkelijke doelstellingen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat veel bachelorstudenten gebruik maken van de mastertoestemmingsregeling en al aan de masteropleiding beginnen terwijl ze het bachelorexamen nog niet hebben afgelegd. De komende jaren zal moeten blijken hoe de bachelorrendementen zich zullen ontwikkelen, ook in vergelijking met andere universiteiten. Momenteel zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een goede vergelijking met andere universiteiten te maken.

Wageningen Universiteit kent een dringend studieadvies. Van de eerstejaars uit 2005–2006 heeft 65% het advies gekregen om de studie voort te zetten (66% van lichting 2004–2005), 15% is geadviseerd om de studiekeuze te heroverwegen (17% van lichting 2004–2005) en 20% is geadviseerd om de studie te staken (17% van lichting 2004–2005).

• Hogeschool

In tabel 4 van bijlage I B is de gemiddelde studieduur van afgestudeerden van Hogeschool Van Hall Larenstein aangegeven. In 2006 was deze gemiddeld 4,5 jaar.

In tabel 3 van bijlage I B wordt de gemiddelde studieduur uitgesplitst naar opleiding en locatie.

De hogeschool werkt met een bindend negatief studieadvies voor studenten die na het eerste studiejaar niet voldoende credits hebben behaald en voor studenten die na twee jaar de propedeuse niet hebben gehaald. Na het studiejaar 2005–2006 heeft de hogeschool 56 negatieve studieadviezen afgegeven (11 in Leeuwarden; 45 in Velp/Wageningen); 9 studenten hebben hiertegen bezwaar aangetekend bij het College van Beroep voor de examens. De uitkomst van deze bezwaren staat in 1.4.8. In totaal zijn in het studiejaar 2005–2006 347 studenten gestopt met hun studie bij Hogeschool Van Hall Larenstein, na een gemiddelde studieduur van 2,1 jaar (zie bijlage I B, tabel 4).

1.5.5 Studentenwerving

Sinds eind 2006 ligt de verantwoordelijkheid voor de werving van studenten voor Hogeschool Van Hall Larenstein én Wageningen Universiteit in handen van één hoofd Onderwijsmarketing, ondergebracht bij Corporate Communicatie. Hiermee wordt afstemming bereikt en daarmee versterking van de wervingsstrategieën voor de twee onderwijsmerken van Wageningen UR.

In 2006 hebben Wageningen Universiteit en Hogeschool Van Hall Larenstein een gezamenlijke strategie ontwikkeld om meer decanenkringen te bereiken en blijvend te interesseren. Het aantal decanendagen bedraagt thans zo'n 10–12 per jaar met gemiddeld 20 deelnemers. Daarmee wordt een groot deel van de middelbare scholen bereikt.

• Universiteit

Het jaar 2006 stond in het teken van:

- de nieuwe wervingscampagne voor de binnenlandse markt, vooral gericht op de BSc-instroom;
- een nieuwe opzet van voorlichting op scholen met en actuele cases in het domein gezonde voeding en leefomgeving;
- intensivering van de samenwerking tussen de wervingsactiviteiten van de opleidingen en de afdeling Voorlichting & Werving: van het zenden van boodschappen naar het communiceren met de doelgroepen.

De campagne, waarbij de universiteit in de volle breedte op een voor jongeren aantrekkelijke manier wordt neergezet als de 'University for Life Sciences', is in het najaar van start gegaan met een nieuwe website, brochures en presentaties op de Studiebeurs en een mediacampagne rondom de eigen voorlichtingsdag (radiocommercials, schoolboards en verschillende advertenties).

De nieuwe campagne, betere onderlinge afstemming en marktgerichte aanpak hebben ertoe geleid dat de belangstelling bij de doelgroep voor de voorlichtingsdagen van Wageningen Universiteit in 2006 is toegenomen met 17%. De individuele cijfers van de opleidingen laten zien dat ook de bezoekersaantallen bij de meeloopdagen zijn gestegen.

De inschrijving van vwo-scholieren voor de BSc-opleidingen is in 2006 ten opzichte van 2005 met 10,6% gestegen. Het marktaandeel van Wageningen is daardoor met 0,1% gestegen tot 2%.

De werving voor MSc-opleidingen in Nederland (gericht op studenten met een hbo- of een wo-bachelordiploma) is beperkt gebleven tot de deelname aan de Masterbeurs. Vooruitlopend op de eerste specifieke MSc-voorlichtingsdag zijn tijdens de voorlichtingsdag in november hbo- en wo-studenten voor het eerst niet actief uitgenodigd.

• Hogeschool

De nieuwe wervingsstrategie van Hogeschool Van Hall Larenstein met als thema 'Enter your world' is in 2006 verder doorgevoerd. Tegelijkertijd met de ontwikkeling en implementatie van deze wervingsstrategie heeft de hogeschool een nieuwe identiteit gecreëerd, met een bijpassend internationaal logo (driekleuren wereldbol), nieuwe websites op nationaal en internationaal terrein en herkenbare en inspirerende belevingsbrochures.

Het onderwijsaanbod is geïntegreerd en bestaat uit ruim 40 majoren.

De wervingsactiviteiten zijn geconcentreerd rondom de 'open dagen' in maart/april, juni en oktober/november met 'schoolboardcampagnes, posters, funcards, e-zines, website-activiteiten en voortzetting van persoonlijke belacties en opleidingsspecifieke uitingen.

Door dit nieuwe concept komen niet alleen de traditionele 'groene' opleidingen beter in beeld, maar trekken ook de minder bekende opleidingen veel meer aandacht. Het nieuwe wervingsbeleid voor de nationale markt wordt nu ook geïmplementeerd in de internationale markt. Enkele opvallende stijgers wat betreft instroom zijn de opleidingen Tuin- en Landschapsinrichting, Dier- en Veehouderij en Biotechnologie. Laatstgenoemde opleiding groeit fors door een stormachtige start van de major 'Forensic Sciences'. De traditioneel sterke opleiding Diermanagement groeit nog steeds, vooral ook door een succesvolle internationale campagne die veel Duitse studenten heeft opgeleverd (zie ook 1.7.2). Andere traditioneel sterke opleidingen als Bos- en Natuurbeheer en Land- en Watermanagement bleven stabiel. De opleidingen Plattelandsvernieuwing, Milieukunde en Voedingmiddelentechnologie verkeren in een moeilijke fase.

1.5.6 Opvang van studenten

• Universiteit

In de eerste helft van 2006 is de nieuwe teamstructuur van de Centrale Studenten Administratie geïmplementeerd. De voorbereiding van de opvang en de opvang zelf is daardoor efficiënter verlopen en er is flexibeler ingesprongen op een aantal externe ontwikkelingen, zoals eisen van de IND en het ad hoc afhandelen van verlate aanvragen voor inschrijving.

De aanmeld- en inschrijfprocedure is verder geautomatiseerd en gestandaardiseerd. De aanmeldprocedure voor internationale studenten is aanzienlijk verkort en de mogelijkheid voor herinschrijving via internet is uitgebreid naar meer groepen ouderejaarsstudenten.

In augustus 2006 is voor het vierde jaar een introductieperiode georganiseerd voor alle eerstejaarsstudenten van Wageningen Universiteit (BSc en MSc, Nederlandse en niet-Nederlandse studenten gezamenlijk).

• Hogeschool

Het Onderwijsbureau 'nieuwe stijl' heeft in 2006 gewerkt aan betere dienstverlening voor studenten door integratie van de studentenadministratie, de administratie van stages en de werkzaamheden van het International Office, door scheiding tussen front- en backoffice en door heldere procedures in te voeren.

In Velp en in Wageningen zijn centrale aanspreekpunten ingericht waar studenten hun administratieve, financiële en ICT-vragen kunnen stellen en/of afhandelen. In Leeuwarden kunnen studenten met vragen terecht bij diverse loketten.

In Wageningen verzorgen de opleidingen en het Onderwijsbureau gezamenlijk de sociale opvang van de internationale studenten. Hiervoor is 0,3 fte beschikbaar gesteld voor onder meer het dagelijkse spreekuur, individuele begeleiding en het organiseren van sociale activiteiten. Het International Office begeleidt de internationale studenten inzake huisvesting, aanvragen van verblijfsdocumenten en dergelijke.

In 2006 heeft het Onderwijsbureau de automatisering van het inschrijfproces van studenten via Studielink getest. Medio 2006 was het StudentInformatieSysteem B&E zover dat gegevensuitwisseling met een testomgeving van Studielink mogelijk was. Door politieke ontwikkelingen is het in 2006 bij de eerste testfase gebleven.

Het introductieprogramma voor de eerstejaarsstudenten van locatie Wageningen van Hogeschool Van Hall Larenstein, viel in 2006 voor het eerst voor een aantal onderdelen samen met dat van de universiteit.

1.5.7 Studievoortgang en studiebegeleiding

• Universiteit

Wageningen Universiteit staat bekend om de lage drempel tussen studenten en staf. Eén van de factoren daarbij is het systeem van studiebegeleiding. Per opleiding zijn er studieadviseurs die studenten ondersteunen bij de opzet van het individuele curriculum (invullen van vrije-keuze ruimte, specialisaties, in de BSc-opleiding voorbereiden op de MSc). Zij verwijzen studenten zondig door naar de studentendecaan en bij andersoortige problemen eventueel naar andere medewerkers van de Dienst Studentenbegeleiding (DSB).

In 2006 zijn de taken van de studieadviseurs opnieuw op een rijtje gezet en is gekomen tot een inventarisatie van 'best practices'. Dat laatste biedt de mogelijkheid om met oog voor de verschillen tussen opleidingen de studenten het beste te bieden. Deze invulling stoelt op de Wageningse visie op het studieadvies waarbij de student zelf verantwoordelijk is voor keuzes en voortgang en de studieadviseur daarbij steun biedt.

- **Hogeschool**

Studieloopbaanbegeleiding en een digitaal studentportfolio zijn essentiële elementen in het competentiegericht onderwijs van Hogeschool Van Hall Larenstein. Naarmate de studie vordert, verschuift de nadruk van sturende begeleiding naar meer zelfsturing door de student. De student kan zijn of haar competentieontwikkeling zelf vastleggen en aantonen met het digitaal portfolio.

1.5.8 Studentenbegeleiding

- **Universiteit**

De Dienst Studenten Begeleiding bestaat uit vier studentendecanen, twee studentenpsychologen, een studentenarts en twee assistent-verpleegkundigen. De begeleiding betreft in toenemende mate buitenlandse studenten.

In 2006 is Wageningen Universiteit opnieuw door studenten met een handicap als beste gewaardeerd (Gebruikers-toets - Studeren met een handicap 2006 (CHOICE) in Leiden). Het plan van aanpak voor het verminderen van belemmeringen voor studenten met een functiebeperking is goedgekeurd door het ministerie van OCenW. Met de middelen van het ministerie en de universiteit zal gewerkt worden aan:

- het bevorderen van begrip van docenten voor studenten met een functiebeperking;
- het verbeteren van de digitale toegankelijkheid;
- de evaluatie van het beleid voor de toegankelijkheid van de gebouwen van Wageningen Universiteit.

In 2006 was sprake van 23 nieuwe gevallen van dyslexie ten opzichte van 30 in 2005. De daling van nieuwe meldingen van studenten met RSI heeft zich in 2006 voortgezet: 68 in 2004, 42 in 2005, 38 in 2006.

In 2006 is opnieuw contact gelegd met de gemeente Wageningen over de afstemming van maatregelen voor de reïntegratie van studenten die een uitkering aanvragen bij de Sociale Dienst.

Bij de studentenarts hebben zich in 2006 597 studenten gemeld voor onder andere begeleiding bij studievertraging door ziekte of stress of voor tropenkeuringen. De werkzaamheden op het gebied van vaccinaties en advisering aan studenten die naar de tropen reizen zijn in 2006 verder geprofessionaliseerd. Er zijn 399 studenten geadviseerd over risico's in de tropen inclusief vaccinaties en malariaprofylaxe.

RSI blijft veel aandacht vragen in het spreekuur en in overleg met anderen binnen en buiten de Dienst Studenten Begeleiding.

De studentenpsycholoog is in 2006 door 330 studenten benaderd. Hiervan had 60% een studiegerelateerd probleem, 27% een persoonlijk probleem en 13% een persoonlijk en studiegerelateerd probleem.

In 2006 zijn twee studenten van Wageningen Universiteit overleden. Het decanaat voerde de regie over de afwikkeling vanuit de Universiteit, daarbij ondersteund door studiebegeleiders, studentenpastoraat, studieverenigingen en studentenarts en -psycholoog. Naar aanleiding van de ervaringen is het draaiboek bijgesteld. Ook was Dienst Studenten Begeleiding betrokken bij een geval van hersenvliesontsteking bij een student en waren er verschillende studenten die wegens ernstige familieomstandigheden naar hun thuisland moesten terugkeren of hun studie voor langere tijd moesten onderbreken.

- **Hogeschool**

Het studentendecanaat van Hogeschool Van Hall Larenstein bestaat uit vijf parttime decanen. Bijna 20% van alle studenten bezoekt één of meermalen het decanaat. Daarnaast worden veel vragen telefonisch of per e-mail gesteld en beantwoord.

Aantal studenten dat decanaat bezocht heeft	735
Totaal aantal gevoerde gesprekken	1.613

In 2006 hebben de decanen onder meer aandacht besteed aan:

- *Gesprekken met studenten* – Over studeerproblemen, persoonlijke en psychische problemen, vragen over studietoelating en beroepskeuze, studeren met een functiebeperking (met name dyslexie).
- *Studeren met een functiebeperking* – In de gelijknamige notitie is het protocol opgenomen voor intake en begeleiding van studenten met een functiebeperking.
- *Trainingen* – In Leeuwarden waren de decanen betrokken bij het opzetten en geven van een aantal trainingen (onder andere studievaardigheden) voor het Expertisecentrum Studentenhulpverlening, een samenwerkingsverband tussen de drie Leeuwarder hogescholen en de GGZ. In Velp is de cursus ‘Actief en effectief studeren’ voorbereid (start: 2007).
- *Overleg met Wageningen Universiteit* – Met de Dienst Studentbegeleiding van de universiteit is de mogelijkheid en wenselijkheid van één gezamenlijke aansturing voor de decanen onderzocht. Dit onderzoek wordt in 2007 voortgezet. Verder is overleg gevoerd over het beleid ‘studeren met een functiebeperking’ en het opzetten van studievaardigheidcursussen.
- *Exitinterviews* – Het decanaat voert deze met voortijdig vertrekkende studenten, onder andere om de redenen voor het staken van de studie in beeld te krijgen. Hierover rapporteren zij aan de opleidingen. In het studiejaar 2005–2006 zijn 115 exitgesprekken gevoerd. Het gaat veelal om eerstejaarsstudenten die aangeven dat hun verwachtingen over de studie niet overeenkomen met de werkelijkheid.

In 2006 is een student van de hogeschool overleden. In overleg met het decanaat hebben de opleidingscoördinator en de mentor van de student de contacten en de afwikkeling vanuit de hogeschool geregeld.

1.5.9 Studentenvoorzieningen

• Universiteit

Studenten van Wageningen Universiteit kunnen gebruik maken van een uitgebreid pakket aan studentenvoorzieningen en -organisaties: studentengezelligheidsverenigingen, sportverenigingen, toneel, koor en orkest tot studentenpolitiek en -vakbond en alles wat daar tussen zit. Studenten houden deze groepen draaiende. Wageningen Universiteit hecht groot belang aan een goed functionerend aanbod van voorzieningen en ondersteunt deze groepen. In 2006 is het aanbod uitgebreid door de komst van de studentenvereniging van Hogeschool Van Hall Larenstein: NJi Sri. In de begroting 2007 zijn extra middelen uitgetrokken voor cultuurbeleid voor studenten.

Voor hun huisvesting kunnen studenten terecht op de particuliere kamermarkt en bij studentenhuisvester Idealis. In totaal verhuurt Idealis ongeveer 4.500 kamers in vijftien complexen verspreid over Wageningen. In 2006 had Wageningen UR de beschikking over 950 kamers speciaal voor buitenlandse studenten. Voor piekopvang was tijdelijke huisvesting beschikbaar.

Wageningen Universiteit beschikt over een multifunctioneel sportcentrum met uitgebreide indoor en outdoor faciliteiten. Aan studenten worden vanuit het programma Sport & Bewegen ongeveer dertig takken van sport aangeboden. In 2006 is de kunststof atletiekbaan in gebruik genomen.

De Sportstichting Wageningen Universiteit (SWU) Thymos behartigt de belangen van de sportende studenten, stimuleert sport en bewegen door studenten door het organiseren van een grote diversiteit aan evenementen en toernooien en overkoepelt 18 studentensportverenigingen. Een steeds groter deel van de evenementen staat in het teken van integratie/internationalisering.

• Hogeschool

De twaalf studentenverenigingen van Hogeschool Van Hall Larenstein organiseren inhoudelijke en sociale activiteiten en bieden studenten de gelegenheid actief te zijn in bestuurs- en commissiewerk.

Ook binnen de hogeschool kunnen studenten zich inzetten voor opleidingscommissies en medezeggenschapsorganen. Honorerings- en ondersteuningsregelingen faciliteren dit.

Studenten van de locatie Wageningen kunnen sinds het studiejaar 2006–2007 gebruik maken van de sportfaciliteiten van de universiteit. In Leeuwarden en Velp maken studenten gebruik van het sportaanbod van Leeuwarden Stadiestad en Studentensport Arnhem.

Voor hun huisvesting kunnen studenten terecht op de particuliere kamermarkt, bij corporaties en bij de Stichting Studentenhuisvesting Larenstein (SSHL) in Velp en Idealis in Wageningen. Laatstgenoemden verhuren studentenkamers in een groot aantal panden.

Voor de huisvesting van internationale studenten in Leeuwarden heeft de hogeschool afspraken met de Corporatieholding Friesland. Tot aan de verhuizing naar Wageningen in de zomer van 2006 beschikte de hogeschool over een eigen studentenflat in Deventer voor de internationale studenten op deze locatie.

1.5.10 Alumni en fondsenwerving

• Universiteit

In 2006 heeft het alumnbureau 11 alumnbijeenkomsten georganiseerd in binnen- en buitenland. Tevens is er naast het alumnimagazine een elektronische nieuwsbrief in een Nederlandstalige en Engelstalige versie ontwikkeld, die naar ruim 10.000 alumni verstuurd wordt en door ruim 25% van hen gelezen wordt. Er zijn twee reünies georganiseerd, voor oud-studenten die respectievelijk 25 en 50 jaar geleden begonnen zijn aan een studie in Wageningen. Het platform Wageningen Ambassadors bestaat nu uit 30 prominente alumni, die zich tot doel hebben gesteld om met de inzet van netwerk, ervaring en financiële middelen een brug te slaan tussen Wageningen UR en de samenleving en helpen Wageningen op de kaart te zetten. De Ambassadors zijn twee maal bijeen geweest en participeren in vijf projecten: Wageningen Academy, Kennisexploitatie en ondernemersschap, Studentenwerving, Wereldvoedselvraagstuk en Corporate identity.

In 2006 is voortgeborduurd op de eerste pilot voor fondsenwerving uit 2005. Campagnes voor donaties ten behoeve van het Wageningen Universiteits Fonds (WUF) en het Anne van den Ban Fonds onder particulieren en bedrijven hebben een goede respons gehad (resp. 10% en 4%) en gezamenlijk circa € 50.000 opgeleverd voor studiebeurzen voor getalenteerde studenten uit ontwikkelingslanden en voor de activiteiten van het WUF.

• Hogeschool

Hogeschool Van Hall Larenstein werkt aan een herdefinitie van het alumnibeleid, mede in het kader van 'een levenslang leren'. Doel is om alumni meer in te zetten bij de werving en begeleiding van studenten van de hogeschool. De ontwikkeling van het alumnibeleid wordt vormgegeven in samenwerking met de alumniverenigingen. In 2006 is gestart met het revitaliseren van het alumnbestand. De bestuurlijke fusie met Wageningen UR heeft het denken over alumnibeleid gestimuleerd. Overleg met het Alumni Center van Wageningen Universiteit heeft geleid tot het inzicht dat de krachten gebundeld kunnen worden. Deze plannen worden in 2007 verder uitgewerkt.

1.6 Onderzoek

1.6.1 Onderzoeksbeleid Wageningen Universiteit en Stichting DLO

In 2006 is de basis gelegd voor het Strategisch Plan 2007-2010. Vanuit de inhoudelijke kennisdomeinen is gekeken op welke thema's extra accent wenselijk was. Deze strategiediscussie is gestart vanuit een omgevingsanalyse en gevoerd binnen Wageningen Universiteit, Stichting DLO en Hogeschool Van Hall Larenstein en getoetst met externe private en publieke partijen. Dit proces heeft een strategisch raamwerk opgeleverd waarbinnen een aantal potentieel kansrijke thema's voor versterking van de marktpositie zijn benoemd. Deze thema's vormen de inhoudelijke basis van het Strategisch Plan 2007–2010.

De drie maatschappelijke focusthema's zijn:

- Bio-based economy;
- Klimaatbestendige kustzones;
- Voeding, gezondheid en gedrag.

De drie focusgebieden van expertise zijn:

- Systeembioïogie;
- Bionanotechnologie;
- Het koppelen van schaalniveaus en governance.

Wageningen Universiteit en Stichting DLO zijn aan de slag gegaan met de volgende grote initiatieven, mede gefinancierd vanuit FES:

- Ontwikkeling *Phytophthora* resistente aardappel;
- TTI Groene Genetica;
- TIFN;
- Scheidingstechnologie;
- Potato genome sequencing consortium;
- Impuls Veterinair Aviaire Influenza Onderzoek Nederland;
- TTI Watertechnologie.

Kenniscirculatie en -gebruik worden steeds belangrijker gevonden vanuit overheid en maatschappij. Van de kennisinstellingen zal steeds meer een actieve bijdrage worden verwacht. Wageningen UR heeft een goede uitgangspositie, maar het kan altijd beter. In 2006 is kenniscirculatie actief bevorderd tussen onderzoek en onderwijs en maatschappij, overheid en bedrijfsleven. Zie ook tekstkader.

Kennisbenutting wordt bevorderd via:

- Samenwerking in (publiek-private) consortia;
- Kenniscirculatie via publicaties, symposia, websites en databanken (zoals Kennisonline);
- Praktijknetwerken, loketten, wetenschapswinkel;
- Opleidingen, cursussen, trainingen (Wageningen Business School, Van Hall Larenstein-Training & Consultancy);
- Gerichtte netwerken (Businesscafé, Regionale kenniscentra, Food Valley);
- Kennisvalorisatie (Wageningen Business Generator);
- Kenniscirculatie in het onderwijs (Groene Kennis Coöperatie);
- Knowhouse;
- Werkplaats Plattelandsontwikkeling.

1.6.2 Kwantitatieve gegevens Wageningen Universiteit

• Omvang onderzoek en onderzoeksproductiviteit

De omvang van de eerste geldstroom voor onderwijs en onderzoek was in 2006 169.602 k€. Het tweede geldstroomonderzoek, waarvan de lasten voor een groot deel door NWO worden gedragen, had een omvang van 11.745 k€. Hierbij inbegrepen zijn de medewerkers aan de onderzoeksprojecten die via het NWO-programma Vernieuwingsimpuls zijn geworven. De toekenning van één Veni- en twee Vidi-beurzen in 2006 bracht het totale aantal laureaten op vijftien Veni's, zeven Vidi's en vier Vici's. Het derde geldstroom onderzoek had een omvang van 42.917 k€. Het aantal wetenschappelijke publicaties bedroeg 3.408.

• Promovendi

Wageningen Universiteit prijst zich gelukkig met haar onderzoekscholen, die zorg dragen voor een uitdagend opleidingsprogramma en alle mogelijkheden aangrijpen om het niveau van hun promovendi op het hoogst mogelijke plan te brengen. Dat zij hierin slagen blijkt onder meer uit positieve beoordeling in de visitaties en de re-accreditatie van de onderzoekscholen.

De onderzoekscholen hebben in 2006 evenals vorig jaar veel aandacht gegeven aan de loopbaanoriëntatie en carrièreperspectieven van promovendi via zogenaamde career assessments, uitstroomcursussen en loopbaanbegeleiding voor jonge excellente onderzoekers. Met deze begeleiding wordt een promovendus ook voorbereid op

---

een carrière buiten de wetenschap. Er is in 2006 ook expliciet aandacht gegeven aan het begeleiden van promovendi. Op initiatief van Wageningen Graduate Schools is de cursus 'Professional in Supervision' ontwikkeld. Deze is in 2006 voor het eerst gegeven en met zeer veel belangstelling gevolgd.

De instroom van (internationale) promovendi is nagenoeg gelijk gebleven in vergelijking met vorig jaar. De instroom over 2006 betrof 198 promovendi waarvan 111 internationale promovendi.

Evenals in 2005 groeide in 2006 de deelname aan Tweede Fase Onderwijs voor promovendi van relatief 729 naar 754 promovendi.

- **Interne onderzoeksstimulering**

De onderzoekscholen hadden in 2006 de beschikking over een bedrag van ruim 2,7 miljoen euro voor de aanstelling van AIO's en postdocs op toekomstgerichte thema's. Een deel van deze middelen wordt gereserveerd om additionele AIO's of Postdocs in te zetten onder leiding van Veni- of Vidi-laureaten.

Een deel van de middelen uit het College van Bestuur budget voor jonge onderzoekers (circa 50 k€) wordt ingezet ter bevordering van de kansen van talentvolle postdocs op honorering van hun Vernieuwingsimpuls-aanvraag.

- **Kwantitatieve gegevens**

Het aantal promoties steeg van 192 in 2005 tot 224 in 2006 waarvan 79 voorbereid door vrouwen. De vooropleiding (doctoraal, MSc) had bij 88 promovendi buiten Nederland plaatsgevonden. De jonge doctor had in 126 gevallen niet de Nederlandse nationaliteit.

In bijlage II wordt de ontwikkeling van het AIO-rendement getoond.

Zoals eerder al is opgemerkt, is het aantal promovendi met een Opleidings- en Begeleidingsplan (OBP; in het Engels: Training- and Supervision Plan, TSP) wederom gestegen. Ook van deze ontwikkeling mag een gunstig effect op het AIO-rendement worden verwacht. De omvang van het promovendibestand ligt thans op circa 1200, waarvan de helft AIO's en de helft PhD-students.

1.6.3 Kwaliteitszorg Wageningen Universiteit en Stichting DLO

Gedurende 2006 hebben bij Stichting DLO een drietal externe visitaties plaatsgevonden. Deze evaluaties vormen een verplicht onderdeel van de afspraken tussen het ministerie van LNV en Stichting DLO (en als zodanig opgenomen in de Regeling subsidie Stichting DLO) en vinden plaats op basis van een evaluatieprotocol, dat is afgeleid van het universitaire Standaard Evaluatie Protocol (SEP). De instituten worden beoordeeld op hun wetenschappelijke impact, hun socio-economische impact, hun onderzoeksmanagement en hun levensvatbaarheid. Daarnaast worden de WOT-instituten tevens beoordeeld op de uitvoering van hun wettelijke taken.

De gevisitteerde instituten zijn de twee WOT-instituten, CIDC-Lelystad en RIKILT, en de DLO-instituten Plant Research International en Praktijkonderzoek Plant & Omgeving. De beide WOT-instituten kunnen terugzien op uitstekende resultaten. Meerdere malen werd de term 'excellent' gebruikt om de prestaties van de instituten te duiden. Ook over de Plant Sciences Group was de commissie lovend, maar hier werden ook enkele punten van kritiek geuit. Behalve enig verschil tussen de performances van de divisies werden vooral de coherentie en focus van het onderzoek kritisch benaderd. In de context van het speelveld met de marginale basisfinanciering was hier weliswaar begrip voor, maar de commissie waarschuwt voor te grote concessies aan de in haar ogen terechte ambities van de organisatie.

De rapporten van de visitaties zijn allen aan de minister van LNV en de diverse LNV-directies gestuurd en verder breed verspreid onder opdrachtgevers en overige stakeholders.

Aan universiteitszijde heeft een zogenaamde midterm evaluatie plaatsgevonden binnen de onderzoeksschool WIMEK (Wageningen Institute for Environment and Climate Research). De midterm is een tussentijdse zelfevaluatie tussen

---

twee externe (zesjaarlijkse) evaluaties in. De midterm vormt een verplicht onderdeel van de landelijke universitaire evaluatiecyclus en wordt volgens het bestaande landelijk Standaard Evaluatie Protocol (SEP) uitgevoerd. WIMEK is een onderzoekschool die goede tot uitstekende prestaties laat zien. De bibliometrische analyse laat zien dat het onderzoek tot de wereldtop behoort. Het aantal onderzoekers binnen dit onderzoeksveld, dat momenteel geen lid van de onderzoekschool is, baart enige zorg. Hier zal de komende tijd aandacht naar uitgaan. De resultaten van deze midterm zijn besproken met de rector magnificus en samen met het WIMEK-zelfstudierapport gepubliceerd op de website van WIMEK. Ook zijn deze documenten aangeboden aan de Meta Evaluatie Commissie (MEC), het orgaan dat toezicht houdt op de naleving van het SEP.

1.6.4 Onderzoekscholen Wageningen Universiteit

Wageningen Universiteit heeft het penvoerderschap over zes onderzoekscholen en heeft een dependance van een onderzoekschool. De onderzoekscholen binnen Wageningen Universiteit zijn samengebracht in een overkoepelend orgaan: 'Wageningen Graduate Schools'.

De zes onderzoekscholen garanderen de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek van Wageningen Universiteit. Het onderzoek van Wageningen Universiteit en ook de PhD-programma's zijn ondergebracht in deze onderzoekscholen. Iedere onderzoekschool heeft een eigen missie. Ook andere Nederlandse universiteiten en onderzoeksinstituten kunnen met een onderzoekschool verbonden zijn.

De onderzoekscholen hebben drie hoofdtaken:

- Coördinatie van een samenhangend onderzoekprogramma voor de universiteit binnen de missie van de onderzoekschool.
- Bewaken, monitoren en stimuleren van de kwaliteit en de voortgang van academisch onderzoek (PhD studenten, post-docs en onderzoekers).
- Coördineren, ontwikkelen en faciliteren van postdoctoraal onderwijs.

Onderzoekers, postdocs en PhD studenten participeren in één van de onderzoekscholen. De onderzoekscholen van Wageningen Universiteit zijn geaccrediteerd door de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en daarmee onderworpen aan een kwaliteitscontrole.

Onderzoekscholen met penvoerderschap bij Wageningen Universiteit:

- Experimentele Plantwetenschappen (EPS), vervolgerkenning in 2003;
- Mansholt Graduate School for Social Sciences (MG3S), vervolgerkenning in 2004;
- C.T. de Wit Onderzoekschool PE&RC, vervolgerkenning in 2005;
- Voeding, Levensmiddelen- en Agrobiotechnologie (VLAG), vervolgerkenning in 2004;
- Wageningen Instituut voor Dierwetenschappen (WIAS), vervolgerkenning in 2005.

Instituut binnen onderzoekschool:

- Wageningen Instituut voor Milieu- en Klimaatonderzoek (WIMEK), vervolgerkenning in 2002;
- WIMEK participeert in de Netherlands Research School for the Socio-Economic and Natural Sciences of the Environment (SENSE) en is medepenvoerder van SENSE.

Overige participaties in onderzoekscholen met penvoerderschap elders:

- Centre for Resource Studies for Human Development (CERES);
- Onderzoekschool Procestechologie (OSPT);
- N.W. Posthumus Instituut (NWP);
- Onderzoekschool Polymeren (PTN);
- Biodiversiteit;
- Wetenschap, Technologie en Moderne Cultuur (WTMC);
- Graduate School Biotechnological Sciences Delft Leiden (BSDL);
- Buys Ballot Onderzoekschool;
- Dutch Institute of Systems and Control (DISC).

1.6.5 Onderzoek Hogeschool Van Hall Larenstein

Het toegepast onderzoek van de hogeschool vindt plaats in de lectoraten, in RIGO-projecten en via contractactiviteiten van Training & Consultancy i.o..

• Lectoraten

De lectoraten dragen bij aan de doelstelling van de hogeschool om zich te ontwikkelen van onderwijsinstelling naar kennisinstituut. Het stimuleren van toegepast onderzoek, de vorming van externe en interne kenniskringen en innovatie van het onderwijs zijn de belangrijkste taken. Binnen Hogeschool Van Hall Larenstein zijn vijf lectoraten:

- Voedselveiligheid;
- Plattelandsvernieuwing;
- Integraal Waterbeheer en Ruimtelijke inrichting;
- Welzijn van Dieren;
- Groene leefomgeving in Steden.

In 2006 zijn drie lectoraten onderzocht door de Stichting Kennisontwikkeling (SKO) van de hbo-raad en is er een interne evaluatie geweest. Uit de evaluatie bleek dat de lectoraten van Hogeschool Van Hall Larenstein goed functioneren en relatief hoog scoren op de hoeveelheid projecten en de contacten met het bedrijfsleven. Het lectoraat Groene leefomgeving in Steden is verlengd voor een periode van vier jaar. Daarbij is de taakopdracht verbreed. Voor de andere lectoraten speelt de verlenging in 2007 of 2008.

• RIGO

Hogeschool Van Hall Larenstein maakt ruim gebruik van de stimuleringsmiddelen onder de Regeling Innovatie Groen Onderwijs (RIGO). Het profijt voor de hogeschool is tweeledig. Enerzijds door de ervaring die docenten/studenten opdoen met projectmatig werken en het opbouwen van netwerken in de beroepspraktijk. Anderzijds vormen de projecten een onderwijsmoment met grote praktijkinbreng, gericht op het vinden van concrete oplossingen voor problemen uit de dagelijkse praktijk.

- Begin 2006 liepen 24 RIGO-projecten uit de aanvraagronde 2004 en 2005.
- In de ronde van 2006 zijn 11 nieuwe projecten gehonoreerd van de 19 aanvragen.
- In de loop van 2006 zijn 5 projecten uit 2004 volledig afgerond.
- Daarmee is de hogeschool eind 2006 penvoerder van 30 RIGO-projecten en partner in een tiental andere RIGO's.
- In 2006 hebben RIGO-projecten voor ongeveer 15 fte werk opgeleverd.

• Impuls

Het impulsgeld LNV dat eind 2005 binnenkwam, is voor een deel besteed in 2006. Gezien de doelstelling van dit geld is vooral de infrastructuur voor de school als kenniscentrum gestimuleerd. Kosten rondom RIGO-projecten (voor de start en na afronding), de organisatie van evenementen en aanloopkosten voor samenwerkings- en netwerkactiviteiten zijn hiermee gefinancierd. Dit loopt in 2007 nog door.

• Contractonderzoek / Training & Consultancy i.o.

De uitvoering van diverse onderzoeksprojecten van Training & Consultancy i.o. heeft in 2006 voor 18 fte werk opgeleverd.

1.7 Internationalisering

1.7.1 Internationalisering algemeen

Wageningen UR ambiëert:

- internationaal trendsettend zijn op een aantal belangrijke kennisdomeinen in de life sciences;
- op deze domeinen uit te groeien tot een sterke Europese instelling met sterke partners in Europa;
- vanuit deze positie de mondiale samenwerking met nationale en internationale kennisinstellingen en netwerken verder te versterken;

– vanuit een maatschappelijke betrokkenheid een bijdrage te leveren aan de realisatie van de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen (MDG's).

Binnen Europa wordt gewerkt aan het integreren van de verschillende onderdelen van de kennismarkt. In 2006 heeft de internationale helpdesk van Wageningen International, samen met de kennisseenheden veel activiteiten uitgevoerd om Wageningen UR goed te positioneren voor de eerste oproepen binnen het KP7 (2007).

Buiten Europa heeft Wageningen UR zich sterk geprofileerd als internationale kennisinstelling door naast de activiteiten van individuen en groepen, te werken aan gerichte regionale strategieën voor Wageningen UR als geheel. Regionale relatiebeheerders voor Azië, Afrika, Europa en Latijns-Amerika werken -samen met de onderdelen van Wageningen UR aan de ontwikkeling en coördinatie van de implementatie.

Wageningen UR onderschrijft het belang van de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen (MDG's) zoals geformuleerd tijdens de Johannesburg Summit in 2000. De doelstellingen waar Wageningen UR de grootste bijdrage aan kan leveren zijn: MDG 1: uitbannen van de grootste armoede en honger, MDG 7: actief werken aan een duurzaam milieu, en MDG 8: werken aan een mondiaal partnerschap voor ontwikkeling. Wageningen UR ondersteunt de MDG's via onderwijs, onderzoek en capaciteitsontwikkeling. Om deze bijdrage beter te kunnen invullen en een kritische massa binnen Wageningen UR te creëren is in 2006 het Platform for Food Security and Sustainable Development opgericht. De 14 betrokken Wageningse hoogleraren stellen zich ten doel om te werken aan multidisciplinaire benaderingen en oplossingen voor het armoedeprobleem.

1.7.2 Internationalisering in het onderwijs

• Universiteit

Er zijn in 2006 verschillende Memoranda of Understanding afgesloten, daarbij is de meetlat voor het aangaan van MoU's hoger gelegd. Doelstelling van deze MoU's is het uitwisselen van staf en studenten, het opzetten van double degree programma's en het uitvoeren van gezamenlijk onderzoek.

In het kader van het Erasmus Mundus programma is het European Master Programme in Animal Breeding and Genetics goedgekeurd. Dit programma wordt door Wageningen Universiteit gecoördineerd en zal in september 2007 van start gaan. Wageningen Universiteit neemt nu deel aan vier Erasmus Mundus masterprogramma's . In 2006 is nieuw beleid voor internationale studentenuitwisseling geïntroduceerd. Uitwisseling is nu sterker gekoppeld aan prioritaire samenwerkingspartners en netwerken met daarnaast een sterkere inbedding in de reguliere opleidingen. De organisatie ten behoeve van uitwisseling van studenten is versterkt. Ook in 2006 was de instroom van studenten in het kader van het Erasmus Socrates programma groter dan het aantal uitgaande studenten. Aan de Erasmusprogramma's hebben 48 uitgaande studenten deelgenomen voor in totaal 215 maanden. Het aantal inkomende studenten/aantal maanden was bijna een factor 10 groter.

In een aantal landen zijn in 2006 'international education fairs' bezocht om de naamsbekendheid van Wageningen University te vergroten en om te onderzoeken welke buitenlandse universiteiten interessant zijn om hun studenten naar Wageningen te laten doorstromen. Daarnaast hebben 35 Wageningse alumni in 25 landen opgetreden als 'representative' van Wageningen om contact te leggen met potentiële (gekwalficeerde, zelfbetalende) studenten. De werving van buitenlandse studenten is in 2006 meer onder druk komen te staan. China, India, Thailand en Maleisië manifesteren zich nadrukkelijk als onderwijsaanbiedende landen. Wageningen heeft met de universiteit van Leiden, Tilburg en Twente en de universities for professional education, Hanze University Groningen en de CHN University in Leeuwarden, het initiatief genomen tot de oprichting van het Holland Education Consortium. De deelnemers gaan gezamenlijk naar fairs, maken gebruik van gezamenlijke agenten en vertegenwoordigen elkaar in voorkomende gevallen in het buitenland. De wervingsactiviteiten worden hierdoor uitgebreid en geïntensiveerd, tegelijkertijd wordt een kostenreductie gerealiseerd.

Evenals voorgaande jaren bedroeg het percentage niet-Nederlandse BSc-studenten op peildatum 1 december 2006 7% van het totaal aantal BSc-studenten.

Van het totaal aantal MSc-studenten heeft ongeveer 45% een niet-Nederlandse nationaliteit. Terwijl het aantal MSc-studenten van buiten de EU over de afgelopen 4 jaar ongeveer gelijk bleef (512 studenten in 2006), is het aantal MSc-studenten van binnen de EU (exclusief Nederland) meer dan verdubbeld: van 151 in 2003 tot 311 in 2006.

• Hogeschool

Hogeschool Van Hall Larenstein profileert zich als internationale hogeschool met een internationale oriëntatie in het onderwijs en in de contractactiviteiten. Aan de basisvoorwaarden voor internationalisering wordt voldaan door het gebruik van het European Credit Transfer System (ECTS), een eenvoudig diplomasupplement en door veel Engelstalige opleidingen en voorzieningen aan te bieden. In 2006 is gestart met het opstellen van een beleidsplan dat het internationaliseringbeleid verder richting moet geven. Met de Groene Kennis Coöperatie is een gezamenlijke internationaliseringsagenda gemaakt, die in 2007 concreet invulling moet krijgen.

Internationaal Onderwijs

De Engelstalige bachelor- en masteropleidingen, in het bijzonder in Wageningen, trekken als vanouds veel buitenlandse studenten aan. De twee masteropleidingen houden de status IO-instituut voor Larenstein actueel en de positie van Van Hall Larenstein binnen internationale (ontwikkelings)samenwerking krachtig. De projecten van Training & Consultancy op het gebied van capaciteitsopbouw ('capacity building') zorgen voor actuele expertise.

- Op de locatie Wageningen zijn de opleidingen volledig Engelstalig. Op de overige locaties van de hogeschool is per opleiding minstens één (afstudeer/major)programma Engelstalig.
- Op 1 oktober 2006 waren studenten van 75 nationaliteiten ingeschreven bij Hogeschool Van Hall Larenstein. Hierbij is het grote aantal studenten met de Duitse (191) en Chinese (209) nationaliteit opvallend.

<i>Nationaliteit van buitenlandse studenten</i>	<i>Leeuwarden</i>	<i>Velp/Wageningen</i>	<i>Totaal Van Hall Larenstein</i>
EER	106	153	259
Overig Europa	2	15	17
Afrika	6	93	99
Azië	23	275	298
Noord- en Zuid-Amerika	6	6	12
Totaal	143	542	685

Werving en voorbereiding

De werving van buitenlandse studenten gaat via bestaande markten en contacten. Enerzijds is de werving specifiek gericht op Duitsland en anderzijds verloopt deze via partnerinstituten, met name in China.

De voorbereiding van een grote groep Aziatische studenten vindt deels plaats in China via zogenaamde 2+2-programma's en deels via een speciale prep-course in Leeuwarden voor Thaise studenten.

Mobiliteit

Voor Europese mobiliteit doet Hogeschool Van Hall Larenstein volop mee aan Erasmus-beurzenprogramma's. Dit heeft in 2006 geleid tot een stroom van 55 uitgaande studenten en 68 inkomende beursstudenten, met in totaal 43 partnerinstituten in 17 Europese landen. Vanuit Larenstein zijn bovendien nog 12 studenten met een Europese stagebeurs (Leonardo) op pad gegaan.

Bij een aantal majoren, gericht op een werkveld in de tropen, is studie- of stageverblijf in het buitenland verplicht. Meestal is dat buiten Europa en kan niet van een beurs gebruik gemaakt worden. De daadwerkelijke mobiliteit is daarom veel groter dan het aantal EU-beurzen aangeeft.

De docentmobiliteit is vrijwel steeds gekoppeld aan contractactiviteiten in Tempus- en NPT-programma's. Van een vergoeding met Erasmusdocenten-mobiliteitsgeld is in 2006 (vrijwel) geen gebruik gemaakt.

Beurzen uit het Huygens programma zijn niet/nauwelijks voor onze studenten bereikbaar. Wel zijn er 41 (Master)-studenten in Wageningen en 5 in Leeuwarden met een NFP-beurs.

- **Internationale capaciteitsontwikkeling**

Wageningen UR heeft in 2006 10 *Nuffic NPT* projecten binnengehaald, gericht op capaciteitsopbouw. De projecten hebben een looptijd van 3–4 jaar en een totaal budget van € 13 mln.

Vanuit het Capacity Development & Institutional Change Programme van WI (CD&IC) wordt intensief samengewerkt met de verschillende onderdelen van Wageningen UR om een geïntegreerd aanbod op het gebied van capaciteitsontwikkeling te kunnen leveren. In 2006 was het actief voor multilaterale organisaties als International Fund for Agricultural Development (IFAD) en voor de EVD, agentschap van het ministerie van Economische zaken voor internationaal ondernemen en samenwerken.

Het CD&IC programma is in 2006 gestart met het binnenhalen van het Support Program for Institutional and Capacity Development (SPICAD). Met SPICAD wordt ambassadepersoneel in ontwikkelingslanden ondersteund zodat efficiënter op (institutionele) veranderingen kan worden ingespeeld. Hierdoor wordt Nederland in staat gesteld beter aan de Millennium Doelstellingen voor duurzame ontwikkelingssamenwerking bij te dragen.

Het binnenhalen van evaluatie-opdrachten heeft Wageningen International in 2006 erkenning opgeleverd van ICCO, Plan International, Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking (DGIS), International Fund for Agricultural Development (IFAD) en Food and Agricultural Organisation (FAO). Ook voor diverse BBI-MATRA en andere multilaterale projecten hebben buitenlandse instituten hun weg naar Wageningen International gevonden.

In het NUFFIC-NFP tailormade programma heeft Wageningen International twee tenders gewonnen (Zimbabwe en Ethiopië). Verder zijn er drie ‘refresher cursussen’ georganiseerd in landen in ontwikkeling (Uganda, Filippijnen en Zambia).

In 2006 hebben 766 internationale cursisten aan het reguliere, open cursusaanbod van Wageningen International deelgenomen. Dit is wederom een toename ten opzichte van de activiteiten van het International Agricultural Centre in voorgaande jaren (IAC is opgegaan in WI): 660 in 2005 en 444 in 2004. Ook in 2006 was het grootste deel van de deelnemers afkomstig uit Afrika en Azië.

In het buitenland zijn cursussen georganiseerd met lokale partners (Filippijnen, Indonesië, Afrika en Iran).

Binnen Wageningen International heeft Van Hall Larenstein Training & Consultancy i.o. een belangrijke plaats door haar expertise op het terrein van institutionele versterking (‘institutional building’) en capaciteitsopbouw (‘capacity building’). Een toenemend aantal projecten wordt met andere partners van Wageningen UR gerealiseerd. Bij de meeste projecten worden (onderwijs)instellingen in ontwikkelingslanden ondersteund met institutionele versterking en capaciteitsopbouw, in het bijzonder gericht op hun onderwijs- en trainingscapaciteit. Daarnaast verzorgen experts van de hogeschool trainingen en/of geven (technisch) advies aan directe doelgroepen.

In 2006 zijn 17 nieuwe internationale projecten van de hogeschool van start gegaan en 19 projecten afgesloten. Eind 2006 had Van Hall Larenstein Training & Consultancy 45 internationale projecten in portefeuille. In de komende jaren zullen projecten in onder andere Colombia, Vietnam, Ghana, Zuid-Afrika en China verder worden voortgezet en/of opgestart.

1.7.3 Internationalisering in het onderzoek

Het internationale karakter van Wageningen UR wordt weerspiegeld in een substantiële internationale onderzoeksagenda. Het (voorlopige) omzetcijfer van internationale projecten in uitvoering gedurende 2006 ligt rond de € 70 mln. Het internationale karakter wordt ook weerspiegeld door het grote aantal buitenlandse PhD-studenten. Van de 198 PhD-studenten die in 2006 zijn begonnen met hun onderzoek en opleiding in Wageningen komen er 119 uit het buitenland. Ongeveer 40% van deze buitenlandse PhD-studenten komt uit Europa (inclusief Oost Europa), 30% uit Afrika, 15% uit Azië en 15% uit Midden en Zuid Amerika.

De sterke Europese positie van Wageningen UR komt in 2006 tot uiting in de deelname aan een groot aantal EU-onderzoeksprojecten:

- de thematische prioriteiten ‘Food safety and food quality’ en ‘Sustainable development, Global change and ecosystems’ van het Zesde Kaderprogramma (2002–2006);
- in andere aandachtsgebieden zoals ‘Nanotechnologies and nano-sciences, knowledge-based multifunctional materials and new production processes’;
- in Food is Wageningen de grootste speler in Europa.

Jonge onderzoekers uit de hele wereld werken met EU-fellowships bij de diverse departementen en instituten. Binnen de EU-projecten wordt veel aandacht besteed aan de samenwerking met partners uit de nieuwe lidstaten van de EU. In 2006 is de participatie in het KP7 programma voorbereid.

In 2006 is sterk ingezet op EU-mogelijkheden voor kennisvalorisatie door het inschrijven op Twinning en EuropeAid tenders. In totaal zijn er dertien Twinning projecten ingediend. Daarvan zijn er vijf goedgekeurd; in drie van de vijf gevallen is Wageningen UR de trekker van het project.

Azië 2006: intensiveren samenwerking met China.

- Drie top universiteiten in China (China Agricultural University (CAU), Nanjing Agricultural University (NAU), en de North West Agricultural & Forestry University (NWA&F)) en twee onderzoeksorganisaties (Chinese Academy of Agricultural Sciences (CAAS) en Chinese Academy of Science (CAS)) zijn geselecteerd voor intensievere samenwerking.
- MoU's met CAAS en met onderdelen van CAS ondertekend.
- Samenwerkingsverband aangegaan met de China Ocean University (COU) (visteelt en visserij).
- Formele samenwerking met Fujian Province.

Afrika 2006: verhogen herkenbaarheid.

- Liaison officer benoemd die vanuit Zambia de belangen van Wageningen UR in Zuidelijk Afrika behartigt.
- Samenwerking met de ambassade in Ethiopië heeft geresulteerd in een eerste fase van het project '*Regional Environmental Network Horn of Africa*'.
- Samenwerking in ECART (European Consortium for Agricultural Research in the Tropics) heeft geresulteerd in het binnenhalen van de projecten 'Evaluation of EC-funded CGIAR projects' en 'Empowering Agricultural Producers'.

Latijns-Amerika 2006: versterken institutionele banden met partners in Brazilië, gevolgd door Argentinië, Chili en Mexico. Het doel is intensievere samenwerking in onderzoek en onderwijs en projecten waarbij Nederlandse en Latijns-Amerikaanse ondernemers met Wageningen UR samenwerken.

- 18 goedgekeurde PhD- en post-doc projecten binnen het kader van de CAPES-overeenkomst tussen het ministerie van Onderwijs van Brazilië en Wageningen UR (getekend in 2005).
- Overeenkomst met het Ministry of Science in Argentinië.
- Intensivering van de samenwerking met Embrapa, het nationale onderzoeksinstituut van Brazilië. Het Embrapa kantoor in Wageningen is geopend.
- Start onderzoeksprogramma's zoals het Cerrado project, het CDM project, het banaan genomics project, en het Competing claims on natural resources project.

In 2006 is het *DGIS-Wageningen UR partnership* getekend met als hoofdthema's Competing claims on natural resources, Agro-supply chains, Agro-biodiversity en Institutional development and capacity strengthening.

Vanwege de in 2006 gewijzigde financiering voor internationale samenwerking door het ministerie van LNV is het budget voor *Beleidsondersteunend Onderzoek Cluster Internationaal* in 2006 beheerd door Wageningen International € 7 mln. De cluster combineert onderzoek en capaciteitsopbouw binnen programma's en projecten. Via de landbouwraden wordt een directere link met de kennisvragen in de regio's tot stand gebracht.

In het kader van de tweede fase van het *INREF programma* (Interdisciplinary Research en Education Fund) zijn in 2006 vier nieuwe programma's van start gegaan waarin ongeveer 40 PhD-studenten hun onderzoek doen.

1.8 Faciliteiten

1.8.1 Huisvesting

De realisatie van het Strategisch Nieuwbouwplan op de Born is in 2006 zichtbaar gevorderd. De volgende punten zijn gerealiseerd:

- Terreininrichting: ondergrondse infrastructuur, aanpassing Droevendaalsesteeg, gedeeltelijke realisatie van vijvers en watergangen.
- Oplevering van het Atlasgebouw van de Environmental Sciences Group (ESG).
- Bouw van Forumgebouw (oplevering april 2007).
- Aanbesteding nieuwbouw voor de Plant Sciences Group (PSG) en start van de bouw (oplevering eind 2008).

Door de realisatie van het Strategisch Nieuwbouwplan zijn de volgende gebouwen in 2006 overtollig geworden en verkocht:

- Deventer, schoolgebouw Larenstein en studentenflat; in juli 2006 is Hogeschool Van Hall Larenstein van de locatie Deventer verhuisd naar Wageningen waar een tijdelijke locatie aan de Mansholtlaan is betrokken, vooruitlopend op de verhuizing naar het Forumgebouw in de zomer van 2007.
- Rosmalen, voormalig Proefstation voor de Varkenshouderij.
- Naaldwijk, gefaseerde verkoop van het Proefstation voor de Glastuinbouw.

Daarnaast zijn studies verricht naar de herontwikkeling van het complex van Larenstein in Velp, de herontwikkeling van Born-Oost en de verkoop van de zuidelijke bouwstrook op de Born.

Naast de projecten van het Strategisch Nieuwbouwplan zijn in 2006 de volgende bouwprojecten ontwikkeld en uitgevoerd:

- Bouw van het 'Restaurant van de Toekomst', een onderzoeksfaciliteit van Agrotechnology & Food Sciences Group (AFSG) voor studie naar de beleving van voeding (oplevering eerste kwartaal 2007).
- Nieuwbouw voor Glastuinbouw van Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO) in Bleiswijk: 11.000 m² kassen en een bedrijfsgebouw van 1200 m².
- Planontwikkeling en aanbesteding van de huisvesting van het vollegrond-, champignon- en insectenonderzoek op De Born (oplevering vierde kwartaal van 2007).
- Aanbesteding van de renovatie en nieuwbouw van het RIKILT (oplevering begin 2009).

Verder zijn in 2006 nog de volgende huisvestingsgerelateerde acties ondernomen:

- Energiebesparingsmaatregelen met bijzondere aandacht voor communicatie, energierapportage en samenwerking met de onderdelen van Wageningen UR.
- Controle op brandveiligheid van vrijwel alle gebouwen van Wageningen UR in het kader van de gebruiksvergunningen. Voor gebouwen die binnen afzienbare tijd worden verlaten, zijn in overleg met de gemeente met beperkte investeringen maatregelen getroffen om de veiligheid van de gebruikers te waarborgen.
- Achterstallig onderhoud van gebouwen tot op het gewenste conditieniveau.
- Voortzetting van de bundeling van het contractonderhoud, gericht op optimale aanbesteding met behoud van kwaliteit en tevredenheid van de gebruiker.
- Planmatig onderhoud, rekening houdend met de status van de panden (handhaving, verkoop of sloop).
- Op de locatie Leeuwarden van Hogeschool Van Hall Larenstein is de verhuur aan derden toegenomen voor toegepast onderzoek en startende bedrijven, die gericht zijn op het werkveld van Hogeschool Van Hall Larenstein.
- Samen met de gemeente Rheden is gewerkt aan een masterplan voor de toekomstige ontwikkeling van het landgoed Larenstein in Velp. In Velp is een deel van de oudbouw verhuurd aan derden.

1.8.2 Facilitaire diensten

Het Facilitair Bedrijf (FB) biedt professionele ondersteuning aan onderwijs en onderzoek en draagt zo op efficiënte wijze bij aan de ondernemingsdoelstellingen van Wageningen UR. In 2006 hebben onder meer de volgende operationele zaken hun beslag gekregen:

- Vormgeven van de Service Centers ICT en Inkoop.
- Uitrol van het Elektronisch Bestelsysteem over alle organisatieonderdelen.

-
- Reguliere bouwprojecten en rondzetten van het Strategisch Nieuwbouw Plan, waaronder de bouw van het Forum en opzetten van de Forumorganisatie, gericht op de ingebruikname in april/mei 2007.
  - Inrichting van het Forumgebouw en grote aanbestedingen, hetgeen heeft geleid tot logistiek en kwalitatief succesvolle contracten.
  - Definitief vormgeven van de afdeling Integraal Facilitair Management, van waaruit overkoepelende zaken worden opgepakt, zoals het accountmanagement, één servicedesk voor alle FB-zaken (exclusief ICT en Bibliotheek), communicatie en parkmanagement.
  - Overige projecten, zoals invoering WUR-card, contract met nieuwe cateraar en verdere concentratie van de Bibliotheek, gericht op onderbrenging in het Forum.

Naast bovengenoemde zaken is in 2006 in reguliere zin veel werk verricht door alle onderdelen van het FB. Daarbij dient te worden opgemerkt dat volgens een landelijke vergelijking in de Studiegids Hoger Onderwijs onder meer de faciliteiten van Wageningen Universiteit wederom het best gewaardeerd zijn door de eigen studenten. In de tweede helft van het jaar is de beleidsmatige positionering van het FB naar de toekomst toe nader vorm gegeven in het Bedrijfsplan FB 2007–2010 en het daaruit volgende Strategisch Personeelsplan.

In 2006 is de facilitaire dienstverlening op de verschillende locaties van Hogeschool Van Hall Larenstein meer op elkaar afgestemd. De samenwerking tussen de hogeschool en de andere onderdelen van Wageningen UR is op het gebied van inkoop en dienstverlening verder uitgebreid. Hogeschool Van Hall Larenstein maakt gebruik van de mantelcontracten van Wageningen UR.

2 Financieel verslag

De Raad van Bestuur heeft voor het laatste jaar van het instellingsplan 2003–2006, zeven kernpunten gedefinieerd waarop extra inspanning zijn geleverd:

- Implementatie van Focus 2006;
- Opstellen van het IP/OP 2007–2010;
- Versterking van de samenwerking met van Hall/Larenstein;
- Verbetering van de bedrijfsvoering;
- Deelname in grote initiatieven;
- Studentenwerving;
- Optimalisering van de onroerend goed positie.

Met deze inspanningen zijn extra middelen vrijgemaakt voor versterking van het primair proces en wordt richting gegeven aan de verdere ontwikkeling van Wageningen UR. De inspanningen op deze speerpunten hebben in 2006 de volgende consequenties gehad voor de financiële bedrijfsvoering.

Implementatie van Focus 2006

Bij Wageningen Universiteit is Focus 2006 gericht op versterking van het onderwijs en onderzoek door middel van een reductie van de overhead en het verlagen van de facilitaire kosten. De hiermee gepaard gaande krimp van 86 fte is in 2006 vrijwel volledig afgerond. De beoogde reductie van overhead- en facilitaire kosten kon worden gerealiseerd door uniformering van de administratieve processen, betere ondersteuning door informatiesystemen en centralisatie van taken in shared service centra. In hoofdstuk 3 Sociaal verslag wordt Focus 2006 uitgebreid toegelicht.

Opstellen IP/OP

De RvB heeft in 2007 het nieuwe strategisch plan opgesteld, waarin de koers voor de komende vier jaar is vastgelegd. De ambitie is om nationaal en internationaal onderscheidend te zijn door de toonaangevende kwaliteit van onderwijs en onderzoek binnen het Wageningse domein 'gezonde voeding en leefomgeving'. Wageningen Universiteit heeft in 2006 een nieuw intern bekostigingsmodel ontworpen, waarmee op een eenvoudiger en transparanter manier de interne middelen worden gealloceerd. Het nieuwe model moet strategische keuzes ondersteunen, kwaliteit bevorderen en ondernemerschap stimuleren. Inmiddels heeft de Raad van Bestuur het voorgenomen besluit genomen om het nieuwe WU bekostigingsmodel met ingang van 2008 in te voeren. Dit model zal vanaf 2008 worden gebruikt.

Verbetering van de bedrijfsvoering

De verbetering van de bedrijfsvoeringsprocessen is gerealiseerd door:

- uniformering en standaardisering van bedrijfsvoeringsprocessen. De financiële concernstandaard is gedefinieerd en vastgelegd in de administratieve organisatie. Implementatie van de concernstandaard vindt plaats;
- opname van alle financiële administraties in één database. Deze integratie is per eind 2006 voltooid;
- concentratie van ondersteunende functies in shared service centra. In 2006 zijn shared service centra gevormd voor ICT, Inkoop, Communicatie Services en salarisverwerking;
- ontwikkeling van een centrale database voor projectbeheersing op basis van het Microsoftplatform (Kameleon). De ontwikkeling van de database is in 2006 gestart. In 2007 zal een pilot worden uitgevoerd bij de Agrotechnology & Food Sciences Group. Kameleon zal eerst bij DLO worden uitgerold;
- implementatie van het elektronisch inkoopstelsel (EBS). Deze implementatie is gerealiseerd. Om maximaal voordeel te halen uit de beschikbare informatie in het systeem ten behoeve van de factuurafhandeling wordt in 2007 een aanvullende module toegevoegd, waarmee facturen en bestellingen kunnen worden gematched en verschillen tussen factuur en bestelling worden afgehandeld. Na implementatie van deze module kan de beoogde efficiencywinst van EBS worden gerealiseerd.

Deelname in grote initiatieven

De RvB heeft besloten om jaarlijks minimaal € 2 mln. vrij te maken voor nieuwe initiatieven. Deze middelen zijn beschikbaar gemaakt door uitvoering van het plan Focus 2006. De middelen worden met ingang van 2007 ingezet op een zestal thema's en basisexpertises.

Optimalisering van de onroerend goed positie

In 2006 is de uitvoering van het Strategisch Nieuwbouwplan (SNP) verder uitgevoerd. Het Atlasgebouw is opgeleverd en in gebruik genomen door ESG. Hiermee is deze groep geconcentreerd gehuisvest. De oplevering van het Forumgebouw is uitgesteld tot medio 2007. Het gebouw zal bij aanvang van het academisch jaar 2007–2008 in gebruik worden genomen. De nieuwbouw voor de PSG is in 2006 aanbesteed en start in 2007.

Door de realisatie van het SNP komt een belangrijk deel van de nu in gebruik zijnde locaties vrij. Deze worden verkocht of ontwikkeld voor woningbouw. In 2006 is het John Snowhuis, waarvoor al eerder een koopovereenkomst was gesloten, geleverd. Daarnaast is de planontwikkeling voor het Kortenoordcomplex en de Dreijen voortgezet. Dit heeft geleid tot een overeenkomst met Bouwfonds die begin 2007 is getekend.

2.1 Financieel jaarverslag Wageningen Universiteit

Financieel verslag

• Ontwikkeling resultaat

Wageningen Universiteit heeft in 2006 een positief resultaat behaald van € 5,6 mln. Ten opzichte van de begroting van € 1,4 mln. is dit een verbetering van € 4,2 mln. die wordt veroorzaakt door een hogere omzet bij lagere personele lasten.

De baten hebben zich in 2006 positief ontwikkeld. Gecorrigeerd voor incidentele posten in 2005 is de rijksbijdrage LNV met € 3,4 mln. gestegen tot € 140,7 mln. Deze stijging is vrijwel gelijk aan de prijsstijgingen, zodat in reële termen de beschikbare middelen gelijk zijn gebleven. De baten uit de 3^e geldstroom zijn verder gegroeid met € 1,4 mln. tot € 54,7 mln., een stijging met 2,7%.

De personele lasten zijn gedaald met € 4,6 mln. tot € 131,0 mln. Deze daling wordt veroorzaakt door een lagere personele bezetting als gevolg van de bezuiniging op de overhead en door een afname van de ww-verplichtingen, waardoor een deel van de voorzieningen kon vrijvallen. De personele bezetting daalde met 4,4 %, terwijl de gemiddelde salarislasten per fte toenamen met 4,0 %.

De juiste interpretatie van het resultaat vereist een nadere toelichting. Hiervoor wordt het resultaat als volgt gedecomposeerd:

	<i>2006</i>	<i>2005</i>
Exploitatiesaldo conform richtlijnen OCenW	€ 5,6 mln.	€ -3,5 mln.
Toevoeging aan bestemmingsreserve voor projectkosten latere jaren	€ -1,1 mln.	€ 0,0 mln.
Exploitatieresultaat op basis van baten/lastenstelsel	€ 4,5 mln.	€ -3,5 mln.
Extra dotatie aan reorganisatievoorziening	€ 5,3 mln.	€ 9,0 mln.
Regulier resultaat	€ 9,8 mln.	€ 5,5 mln.
Correcties in verband met SNP:		
Resultaat ingroeitraject SNP	€ -2,7 mln.	€ -3,2 mln.
Regulier resultaat uit gewone bedrijfsvoering	€ 7,1 mln.	€ 2,3 mln.

Toelichting:

Conform de richtlijnen van OCenW worden de op kasbasis ontvangen rijksbijdragen verantwoord als baten. Voor zover deze baten betrekking hebben op projectkosten die in latere jaren worden gemaakt, ontstaat hierdoor in het verslagjaar een positief resultaat en in latere jaren een negatief resultaat. Het neutraliseren van deze vertekende resultaat-effecten verloopt via de bestemmingsreserve. Op deze wijze is vanuit het resultaat 2006 € 1,1 mln. toegevoegd aan deze bestemmingsreserve, waartegenover onttrekkingen in latere jaren te verwachten zijn.

De dotaties aan voorzieningen hebben een incidenteel negatief effect op het jaarresultaat en worden om die reden gecorrigeerd voor een juiste beoordeling van het reguliere operationele resultaat.

In verband met het zogenaamde "ingroeitraject" van de structurele operationele kosten van het strategische nieuwbouwplan is in 2006 een positief resultaat van € 2,7 mln. gerealiseerd. Het betreft een incidenteel resultaat, dat bij oplevering van de gebouwen zal verdwijnen als gevolg van de hogere huisvestingslasten.

Met inachtneming van de eliminatie van bijzondere en incidentele resultaatcomponenten is het resultaat uit de gewone bedrijfsvoering in 2006 ten opzichte van 2005 met € 4,8 mln. verbeterd.

• Ontwikkeling balans

De liquiditeit van Wageningen Universiteit is in 2006 afgenomen van € 24,7 mln. tot € 21,4 mln.. Ten opzichte van de begroting is er sprake van een verbetering € 19,0 mln.. De factoren die de betere liquiditeitspositie verklaren zijn:

Betere beginstand 1-1-2006	€ 19,9 mln.	
Lagere investeringen als gevolg van vertraging in het SNP	€ 32,9 mln.	
Lagere financiering voor het SNP	€ 44,0 mln.	-/-
Toename voorzieningen (exclusief stelselwijzigingen)	€ 3,2 mln.	
Verbetering resultaat	€ 4,2 mln.	
Hogere afschrijvingen	€ 2,6 mln.	
Overige posten	€ 0,2 mln.	
<hr/>		
Totaal	€ 19,0 mln.	

De solvabiliteit van Wageningen Universiteit bedraagt 45% (2005 47%). Deze verslechtering wordt veroorzaakt door opgenomen leningen t.b.v. het SNP en door een verlaging van het eigen vermogen als gevolg van de doorgevoerde stelselwijziging m.b.t. verlofdagen, waardoor een kortlopende schuld van € 5,8 mln. ten laste van het vermogen is gevormd. De vermogenspositie biedt voldoende garantie voor de continuïteit van de organisatie. Het verder uitbouwen van reserves met positieve exploitatieresultaten is niet nodig en Wageningen Universiteit streeft er daarom naar resultaten in het jaar zelf in te zetten ten behoeve van de innovatie van het primaire proces. Resultaten uit verkoop van vaste activa in het kader van het SNP worden wel aan de reserves toegevoegd, omdat deze nodig zijn voor de financiering van het plan.

• Vooruitzichten 2007

Versterking primair proces

De reductie van de overheadkosten zal in 2007 worden afgerond. De hiermee gecreëerde ruimte voor versterking van het primaire proces zal worden ingezet op een viertal speerpunten in het kader van het nieuwe IP/OP. Daarnaast zullen middelen worden ingezet voor aanschaf van nieuwe apparatuur, onderwijsvernieuwing en talentontwikkeling. Zowel de rijksbijdrage als de inkomsten uit contractresearch zullen in 2007 naar verwachting stijgen. In totaal nemen de baten met 5% toe. De personele bezetting zal dalen tot 2200 fte.

Strategisch Nieuwbouwplan

In 2007 wordt het Forumgebouw opgeleverd. De officiële ingebruikname is op 4 september 2007. Inmiddels is gestart met de bouw van het nieuwe gebouw voor de Plant Sciences Group.

In 2007 zal door WU € 22,1 mln. worden geïnvesteerd in het kader van het SNP. Voor de financiering van deze uitgaven wordt een lening aangetrokken van € 20 mln. In 2007 zullen in het kader van het SNP het Jan Kopshuis, de Hucht, de practicumzalen van EDC aan de Hollandseweg en het complex Groenewoud worden verkocht.

Levering vindt mogelijk plaats in 2008.

Als gevolg van de ingebruikname van het Forumgebouw en het Atlasgebouw (eind 2006), nemen in 2007 de huisvestingskosten, afschrijvingen en financieringskosten toe. Het netto resultaat zal daardoor afnemen tot € 0,8 mln.

Studentenaantallen

In 2007 zullen de studentenaantallen verder stijgen. Er wordt een instroom verwacht van 1125 eerstejaarsstudenten en het totaal aantal studenten zal uitkomen op 4525.

Ontwikkeling balans en exploitatierekening

In 2007 wordt € 34,3 mln. geïnvesteerd, met name in het SNP. Voor de financiering van deze uitgaven wordt € 20,0 mln. geleend. Als gevolg van de toename van de langlopende schulden verslechtert de solvabiliteit met 3% tot 42%.

Het begrote resultaat voor 2007 bedraagt € 0,8 mln. Als gevolg van de ingebruikname van het Atlasgebouw en het Forumgebouw stijgen de afschrijvingskosten met € 3,7 mln. De rijksbijdrage zal in 2007 toenemen van € 140,7 mln. tot € 148,3 mln. als gevolg van extra promoties en getuigschriften (€ 2,7 mln.), indexering (€ 1,7 mln.), inzet van balansmiddelen voor het Forumgebouw (€ 2,7 mln.) en extra besteding van geormerkte posten (€ 0,5 mln., onder meer plan dienstverlening). De derde geldstroomomzet zal verder stijgen met € 3,3 mln. tot € 57,9 mln.

Bedragen * € 1000,-

2.1.1 Jaarrekening

Balans

Na bestemming van het netto resultaat

ACTIVA	31-12-2006	Begroting 2006	31-12-2005
VASTE ACTIVA			
1 Materiële vaste activa	196.071	227.300	172.315
2 Financiële vaste activa	364	730	356
Totaal vaste activa	196.435	228.030	172.671
VLOTTENDE ACTIVA			
3 Voorraden	448	836	-986
4 Vorderingen en overlopende activa	25.221	26.997	22.427
5 Liquide middelen	21.408	2.441	24.704
Totaal vlottende activa	47.077	30.274	46.145
TOTAAL ACTIVA	243.512	258.304	218.816
PASSIVA			
EIGEN VERMOGEN			
Algemene reserve	101.277	110.361	96.838
Bestemde reserves	7.657	0	6.544
6 EIGEN VERMOGEN	108.934	110.361	103.382
EGALISATIETREKING			
7 APPARATUURSUBSIDIES	1.359	1.208	1.390
VOORZIENINGEN			
8 VOORZIENINGEN	29.908	22.623	27.581
LANGLOPENDE SCHULDEN			
9 LANGLOPENDE SCHULDEN	16.850	60.496	18
KORTLOPENDE SCHULDEN			
10 KORTLOPENDE SCHULDEN	86.461	63.616	86.445
TOTAAL PASSIVA	243.512	258.304	218.816

Bedragen * € 1000,-

Winst- en verliesrekening

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
11 BATEN			
Rijksbijdragen LNV	140.715	141713	141.182
College-, cursus- en examengelden	10.731	10714	10.250
Baten werk in opdracht van derden	54.662	52922	53.231
Overige baten	18.156	20508	17.253
TOTAAL BATEN	224.264	225.857	221.916
LASTEN			
12 Personele kosten	130.999	136.405	135.570
13 Algemene kosten	59.840	56.684	60.602
14 Specifieke kosten	27.112	28.519	28.678
TOTAAL LASTEN	217.951	221.608	224.850
BEDRIJFSRESULTAAT	6.313	4.249	-2.934
15 Financiële baten en lasten	-725	-2.890	-431
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFS- UITOEFENING VOOR BELASTINGEN	5.588	1.359	-3.365
Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
16 Resultaat uit deelnemingen	-36	0	-136
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	5.552	1.359	-3.501
Aandeel van derden	0	0	0
Buitengewone baten en lasten	0	0	0
NETTO RESULTAAT	5.552	1.359	-3.501

Bedragen * € 1000,-

Kasstroomoverzicht

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
OPERATIONELE ACTIVITEITEN			
Netto resultaat	5.552	1.359	-3.501
Afschrijvingen	12.815	10.171	10.291
	18.367	11.530	6.790
Mutaties voorzieningen	2.327	-832	12.275
Mutaties in werkkapitaal	-4.212	-4.332	23.746
Resultaat niet geconsolideerde deelnemingen	36	0	27
	-1.849	-5.164	36.048
Kasstroom uit operationele activiteiten	16.518	6.366	42.838
INVESTERINGSACTIVITEITEN			
Investerings in gebouwen en terreinen	-30.440	-58.094	-32.401
Investerings in overige materiële activa	-6.481	-12.293	-5.494
Investerings in deelnemingen en ledenkapitaal	-52	0	52
Desinvesterings in vaste activa	350	901	161
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-36.623	-69.486	-37.682
FINANCIERINGSACTIVITEITEN			
Mutatie langlopende vordering op ministerie van LNV	8	0	230
Mutaties overige langlopende schulden	16.832	60.470	-18
Mutaties van het eigen vermogen	0	335	-3.656
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	16.809	60.775	-3.341
KASSTROOM	-3.296	-2.345	1.815
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN			
Saldo liquide middelen per 1 januari	24.704	4.786	22.889
Saldo liquide middelen per 31 december	21.408	2.441	24.704
Mutatie liquide middelen	-3.296	-2.345	1.815

Waarderingsgrondslagen

• Algemeen

De voorliggende jaarrekening betreft de jaarrekening van Wageningen Universiteit. De opstelling heeft plaatsgevonden volgens de onderstaande waarderingsgrondslagen. Daar waar van deze grondslagen is afgeweken, wordt dit bij de betreffende financiële gegevens kenbaar gemaakt.

De gepresenteerde cijfers over voorgaand verslagjaar zijn conform de cijfers uit de jaarrekening van het betreffende jaar. Afwijkingen kunnen zijn ontstaan als gevolg van correcties c.q. onderlinge verschuivingen. Daar waar dit aan de orde is en van relevante betekenis, wordt dit kenbaar gemaakt.

• Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Wageningen Universiteit vormt samen met WU Holding en Stichting ISRIC een groep.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van historische kosten. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verantwoord. In de winst- en verliesrekening worden opbrengsten en kosten in vreemde valuta verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Uitgangspunt voor het opstellen van de jaarrekening zijn de vereisten uit de OCenW-Richtlijn Jaarverslaggeving en waar deze geen uitsluitel geven, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

• Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur en de restwaarde. In het jaar van aanschaf wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Materiële vaste activa in uitvoering of in bestelling worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs respectievelijk de bedragen die door derden reeds aan de vennootschap in rekening zijn gebracht. Investerings kleiner dan € 2.500,- worden direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

De afschrijving voor de verschillende groepen van objecten is als volgt:

<i>Onderdeel</i>	<i>Afschrijving</i>
Bedrijfsterreinen / werk in uitvoering	0%
Terreininrichting en infrastructuur	50 jaar lineair
Bedrijfsgebouwen	50 jaar lineair
Vaste inrichting bedrijfsgebouwen	15 jaar lineair
Kassen, barakken, diverse opstallen / bouwwerken	15 jaar lineair
Apparatuur en inventaris:	
– Kantoormeubilair / machines en werktuigen / inventaris restauratieve voorzieningen / glasvezelnet / overige inventaris	10 jaar lineair
– Kantoormeubilair aangeschaft voor 1-1-2005	5 jaar lineair
– Laboratoriumapparatuur / audiovisuele apparatuur / vervoermiddelen / PR- en voorlichtingsmateriaal	5 jaar lineair
– Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware t.b.v. netwerken)	5 jaar lineair
– Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware overig)	3 jaar lineair

Uitzondering hierop vormt de 3^e geldstroom

Onderdeel

Afschrijving

Alle investeringen, m.u.v. terreinen:	100% in jaar van aanschaf
Inventaris en apparatuur:	100% in jaar van aanschaf

Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Financiële vaste activa

Deelnemingen en ledenkapitaal waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde. Deze waarde wordt berekend op basis van dezelfde grondslagen die de groep hanteert bij de waardering en resultaatbepaling.

Deelnemingen en ledenkapitaal waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Bij de waardering hiervan wordt rekening gehouden met waardedalingen, indien deze duurzaam zijn.

Vorraden

Deze post bestaat uit de handelsvoorraad, gereed product, de levende have en de voorraad geoogste landbouwproducten. De handelsvoorraad en gereed product worden gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten.

Waardering van de levende have en voorraad geoogste landbouwproducten vindt niet plaats.

Bij incurantheid of lagere marktwaarde wordt de voorraad overeenkomstig afgewaardeerd.

Onderhanden werk

De waardering van het onderhanden werk ten behoeve van derden vindt plaats tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid inclusief een opslag voor indirecte kosten. Gedeclareerde termijnen en voorzienbare verliezen op projecten worden op dit saldo in mindering gebracht. Toerekening van het resultaat vindt plaats naar rato van de voortgang (mate van gerealiseerde kosten) van een project.

De voorraad halffabrikaat wordt gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig, onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (FIFO-methode) of lagere marktwaarde.

Eigen vermogen

- Wettelijke reserve
- Voor het op de balans geactiveerde bedrag van kosten verband houdend met onderzoek en ontwikkeling bestaat de verplichting om een wettelijke reserve aan te houden.
- Algemene reserve
- Deze reserve wordt gemuteerd voor het exploitatieresultaat van enig jaar waaraan geen specifieke bestemming wordt gegeven.
- Bestemde reserve
- Binnen het eigen vermogen zijn op concernniveau twee bestemde reserves gevormd:
  - het innovatiefonds
  - reserve i.v.m. nog uit te voeren projecten

Egalisatierekening investeringssubsidies

De egalisatierekening investeringssubsidies wordt gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van de vrijgevallen bedragen. De rekening bestaat uit van de overheid ontvangen subsidies ten behoeve van investeringen in apparatuur. De subsidie valt, naar rato van de afschrijvingen op het betreffende apparaat, vrij en de vrijgevallen bedragen worden in de exploitatierekening op de afschrijvingslasten in mindering gebracht.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Het bedrag waartegen de voorziening is opgenomen is de beste schatting van het bedrag dat noodzakelijk is om de betreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen.

Voorzieningen worden gevormd voor:

- in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan;
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichtingen.

Voorziening WW-verplichtingen

De voorziening voor WW-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband.

Voorziening WAO

De voorziening voor wao-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van op balansdatum te verwachten wao-verplichtingen.

Overige personele voorzieningen - gratificaties ambtsjubilea

De verwachte verplichting voor toekomstige jubilea-uitkeringen is op basis van historische gegevens berekend, de onttrekking op basis realisatie.

Overige personele voorzieningen - pensioenen

De pensioenverzekering is afgesloten bij ABP. De regeling is een toegezegd pensioenregeling, waardoor rekening gehouden moet worden met toekomstige premieontwikkelingen en beleggingsresultaten.

De verplichting is als een toegezegde bijdrage verantwoord op grond van RvJ 271.310. Voor een toegezegde bijdrageregeling zijn er naast de betaling van premies geen verdere verplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voorziening reorganisatiekosten

Deze voorziening is bestemd om te verwachten kosten te dekken van op basis van genomen, en binnen de organisatie bekendgemaakte besluiten, die verband houden met lopende en voorgenomen reorganisaties.

Voorziening product-/contractrisico's

Deze voorziening dekt de kosten van verlieslatende contracten, garantstellingen en claims voortvloeiende uit aan derden geleverde diensten en producten.

Voorziening onderhoud

In verband met het Strategisch Nieuwbouwplan worden de gebouwen die te zijner tijd worden afgestoten op een laag niveau onderhouden. De voorziening onderhoud is bestemd voor extra onderhoudskosten die ontstaan uit wettelijke verplichtingen, aanwijzingen van de gemeente Wageningen en aanpassingen van het Strategisch Nieuwbouwplan.

Studentenvoorzieningen

Ten behoeve van studenten zijn drie voorzieningen aanwezig:

- het afstudeerfonds voor studenten die vanwege bestuurswerkzaamheden studievertraging oplopen;
- het fonds compensatie 5e studiejaar voor studenten aan enkele studierichtingen waarvoor geen recht bestaat op een 5e jaar studiefinanciering;
- het sociaal noodfonds, voor studenten die in moeilijkheden zijn gekomen.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen betreffen verplichtingen jegens medewerkers wegens verlofdagen die mee mogen worden genomen naar tot einde dienstverband. Daarnaast zijn voorzieningen getroffen ten behoeve van werkplekken in verband met ARBO-normen en ten behoeve van mobiliteitsbevorderende maatregelen.

Voorziening gratificaties ambtsjubilea

Deze voorziening is in 2005 conform de richtlijn RJ 271-voorzieningen getroffen. De verwachte verplichting voor toekomstige jubilea-uitkeringen is op basis van historische gegevens berekend. Deze voorziening is in 2005 ten laste van het eigen vermogen gevormd.

Langlopende schulden

Er is sprake van langlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode van meer dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Kortlopende schulden

Er is sprake van kortlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode korter dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

• Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten

Algemeen

Als opbrengsten en kosten worden aangemerkt die baten en lasten die bedrijfseconomisch kunnen worden toegerekend aan het onderhavige verslagjaar of activiteit, onverschillig of zij tot ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar hebben geleid.

Opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten ten behoeve van opdrachtgevers zijn verricht. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdrage en overige vergoedingen

De rijksbijdrage wordt als opbrengst verantwoord in het jaar waarin hij wordt ontvangen. De overige vergoedingen worden ten gunste van het resultaat gebracht in het jaar dat het project wordt uitgevoerd en de kosten worden gemaakt.

College- en cursusgelden

Onder de collegegelden worden de aan het verslagjaar toe te rekenen wettelijke collegegelden toegerekend. Onder de cursusgelden zijn de ontvangen instellingscollegegelden en de vergoedingen voor post-initiële cursussen verantwoord.

Baten werk in opdracht van derden

Onder de post 'Baten werk in opdracht van derden' worden de opbrengsten uit contractactiviteiten verantwoord. De baten worden berekend op basis van directe kosten inclusief een opslag voor indirecte kosten tot maximaal het door de financier te vergoeden tarief. Resultaten worden genomen naar rato van voortgang van het project.

Bedragen * € 1000,-

- **Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht**

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht wordt de indirecte methode gehanteerd.

- **Consolidatiekring**

In deze jaarrekening zijn de enkelvoudige jaarrekeningen van Wageningen Universiteit, WU Holding BV, Stichting ISRIC en Stichting Restaurant van de Toekomst opgenomen.

Deelnemingen gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel netto vermogenswaarde (nvw)

	<i>Statutaire zetel</i>	<i>% in 2005</i>	<i>Mutatie</i>	<i>% in 2006</i>
Wageningen Universiteit Holding BV – (verkrijgingsprijs)	Wageningen	100%	–	100%
Biopartner Center BV	Wageningen	68%	–	68%
Green Dino BV	Wageningen	11%	–	11%
KLV Professional Match BV	Wageningen	5%	–	5%
Stichting ISRIC	Wageningen	–	–	–
Stichting Restaurant van de Toekomst	Wageningen	–	–	–

- **Stelselwijzigingen**

Conform de richtlijnen RJ 140.208/140.209 is de verplichting van de nog openstaande verlofuren ten laste van het vermogen als schuld in de balans opgenomen. Het betreft een bedrag ad € 5,8 mln.

Bedragen * € 1000,-

Toelichting op de balans

1 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	<i>Terreinen</i>	<i>Gebouwen</i>	<i>Apparatuur en inventaris</i>	<i>Werk in uitvoering</i>	<i>Totaal</i>
Boekwaarde 31-12-2005	12.957	112.751	14.202	32.405	172.315
Investerings	266	18.886	6.481	11.288	36.921
Desinvesteringen*	0	321	29	0	350
Afschrijvingen	151	5.556	7.108	0	12.815
Boekwaarde 31-12-2006	13.072	125.760	13.546	43.693	196.071
Aanschaffingswaarde 31-12-2005	18.229	212.938	76.425	32.405	339.997
Aanschaffingen 2006	266	18.886	6.481	11.288	36.921
Aanschafwaarde desinvest. 2006	0	2.921	11.949	0	14.870
Aanschafwaarde 31-12-2006	18.495	228.903	70.957	43.693	362.048
Cumulatieve afschrijvingen	5.423	103.143	57.411	0	165.977
Cumulatieve waardeverminderingen	0	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2006	13.072	125.760	13.546	43.693	196.071
* Desinvesteringen waarvan:					
- Aanschaffingsprijs	0	2.921	11.949	0	14.870
- Afschrijvingen	0	2.600	11.920	0	14.520
Totaal desinvesteringen	0	321	29	0	350

Wageningen UR voert een omvangrijk nieuwbouwprogramma uit. In 2004 is gestart met de bouw van het Forumgebouw, waarin de onderwijsvoorzieningen worden geconcentreerd, in 2005 gevolgd door het ATLAS-gebouw ten behoeve van de Environmental Sciences Group. Het Atlas-gebouw is in 2006 opgeleverd, het Forumgebouw volgt in 2007. In 2006 zijn de werkzaamheden van de nieuwbouw voor de Plant Sciences Group gestart. De besluitvorming over de andere onderdelen van het plan vindt later plaats.

Van de afschrijvingen ad € 12,8 mln. heeft € 1,0 mln. betrekking op inhaalafschrijvingen.

In paragraaf 1.8.1 Huisvesting wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de ontwikkelingen van het strategisch Nieuwbouwplan.

Het onroerend goed van Wageningen Universiteit is verzekerd voor € 219,2 mln. (peildatum 1-7-2006).

De WOZ-waarde bedraagt € 106,0 mln. (peildatum 1-1-2003).

In 2006 is ten behoeve van het Strategisch nieuwbouwplan € 28,0 mln. geïnvesteerd.

Bedragen * € 1000,-

2 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2006	31-12-2005
Andere deelnemingen	320	309
Ledenkapitaal	32	27
Overige vorderingen	12	20
Totaal financiële vaste activa	364	356

Wageningen Universiteit heeft een 68% belang in Biopartner Center Wageningen BV (€ 0,3 mln.). Op grond van een aandeelhoudersovereenkomst kan Wageningen Universiteit niet zelfstandig het beleid van Biopartner bepalen. In 2002 is Wageningen Universiteit Holding BV opgericht. Deze volledige dochter van Wageningen Universiteit neemt deel in Green Dino BV en KLV Professional Match B.V.

Uitsplitsing van de post deelnemingen in groepsmaatschappijen

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Investerings/ desinvestering</i>	<i>Overige mutaties</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
Biopartner Center BV	309	47	-36	320
Green Dino BV	0	0	0	0
KLV Professional Match BV	0	0	0	0
Subtotaal	309	47	-36	320

Specificatie overige financiële vaste activa

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Toename</i>	<i>Afname</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
Ledenkapitaal Friesland Foods	27	5	0	32
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	5	0	-5	0
Theater 't Hemeltje	15	0	-3	12
Subtotaal	47	5	-8	44
Totaal financiële vaste activa	356	52	-44	364

Het ledenkapitaal in Friesland Foods wordt aangehouden in verband met levering van producten door de proef-bedrijven. Aan Theater 't Hemeltje is een lening verstrekt van € 23.800 in verband met aanschaf van meubilair. Deze lening loopt tot en met 2011.

Bedragen * € 1000,-

3 VOORRADEN

	31-12-2006	31-12-2005
VOORRADEN		
Handelsvoorraad	24	134
Levende have	115	130
Voorraad halffabrikaat	90	0
	229	264
Af: voorziening voor incurantheid	0	0
SUBTOTAAL VOORRADEN	229	264
ONDERHANDEN WERK		
Kosten uitgevoerde werkzaamheden i.o.v. derden	124.123	114.589
Af: Gedeclareerde termijnen	122.290	115.059
Oprachten van derden, geen LNV	1.833	-470
	1.833	-470
Af: verwachte verliezen	-1.614	-780
Subtotaal onderhanden werk	219	-1.250
TOTAAL VOORRADEN	448	-986

Onderhanden werk omvat het saldo van toegerekende projectkosten minus gedeclareerde termijnen. De post wordt gecorrigeerd met een voorziening voor verwachte verliezen.

De post baten werk in opdracht van derden bedroeg in 2006 € 54,7 mln. Toerekening van het resultaat vindt plaats volgens de 'percentage of completion' methode. Maatstaf hierbij is de mate van realisatie van de geprognosticeerde kosten. Verliezen op projecten worden direct genomen.

Het saldo opdrachten van derden bestaat uit projecten met een positief saldo (de waarde van het verrichte werk groter is dan de gedeclareerde termijnen) en projecten met een negatief saldo (de waarde van de gedeclareerde termijnen overtreft de waarde van het verrichte werk). De opbouw van de post opdrachten van derden is als volgt:

- Projecten met een positief onderhanden werk	k€	23.799
- Projecten met een negatief onderhanden werk	k€	21.966
- Saldo opdrachten van derden	k€	1.833

Bedragen * € 1000,-

4 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	<u>31-12-2006</u>	<u>31-12-2005</u>
Debiteuren	13.931	12.946
Debiteuren gelieerde partijen	276	2.485
Af: voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	-836	-1.043
Totaal debiteuren	<u>13.371</u>	<u>14.388</u>
Voorschotten	4.460	2.448
Vorderingen op overige gelieerde partijen	532	259
Overlopende activa	5.494	4.027
Overig	1.364	1.305
Totaal voorschotten en overlopende activa	<u>11.850</u>	<u>8.039</u>
Totaal vorderingen en overlopende activa	<u>25.221</u>	<u>22.427</u>

De diverse vorderingen op gelieerde partijen betreft Stichting DLO k€ 558 en Stichting Van Hall Larenstein ad k€ 250.

5 LIQUIDE MIDDELEN

	<u>31-12-2006</u>	<u>31-12-2005</u>
Kas	40	35
Bank (incl. kruisposten)	20.867	22.992
Deposito	501	1.677
Totaal liquide middelen	<u>21.408</u>	<u>24.704</u>

De liquiditeit is in 2006 afgenomen. Ten opzichte van de begroting zijn er € 19,0 mln. meer liquide middelen beschikbaar. Dit wordt veroorzaakt doordat de verbeterde liquiditeitspositie eind 2005 een meerjarig effect heeft, en de investeringen in het Strategisch Nieuwbouwplan zijn € 32,9 mln. achtergebleven bij de begroting. Ook is het resultaat ten opzichte van de begroting verbeterd. In 2006 is een lening ad € 15,0 mln. opgenomen, € 44 mln. lager dan begroot. Verder is het resultaat verbeterd ten opzichte van de begroting.

6 EIGEN VERMOGEN

	<u>Algemene reserve</u>	<u>Bestemde reserve</u>	<u>Totaal</u>
Saldo per 31-12-2005	96.838	6.544	103.382
Resultaatbestemming	5.552	0	5.552
Toevoeging reserve	0	1.113	1.113
Onttrekking reserve	-1.113	0	-1.113
Saldo per 31-12-2006	<u>101.277</u>	<u>7.657</u>	<u>108.934</u>

Bedragen * € 1000,-

De bestemde reserve heeft betrekking op het innovatiefonds ad € 3,9 mln. en de reserve in verband met nog uit te voeren projecten ad € 3,8 mln.. Aan deze laatste reserve is in 2006 ten laste van de algemene reserve € 1,1 mln. toegevoegd.

In 2006 heeft een stelselwijziging plaatsgevonden met betrekking tot openstaande verlofuren van personeelsleden. Hierdoor is aan de algemene reserve in de beginbalans 2006 € 5,8 mln. onttrokken.

Het aantal openstaande uren per ultimo 2006 heeft als basis gediend voor de berekening van het onder de kortlopende schulden verantwoorde bedrag.

Het netto resultaat over het verslagjaar is geheel ten gunste van de algemene reserve verwerkt.

7 EGALISATIEREKENING APPARATUURSUBSIDIES

	<i>Stand per 31-12-2005</i>	<i>Toevoeging / onttrekking</i>	<i>Stand per 31-12-2006</i>
Egalisatierekening apparatuursubsidies	1.390	-31	1.359
Totaal egalisatierekening apparatuursubsidies	1.390	-31	1.359

Onder de egalisatierekening apparatuursubsidies worden van derden ontvangen subsidies ten behoeve van apparaatinvesteringen gepassiveerd. De subsidie valt vrij naar rato van de afschrijvingen van het betreffende apparaat en wordt in mindering gebracht op de afschrijving.

8 VOORZIENINGEN

	<i>Stand per 31-12-2005</i>	<i>Dotatie</i>	<i>Onttrekking</i>	<i>Vrijval</i>	<i>Stand per 31-12-2006</i>
ww-verplichtingen	10.734	676	2.652	1.030	7.728
Voorziening wao	576	889	842	17	606
Overige personele voorzieningen	2.679	0	0	69	2.610
Reorganisatiekosten	9.951	8.222	3.330	0	14.843
Product-/contractrisico's	0	560	60	0	500
Groot onderhoud	1.829	0	0	0	1.829
Studentenvoorzieningen	329	810	836	0	303
Voorziening overig	1.483	512	494	12	1.489
Totaal voorzieningen	27.581	11.669	8.214	1.128	29.908
			<i>31-12-2006</i>		<i>31-12-2005</i>
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen					
Kortlopend (vervallend uiterlijk 31-12-2007)			21.301		7.037
Langlopend (tussen 31-12-2007 en 31-12-2011)			6.761		14.188
Langlopend (vervallend na 31-12-2011)			1.846		6.356
Totaal voorzieningen			29.908		27.581

WW-verplichtingen

De voorziening voor ww-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande ww-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband. Ten laste van 2006 is een dotatie gedaan ad k€ 676 en de onttrekking over 2006 bedraagt k€ 2.652.

WAO-verplichtingen

De voorziening voor WAO-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van te verwachten toekomstige WAO-uitkeringen.

Overige personele voorzieningen

Onder overige personele voorzieningen is een voorziening opgenomen voor toekomstige verplichtingen voor gratificaties ambtsjubilea.

Reorganisatiekosten

De voorziening reorganisatiekosten wordt getroffen voor te verwachten uitgaven in verband met getroffen reorganisaties. Ten behoeve van Focus 2006 is in 2005 € 9 mln. gedoteerd aan de reorganisatievoorziening. Deze voorziening wordt vanaf 2006 uitgefincierd.

Voorziening onderhoud

In verband met het Strategisch Nieuwbouwplan, worden de gebouwen die te zijner tijd worden afgestoten op een laag niveau onderhouden. De voorziening onderhoud is bestemd voor extra onderhoudskosten die ontstaan uit wettelijke verplichtingen, aanwijzingen van de gemeente Wageningen en aanpassingen van het Strategisch Nieuwbouwplan.

Studentenvoorzieningen

Ten behoeve van studenten zijn drie voorzieningen aanwezig:

- het afstudeerfonds voor studenten die vanwege bestuurswerkzaamheden studievertraging oplopen;
- het fonds compensatie 5e studiejaar voor studenten aan enkele studierichtingen waarvoor geen recht bestaat op een 5e jaar studiefinanciering
- het sociaal noodfonds, voor studenten die in moeilijkheden zijn gekomen.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen betreffen eventuele claims die door derden aan Wageningen Universiteit zijn geadresseerd.

9 LANGLOPENDE SCHULDEN

	<i>Stand per 31-12-2005</i>	<i>Toename schuld</i>	<i>Afname schuld</i>	<i>Stand per 31-12-2006</i>
Overige langlopende schulden	18	17.000	168	16.850
Totaal langlopende schulden	18	17.000	168	16.850

Bedragen * € 1000,-

Overzicht langlopende schulden

<i>Omschrijving</i>	<i>Totaal (k€)</i>	<i>Rente</i>	<i>Looptijd</i>	<i>Cumulatieve aflossing (k€)</i>	<i>Langlopend > 5 jaar (k€)</i>	<i>Kortlopend < 1 jaar (k€)</i>
ABN Amro Bank	15.000	4,9%	10 jaar	0	15.000	0
Rabobank Vallei en Rijn	1.950	4,4%	10 jaar	50	1.850	100
Totaal	16.950			50	16.850	100

De aflossing van de lening in 2007 bedraagt € 0,1 miljoen en is verwerkt onder de overige kortlopende schulden.

10 KORTLOPENDE SCHULDEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Vooruitontvangen van derden	40.177	35.727
Schulden leveranciers	13.300	17.371
Schulden leveranciers gelieerde partijen	0	1.197
Te betalen belastingen	2.258	6.047
Schulden aan overige gelieerde partijen	4.120	1.028
Nog uit te voeren onderzoek LNV	6.932	8.546
Overlopende passiva	8.196	4.532
Overig	11.478	11.997
Totaal kortlopende schulden	86.461	86.445

De vooruitontvangen bedragen zijn in 2006 gestegen als gevolg van projectvoorschotten. De daling van de schulden leveranciers wordt onder anderen veroorzaakt door het Strategisch Nieuwbouwplan Wageningen UR en doordat in het verslagjaar meer facturen dan in 2005 gespreid in het jaar werden ontvangen.

De schulden aan gelieerde partijen betreft schulden aan Stichting DLO ad € 4,1 mln. (2005 € 2,2 mln.).

Onder overige schulden wordt de in 2006 opgenomen schuld in verband met openstaande verlofuren ad € 5,8 mln. verantwoord.

Bedragen * € 1000,-

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten

Meerjarige financiële verplichtingen

Overzicht aangegane verplichtingen ter zake van huur, operational lease en dergelijke:

Omschrijving	Totaal verplichtingen	Vervallend in 2007	Vervallend tussen 2007 en 2011	Vervallend na 2011
Huurverplichtingen	450	225	225	0
verzekeringen	770	770	0	0
Onderhoudscontracten	3.050	2.674	376	0
energielevering	21.342	10.770	10.572	0
Diverse ingekochte diensten	3.721	3.693	28	0
Levering inventaris	1.888	1.888	0	0
investeringen	11.980	11.976	4	0
Meerjaren spaarvariant verlofdagen	3.342	0	3.342	0
Totaal	46.543	31.996	14.547	0

De verplichtingen ten behoeve van overige investeringen en renovaties bedragen € 0,2 mln..

Als zekerheid voor de financiering ten behoeve van het SNP heeft Wageningen Universiteit alle zaken, waardepapieren, effecten, vorderingen en toekomstige vorderingen die Wageningen Universiteit op de financier heeft, dan wel in de toekomst zal hebben, aan de financier verpand.

Wageningen Universiteit heeft een garantstelling ad € 2,3 mln. afgegeven voor de financiering van Stichting Restaurant van de Toekomst.

Wageningen Universiteit heeft ten behoeve van verstrekte of onderhanden bouwopdrachten garanties ontvangen ten bedrage van € 2,9 mln..

Rente-instrumenten

Om renterisico's zoveel mogelijk te beperken, maakt Wageningen Universiteit gebruik van de financiële instrumenten volgens de richtlijnen van het treasurystatuut. Het treasurystatuut is door het College van Bestuur vastgesteld.

Wageningen Universiteit investeert fors in nieuwbouw, in totaal ruim € 86,7 mln.. Hiervoor zal ongeveer € 40 mln. externe financiering worden aangetrokken. Door het gebruik van financiële instrumenten is het renterisico afgedekt.

Per balansdatum zijn forward starting interest rate swaps en een forward starting cap/floor gebruikt.

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de investeringen weer evenals de aan te trekken financiering.

Het afgedekt volume geeft aan voor welk financieringsdeel het renterisico is afgedekt. Bedragen x € 1 mln..

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Lening ultimo jaar	15,0	35,0	35,0	27,5	17,0	7,0
Afgedekt volume* ultimo jaar	48,0	48,0	48,0	46,0	46,0	40,0
* exclusief volume CAP/Floor						

Het rentecomité heeft bij de afsluiting van de rente-instrumenten als beleid vastgesteld dat de renterisico's met betrekking tot 80% van de af te sluiten leningen afgedekt dienden te zijn. Door de herijking van het SNP neemt het investeringsvolume af met € 15 mln. en bovendien wordt voor € 20 mln. verschoven naar DLO. Hierdoor is er een discrepantie tussen de financieringsbehoefte en de aanwezige rente-instrumenten (overhedge). Dit effect wordt nog versterkt door de betere kasstromen in de afgelopen jaren.

Voor een goede beoordeling van de overhedge dient meegewogen te worden dat in de prognose van de lening rekening is gehouden met verkoop van Kortenoord vanaf 2009. Vertraging bij de verkoop verkleint de discrepantie. In september 2005 is het pakket van rente-instrumenten aangepast voor 2005 en 2006. In 2007 wordt bekeken welke aanpassingen verder nodig zijn. In 2006 bedroegen de kosten als gevolg van de afdekking € 1,1 mln. Daartegenover was in de planning rekening gehouden met rentelasten van € 2,3 mln. Per saldo is er voor 2006 een meevaller van € 1,2 mln. ten opzichte van de planning. De toekomstige kosten zijn lager als gevolg van de kleinere overhedge en de gestegen rente.

De volgende rente-instrumenten zijn afgesloten:

<i>Instrument</i>	<i>Volume in mln.</i>	<i>Datum ingang</i>	<i>Datum einde</i>
Renteswap	10	3-1-2005	2-1-2017
Renteswap	7	3-1-2005	4-1-2016
Renteswap	6	3-1-2005	2-1-2015
Renteswap	5	3-1-2005	2-1-2014
Renteswap	6	1-7-2005	2-1-2013
Renteswap	6	1-7-2005	2-1-2012
Renteswap	6	1-7-2005	3-1-2011
Renteswap	2	1-7-2005	2-1-2009
CAP	max 15,0	1-7-2005	1-7-2010
Floor	max 15,0	1-7-2005	1-7-2010
Tegengesloten			
Renteswap	44	3-10-2005	2-1-2006
Renteswap	24,5	2-1-2006	3-7-2006
Renteswap	8,5	3-7-2006	1-11-2006

Verbonden Partijen

Wageningen Universiteit heeft beslissende zeggenschap over Stichting ISRIC te Wageningen. De jaarrekening van de stichting is geconsolideerd in deze jaarrekening. Het resultaat van ISRIC bedraagt k€ –3 (2005 k€ 7). Het eigen vermogen bedraagt € 0,342 mln., de omzet bedraagt € 1,6 mln. (2005 € 1,3 mln.).

Wageningen Universiteit heeft in 2001 een belang verkregen van 68% (€ 0,5 mln.) in Biopartner Center Wageningen B.V. te Wageningen. Deze BV heeft tot doel een bedrijfsgebouw te exploiteren ten behoeve van startende ondernemers in de life sciences. Op de aandelen is € 0,2 mln. in contanten gestort en is € 0,3 mln. ingebracht in natura. De storting in contanten alsmede de gerealiseerde inbreng in natura is opgenomen onder de financiële vaste activa. Het eigen vermogen van de BV bedraagt € 0,3 mln.. In 2006 is de deelneming met k€ 36 afgewaardeerd.

Wageningen Universiteit heeft een 100% belang in Wageningen Universiteit Holding BV. De jaarrekening van WU Holding BV is geconsolideerd in deze jaarrekening. Het resultaat van deze BV bedraagt nihil (2005 k€ –1). Het eigen vermogen is € 0,1 mln. negatief (2005 € 0,1 mln. negatief).

WU Holding BV heeft een participatie van 11% in Green Dino BV. Het resultaat van Green Dino over 2003 bedraagt € 0,04 mln. negatief (2002: € 0,0 mln.). Het eigen vermogen van Green Dino bedraagt € 0,15 mln. (2002: € 0,18 mln.). In 2005 verkreeg WU Holding een 5% aandeel in KLV Professional Match BV. Deze is tegen nihil gewaardeerd.

WU Holding BV heeft in 2006 Stichting Restaurant van de Toekomst opgericht. In 2006 zijn de voorbereidingen getroffen om vanaf medio 2007 de activiteiten te starten. In 2006 behaalde de stichting een resultaat ad k€ –49, het eigen vermogen bedraagt in 2006 k€ –49.

Bedragen * € 1000,-

Wageningen Universiteit neemt op grond van haar taakstelling deel aan een aantal stichtingen. De universiteit levert bij deze stichtingen een of meer bestuursleden of is op andere wijze betrokken bij de stichting. Consolidatie van de stichtingen die voldoen aan de criteria m.b.t. aanmerkelijk belang zou geen materiële invloed op het resultaat van Wageningen Universiteit hebben gehad.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

11 BATEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
RIJKSBIJDAGEN		
Rijksbijdrage LNV	139.629	139.412
Overige vergoedingen	1.086	1.770
TOTAAL RIJKSBIJDAGEN	140.715	141.182
COLLEGE- EN CURSUSGELDEN		
College- en examengelden	9.214	8.309
Cursusgelden	1.517	1.941
TOTAAL COLLEGE- EN CURSUSGELDEN	10.731	10.250
BATEN WERK I.O.V. DERDEN		
Opbrengst werk i.o.v. derden	52.357	54.118
Mutatie onderhanden werk	2.305	-887
TOTAAL BATEN WERK I.O.V. DERDEN	54.662	53.231
OVERIGE BATEN		
Verkopen en gebruik faciliteiten	703	1.968
Verhuurinkomsten	966	765
Sportkaarten	343	242
Overige baten	16.144	14.278
TOTAAL OVERIGE BATEN	18.156	17.253
TOTAAL BATEN	224.264	221.916

De baten hebben zich in 2006 positief ontwikkeld. Gecorrigeerd voor incidentele posten in 2005 is de rijksbijdrage LNV met € 3,4 mln. gestegen tot € 140,7 mln. De baten uit de 3^e geldstroom zijn verder gegroeid met € 1,4 mln. tot € 54,7 mln., een stijging met 2,7%.

De collegegelden zijn ten opzichte van 2005 toegenomen als gevolg van de lichte stijging van het aantal studenten. De college- en cursusgelden zijn gelijk aan de begroting 2006. De overige baten zijn ten opzichte van 2005 gestegen.

In bijlage 3 is een specificatie van het werk in opdracht van derden naar type financiers en type omzet opgenomen.

Bedragen * € 1000,-

LASTEN

12 PERSONELE KOSTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Kosten vast personeel	90.594	97.064
Kosten tijdelijk personeel	31.920	26.231
Uitzendkrachten en ingehuurd personeel	4.510	4.985
Overige personeelskosten	3.526	5.155
Dotatie voorziening ww-verplichtingen	-354	1.027
Dotatie voorziening wao	872	1.108
Dotatie overige personele voorzieningen	-69	0
Totaal personele kosten	130.999	135.570

De personele bezetting is in 2006 gedaald van 2.343 fte naar 2.239 fte. De gemiddelde loonsom is gestegen met 4,0%. De voorziening ww-verplichtingen is in 2006 als volgt gemuteerd: dotatie ad k€ 676 gedoteerd minus vrijval ad k€ 1.030.

In 2006 is door Wageningen Universiteit k€ 360 (2005: k€ 388) uitgegeven aan salariskosten en vergoedingen van leden van het College van Bestuur en k€ 34 (2005: k€ 42) aan leden van de Raad van Toezicht. De leden van het College van Bestuur vormen tevens het College van Bestuur van Stichting DLO en van Stichting Van Hall Larenstein. De leden van de Raad van Toezicht vormen tevens de Raad van Toezicht van Stichting DLO en van Stichting Van Hall Larenstein.

Personeel met een arbeidscontract voor onbepaalde tijd is opgenomen onder vast personeel. Onder tijdelijk personeel worden gastmedewerkers, uitzendkrachten en personeel met een arbeidscontract voor bepaalde tijd weergegeven.

De waarde van de openstaande verlofdagen, exclusief meerjarenvariant, bedraagt € 5,8 miljoen en is als schuld aan het personeel verwerkt in de balans. In overeenstemming met de richtlijnen is de eindstand 2006 als stelselwijziging in de beginbalans 2006 gemuteerd. De schuld aan het personeel is ten laste van de algemene reserve gevormd.

Bedragen * € 1000,-

13 ALGEMENE KOSTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Huisvestingskosten	12.567	12.068
Afschrijvingen (im)materiële vaste activa	12.815	10.291
Overige apparatuurkosten	5.972	6.437
Overige algemene kosten	18.394	18.407
Dotatie voorzieningen:		
Reorganisatiekosten	8.222	12.070
Product- / contractrisico's	560	0
Groot onderhoud	0	0
Studentenvoorzieningen	810	654
Voorziening overig	500	675
Totaal dotatie algemene voorzieningen	10.092	13.399
Subtotaal algemene kosten	59.840	60.602

OVERIGE BATEN EN LASTEN

Dotatie reorganisatievoorziening Focus 2006	0	9.000
Totaal overige baten en lasten	0	9.000
Totaal algemene kosten	59.840	60.602

Onder overige algemene kosten zijn begrepen bureaunkosten, reis- en verblijfkosten, representatiekosten, automatiseringskosten, PR-activiteiten en kosten catering.
De overige lasten bestaan uit een dotatie in 2005 van € 9 mln. aan de reorganisatievoorziening in verband met Focus 2006.

AFSCHRIJVINGEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Materiële vaste activa	12.815	10.291
Totaal afschrijvingen	12.815	10.291

Bedragen * € 1000,-

14 SPECIFIEKE KOSTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Specifieke kosten	10.873	12.953
Diensten door derden	11.472	11.986
Bijdragen en subsidies	4.767	3.739
Totaal specifieke kosten	27.112	28.678

15 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Financiële baten	511	612
Financiële lasten	-1.236	-1.043
Totaal financiële baten en lasten	-725	-431

De financiële baten hebben betrekking op ontvangen rente op in het verslagjaar aanwezige banktegoeden. Verder zijn rentekosten verantwoord in verband met de derivaten. Op grond van de derivaten in portefeuille wordt meer rente betaald dan financiering is aangetrokken. Door de achterstand in het investeringsprogramma worden de leningen later afgesloten dan verwacht en bestaat er een discrepantie tussen de financieringsbehoefte en de aanwezige rente-instrumenten. In september 2005 is het pakket van rente-instrumenten aangepast voor 2005 en 2006. In 2007 wordt bekeken welke aanpassingen verder nodig zijn.

16 RESULTAAT UIT DEELNEMINGEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Biopartner Center BV	-36	-136
Totaal resultaat uit deelnemingen	-36	-136

Bedragen * € 1000,-

ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA	31-12-2006	Begroting 2006	31-12-2005
VASTE ACTIVA			
Materiële vaste activa	195.754	227.296	172.304
Financiële vaste activa	649	730	681
Totaal vaste activa	196.403	228.026	172.985
VLOTTENDE ACTIVA			
Voorraden	615	849	-975
Vorderingen en overlopende activa	25.289	26.916	22.524
Liquide middelen	18.689	1.585	23.882
Totaal vlottende activa	44.593	29.350	45.431
TOTAAL ACTIVA	240.996	257.376	218.416
PASSIVA			
EIGEN VERMOGEN	108.641	110.023	103.037
EGALISATIEREKENING APPARATUURSUBSIDIES	1.359	1.208	1.390
VOORZIENINGEN	29.908	22.623	27.581
LANGLOPENDE SCHULDEN	15.000	60.496	18
KORTLOPENDE SCHULDEN	86.088	63.026	86.390
TOTAAL PASSIVA	240.996	257.376	218.416

In de enkelvoudige balans zijn de gegevens van Stichting ISRIC en Stichting Restaurant van de Toekomst niet opgenomen. Voorts is WU Holding BV niet opgenomen. In deze balans zijn de vorderingen van Wageningen Universiteit op Stichting ISRIC en WU Holding BV opgenomen. Het eigen vermogen wijkt ten opzichte van de geconsolideerde balans k€ 293 af; dit betreft het eigen vermogen van Stichting ISRIC (k€ 342) en van Stichting Restaurant van de Toekomst (k€ -49).

Bedragen * € 1000,-

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
BATEN			
Rijksbijdragen LNV	139.579	140.573	140.022
College-, cursus- en examengelden	10.731	10.714	10.250
Baten werk in opdracht van derden	54.662	52.922	53.227
Overige baten	17.680	20.365	17.137
Totaal baten	222.652	224.574	220.636
LASTEN			
Personele kosten	129.965	135.286	134.521
Algemene kosten	59.527	56.508	60.371
Specifieke kosten	26.815	28.516	28.662
Totaal lasten	216.307	220.310	223.554
BEDRIJFSRESULTAAT	6.345	4.264	-2.918
Financiële baten en lasten	-705	-2.911	-453
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	5.640	1.353	-3.371
Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
Resultaat uit deelnemingen	-36	0	-137
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	5.604	1.353	-3.508
Aandeel van derden	0	0	0
Buitengewone baten en lasten	0	0	0
NETTO RESULTAAT	5.604	1.353	-3.508

De rijksbijdrage LNV ad € 139,6 mln. is exclusief de door Stichting ISRIC verantwoorde rijksbijdrage ad € 1,1 mln..
Het resultaat van WU Holding BV is nihil, dat van Stichting ISRIC bedraagt k€ -3, het resultaat van Stichting
Restaurant van de Toekomst bedraagt in 2006 k€ -49.

2.1.2 Overige gegevens

- **Gebeurtenissen na balansdatum**

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, die leiden tot aanpassing van of vermelding in de jaarrekening.

- **Accountantsverklaring**

Aan het College van Bestuur en de Raad van Toezicht van Wageningen Universiteit

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2006 van Wageningen Universiteit te Wageningen bestaande uit de balans per 31 december 2006 en de exploitatierekening over 2006 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de entiteit is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Richtlijn jaarverslaggeving hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, laatstelijk gewijzigd op 18 oktober 2005 (CFI/EFA-2005/130785). Tevens is het bestuur van de entiteit verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Deze verantwoordelijkheden omvatten onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat en voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 2.9, derde lid van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht en het Controleprotocol OCW 2006. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat alsmede het voor de naleving van de betreffende wet en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de entiteit. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Wageningen Universiteit per 31 december 2006 en van het resultaat over 2006 in overeenstemming met de Richtlijn jaarverslaggeving hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, laatstelijk gewijzigd op 18 oktober 2005 (CFI/EFA-2005/130785).

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2006 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in het Controleprotocol OCW 2006 zijn vermeld.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Verder melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 34, lid 5 van de Richtlijn jaarverslaggeving hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, laatstelijk gewijzigd op 18 oktober 2005(CFI/EFA-2005/130785).

Utrecht, 26 april 2007

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. Th.A.J.C. Snepvangers RA

2.1.3 Bijlagen

• Bijlage 1 Helderheidsaspecten

Uitbesteding een of meer delen onderwijsprogramma('s) CROHO-opleidingen aan een private organisatie (+ kosten)

Aan WU vindt geen uitbesteding van werkzaamheden plaats in de hierboven bedoelde zin. Waar voor het verzorgen van onderwijs expertise van elders wordt ingehuurd (bijvoorbeeld als gevolg van eerdere operaties 'taakverdeling & concentratie'), gebeurt dat bij zusterinstellingen voor hoger onderwijs en niet bij private instellingen.

Maatwerktraject voor bedrijven / organisaties

Wageningen Universiteit verzorgt geen maatwerktrajecten voor bedrijven / organisaties in de vorm van CROHO-opleidingen die leiden tot een diploma. Onder de paraplu van Wageningen UR wordt maatwerk in de vorm van postinitiële cursussen geleverd door Wageningen International (WI) en Wageningen Business School (WBS).

Eigen personeel ingeschreven voor initiële opleidingen

Wageningen Universiteit kent ook in 2006 een groot aantal studenten dat tegelijkertijd als personeelslid bij de universiteit zijn aangesteld, of anders gezegd, personeelsleden die tevens als student staan ingeschreven. De namen van deze personen zijn bekend. Het betreft ondermeer student-assistenten en studenten met een bijbaan van geringe omvang.

Geen van deze 'personeelslidstudenten' volgt in het kader van opleiding en vorming van Wageningen Universiteits-personeel een van de initiële opleidingen van de universiteit. Er is dus ook geen sprake van dat de universiteit voor enig personeelslid het collegegeld heeft betaald.

Aanwending rijksbijdrage voor private activiteiten

Wageningen Universiteit besteedt middelen aan de volgende private activiteiten:

- postinitieel onderwijs in verband met opzetten van nieuwe opleidingen en overdracht van kennis aan de maatschappij;
- studentenvoorzieningen, zoals mensae, sportvoorzieningen en vormingsactiviteiten;
- Wageningen Universiteit heeft in 2006 geen middelen aangewend voor investeringen in private ondernemingen.

• **Bijlage 2 Personele bezetting**

Gemiddelde bezetting

	<i>2006</i>	<i>2005</i>
FACULTEIT		
Wetenschappelijk personeel:		
Hoogleraar	90,6	87,6
Universitair hoofddocent	137,6	134,5
Universitair docent	484,9	496,3
Assistent in opleiding	472,0	471,2
TOTAAL WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL	1.185,1	1.189,6
Ondersteunend en beheerpersoneel:		
Schaal 13 en hoger	34,6	40,4
Schaal 9 t/m 12	238,6	290,0
Lager dan schaal 9	355,9	412,9
TOTAAL ONDERSTEUNEND EN BEHEERPERSONEEL	629,1	743,3
TOTAAL FACULTEIT	1.814,2	1.932,9
ALGEMENE DIENST		
Schaal 13 en hoger	38,1	32,3
Schaal 9 t/m 12	167,9	151,2
Lager dan schaal 9	218,6	226,7
TOTAAL ALGEMENE DIENST	424,6	410,2
TOTAAL	2.238,8	2.343,1

Als gevolg van de vorming van de shared service centra ICT, Inkoop en Communication Services en de plaatsing van het Onderwijsinstituut bij de Algemene Dienst is 64,2 fte overgeplaatst de faculteit naar de algemene dienst. Gecorrigeerd voor deze verschuiving is het aandeel van de Algemene Dienst afgenomen van 20,2% tot 19,0%.

• **Bijlage 3 Werk in opdracht van derden naar type financier en type omzet**

Specificatie opbrengsten naar opdrachtgever

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Tweede geldstroom	11.745	11.693
Rijksoverheid	5.237	7.184
Overige Nederlandse overheid	7.787	8.819
Bedrijfsleven	7.453	6.672
Europese Unie	9.627	10.256
Buitenlandse overheid en publieke sector	1.989	2.561
Collectebus fondsen	459	793
WU	1.150	941
DLO	1.795	1.255
Overige	7.420	3.057
Totaal opbrengsten naar opdrachtgever	54.662	53.231

• Bijlage 4 Doelsubsidies LNV

<i>Projectomschrijving</i>	<i>Beschikking</i>	<i>Toegewezen bedrag</i>	<i>Ontvangen t/m 2005</i>	<i>Besteding t/m 2005</i>	<i>Saldo 31-12-2005</i>	<i>Ontvangen 2006</i>	<i>Besteding exploitatie 2006</i>	<i>Saldo 31-12-2006</i>
Exploitatiesubsidies								
Plan Dienstverlening 2002–2004	DWK 2002/2013 d.d. 15-7-2002	2.733	3.416	1.896	1.520	0	484	1.036
	DWK 2002/3761 d.d. 25-11-2002							
	DWK 2003/4281 d.d. 4-12-2003							
ICT 2001–2004 ¹⁾	DWK 2002/2546 d.d. 24-9-2002	1.045	1.013	440	573	0	100	473
	DWK 2003/4269 d.d. 9-12-2003							
Propedeuse Leeuwarden ²⁾	DWK 2002/2991 d.d. 20-12-2002	136	136	60	76	-76	0	0
BAMA	DWK 2001/4145 d.d. 8-11-2001	998	998	636	362	0	0	362
	DWK 2002/4101 d.d. 9-12-2002							
Kennisplatform	DWK 2003/4885 d.d. 17-12-2003	450	6.830	2.635	4.195	2.000	4.190	2.005
	DK 2006/3271 d.d. 18-12-2006							
Culturele diversiteit	DWK 2003/4560 d.d. 4-12-2003	0	37	0	37	0	0	37
Vernieuwing groen onderwijs	DWK 2003/1936 d.d. 17-6-2003	62	62	0	62	0	0	62
Dynamisering geldstromen	TRCDK-DH/05/2671	179	179	0	179	0	0	179
Toelatingsbeleid	TRCDK-DH/05/2671	34	34	0	34	0	0	34
Smaaklessen	Verplichting 3201816 d.d. 5-12-2005	100	100	0	100	0	100	0
Onderzoek op waarde geschat	TRCDKDH/2005/2871 d.d. 5-12-2005	90	90	0	90	0	14	76
Huisvestingsmiddelen	TRCDK-DH/05/2671	1.317	1.317	0	1.317	1.211	0	2.528
Vernieuwing promotietrajecten	TRCDK-DH/2006/2907 d.d. 5-12-2006					67	0	67
Totaal exploitatiesubsidies		7.145	14.213	5.668	8.545	3.202	4.888	6.859
Investeringssubsidies								
Onderwijsgebouw	DWK 2003-4887 d.d. 17-12-2003	2.269	2.269	896	1.373	0	40	1.333
Totaal investeringssubsidies		2.269	2.269	896	1.373	0	40	1.333

2.2 Financieel jaarverslag Stichting Van Hall Larenstein

Bestuursverslag 2006

• Bestuurlijke structuur

De stichting Van Hall Larenstein vormt het bestuur voor twee hogescholen, het Van Hall Instituut te Leeuwarden en de Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein te Velp en Wageningen.

Het algemeen bestuur van de stichting Van Hall Larenstein berust bij het College van Bestuur, tevens Raad van Bestuur Wageningen UR. Het College van Bestuur is verantwoording verschuldigd aan de Raad van Toezicht. Het dagelijks bestuur van de stichting wordt gevormd door de directie, die zich extern presenteert als College van Bestuur.

De directie bestaat uit mevrouw ir. E. Schaper MBA (voorzitter) en de heer ir. M.L.E. Jansen MPA.

• Inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen

Het jaar 2006 was een 'scharnierjaar' tussen de ontwikkeling van het Instellingsplan 2005–2008 en de implementatie van de hierin vastgelegde speerpunten. Mogelijkheden zijn gezocht én benut voor een intensievere samenwerking met Wageningen UR op onderwijsinhoudelijk gebied en op het gebied van de ondersteunende taken. Na integratie van de stafdiensten op Van Hall Larenstein niveau, na reorganisatie en formatiereductie is 2006 in organisatorische zin vooral een jaar geworden van consolidatie en voorbereiding op de inhoudelijke speerpunten uit het instellingsplan.

In 2006 heeft het beleid zich gericht op de volgende doelen:

- Het vaststellen van het Instellingsplan 2005–2008.
- Het voorbereiden van de implementatie van de speerpunten uit dit Instellingsplan.
- Het verder toewerken naar één levenskrachtige en innovatieve hogeschool voor 4.500 tot 5.000 studenten met drie sterke locaties (Leeuwarden, Velp en Wageningen) met ruimte voor 'couleur locale'.
- Het versterken van de regionale verankering van de locaties van de hogeschool.
- De verhuizing van de opleidingen op de locatie Deventer naar een tijdelijk onderkomen aan de Mansholtlaan te Wageningen, in afwachting van de verhuizing naar het nieuwe Forumgebouw in Wageningen met ingang van het studiejaar 2007–2008.
- Het verder ontwikkelen en implementeren van het competentiegericht onderwijs op basis van een gemeenschappelijk didactisch kader.
- Actieve samenwerking met Wageningen UR op het gebied van doorstroommogelijkheden in het onderwijs, het gezamenlijke onderwijshuis en de ondersteunende diensten.
- Extra wervingscampagnes met een nieuwe brochurelijn, gericht op verhoging van de instroom van studenten uit binnen- en buitenland.
- De start van een traject van management development.
- Het organisatorisch samenvoegen van beide organisaties voor contractactiviteiten Larenstein Transfer en Van Hall Business Center tot de stichting Training & Consultancy i.o. en het investeren in verdere professionalisering.
- Het voortzetten van de integratie en reorganisatie van de ondersteunende stafdiensten van het Van Hall Instituut en Larenstein met de bijbehorende reductie van de formatieomvang. Daarnaast actieve samenwerking met de ondersteunende diensten van Wageningen UR in de vorm van inhuur en uitleen.
- Het verder professionaliseren van de afdelingen Financiën, Personeel & Organisatie en Bestuurssecretariaat.

Financiële ontwikkelingen

De geconsolideerde jaarrekening 2006 sluit met een positief saldo van € 3,6 mln., dat vrijwel geheel het gevolg is van eenmalige baten in verband met de verkoop van het onroerend goed te Deventer.

Het saldo uit gewone bedrijfsvoering is k€ –17. In 2005 was dat k€ –123. Dit is inclusief het negatieve resultaat van de stichting Training & Consultancy i.o..

Kengetallen

Het aantal bekostigde studenten per peildatum 1 oktober 2006 is toegenomen met 2,4%. Deze groei werkt door in de bekostiging van 2008.

	<i>bekostigd 2005</i>	<i>bekostigd 2006</i>	<i>totaal, incl. niet-bekostigd 2006</i>
Van Hall Instituut	1.699	1.844	1.939
Larenstein	2.257	2.206	2.403
Totaal	3.956	4.050	4.342

Een nadere detaillering van het aantal studenten per opleiding, van de instroom en de ontwikkeling van studentaantallen in de periode 2001–2006 staat in bijlage I B, tabel 2.

De totale personeelsformatie, met inbegrip van de medewerkers bij de stichting Training & Consultancy i.o. voor contractactiviteiten, daalde van 436 per ultimo 2005 naar 416 per eind 2006. Dit is een daling met 4,6%.

Het resultaat over 2006 vertaalt zich in een verbetering van de relevante financiële kengetallen. Zoals blijkt uit de geconsolideerde balans stijgt de solvabiliteit (inclusief egalisatierekening) van stichting Van Hall Larenstein naar 20,5% (2005: 13,4%). De liquiditeit (current ratio) is gestegen van 78% naar 95% en de rentabiliteit van het eigen vermogen over het verslagjaar bedraagt 35,8% (was in 2004: -1,8%).

Dit laatste cijfer geeft een vertekend beeld, onder invloed van de omvangrijke eenmalige baten uit de verkoop van het onroerend goed te Deventer. De reguliere exploitatie rendeert nog niet voldoende. Het streven naar een rendement van ten minste 2% van de rijksbijdrage blijft onverkort van kracht.

Treasury

Het treasury management is gericht op minimalisering van de financiële risico's. Eventuele tijdelijke overschotten worden aangehouden in de vorm van deposito's. De kaders met betrekking tot de treasuryfunctie zijn vastgelegd in het treasurystatuut van Wageningen UR door toevoeging van een specifieke bijlage ten behoeve van Van Hall Larenstein.

Commissie Schutte

Zoals eerder gerapporteerd, is de terugvordering vanuit de rijksoverheid inzake te veel ontvangen rijksbijdragen over de periode 1996 – 2001 vastgesteld op € 4,5 mln.. In de verweerprocedure zijn het afgelopen jaar stappen gezet. De behandeling voor de rechtbank wordt medio 2007 verwacht.

Inmiddels is sinds september 2006 begonnen met de maandelijkse terugbetalingen.

Helderheid in de bekostiging

Op dit terrein hebben zich het afgelopen jaar geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Ons beleid is dat binnen de instelling geen activiteiten worden ontwikkeld en uitgevoerd of middelen worden besteed in strijd met de interpretatie zoals geformuleerd in de notitie "Helderheid in de bekostiging Hoger Onderwijs".

Private activiteiten

Naast de uitvoering van het reguliere onderwijs worden sinds 1986 activiteiten ontwikkeld in het kader van de overdracht van kennis aan de maatschappij.

De uitvoering en het financiële beheer van deze contractactiviteiten door stichting Van Hall Business Center en door stichting Larenstein Transfer zijn met ingang van 2006 samengevoegd en ondergebracht in de stichting Training & Consultancy i.o.. Het bestuur bestaat uit de leden van de directie van de hogeschool. De projectenadministratie is binnen de totale financiële administratie apart ondergebracht.

Ook de zogeheten tweede geldstroomprojecten worden in die administratie geregistreerd en volgens dezelfde procedures en richtlijnen beheerd.

Uitgangspunt van beleid is dat de activiteiten van de stichting Training & Consultancy i.o. volledig uit zelf verkregen private middelen worden gedekt, de derde geldstroom. De stichting heeft als opdracht projecten te werven die meerwaarde opleveren voor het onderwijs en financieel rendabel zijn.

De activiteiten worden uitgevoerd in of vanuit de gebouwen van de hogeschool, met inzet van deels eigen medewerkers van de stichting, deels met docenten en ander personeel van de hogeschool. De kosten van het ruimtegebruik, faciliteiten, rekening-courant en de personele inzet van de hogeschool worden intern doorbelast aan de stichting tegen kostprijs. De externe tarieven worden zodanig gesteld, dat de stichting zichzelf kan bedruipen, zonder directe of indirecte financiering uit de rijksbijdrage. De externe tarieven zijn in het algemeen marktconform. De stichting is bovendien BTW-plichtig, zodat geen concurrentievervalsing optreedt.

Conform de richtlijn voor het jaarverslaggeving Hoger Onderwijs worden de kosten en opbrengsten van de stichting Training & Consultancy i.o. geconsolideerd in de jaarrekening van stichting Van Hall Larenstein. Eventuele winsten bij de stichting worden toegevoegd aan het eigen stichtingsvermogen, eventuele verliezen komen ten laste daarvan en worden niet aangezuiverd door de hogeschool. Dit laatste gebeurt bewust en nadrukkelijk om conflicten met de richtlijnen volgens de notitie "Helderheid in bekostiging Hoger Onderwijs" te vermijden. In twijfelgevallen vindt overleg plaats met de controlerende accountants.

Bij de samenvoeging, controle en een verbeterde resultaatbepaling van de lopende projecten (waarvan sommige met een lange voorgeschiedenis) zijn in de loop van het jaar 2006 dreigende verliezen aan het licht gekomen. Hier zijn voorzieningen voor genomen. Mede daardoor komt het gezamenlijke resultaat van de stichting Training & Consultancy i.o. in 2006 op k€ 653 negatief. Maatregelen zijn genomen om deze ontwikkeling te keren.

Uitbesteding van opleidingen

Er worden geen (delen van) CROHO-geregistreerde onderwijsprogramma's van de hogeschool door private organisaties uitgevoerd.

Maatwerktrajecten

Maatwerktrajecten in de zin van de notitie "Helderheid in bekostiging Hoger Onderwijs" (thema 8), gericht op het behalen van een HBO-diploma, komen niet voor bij stichting Van Hall Larenstein.

Wel verzorgt de contractstichting Training & Consultancy i.o. vanuit Velp, Leeuwarden en Wageningen cursusactiviteiten voor derden. Deze cursussen zijn geënt op de onderwijsmodulen die voor het reguliere onderwijs zijn ontwikkeld. Voor het overgrote deel gaat het om kortlopende trajecten van 1 tot 12 dagdelen met individuele inschrijvingen, die worden afgesloten met een certificaat. Enkele voorbeelden van deze cursussen zijn: Microbiologie voor gevorderden, Varkens- en pluimveehouderij, Vastgoed, Bodemspecialist, GEO-informatica, Beheer openbaar groen, Hondengedrag en Grondwaterhydrologie.

Deelnemers aan deze activiteiten worden als cursist geregistreerd in een eigen registratiesysteem en niet als student ingeschreven bij de hogeschool c.q. voor bekostiging opgevoerd.

Uitwisselingsovereenkomsten

Studenten van hogeschool Van Hall Larenstein nemen actief deel aan uitwisselingsprogramma's van Socrates.

In 2006 zijn uitwisselingen gerealiseerd met 43 universiteiten en hogescholen in 17 landen van Europa.

Het aantal inkomende buitenlandse studenten met een Socrates-beurs bedraagt 68. Deze uitwisselingsstudenten vallen buiten de bekostiging. Omgekeerd zijn 55 studenten van Van Hall Larenstein naar het buitenland geweest.

Een nadere detaillering is terug te vinden in bijlage I B, tabel 5.

Eigen personeel

Er worden geen medewerkers van de hogeschool ingeschreven als student aan de initiële opleidingen.

Personeel & Organisatie

Eind 2005 is een nieuw functiewaarderingssysteem voor het personeel ingevoerd, de HAY-systematiek.

Lopende het jaar 2006 heeft dit veel impact gehad op de organisatie en haar medewerkers. De interne bedenkingencommissie heeft een groot aantal bezwaren behandeld en heeft haar werkzaamheden in oktober 2006 afgerond. Eind 2006 liepen er nog 6 bezwaren bij de Landelijke Bezwarencommissie Functieordenen HBO. In gevolge de nieuwe afspraken in de CAO (ingaaend op 1 januari 2006) is een begin gemaakt met een cyclus functioneren en beoordelen binnen Van Hall Larenstein. In de zomer van 2006 is met de bonden overeenstemming bereikt over een regeling hiervoor. Met deze regeling wordt al wel gewerkt, maar de implementatie dient nog verder in te dalen in de organisatie.

Regiegroep

In 2006 is een Regiegroep ingesteld om de samenwerking tussen Van Hall Larenstein en Wageningen Universiteit in het gezamenlijke onderwijshuis verder vorm te geven. Gewerkt is aan:

- Doorstroomminoren die als onderdeel van het HBO-curriculum zorgen voor een naadloze aansluiting op een verwante WO-master, met verkorting van het mastertraject.
- Initiatieven voor gezamenlijk ontwikkelde masters op het gebied van Kust- en Zeemanagement en op het gebied van Waternotechnologie.
- Afstemming van de wervingscampagnes, met een gezamenlijke benadering van decanen.
- Samenwerking op het gebied van buitenlandse werving en tenders voor buitenlandse projecten.
- Ontwikkeling van een experiment voor een professional doctorate op het gebied van landschapsarchitectuur.
- Systematiek voor de verrekening van het uitwisselen van docenten.
- Afstemming van voorzieningen voor de studenten van de hogeschool op de locatie Wageningen.

Raad van Bestuur

In 2006 is er maandelijks overleg geweest tussen de directie en de Raad van Bestuur (volledig of met de portefeuillehouder onderwijs) over de lopende zaken van de hogeschool. Daarnaast werd in de halfjaarlijkse managementgesprekken dieper ingezoomd op de financiële resultaten en de strategische keuzes. De begroting, halfjaarcijfers en jaarrekening vormden de rode draad van deze gesprekken. De Raad van Bestuur woonde daarnaast tweemaal het overleg met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad bij.

Vooruitzichten 2007

• Instellingenfusie, portfolio

In 2007 wil de directie een voornemen tot instellingenfusie tussen het Van Hall Instituut en Hogeschool Larenstein voorbereiden, naast de voortgaande samenwerking met Wageningen UR.

Doel hiervan is een sterke, innovatieve kennisinstelling te zijn én te blijven in concurrerende en veranderende marktomstandigheden.

De portfolio van Van Hall Larenstein wordt in 2007 aangepast aan de marktontwikkelingen en aan de gekozen strategie. Dit zal onvermijdelijk leiden tot snoei. De hogeschool wil daarnaast nieuwe kansen benutten die zullen leiden tot groei. Met als doel een aantrekkelijk, wervend, toekomstgericht en hoogwaardig kennisaanbod dat past in de formule van 'een levenlang leren'. De belangrijkste opgave voor 2007 is 'ruimte voor vernieuwing van het onderwijs'.

Om dit aanbod te kunnen realiseren, is een slagvaardige organisatie nodig. De directie ziet een instellingenfusie als een noodzakelijke voorwaarde hiervoor. De ontwikkeling van Wageningen UR en de voorgenoemde instellingenfusie betekenen ook dat de gevolgen hiervan voor de medezeggenschapsstructuur in 2007 in kaart worden gebracht. Met als doel: inhoudelijke betrokkenheid op het juiste niveau.

• Interne communicatie

De interne communicatie heeft in 2007 grote aandacht van de directie. De ambities op onderwijsgebied kunnen alleen met elkaar gerealiseerd worden. Hiervoor is goede interne communicatie nodig, primair via de lijn van de directie, opleidingsdirecteuren en teammanagers. Op dit punt zal onder andere via management development een flinke verbeterslag gemaakt worden in 2007, ondersteund door verbeteringen op het gebied van intranet.

Management development wordt ook als essentiële voorwaarde gezien om de uitkomsten van het Medewerker-tevredenheidsonderzoek dat in 2006 is uitgevoerd, structureel te verbeteren.

- **Lectoraten**

De lectoraten vervullen een verbindende rol tussen bedrijven, omgeving en het onderwijs.

In 2007 zal deze verbinding en de verankering van de lectoraten in het onderwijs verder uitgebouwd worden, met als doel een toonaangevende rol voor Van Hall Larenstein in de regionale kenniscirculatie en de innovatie op de kennisgebieden van de hogeschool.

2.2.1 Jaarrekening

- **Grondslagen voor de jaarrekening**

Financiële jaarverslaggeving

Bij het opstellen van de jaarrekening is uitgegaan van de 'Richtlijnen verslag jaarrekening en begroting per 2001', zoals deze op grond van artikel 2.14 van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) door het Ministerie van OCenW zijn aangegeven.

Alle in de jaarrekening vermelde bedragen zijn opgenomen in duizenden euro's, tenzij anders wordt vermeld.

- **Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening**

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten. De activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders is aangegeven. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Baten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het boekjaar, worden in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

- **Grondslagen voor de waardering van activa en passiva**

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de daarover berekende lineaire afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de termijnen genoemd in bovenvermelde richtlijnen of – indien daar niet vermeld – op de verwachte economische levensduur. Aanschaffingen met een factuurwaarde van minder dan € 1.000 worden niet geactiveerd.

Vorraden

De voorraden gebruiks- en verkoopgoederen worden gewaardeerd tegen inkoop- of vervaardigingsprijs, onder aftrek van wegens incurantheid noodzakelijk geachte afwaarderingen.

De voorraden onderhanden werken bekostigd door derden zijn verwerkt tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid, met een opslag voor indirecte kosten. Voor te verwachten verliezen wordt op deze post een voorziening in mindering gebracht.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van wegens het risico van oninbaarheid noodzakelijk geachte afwaarderingen.

Egalisatierekening investeringssubsidies

De van de rijksoverheid en andere instanties ontvangen investeringssubsidies worden ten gunste van de exploitatie gebracht op basis van de afschrijvingssystematiek aangaande de betreffende materiële vaste activa.

Voorziening onderhoud

De voorziening dient ter egalisatie van de uitgaven voor groot onderhoud die een onregelmatig verloop hebben over de jaren heen.

Voorziening wachtgelden

De voorziening betreft het bovenwettelijk deel van de wachtgelden op grond van het wachtgeldarrangement HBO 1996–2005 en dient ter dekking van de nog niet afgerekende uitkeringsverplichtingen aangaande afgevoelde werknemers. De verplichtingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorziening reorganisatie

De voorziening dient ter dekking van de verwachte kosten van reorganisatie. Het niveau van de voorziening wordt bepaald op basis van jaarlijkse planning en raming.

Afstudeerfonds

Het afstudeerfonds dient ter ondersteuning van studenten die wegens bijzondere omstandigheden geen aanspraak meer kunnen maken op studiefinanciering.

Waarborgfonds

Dit betreft de voorziening welke de hogescholen moeten aanhouden conform de statuten van de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag, bij welke zij krachtens artikel 2.15 WHW zijn aangesloten. De hoogte van de voorziening is conform de wetgeving bepaald op 1% van de normatieve rijksbijdragen exploitatie 1993.

Kortlopende schulden, vooruitgefactuurde en -ontvangen termijnen onderhanden werken

Deze post betreft het saldo van alle onderhanden werken bekostigd door derden en weerspiegelt de voor de afronding nog te leveren prestaties c.q. een na afronding mogelijke terugbetalingsverplichting inzake eventuele overschotten.

Kortlopende schulden, overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen in het algemeen enerzijds vooruitontvangen bedragen die aan het volgend boekjaar worden toegerekend en anderzijds nog te betalen bedragen die niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

De specifieke toerekening van collegegelden aan het volgend boekjaar betreft 8/12 deel van de in rekening gebrachte bedragen (minus restituties) voor het collegejaar dat loopt van 1 september boekjaar tot 1 september volgend boekjaar.

• Grondslagen voor de bepaling van het exploitatiesaldo

Normatieve rijksbijdragen LNV/OCenW

Deze lump-sum-vergoedingen zijn gebaseerd op het aantal ingeschreven studenten op de voorgeschreven teldatum, de volgens voorgeschreven methode berekende onderwijsvraagfactor, de vastgestelde normbedragen en andere geldende componenten.

Collegegelden

De collegegelden worden verantwoord in het boekjaar waaraan ze zijn toe te rekenen.

Baten werken bekostigd door derden

De baten van werken bekostigd door derden worden verantwoord in het boekjaar waaraan ze zijn toe te rekenen. Dit geldt eveneens voor de lasten van deze werken.

Bedragen * € 1000,-

Geconsolideerde balans per 31 december 2006

1	ACTIVA	31-12-2006	31-12-2005
	VASTE ACTIVA		
1.2	Materiële vaste activa	34.573	37.542
1.3	Financiële vaste activa	0	0
	Totaal vaste activa	34.573	37.542
	VLOTTENDE ACTIVA		
1.4	Voorraden	72	64
1.5	Vorderingen	5.642	5.644
1.6	Effecten	0	908
1.7	Liquide middelen	9.018	8.402
	Totaal vlottende activa	14.732	15.018
	TOTAAL ACTIVA	49.305	52.560
2	PASSIVA	31-12-2006	31-12-2005
	VERMOGEN LANG		
2.1	Eigen vermogen	1.334	-2.281
2.3	Egalisatierekening investeringssubsidies	8.762	9.251
2.4	Voorzieningen	12.138	14.079
2.5	Langlopende schulden	11.536	12.229
	Totaal vermogen lang	33.770	33.278
	VERMOGEN KORT		
2.6	Kortlopende schulden	15.535	19.282
	Totaal vermogen kort	15.535	19.282
	TOTAAL PASSIVA	49.305	52.560

Bedragen * € 1000,-

Geconsolideerde exploitatierekening 2006

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
3 BATEN			
3.1 Rijksbijdragen	24.416	24.730	25.164
3.2 Collegegelden	6.287	6.067	6.444
3.3 Baten werken bekostigd door derden	12.374	8.082	8.463
3.4 Overige baten	6.225	5.390	3.250
Totaal baten	49.302	44.269	43.321
4 LASTEN			
4.1 Personele lasten	25.998	25.907	26.527
4.2 Afschrijvingen	3.076	3.747	3.576
4.4 Overige instellingslasten	16.158	11.607	12.840
Totaal lasten	45.232	41.261	42.943
Saldo baten en lasten	4.070	3.008	378
5 Saldo financiële baten en lasten	-455	-546	-502
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	3.615	2.462	-124
7 Aandeel derden	0	0	-1
Exploitatiesaldo	3.165	2.462	-123

Bedragen * € 1000,-

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2006

	<i>2006</i>	<i>2005</i>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatiesaldo	3.615	-123
Afschrijvingen	3.076	3.576
Mutaties werkkapitaal:		
Vorraden	-8	9
Vorderingen	2	507
Effecten	908	-908
Kortlopende schulden	-3.747	3.196
Mutaties egalisatierekening	-489	-474
Mutaties voorzieningen	-1.941	-1.757
	<hr/> 1.416	<hr/> 4.026
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Materiële vaste activa	-107	-1.058
Financiële vaste activa	0	907
	<hr/> -107	<hr/> -151
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-693	-480
Mutatie liquide middelen	616	3.395
	<hr/> <i>2006</i>	<hr/> <i>2005</i>
Beginstand liquide middelen	8.402	5.007
Mutatie liquide middelen	616	3.395
Eindstand liquide middelen	<hr/> 9.018	<hr/> 8.402

Bedragen * € 1000,-

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans

1 ACTIVA

VASTE ACTIVA

1.2 Materiële vaste activa

	<i>Verrijgings- prijs t/m 2005</i>	<i>Afschrijvingen t/m 2005</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Investerings- teringen</i>	<i>Desinvestering- teringen</i>	<i>Afschrijvingen</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>	<i>Afschrijvings- percentage</i>
Gebouwen	48.132	18.842	29.290	195	1.254	1.502	26.729	3 – 15
Terreinen	3.967	0	3.967	847	869	0	3.945	0
Gebouwen en terreinen	52.099	18.842	33.257	1.042	2.123	1.502	30.674	
Inventaris en apparatuur	27.873	23.588	4.285	1.202	14	1.574	3.899	5 – 33
Totaal materiële vaste activa	79.972	42.430	37.542	2.244	2.137	3.076	34.573	

De investering in terreinen betreft een herrubricering. Dezelfde post is als desinvestering bij de gebouwen verwerkt. Tevens is bij gebouwen een correctie op de afschrijvingen van vorige jaren van k€ 349 uitgevoerd.

OZB en verzekerde waarde gebouwen en terreinen

	<i>Bedrag</i>	<i>Peildatum</i>
OZB-waarde gebouwen en terreinen	37.096	31-dec-06
Verzekerde waarde gebouwen	60.989	31-dec-06

VLOTTENDE ACTIVA

1.4 VOORRADEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Gebruiks- en verkoopgoederen	72	64
Onderhanden werken bekostigd door derden		
Totaal kosten lopende projecten	14.782	9.366
Gedeclareerde termijnen	-14.200	-9.099
Voorziening	-582	-267
Totaal voorraden	72	64

Bedragen * € 1000,-

1.5 VORDERINGEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Debiteuren	2.531	2.001
Ministerie van LNV	237	209
Verbonden partijen	0	273
Studenten	2.260	2.076
Overige vorderingen	555	818
Overlopende activa	59	267
Totaal vorderingen	5.642	5.644

1.6 EFFECTEN

	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Mutaties bij</i>	<i>Mutaties af</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>	<i>Rente - percentage</i>
Obligaties	908	0	908	0	6,25

1.7 LIQUIDE MIDDELEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Banken	9.010	8.289
Kasmiddelen	8	5
Deposito's	0	108
Totaal liquide middelen	9.018	8.402

Banken

De faciliteit van rekening-courantkrediet bij de Friesland Bank bedraagt k€ 908. De gestelde zekerheden zijn vermeld bij de post langlopende schulden.

2 PASSIVA

2.1 EIGEN VERMOGEN

	<i>Saldo 31-12-2005</i>	<i>Voorstel bestemming exploitatiesaldo</i>	<i>Overige mutaties</i>	<i>Saldo 31-12-2006</i>
Algemene reserves	-2.281	3.615	0	1.334

Bedragen * € 1000,-

2.3 EGALISATIEREKENING INVESTERINGSSUBSIDIES

	<i>Saldo 31-12-2005</i>	<i>Ontvangen subsidies</i>	<i>Toegerekende subsidies (vrijval)</i>	<i>Saldo 31-12-2006</i>
Investeringssubsidies Leeuwarden	9.251	0	489	8.762

2.4 VOORZIENINGEN

	<i>Saldo 31-12-2005</i>	<i>Dotatie</i>	<i>Onttrekking</i>	<i>Vrijval</i>	<i>Saldo 31-12-2006</i>
Onderhoud	2.129	0	86	0	2.043
Wachtgelden	3.481	102	655	181	2.747
Reorganisatie	3.514	78	690	0	2.902
Afstudeerfonds	81	50	48	0	83
Waarborgfonds	279	0	0	0	279
Commissie Rekenschap	4.595	0	511	0	4.084
Totaal voorzieningen	14.079	230	1.990	181	12.138

2.5 LANGLOPENDE SCHULDEN

	<i>Bedrag lening 31-12-2005</i>	<i>Aangegane Leningen o/g</i>	<i>Aflossingen</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>	<i>Rente percentage</i>	<i>Resterende looptijd jaren</i>
Kredietinstellingen					%	
Friesland Bank (1)	2.857	0	286	2.571	variabel	19
Friesland Bank (2)	1.512	0	75	1.437	5,00	20
Friesland Bank (3)	1.264	0	45	1.219	3,05	18
Friesland Bank (4)	1.059	0	59	1.000	4,15	18
Bank Nederlandse Gemeenten (1)	2.269	0	66	2.203	5,98	17
Bank Nederlandse Gemeenten (2)	1.629	0	74	1.555	6,28	17
Bank Nederlandse Gemeenten (3)	1.552	0	46	1.506	3,53	17
Nederlandse Waterschaps Bank	87	0	42	45	6,75	3
Totaal langlopende schulden	12.229	0	693	11.536		

De aflossingsverplichtingen voor komend boekjaar zijn opgenomen bij de post kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

Zekerheden, achterstellingen en borgingen:

Friesland Bank	Voor leningen alsmede rekening-courantkrediet pandrecht op de rechten en vorderingen inzake rijksbijdrage huisvesting Van Hall Instituut t/m 2024 en borgstelling door de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag.
Bank Nederlandse Gemeenten (1 t/m 3)	Borgstelling door de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag, t.b.v. deze stichting is een positieve/negatieve hypotheekverklaring afgegeven.
Nederlandse Waterschaps Bank	Borgstelling door het Ministerie van LNV te Den Haag.

Bedragen * € 1000,-

2.6 KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2006	31-12-2005
Kredietinstellingen	550	624
Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen onderhanden werken	2.190	5.334
Crediteuren	1.766	1.338
Ministerie van OCenW	216	357
Verbonden partijen	4	24
Belastingen en premies sociale verzekeringen	777	848
Schulden terzake pensioenen	443	513
Overige kortlopende schulden	1.217	583
	7.163	9.621
Overlopende passiva:		
Vakantiegeld en ziektekosten	951	950
Vakantiedagen/uren	484	551
Doelsubsidies Ministerie van LNV	2.201	3.298
Vooruitontvangen collegegelden	4.372	4.300
Overige	364	562
	8.372	9.661
Totaal kortlopende schulden	15.535	19.282

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Ten behoeve van de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag zijn door de bankiers garanties afgegeven ter hoogte van in totaal het saldo van de voorziening ad k€ 279.

Bedragen * € 1000,-

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Beslissende zeggenschap

<i>Juridische vorm en naam</i>	<i>Statutaire zetel</i>	<i>Code activiteiten</i>	<i>EV 31-12-06</i>	<i>Expl. saldo 2005</i>	<i>Omzet 2005</i>	<i>Verkl. art.BW 2:403</i>	<i>Consolidatie</i>
Stichting Training & Consultancy	Leeuwarden	2	-1.214	-652	10.564	-	ja
Stichting Onroerend Goed Larenstein	Velp	3	807	963	1.121	-	ja
Stichting TPL	Velp	4	-10	0	0	-	ja

Overige (geen beslissende zeggenschap)

<i>Juridische vorm en naam</i>	<i>Statutaire zetel</i>	<i>Code activiteiten</i>
Wageningen Universiteit en Researchcentrum (rijksinstelling met rechtspersoonlijkheid)	Wageningen	4
Stichting Agrarisch Onderwijs Centrum Friesland	Leeuwarden	3 + 4
Stichting Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	Leeuwarden	3 + 4
Stichting Christelijke Hogeschool Nederland	Leeuwarden	4
University of Greenwich	Greenwich	4
Stichting Saxion Hogeschool	Deventer	4
Stichting Agrojobs	Dronten	4
Stichting Wetsus	Leeuwarden	3 + 4
Stichting Leeuwarden Studiestad	Leeuwarden	3 + 4
Stichting Waarborgfonds HBO	Den Haag	4
Hogeschool Arnhem Nijmegen	Arnhem	4

Bedragen * € 1000,-

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde exploitatierekening

3 BATEN

3.1 RIJKSBIJDRAGEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
NORMATIEVE RIJKSBIJDRAGEN LNV/OCenW			
Exploatievergoeding	20.308	20.633	20.413
Inhouding wachtgeld	-381	-304	-369
Rijksbijdrage naar andere instellingen	-485	-450	-689
Huisvestingsvergoeding	4.084	4.039	3.997
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	23.526	23.918	23.352
OVERIGE OVERHEIDSSUBSIDIES			
Impulsgelden 2005	250	290	0
Investeren in leraren 2005	0	0	78
Investeren in leraren 2004	0	0	37
Kaderbrief 2002, inhoudelijke vernieuwing groen onderwijs	0	0	174
Bijdrage internationale opleidingen (LNV)	152	0	152
School als kenniscentrum	0	0	530
Culturele diversiteit	0	0	7
Bijdrage internationale opleidingen (BuZa)	0	109	350
Vrijval egalisatierek. invest. subs. (LNV/EG)	488	413	484
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal rijksbijdragen	24.416	24.730	25.164

3.2 COLLEGE GELDEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Aan het boekjaar toegerekende collegegelden	6.287	6.067	6.444
Studentenaantallen per teldatum boekjaar	4.110	3.953	3.995

3.3 BATEN WERKEN BEKOSTIGD DOOR DERDEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Projecten contractonderzoek en -onderwijs	10.539	5.700	6.732
Overige projecten bekostigd door derden	1.835	2.382	1.731
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal baten werken bekostigd door derden	12.374	8.082	8.463

Bedragen * € 1000,-

3.4 OVERIGE BATEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Verhuur onroerende zaken	1.537	1.514	1.148
Detachering personeel	604	567	590
Diverse opbrengsten	4.084	3.309	1.512
Totaal overige baten	6.225	5.390	3.250

De post diverse opbrengsten bevat ondermeer de verkoopwinst van de panden in Deventer ad k€ 3.283.

4 LASTEN

4.1 PERSONELE LASTEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Lonen en salarissen	19.804	24.655	21.380
Sociale lasten	4.215	0	4.162
OVERIGE PERSONELE LASTEN			
Dotatie voorziening wachtgeld (per saldo)	-79	-136	15
Uitzendkrachten, declaranten, e.d.	1.578	647	512
Diverse personeelskosten	565	890	631
Totaal overige personele lasten	2.064	1.401	1.158
Uitkeringen	-85	-149	-173
Totaal personele lasten	25.998	25.907	26.527

AANTAL FTE PER 31-12

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Totaal aantal fte per 31-12	417	PM	436

4.2 AFSCHRIJVINGEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Gebouwen	1.502	2.032	1.960
Inventaris en apparatuur	1.574	1.715	1.616
Totaal afschrijvingen	3.076	3.747	3.576

Bij de gebouwen is een correctie op de afschrijvingen van vorige jaren van k€ 349 uitgevoerd.

Bedragen * € 1000,-

4.4 OVERIGE INSTELLINGSLASTEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
HUISVESTINGSKOSTEN			
Huurkosten	213	80	307
Dotatie onderhoudsvoorziening	0	300	0
Energie en water	845	844	811
Heffingen	208	225	274
Overige huisvestingslasten	1.073	1.295	1.047
Totaal huisvestingskosten	2.339	2.744	2.439
Kosten inventaris en apparatuur	123	180	167
Dotaties overige voorzieningen	128	50	65
LASTEN WERKEN BEKOSTIGD DOOR DERDEN			
Contractonderzoek en -onderwijs	6.644	2.202	2.913
Overige werken bekostigd door derden	322	1.010	1.454
	6.966	3.212	4.367
Kosten onderwijs, administratie en beheer	6.602	5.421	5.802
Totaal overige instellingslasten	16.158	11.607	12.840

5 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
FINANCIËLE BATEN			
Rentebaten	140	75	143
FINANCIËLE LASTEN			
Rentelasten	595	621	637
Overige financiële lasten	0	0	8
Totaal financiële lasten	595	621	645
Saldo financiële baten en lasten	-455	-546	-502

7 AANDEEL VAN DERDEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Vennootschapsbelasting	0	0	-1

Bedragen * € 1000,-

Enkelvoudige balans per 31 december 2006

1	ACTIVA	31-12-2006	31-12-2005
	VASTE ACTIVA		
1.2	Materiële vaste activa		
	Gebouwen en terreinen:		
	Gebouwen	22.031	23.786
	Terreinen	3.098	3.967
	Inventaris en apparatuur	3.709	4.064
		<hr/>	<hr/>
		28.838	31.817
1.3	Financiële vaste activa		
	Leningen aan verbonden partijen	4.408	4.691
	Effecten	0	0
		<hr/>	<hr/>
		4.408	4.691
	Totaal vaste activa	<hr/>	<hr/>
		33.246	36.508
	VLOTTENDE ACTIVA		
1.4	Voorraden		
	Gebruiks- & verkoopgoederen	69	64
	Onderhanden werken bekostigd door derden	214	0
		<hr/>	<hr/>
		283	64
1.5	Vorderingen		
	Debiteuren	1.102	760
	Ministerie van LNV	237	209
	Verbonden partijen (te consolideren stichtingen)	882	2.073
	Studenten	2.259	2.076
	Overige vorderingen	444	514
	Overlopende activa	100	252
		<hr/>	<hr/>
		5.024	5.884
1.6	Effecten	0	908
1.7	Liquide middelen	8.025	6.065
	TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	<hr/>	<hr/>
		13.332	12.921
	TOTAAL ACTIVA	<hr/>	<hr/>
		46.578	49.429

Bedragen * € 1000,-

2 PASSIVA	31-12-2006	31-12-2005
VERMOGEN LANG		
2.1 Eigen vermogen		
Algemene reserve	1.584	-1.720
2.3 Egalisatierekening investeringssubsidies	8.762	9.251
2.4 Voorzieningen		
Onderhoud	602	638
Wachtgelden	2.747	3.481
Reorganisatie	2.902	3.514
Afstudeerfonds	83	81
Waarborgfonds	279	279
Aanzuivering negatief eigen vermogen te consolideren stichtingen	166	166
Commissie Rekenschap	4.084	4.595
	<hr/>	<hr/>
	10.863	12.754
2.5 Langlopende schulden		
Kredietinstellingen	11.536	12.229
	<hr/>	<hr/>
Totaal vermogen lang	32.745	32.514
VERMOGEN KORT		
2.6 Kortlopende schulden		
Kredietinstellingen	550	624
Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen onderhanden werken	0	571
Crediteuren	1.442	1.259
Ministerie van OCenW	216	357
Verbonden partijen (te consolideren stichtingen)	1.278	2.888
Belastingen en premies sociale verzekeringen	706	783
Schulden terzake pensioenen	326	380
Overige kortlopende schulden	1.031	444
Overlopende passiva, vakantiegeld en ziektekosten	899	898
Overlopende passiva, vakantiedagen/uren	444	551
Overlopende passiva, doelsubsidies Ministerie van LNV	2.205	3.298
Overlopende passiva, vooruitontvangen collegegelden	4.372	4.300
Overige overlopende passiva	364	562
	<hr/>	<hr/>
Totaal vermogen kort	13.833	16.915
	<hr/>	<hr/>
TOTAAL PASSIVA	46.578	49.429

Bedragen * € 1000,-

Enkelvoudige exploitatierekening 2006

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
3 BATEN			
3.1 Rijksbijdragen	24.416	24.730	25.164
3.2 Collegegelden	6.287	6.067	6.444
3.3 Baten werken bekostigd door derden	1.835	2.382	1.731
3.4 Overige baten	9.180	7.804	5.680
Totaal baten	41.718	40.983	39.019
4 LASTEN			
4.1 Personele lasten	24.607	24.873	25.413
4.2 Afschrijvingen	3.072	3.412	3.172
4.4 Overige instellingslasten	10.420	10.510	10.171
Totaal lasten	38.099	38.795	38.756
Saldo baten en lasten	3.619	2.188	263
5 Saldo financiële baten en lasten	-315	-366	-379
Exploitatiesaldo	3.304	1.822	-116

Bedragen * € 1000,-

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

Deze toelichting betreft enkel de posten welke afwijken van de gelijknamige posten in de geconsolideerde jaarrekening, voor zover noodzakelijk en relevant.

ENKELVOUDIGE BALANS

1 ACTIVA

VASTE ACTIVA

	<i>Verkrij- gingsprijs t/m 2005</i>	<i>Afschrij- vingen t/m 2005</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Investe- ringen</i>	<i>Desinves- teringen</i>	<i>Afschrij- vingen</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>	<i>Afschrij- vingsper- centage</i>
1.2 Materiële vaste activa								
Gebouwen	38.591	14.805	23.786	195	405	1.545	22.031	3-15
Terreinen	3.967	0	3.967	0	869	0	3.098	
	42.558	14.805	27.753	195	1.274	1.545	25.129	
Inventaris en apparatuur	27.147	23.083	4.064	1.186	14	1.527	3.709	5-33
Totaal materiële vaste activa	69.705	37.888	31.817	1.381	1.288	3.072	28.838	

OZB en verzekerde waarde gebouwen en terreinen

	<i>Bedrag</i>	<i>Peildatum</i>					
OZB-waarde gebouwen en terreinen	21.288	31-dec-06					
Verzekerde waarde gebouwen	46.950	31-dec-06					
	<i>Boek- waarde 31-12-2005</i>	<i>Mutaties bij</i>	<i>Mutaties af</i>	<i>Boek- waarde 31-12-2006</i>	<i>Rente percen- tage</i>	<i>Resteren- de looptijd</i>	
1.3 Financiële vaste activa							
Leningen aan verbonden partijen							
Stichting Onroerend Goed Larenstein	4.691	0	283	4.408	4,0	18	

Bedragen * € 1000,-

VLOTTENDE ACTIVA

1.4 VOORRADEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Onderhanden werken bekostigd door derden		
Totaal kosten lopende projecten	601	3.508
Gedeclareerde termijnen	-387	-3.383
Voorziening	0	-125
Saldo onderhanden werken	214	0

1.7 LIQUIDE MIDDELEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Banken	7.515	5.952
Kasmiddelen	510	5
Deposito's	0	108
Totaal liquide middelen	8.025	6.065

2 PASSIVA

2.1 EIGEN VERMOGEN

	<i>Saldo 31-12-2005</i>	<i>Voorstel bestemming exploitatiesaldo</i>	<i>Overige mutaties</i>	<i>Saldo 31-12-2006</i>
Algemene reserve	-1.720	3.304	0	1.584

Aansluiting tussen enkelvoudig en geconsolideerd eigen vermogen:

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Enkelvoudig	1.584	-1.720
Stichting Training & Consultancy	-1.213	0
Stichting Van Hall Instituut Business Center	0	-593
Stichting Larenstein Transfer	0	32
Stichting Onroerend Goed Larenstein	807	-156
Stichting TPL	-10	-10
	1.168	-2.447
Eliminatie voorziening aanzuivering negatief eigen vermogen te consolideren stichtingen	166	166
Geconsolideerd	1.334	-2.281

Bedragen * € 1000,-

2.4 VOORZIENINGEN

	<i>Saldo</i> <i>31-12-2005</i>	<i>Dotatie</i>	<i>Onttrekking</i>	<i>Vrijval</i>	<i>Saldo</i> <i>31-12-2006</i>
Onderhoud	638	0	36	0	602
Aanzuivering negatief eigen vermogen te consolideren stichtingen					
Stichting Onroerend Goed Larenstein	156	0	0	0	156
Stichting TPL	10	0	0	0	10
	<hr/> 166	0	0	0	<hr/> 166

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Ten behoeve van de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag zijn door de bankiers garanties afgegeven ter hoogte van in totaal het saldo van de voorziening Waarborgfonds ad k€ 279.

De Stichting Van Hall Larenstein vormt samen met de Stichting Van Hall Instituut Business Center, de Stichting Larenstein Transfer en de Stichting TPL een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. De formele bevestiging van de vorming van deze fiscale eenheid moet nog van de Belastingdienst worden ontvangen. De leden van de fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor elkaars eventuele omzetbelastingsschulden.

Bedragen * € 1000,-

Enkelvoudige exploitatierekening

3 BATEN

3.3 BATEN WERKEN BEKOSTIGD DOOR DERDEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Projecten van de hogescholen met bekostiging door derden	1.835	2.382	1.731

3.4 OVERIGE BATEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Verhuur onroerende zaken	1.715	1.514	1.290
Detachering personeel	3.287	2.981	2.946
Diverse opbrengsten	4.178	3.309	1.444
Totaal overige baten	9.180	7.804	5.680

4 LASTEN

4.1 PERSONELE LASTEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Lonen en salarissen	18.949	23.621	20.302
Sociale lasten	3.978	0	3.973
Overige personele lasten			
Dotatie voorziening wachtgeld	-79	-136	15
Uitzendkrachten, declaranten, e.d.	1.319	647	730
Diverse personeelskosten	525	890	565
Totaal overige personele lasten	1.765	1.401	1.310
Uitkeringen	-85	-149	-172
Totaal personele lasten	24.607	24.873	25.413

Aantal fte per 31-12

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Totaal aantal fte per 31-12	380	PM	391

Bedragen * € 1000,-

4.2 AFSCHRIJVINGEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Gebouwen	1.545	1.722	1.625
Inventaris en apparatuur	1.527	1.690	1.547
Totaal afschrijvingen	3.072	3.412	3.172

4.4 OVERIGE INSTELLINGSLASTEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Huisvestingskosten			
Huurkosten	1.335	1.200	1.412
Dotatie onderhoudsvoorziening	0	300	0
Energie en water	845	844	811
Heffingen	208	225	274
Overige huisvestingslasten	1.055	1.280	1.033
Totaal huisvestingskosten	3.443	3.849	3.530
Kosten inventaris en apparatuur	122	180	166
Dotaties overige voorzieningen	128	50	-466
Lasten projecten bekostigd door derden	322	1.010	1.454
Kosten onderwijs, administratie en beheer	6.405	5.421	5.487
Totaal overige instellingslasten	10.420	10.510	10.171

5 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	<i>Realisatie 2006</i>	<i>Begroting 2006</i>	<i>Realisatie 2005</i>
Financiële baten			
Rentebaten	333	270	248
Financiële lasten			
Rentelasten	648	636	619
Overige financiële lasten	0	0	8
Totaal financiële lasten	648	636	627
Saldo financiële baten en lasten	-315	-366	-379

Bedragen * € 1000,-

EXPLOITATIESALDO

Aansluiting tussen enkelvoudig en geconsolideerd exploitatiesaldo:

	<u>Realisatie 2006</u>
Enkelvoudig	3.304
Stichting Training & Consultancy	-652
Stichting Onroerend Goed Larenstein	963
Stichting TPL	0
	<u>3.615</u>
Eliminatie mutatie voorziening aanzuivering negatief EV te consolideren stichtingen	0
Geconsolideerd	<u>3.615</u>

2.2.2 Overige gegevens

Aan het College van Bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Van Hall Larenstein

• Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2006 van Stichting Van Hall Larenstein te Leeuwarden bestaande uit de balans per 31 december 2006 en de exploitatierekening over 2006 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de entiteit is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Richtlijn jaarverslaggeving hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, laatstelijk gewijzigd op 18 oktober 2005 (CFI/EFA-2005/130785). Tevens is het bestuur van de entiteit verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Deze verantwoordelijkheden omvatten onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat en voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 2.9, derde lid van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht en het Controleprotocol OCW 2006. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat alsmede het voor de naleving van de betreffende wet en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de entiteit. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Van Hall Larenstein per 31 december 2006 en van het resultaat over 2006 in overeenstemming met de Richtlijn jaarverslaggeving hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, laatstelijk gewijzigd op 18 oktober 2005 (CFI/EFA-2005/130785).

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2006 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in het Controleprotocol OCW 2006 zijn vermeld.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Verder melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 34, lid 5 van de Richtlijn jaarverslaggeving hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, laatstelijk gewijzigd op 18 oktober 2005 (CFI/EFA-2005/130785).

Utrecht, 26 april 2007
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.W. Stoker RA

- **Voorstel bestemming exploitatiesaldo**

Het College van Bestuur van Stichting Van Hall Larenstein, dat tevens het bestuur vormt van de geconsolideerde stichtingen, stelt voor het geconsolideerde positieve resultaat 2006 ad k€ 3.615 toe te voegen aan de algemene reserve.

- **Gegevens over de rechtspersoon**

Fusie/overdracht

Per 1 januari 2004 zijn de rijkshogescholen Van Hall Instituut te Leeuwarden en Larenstein te Velp ingebracht in de Stichting Van Hall Larenstein, welke daarvoor reeds bestond onder de naam Stichting Holding Van Hall Larenstein. Bij deze inbreng zijn alle activiteiten, bezittingen, schulden, rechten en verplichtingen onder de verantwoordelijkheid van de stichting en haar bestuurders gebracht.

Stichting Van Hall Larenstein

Statutair adres: Agora 1, 8934 CJ Leeuwarden
Financiën: Zie hoofdlocatie Van Hall Instituut te Leeuwarden
Secretariaat: Zie hoofdlocatie Hogeschool Larenstein te Velp
Bevoegd-gezagnummer: 41344
Contactpersoon jaarrekening: Drs. J. van Bommel
Telefoon / fax: (058) 2846405 / (058) 2846466
E-mailadres: hans.vanbommel@wur.nl

Van Hall Instituut

BRIN-nummer: 24LE
E-mailadres: info@van hall-larenstein.nl
Internetsite: <http://www.vanhall-larenstein.nl>

Hoofdlocatie Leeuwarden (financiën van de stichting):

Bezoekadres: Agora 1, 8934 CJ Leeuwarden
Postadres: Postbus 1528, 8901 BV Leeuwarden
Telefoon / fax: (058) 2846100 / (058) 2846423

Nevenlocatie Groningen:

Bezoekadres: Zernikeplein 11, 9747 AS Groningen
Postadres: Postbus 3037, 9701 DA Groningen
Telefoon / fax: (050) 5954550 / (050) 5954630

Hogeschool Larenstein

BRIN-nummer: 22ND
E-mailadres: info@van hall-larenstein.nl
Internetsite: <http://www.vanhall-larenstein.nl>

Hoofdlocatie Velp (secretariaat van de stichting):

Bezoekadres: Larensteinselaan 26a, 6882 CT Velp
Postadres: Postbus 9001, 6880 GB Velp
Telefoon / fax: (026) 3695695 / (026) 3695727

Nevenlocatie Wageningen:

Bezoekadres: Mansholtlaan 10-12, 6708 PA Wageningen
Postadres: Postbus 411, 6711 AK Wageningen
Telefoon: (0317) 486230

Bedragen * € 1000,-

2.2.3 Bijlagen

- Bijlage 1 Specificatie posten LNV en OCenW

Vordering Ministerie van LNV

	<i>Beschikkingnummer</i>	<i>Jaar bekostiging</i>	<i>Bedrag beschikking</i>	<i>Ontvangen t/m 2006</i>	<i>Te vorderen 31-12-2006</i>
Van Hall Instituut					
Arbeidspoolbijdrage	TRCDWK/1999/3379	1999	31	0	31
Arbeidspoolbijdrage	TRCDWK/1999/3379	2000	48	0	48
Bovenwettelijk wachtgeld	TRCDWK/2002/401	2000	-47	-61	14
Arbeidspoolbijdrage	TRCDWK/1999/3379	2001	89	0	89
Bovenwettelijk wachtgeld	TRCDWK/2004/3041	2001	-41	-1	-40
Arbeidspoolbijdrage	TRCDWK/1999/3379	2002	70	0	70
Aanvullende aflopende huisvestingsvergoeding	Te hoge vaststelling (?)	2002	PM	142	-142
Arbeidspoolbijdrage	TRCDWK/1999/3379	2003	72	0	72
Accountantskosten bekostigingscontroles	TRCDWK/2004/1379	2003	20	0	20
Arbeidspoolbijdrage	TRCDWK/2004/1379	2004	47	0	47
Arbeidspoolbijdrage	BVH/2005/55243	2005	28	0	28
Totaal			317	80	237

Kortlopende schuld Ministerie van OCenW

	<i>Beschikkingnummer</i>	<i>Jaar bekostiging</i>	<i>Bedrag beschikking</i>	<i>Betaald t/m 2006</i>	<i>Verschuldigd 31-12-2006</i>
Van Hall Instituut					
Bovenwettelijk wachtgeld	LNV: TRCDWK/2004/4504	2003	121	49	72
Bovenwettelijk wachtgeld	LNV: TRCDWK/2004/4525	2003	92	0	92
Bovenwettelijk wachtgeld	LNV: TRCDWK/2005/857	2003	52	0	52
Totaal			265	49	216

Bedragen * € 1000,-

• Bijlage 2 Overlopende passiva, doelsubsidies Ministerie van LNV

	<i>Beschikking</i>	<i>Bedrag beschikking</i>	<i>Ontvangen t/m 2006</i>	<i>Besteed t/m 2006</i>	<i>Saldo 31-12-2006</i>
Van Hall Instituut					
Impuls groen onderwijs 2005	TRC 2005/7094	333	333	175	158
Impuls groen onderwijs 2006	TRC 2006/6258	438	438	0	438
Melkvee-academie	RIGO/2004/1/025	78	62	58	4
Duurz.Innov.Milieu Onderwijs	RIGO/2004/2/006	326	261	185	76
Europa Insight Out	RIGO/2005/KC/063	93	56	74	-18
Bio-energie	RIGO/2005/KC/058	99	59	31	28
Co(o)P dierwelzijn	RIGO/2005/KC/084	99	60	6	54
Smaaklessen Noord	RIGO/2005/KC/061	98	59	47	12
Interactief Ondernemen	RIGO/2005/KC/059	98	59	2	57
Vernatuurlijking WaterHh FRL	RIGO/2005/KC/082	87	52	-2	54
Boerenervaringen	RIGO/2005/KC/083	100	60	80	-20
Food retail	RIGO/2005/OV/050	50	20	22	-2
Natuur&Educatie in praktijk	RIGO/2005/OV/063	130	52	84	-32
Lectoraat Welzijn van Dieren	SKO 112	454	454	283	171
Minor Toxicologie	RIGO/2006/OV/073-02	84	34	5	29
Totaal			2.059	1.050	1.009
Larenstein					
Culturele diversiteit	TRCDWK/2002/3639 (2004/4562)	28	28	16	12
Impuls groen onderwijs 2005	TRC 2005/7094	461	461	260	201
Impuls groen onderwijs 2006	TRC 2006/6258	617	617	0	617
Werkpl.plattel.vernieuwing	RIGO/2004/2/005	216	216	268	-52
De leefomgeving centraal	RIGO/2005/KC/057	90	54	64	-10
Archeologie, cult. en ruimt. plan.	RIGO/2005/KC/062	99	60	49	11
Design of Biodiversity	RIGO/2005/KC/056	100	100	75	25
Smaaklessen@Larenstein	RIGO/2005/KC/060	95	57	2	55
Paard als bruggenbouwer	RIGO/2005/KC/081	76	45	45	0
Natuurlijk gezond	RIGO/2005/OV/048	53	43	19	24
Deskundig opdrachtgever	RIGO/2005/OV/047	53	21	8	13
Natuurbeleid in praktijk	RIGO/2006/OV/068-02	168	67	0	67
Het nieuwe maaiveld	RIGO/2006/OV/071-02	87	35	3	32
Ecohydrologie	RIGO/2006/OV/069-02	114	38	2	36
Voedselveiligheid oud	RIGO/2006/OV/072-02	63	25	1	24
Lectoraat Plattel.vernieuwing	SKO 196	454	355	378	-23
Lectoraat Voedselveiligheid	SKO 195	454	454	294	160
Lectoraat Water	SKO 126	454	454	454	0
Lectoraat Stedelijke bepl.	SKO 036	454	454	454	0
Totaal			5.643	3.442	2.201

Bedragen * € 1000,-

• Bijlage 3 Normatieve rijksbijdragen, Ministerie van LNV

	Beschikking	2006	2005
Van Hall Instituut			
Exploitatie	CFI/BHV-2006/129384 U	8.204	8.526
Rijksbijdrage van andere instellingen		29	0
Inhouding wachtgeld	BVH/BVE-06/3023 M	-159	-154
Huisvesting	CFI/BHV-2006/129384 U	1.755	1.783
		9.829	10.155
Hogeschool Larenstein			
Exploitatie	CFI/BHV-2006/129384 U	12.104	11.887
Rijksbijdrage naar andere instellingen		-514	-689
Inhouding wachtgeld	BVH/BVE-06/3023 M	-222	-215
Huisvesting	CFI/BHV-2006/129384 U	2.329	2.214
		13.697	13.197
		23.526	23.352

Overige overheidssubsidies, Ministerie van LNV e.a.

	Beschikking	2006	2005
Van Hall Instituut			
Vrijval egalisatierekening investeringssubsidies	(Diverse LNV/EOGFL)	484	484
Impuls groen onderwijs 2005 (K€ 121 is gepresenteerd bij de opbrengsten werk derden)	TRC 2005/7094	54	0
Kaderbrief 2002, inhoudelijke vernieuwing groen onderwijs	TRCDWK/2002/4145	0	174
Culturele diversiteit	TRCDWK/2003/4561	0	7
School als kenniscentrum	DWK.204/3294	0	222
Investeren in leraren 2005	TRCDK-DH/05/2038	0	33
		538	920
Hogeschool Larenstein			
Vrijval egalisatierekening investeringssubsidies	(Diversen)	4	0
Impuls groen onderwijs 2005 (K€ 64 is gepresenteerd bij de opbrengsten werk derden)	TRC 2005/7094	196	0
School als kenniscentrum	DWK.204/3293	0	308
Investeren in leraren	TRCDWK/2004/197	0	37
Internationaal onderwijs	TRCDK-DH/05/2036	152	152
Investeren in leraren 2005	TRCDK-DH/05/2036	0	45
Internationale opleidingen	(Ministerie van BuZa)	0	350
		352	892
		890	1.812

Bedragen * € 1000,-

• Bijlage 4 Exploitatierекeningen hogescholen 2006

	Van Hall Instituut			Larenstein			Totaal enkelvoudig		
	2006	begr. 2005	2005	2006	begr. 2005	2005	2006	begr. 2005	2005
BATEN									
Normatieve rijksbijdragen	9.829	10.016	10.155	13.697	13.902	13.197	23.526	23.918	23.352
Overige overheidssubsidies	538	579	751	352	233	829	890	812	1.580
Collegegelden	2.668	2.518	2.597	3.619	3.549	3.847	6.287	6.067	6.444
Baten projecten bekostigd door derden	-321	1.089	1.086	2.156	1.293	876	1.835	2.382	1.962
Verhuur onroerende zaken	1.462	948	716	253	566	574	1.715	1.514	1.290
Detachering personeel	1.065	987	1.210	2.222	1.994	1.736			
Idem na eliminatie onderlinge verrekening							3.287	2.981	2.946
Diverse opbrengsten	511	640	996	3.667	2.669	449	4.178	3.309	1.445
Totaal baten	15.752	16.777	17.511	25.966	24.206	21.508	41.718	40.983	39.019
LASTEN									
Lonen, salarissen & sociale lasten	9.821	9.531	10.473	13.106	14.090	13.802	22.927	23.621	24.275
Dotatie voorziening wachtgelden	102	-75	15	-181	-61	0	-79	-136	15
Uitzendkrachten, declaranten, e.d.	605	269	385	714	378	345			
Idem na eliminatie onderlinge verrekening							1.319	647	730
Diverse personeelskosten	218	369	254	307	521	311	525	890	565
Uitkeringen	-67	-44	-55	-18	-105	-117	-85	-149	-172
Afschrijvingen	1.988	2.180	2.028	1.084	1.232	1.144	3.072	3.412	3.172
Huisvestingskosten	1.108	1.338	1.003	2.335	2.511	2.527	3.443	3.849	3.530
Kosten inventaris & apparatuur	49	75	103	73	105	62	122	180	165
Dotaties overige voorzieningen	99	21	703	29	29	-1.169	128	50	-466
Lasten projecten bekostigd door derden	-937	419	624	1.259	591	830	322	1.010	1.454
Kosten onderwijs, administratie & beheer	2.006	2.232	2.177	4.398	3.189	3.310	6.404	5.421	5.487
Totaal lasten	14.992	16.315	17.710	23.106	22.480	21.045	38.098	38.795	38.755
Saldo baten en lasten	760	462	-199	2.860	1.726	463	3.620	2.188	264
Saldo financiële baten en lasten	-581	-586	-542	265	220	162	-316	-366	-380
Exploitatiesaldo	179	-124	-741	3.125	1.946	625	3.304	1.822	-116

2.3 Financieel jaarverslag Stichting DLO

Financieel verslag

• Financiële ontwikkelingen

Stichting DLO behaalde in 2006 een positief netto resultaat van € 13,0 mln.. Dit resultaat is € 13,7 mln. beter dan het vergelijkbare negatieve netto resultaat van € 0,7 mln. (exclusief dotatie € 17,5 mln. aan de reorganisatievoorziening) over 2005. Deze stijging wordt veroorzaakt door de snelle afbouw van de discrepantie in de capaciteit en verhoging van de productiviteit, een rechtstreeks gevolg van de uitvoering van het herstructureringsplan 'Focus 2006'.

Het resultaat over 2006 bevat een aantal incidentele resultaatcomponenten, met een totaal positief effect van € 8,3 mln.. De belangrijkste zijn hieronder opgenomen:

- Verkoop van Cedi Diagnostics BV en herfinanciering van Pepsan Systems BV. Het totale resultaat uit deelnemingen voor deze transacties bedraagt € 5,0 mln.;
- Boekwinst door verkoop van activa (in Heino, Bleiswijk, Rosmalen, Naaldwijk, Wageningen, Klazienaveen en Rolde) van € 3,3 mln.

De omzet over 2006 bedraagt € 316,2 mln.. Het ministerie van LNV is met circa 53% van de totale omzet de grootste en tevens de belangrijkste klant van Stichting DLO.

De totale kosten zijn ten opzichte van 2005 gedaald met € 31,9 mln.. Deze daling wordt enerzijds veroorzaakt als gevolg van de sterk gedaalde personele kosten, een rechtstreeks gevolg van de uitvoering van het herstructureringsplan 'Focus 2006'. Anderzijds doordat in 2005 een bedrag aan de voorziening herstructureringsplan 'Focus 2006' is toegevoegd.

Onder de financiële lasten zijn de rentelasten van de lening van het ministerie van LNV ad € 5,1 mln. verantwoord. Onder de financiële baten zijn de ontvangen rentebaten over de uitstaande banksaldi weergegeven.

De solvabiliteit is constant gebleven ondanks het positieve netto resultaat over 2006. Dit is het gevolg van de investeringen in de windmolenparken die met vreemd vermogen zijn gefinancierd. Zonder dit effect zou de solvabiliteit stijgen van 37% naar 39%.

De liquide middelen zijn ultimo 2006 gestegen ten opzichte van 2005 met € 10,6 mln. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door het positieve resultaat.

Wijziging en uitbreiding van activiteiten

In 2006 heeft een aantal aanpassingen in de groep plaatsgevonden:

- In Calendula Oil BV en Nsure Holding BV is in 2006 een kapitaalbelang van respectievelijk 70% en 44% verkregen.
- Het kapitaalbelang in Pepsan Systems BV is in 2006 door verwatering gedaald met 32%.
- Het kapitaalbelang in Cedi Diagnostics BV van 91% is in 2006 verkocht.

• Focus 2006

De verdere verslechtering van de resultaten in 2004 en een nadere concurrentie- en marktanalyse heeft aanleiding gegeven, in vervolg op Focus 2006, tot het sterker en versneld neerzetten van een herpositioneringsprogramma en een meer flexibele kostenstructuur voor het contractresearch onderdeel van de Animal Sciences Group en het instituut Agrotechnology & Food Innovations. Verder zijn taakstellende plannen ontwikkeld om Wageningen UR breed bij de ondersteunende diensten en staven tot een kostenreductie te komen van 25% ten opzichte van de begroting 2004. De genoemde actielijnen, zoals opgenomen in de Contourennota, moeten een totale besparing aan DLO-zijde opleveren van circa € 50 mln. (inclusief Focus 2006). In maart 2005 is overeenstemming met de bonden bereikt over de kaders waarbinnen het plan wordt uitgevoerd.

- **Vooruitzichten 2007**

Focus 2006

De uitvoering van Focus 2006 leidt in 2007 tot het beoogde herstel bij de meeste eenheden. Bij kenniseenheden ASG en AFSG worden de reorganisaties in 2007 afgerond, waarna ook bij deze eenheden het resultaat op het beoogde niveau komt. Bij PPO is in 2006 bij de businessunit Paddenstoelen de markt verslechterd, waardoor een aanvullende reorganisatie voor deze eenheid noodzakelijk is. Deze reorganisatie wordt in 2007 uitgevoerd. De personele bezetting zal verder dalen tot 2800 fte.

Investeringsen

In 2007 wordt € 60,3 mln. geïnvesteerd in gebouwen en terreinen. De belangrijkste projecten zijn de nieuwbouw voor de Plant Sciences Group in Wageningen en in Bleiswijk en de nieuwbouw voor Rikilt. Voor de financiering worden de beschikbare liquide middelen gebruikt. Daarnaast zal in het 4e kwartaal een kortlopende lening van € 20 mln. worden opgenomen.

Bedragen * € 1000,-

2.3.1 Jaarrekening

BALANS

Na bestemming van het netto resultaat

ACTIVA	31-12-2006	31-12-2005
VASTE ACTIVA		
1 Immateriële vaste activa	120	506
2 Materiële vaste activa	309.522	275.910
3 Financiële vaste activa	93.269	95.901
Totaal vaste activa	402.911	372.317
VLOTTENDE ACTIVA		
4 Voorraden	29.087	35.126
5 Vorderingen en overlopende activa	50.790	51.062
6 Liquide middelen	76.319	65.690
Totaal vlottende activa	156.196	151.878
TOTAAL ACTIVA	559.107	524.195
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Wettelijke reserve	120	506
Overige reserves	207.362	193.989
7 EIGEN VERMOGEN	207.482	194.495
8 AANDEEL VAN DERDEN	-30	-1.345
GROEPSVERMOGEN	207.452	193.150
9 VOORZIENINGEN	58.262	67.505
10 LANGLOPENDE SCHULDEN	160.967	138.036
11 KORTLOPENDE SCHULDEN	132.426	125.504
TOTAAL PASSIVA	559.107	524.195

Bedragen * € 1000,-

Winst- en verliesrekening

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
12 BATEN	316.229	322.051
LASTEN		
13 Personele kosten	176.831	190.809
14 Algemene kosten	70.750	72.651
15 Specifieke kosten	57.418	55.820
Totaal lasten	304.999	319.280
16 Overige baten en lasten	0	-17.500
BEDRIJFSRESULTAAT	11.230	-14.729
17 Financiële baten en lasten	-2.884	-4.186
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	8.346	-18.915
18 Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	-207	-584
19 Resultaat uit deelnemingen	4.813	-51
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	12.952	-19.550
20 Aandeel van derden	35	1.336
Buitengewone baten en lasten	0	0
NETTO RESULTAAT	12.987	-18.214

Bedragen * € 1000,-

Kasstroomoverzicht

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Netto resultaat	12.987	-18.214
Afschrijvingen	17.979	21.359
	<hr/>	<hr/>
	30.966	3.145
Mutaties voorzieningen	-9.243	14.542
Mutaties in werkkapitaal	13.233	23.651
Resultaat niet geconsolideerde deelnemingen	-896	1.139
	<hr/>	<hr/>
	3.094	39.332
Kasstroom uit operationele activiteiten	<hr/>	<hr/>
	34.060	42.477
INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investerings in immateriële activa	0	-12
Investerings in gebouwen en terreinen	-51.975	-17.113
Investerings in overige materiële activa	-5.539	-5.720
Investerings in deelnemingen en ledenkapitaal	-368	-3.098
Desinvesteringen in vaste activa	6.309	1.108
	<hr/>	<hr/>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-51.573	-24.835
FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Mutatie langlopende vordering op Ministerie van LNV	3.896	3.945
Mutatie langlopende schuld aan Ministerie van LNV	-3.944	-3.944
Mutaties overige langlopende schulden	27.494	8.695
Af-/Toename leaseverplichtingen	-619	2.284
Mutaties van het eigen vermogen	0	-5.189
Mutaties aandeel van derden	1.315	-1.335
	<hr/>	<hr/>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	28.142	4.456
KASSTROOM	<hr/>	<hr/>
	10.629	22.098
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN		
Saldo liquide middelen per 1 januari	65.690	43.592
Saldo liquide middelen per 31 december	76.319	65.690
	<hr/>	<hr/>
Mutatie liquide middelen	10.629	22.098

- **Waarderingsgrondslagen**

Algemeen

Verrekeningen en schuldverhoudingen tussen de verschillende groepsonderdelen (zgn. interne verrekeningen) zijn geëlimineerd.

De gepresenteerde cijfers over voorgaand verslagjaar zijn conform de cijfers uit de jaarrekening van het betreffende jaar. Afwijkingen kunnen zijn ontstaan als gevolg van correcties c.q. onderlinge verschuivingen. Daar waar dit aan de orde is en van relevante betekenis, wordt dit vermeld.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) vormt samen met DLO Holding BV en diverse (klein)dochtermaatschappijen een groep. Medewerkers hebben een dienstverband bij Stichting DLO. De onroerende goederen, waarvan door de werkmaatschappijen op basis van gebruiksovereenkomsten gebruik wordt gemaakt, zijn eigendom van Stichting DLO. Personeel wordt op basis van doorberekening van de werkelijke loonkosten tewerkgesteld bij de diverse werkmaatschappijen.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van historische kosten. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verantwoord. In de winst- en verliesrekening worden opbrengsten en kosten in vreemde valuta verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Uitgangspunt voor het opstellen van de jaarrekening zijn de vereisten van het Burgerlijk Wetboek Boek 2 Titel 9 en de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

- **Grondslagen voor de waardering van activa en passiva**

Immateriële vaste activa

Ontwikkelingskosten, octrooien en licenties, software, goodwill en productierechten worden niet geactiveerd, tenzij deze van derden gekocht zijn dan wel de vervaardigingskosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Bovendien dient het immateriële vaste actief toekomstige economische voordelen te kunnen genereren. Waardering vindt plaats tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Afschrijving vindt plaats naar rato van de realisatie van de verwachte opbrengsten in 5 jaar. Als de realisatie van de opbrengsten niet op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld, wordt de lineaire methode gehanteerd. Overeenkomstig de wettelijke verplichting wordt voor het geactiveerde bedrag van de ontwikkelingskosten een wettelijke reserve aangehouden. Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur en de restwaarde. In het jaar van aanschaf wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Materiële vaste activa in uitvoering of in bestelling worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs respectievelijk de bedragen die door derden reeds aan de vennootschap in rekening zijn gebracht. Investerings kleiner dan € 2.500,- worden direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

De afschrijving voor de verschillende groepen van objecten is als volgt:

<i>Onderdeel</i>	<i>Afschrijving</i>
– Bedrijfsterreinen / werk in uitvoering	0%
– Terreininrichting en infrastructuur	40 jaar lineair
– Bedrijfsgebouwen	40 jaar lineair
– Vaste inrichting bedrijfsgebouwen	15 jaar lineair
– Kassen	15 jaar lineair
– Apparatuur en inventaris:	
– Kantoormeubilair / machines en werktuigen / inventaris restauratieve voorzieningen / glasvezelnet / overige inventaris	10 jaar lineair
– Laboratoriumapparatuur / audiovisuele apparatuur / vervoermiddelen / PR- en voorlichtingsmateriaal	5 jaar lineair
– Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware t.b.v. netwerken)	5 jaar lineair
– Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware overig)	3 jaar lineair

Uitzondering hierop vormen gebouwen en apparatuur die conform eisen financier in één keer in rekening worden gebracht. Voor deze vaste activa worden de kosten voor 100% in het jaar van aanschaf verwerkt.

Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Financiële vaste activa

Deelnemingen en ledenkapitaal waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde. Deze waarde wordt berekend op basis van dezelfde grondslagen die de groep hanteert bij de waardering en resultaatbepaling.

Deelnemingen en ledenkapitaal waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Bij de waardering hiervan wordt rekening gehouden met waardedalingen, indien deze duurzaam zijn.

Voorraden

Deze post bestaat uit de handelsvoorraad, gereed product, de levende have en de voorraad geoogste landbouwproducten. De handelsvoorraad en gereed product worden gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten.

De waardering van de levende have en de voorraad geoogste landbouwproducten is gebaseerd op marktprijzen. Bij incourantheid of lagere marktwaarde wordt de voorraad overeenkomstig afgewaardeerd. Voor de voorraad antisera geldt dat deze wordt afgewaardeerd door uit te gaan van vijf maal de gemiddelde afzet over de afgelopen 10 jaar.

Onderhanden werk

De waardering van het onderhanden werk ten behoeve van derden vindt plaats tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid inclusief een opslag voor indirecte kosten. Gedeclearde termijnen en voorzienbare verliezen op projecten worden op dit saldo in mindering gebracht. Toerekening van het resultaat vindt plaats naar rato van de voortgang (mate van gerealiseerde kosten) van een project.

De voorraad halffabrikaat wordt gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig, onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (FIFO-methode) of lagere marktwaarde.

Eigen vermogen

- Geplaatst kapitaal
- De nominale waarde van de geplaatste en volgestorte aandelen wordt hier opgenomen.
- Wettelijke reserve
- Voor het op de balans geactiveerde bedrag van kosten verband houdend met onderzoek en ontwikkeling bestaat de verplichting om een wettelijke reserve aan te houden.
- Algemene reserve
- Deze reserve wordt gemuteerd voor het exploitatieresultaat van enig jaar waaraan geen specifieke bestemming wordt gegeven.

Aandeel van derden

Het belang van derden in een deelneming die door de groep volledig is geconsolideerd, wordt onder 'Aandeel van derden' in de jaarrekening opgenomen.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Het bedrag waartegen de voorziening is opgenomen is de beste schatting van het bedrag dat noodzakelijk is om de betreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen.

Voorzieningen worden gevormd voor:

- in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan;
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichtingen.

Voorziening WW-verplichtingen

De voorziening voor WW -verplichtingen wordt getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande ww-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband.

Voorziening WAO

De voorziening voor wao-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van op balansdatum te verwachten wao-verplichtingen.

Overige personele voorzieningen - gratificaties ambtsjubilea

De verwachte verplichting voor toekomstige jubilea-uitkeringen is op basis van historische gegevens berekend, onttrekkingen zijn verwerkt op basis van realisatie.

Overige personele voorzieningen - pensioenen

De pensioenverzekering is afgesloten bij ABP. De regeling is een toegezegd pensioenregeling, waardoor rekening gehouden moet worden met toekomstige premieontwikkelingen en beleggingsresultaten.

De verplichting is als een toegezegde bijdrage verantwoord op grond van RvJ 271.310. Voor een toegezegde bijdrage-regeling zijn er naast de betaling van premies geen verdere verplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voorziening reorganisatiekosten

Deze voorziening is bestemd om te verwachten kosten te dekken van op basis van genomen, en binnen de organisatie bekendgemaakte besluiten, die verband houden met lopende en voorgenomen reorganisaties.

Voorziening product-/contractrisico's

Deze voorziening dekt de kosten van verlieslatende contracten, garantstellingen en claims voortvloeiende uit aan derden geleverde diensten en producten.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening groot onderhoud wordt getroffen ter dekking en gelijkmatige spreiding van de kosten van groot onderhoud van bedrijfsterreinen en bedrijfsgebouwen.

Langlopende schulden

Er is sprake van langlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode van meer dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Kortlopende schulden

Er is sprake van kortlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode korter dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

• Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten

Algemeen

Als opbrengsten en kosten worden aangemerkt die baten en lasten die bedrijfseconomisch kunnen worden toegerekend aan het onderhavige verslagjaar of activiteit, onverschillig of zij tot ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar hebben geleid.

Opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten ten behoeve van opdrachtgevers zijn verricht. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden

Onder de post 'contractresearch en programmaonderzoek LNV' worden de opbrengsten uit contractactiviteiten verantwoord. De baten worden berekend op basis van directe kosten inclusief een opslag voor indirecte kosten tot maximaal het door de financier te vergoeden tarief. Resultaten worden genomen naar rato van voortgang van het project.

• Consolidatiekring

Van onderstaande BV's zijn de jaarrekeningen integraal geconsolideerd.

	<i>Statutaire zetel</i>	<i>% ultimo 2005</i>	<i>Mutatie</i>	<i>% ultimo 2006</i>
Agri New ventures BV	Wageningen	100%	–	100%
Agrotechnology & Food Innovations BV	Wageningen	100%	–	100%
Alterra BV	Wageningen	100%	–	100%
Calendula Oil BV	Wageningen	0%	+70%	70%
Cedi Diagnostics BV	Wageningen	91%	–/–91%	0%
DLO Holding BV	Wageningen	100%	–	100%
Exploitatiemaatschappij Windmolenparken Lelystad BV	Wageningen	100%	–	100%
ID-Lelystad BV	Wageningen	100%	–	100%
Landbouw-Economisch Instituut (LEI) BV	Wageningen	100%	–	100%
Plant Research International BV	Wageningen	100%	–	100%
ASG Veehouderij BV	Wageningen	100%	–	100%
PPO BV	Wageningen	100%	–	100%
PPO Beheer BV	Wageningen	100%	–	100%
Wageningen IMARES BV	Wageningen	100%	–	100%
Wageningen Business Generator BV	Wageningen	100%	–	100%
Wageningen Software Labs BV	Wageningen	100%	–	100%
Windmolenpark Neushoortocht BV – nww	Wageningen	100%	–	100%
Windmolenpark Mammoethoortocht BV – nww	Wageningen	100%	–	100%

Bedragen * € 1000,-

Deelnemingen gewaardeerd tegen verkrijgingprijs dan wel netto vermogenswaarde (nvw)

	<i>Statutaire zetel</i>	<i>% ultimo 2005</i>	<i>Mutatie</i>	<i>% ultimo 2006</i>
Bfactory BV – verkrijgingprijs	Wageningen	17%	–	17%
Isolife BV – verkrijgingprijs	Wageningen	5%	–	5%
Lactive BV – verkrijgingprijs	Lelystad	12%	–/–2%	10%
Prionics A.G. – verkrijgingprijs	Zurich (Zwitserland)	0%	+2%	2%
Solar Dew BV – verkrijgingprijs	Wageningen	5%	–	5%
Telemetry Biometry BV – verkrijgingprijs	Heteren	4%	–	4%
CoVaccine BV - nvw	Lelystad	25%	–	25%
Fresh Forward Holding BV – nvw	Wageningen	49%	–	49%
Knowhouse BV – nvw	Horst	35%	–	35%
Nsure Holding B.V. –nvw	Wageningen	0%	+44%	44%
Oostwaardhoeve Beheer BV – nvw	Wageningen	50%	–	50%
Pepscan Systems BV	Lelystad	67%	–/–32%	35%
VOF Letsgrow.com – nvw	Vlaardingen	60%	–	60%
VOF Oostwaardhoeve – nvw	Slootdorp	50%	–	50%

• **Stelselwijzigingen**

Niet van toepassing

Toelichting op de balans

1 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

	<i>Ontwikkelingskosten</i>	<i>Totaal</i>
Boekwaarde 31-12-2005	506	506
Investerings	0	0
Desinvesteringen	208	208
Afschrijvingen	178	178
Bijzondere waardeverminderingen	0	0
Boekwaarde 31-12-2006	120	120
Aanschaffingswaarde -/- desinvesteringen	1.867	1.867
Cumulatieve afschrijvingen	1.747	1.747
Cumulatieve waardeverminderingen	0	0
Boekwaarde 31-12-2006	120	120

De post ontwikkelingskosten betreft de activering door LEI van het softwarepakket ARTIS van € 1,9 mln. ARTIS wordt naar tijdsgelang afgeschreven over een periode van 5 jaar.

Bedragen * € 1000,-

2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	<i>Bedrijfs- terreinen</i>	<i>Bedrijfs- gebouwen</i>	<i>Vaste inrichting bedrijfs- gebouwen</i>	<i>Apparatuur en inventaris</i>	<i>Werk in uitvoering</i>	<i>Totaal</i>
Boekwaarde 31-12-2005	107.358	134.833	441	19.271	14.007	275.910
Investerings	843	43.367	43	5.496	7.765	57.514
Desinvesteringen*	2.417	2.125	0	1.559	0	6.101
Afschrijvingen	n.v.t.	10.244	335	7.205	0	17.784
Bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	17	0	17
Boekwaarde 31-12-2006	105.784	165.831	149	15.986	21.772	309.522
Aanschaffingswaarde 31-12-2005	107.358	186.985	699	93.224	14.007	402.273
Aanschaffingen 2006	843	43.367	43	5.496	7.765	57.514
Aanschafwaarde desinvesteringen 2006	2.417	2.828	3	15.137	0	20.385
Aanschafwaarde 31-12-2006	105.784	227.524	739	83.583	21.772	439.402
Cumulatieve afschrijvingen	n.v.t.	55.588	590	67.580	0	123.758
Cumulatieve waardeverminderingen	0	6.105	0	17	0	6.122
Boekwaarde 31-12-2006	105.784	165.831	149	15.986	21.772	309.522
* Desinvesteringen waarvan:						
– Aanschaffingsprijs	2.417	2.828	3	15.137	0	20.385
– Afschrijvingen	n.v.t.	703	3	13.578	0	14.284
Totaal desinvesteringen	2.417	2.125	0	1.559	0	6.101

De toevoeging aan de post werk in uitvoering in 2006 bedroeg € 17,9 mln. en de onttrekking € 10,2 mln..

In de toevoeging aan de post werk in uitvoering is naast een aantal kleinere bouwprojecten het Strategisch Nieuwbouw Plan (€ 6,1 mln.) in Wageningen en Bleiswijk (€ 6,5 mln.) verwerkt.

Opgeleverd zijn onder meer de mestvergistingsinstallatie (€ 0,4 mln.) in Sterksel alsmede het Tuberculinegebouw (€ 2,6 mln.) en windmolens (€ 37,3 mln.) in Lelystad.

Het onroerend goed van Stichting DLO is verzekerd voor € 442 mln. (peildatum 1-7-2006). De WOZ-waarde bedraagt € 271,6 mln. (peildatum 1-1-2003).

Bedragen * € 1000,-

3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	2.735	1.636
Andere deelnemingen	6	9
Vorderingen op ov. gelieerde partijen	3.592	4.595
Ledenkapitaal	947	795
Overige effecten	1.019	0
Vordering op het Ministerie van LNV	84.970	88.866
Totaal financiële vaste activa	93.269	95.901

Uitsplitsing van de post deelnemingen in groepsmaatschappijen:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Investerings/ desinvestering</i>	<i>Overige mutaties</i>	<i>Afwaardering</i>	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
Covaccine BV	11	0	0	0	39	50
Fresh Forward Holding BV	1.355	0	0	0	-186	1.169
Knowhouse BV	0	0	0	0	0	0
Nsure Holding BV	0	200	-20	0	-26	154
Oostwaardhoeve Beheer BV	18	0	0	0	0	18
Pepscan Systems BV	0	0	2.538	0	-1.460	1.078
VOF Letsgrow.com	0	0	0	-3	3	0
VOF Oostwaardhoeve	252	0	0	0	14	266
Totaal	1.636	200	2.518	-3	-1.616	2.735

Uitsplitsing van de post overige deelnemingen:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Investerings/ desinvestering</i>	<i>Overige mutaties</i>	<i>Afwaardering</i>	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
Bfactory BV	5	0	0	0	0	5
Isolife BV	1	0	0	0	0	1
Lactive BV	3	0	-3	0	0	0
Solar Dew BV	0	0	0	0	0	0
Telemetry Biometry BV	0	0	0	0	0	0
Totaal	9	0	-3	0	0	6

Bedragen * € 1000,-

De vordering op overig gelieerde partijen is als volgt opgebouwd:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Mutatie</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
B-factory BV	50	-50	0
Fresh Forward BV	1.100	-100	1.000
Knowhouse BV	67	0	67
Lactive BV	50	0	50
Proefbedrijf	187	-187	0
Pepscan Systems BV	31	-31	0
Wageningen Universiteit	3.110	-635	2.475
Totaal	4.595	-1003	3.592

Het ledenkapitaal is als volgt opgebouwd:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Mutatie</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
Avebe	114	25	139
Bloemenvailing Aalsmeer	6	-1	5
Boskoopse Veiling	0	0	0
Campina	352	44	396
Cosun	5	0	5
CSM	17	-6	11
FloraHolland	6	-2	4
Friesland Foods	255	46	301
Fruitmasters	1	0	1
The Greenery	13	1	14
Coöperatie Koelhuis "Mastland"	3	0	3
Nautilus	1	-1	0
Nedato	2	0	2
Noliko	7	0	7
PotatoPol	1	0	1
Windunie	12	46	58
Totaal	795	152	947

Het ledenkapitaal wordt aangehouden in verband met de levering van producten van de proefbedrijven en de windmolenparken. De mutaties in 2006 betreffen aan- of verkooptransacties.

Uitsplitsing van de post overige effecten:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Investeringen/ desinvestering</i>	<i>Overige mutaties</i>	<i>Afwaardering</i>	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
Prionics AG	0	1.842	-/- 823	0	0	1.019
Totaal	0	1.842	-/- 823	0	0	1.019

Bedragen * € 1000,-

De vordering op het ministerie van LNV bestaat uit een drietal bedragen:

<i>Omschrijving</i>	<i>Totaal</i>	<i>Rente</i>	<i>Cumulatieve aflossing</i>	<i>Langlopend</i>	<i>Kortlopend</i>
Overdracht gebouwen en terreinen ivm verzelfstandiging van DLO	83.949	0%	22.398	58.751	2.800
Overdracht gebouwen en terreinen ivm integratie Praktijkonderzoek	28.702	0%	5.980	21.765	957
Overdracht gebouwen en terreinen IAC en ILRI	5.627	0%	985	4.454	188
Totaal	118.278	0%	29.363	84.970	3.945

Het deel van de vordering dat jaarlijks vervalt, bedraagt € 3,9 mln. en is verwerkt onder de overige vorderingen.

4 VOORRADEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
VOORRADEN		
Handelsvoorraad	2.370	2.792
Levende have	1.948	2.170
Geogoste landbouwproducten	755	395
Voorraad halffabricaat	3.281	4.286
Vooruitbetalingen op voorraden	0	0
	8.354	9.643
Af: voorziening voor incurantheid	-987	-1.007
Subtotaal voorraden	7.367	8.636
ONDERHANDEN WERK		
Kosten uitgevoerde werkzaamheden i.o.v. derden	314.266	269.893
Af: Gedeclareerde termijnen	289.361	241.218
	24.905	28.675
Opdrachten van derden	24.905	28.675
Af: verwachte verliezen	-3.185	-2.185
Subtotaal onderhanden werk	21.720	26.490
Totaal voorraden	29.087	35.126

Onderhanden werk omvat het saldo van toegerekende projectkosten minus gedeclareerde termijnen. De post wordt gecorrigeerd voor een voorziening voor verwachte verliezen. Toerekening van het resultaat vindt plaats volgens de percentage of completion methode. Maatstaf hierbij is de mate van realisatie van de geprognosticeerde kosten. Verliezen op projecten worden direct genomen.

Bedragen * € 1000,-

Het saldo opdrachten van derden bestaat uit projecten met een positief saldo (de waarde van het verrichte werk groter is dan de gedeclareerde termijnen) en projecten met een negatief saldo (de waarde van de gedeclareerde termijnen overtreft de waarde van het verrichte werk). De opbouw van de post opdrachten van derden is als volgt:

Projecten met een positief onderhanden werk	k€ 48.257
Projecten met een negatief onderhanden werk	k€ 23.352
Saldo opdrachten van derden	k€ 24.905

5 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2006	31-12-2005
Debiteuren	34.451	38.076
Debiteuren gelieerde partijen	46	1.515
Af: voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	-4.483	-4.156
Totaal debiteuren	30.014	35.435
Voorschotten	1.093	662
Vorderingen op overige gelieerde partijen	4.119	1.010
Overlopende activa	11.209	9.104
Overig	4.355	4.851
Totaal voorschotten en overlopende activa	20.776	15.627
Totaal vorderingen en overlopende activa	50.790	51.062

De post debiteuren is gedaald met € 5,4 miljoen, waarvan € 1,5 miljoen aan gelieerde partijen het gevolg is van verrekeningen tussen Wageningen Universiteit en Stichting DLO die door een gewijzigde systematiek van verrekening nu onder de post vorderingen op gelieerde partijen zijn opgenomen.

6 LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2006	31-12-2005
Kas	41	51
Bank (incl. kruisposten)	76.278	63.823
Deposito	0	1.816
Totaal liquide middelen	76.319	65.690

De liquiditeit is, mede dankzij het resultaat van € 13,0 mln., verbeterd met € 10,6 mln. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het werkkapitaal met € 13,2 mln. is verbeterd. Ten opzichte van 2005 zijn de kortlopende schulden met € 6,2 mln. gestegen en zijn de kortlopende vorderingen met € 7,0 mln. afgenomen. Daarnaast worden de getroffen voorzieningen uitgefincierd. Dit blijkt uit de daling van de voorzieningen met € 9,3 mln. Investerings- en financieringen in verband met onder meer de windmolenparken hebben voor € 2,1 mln. bijgedragen aan de betere liquiditeitspositie.

Van het saldo liquide middelen is € 4,1 mln. geblokkeerd ten behoeve van bankgaranties en borgstelling, het overige saldo staat vrij ter beschikking. De kredietfaciliteit van Stichting DLO bedraagt € 3,2 mln.

Bedragen * € 1000,-

7 EIGEN VERMOGEN

	<i>Algemene reserve</i>	<i>Wettelijke reserve</i>	<i>Totaal</i>
Saldo per 31-12-2005	193.989	506	194.495
Resultaatbestemming	12.987	0	12.987
Toevoeging reserve	386	0	386
Onttrekking reserve	0	386	386
Saldo per 31-12-2006	207.362	120	207.482

Voor de afschrijvingskosten verband houdend met de ontwikkelingskosten van het softwarepakket ARTIS is de wettelijke reserve voor een bedrag van € 0,4 mln. vrijgevallen. De winst over het verslagjaar is geheel ten gunste van de algemene reserve verwerkt.

8 AANDEEL VAN DERDEN

	<i>Stand per 31-12-2005</i>	<i>Toevoeging / onttrekking</i>	<i>Stand per 31-12-2006</i>
Aandeel van derden	-1.345	1.315	-30
Totaal aandeel van derden	-1.345	1.315	-30

Uitsplitsing van de post aandeel derden:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Investeringen /desinvestering</i>	<i>Dividend</i>	<i>Overige mutaties</i>	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
Cedi Diagnostics BV	212	-212				0
Pepscan Systems BV	-1.557	+1.557				0
Calendula Oil BV	0	-27			-3	-30
Totaal	-1.345	1.318	0		-3	-30

De activa en passiva van Calendula Oil BV zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen. Het kapitaalbelang in Calendula Oil BV bedraagt 70%. Om deze reden is de post aandeel van derden direct aansluitend op de post eigen vermogen in deze jaarrekening opgenomen.

Bedragen * € 1000,-

9 VOORZIENINGEN

	<i>Stand per 31-12-2005</i>	<i>Dotatie</i>	<i>Onttrekking</i>	<i>Vrijval</i>	<i>Stand per 31-12-2006</i>
WW-verplichtingen	6.500	1.928	1.577	1.103	5.748
WAO	1.029	0	265	239	525
Voorziening gratificaties ambtsjubilea	5.189	402	441	0	5.150
Reorganisatiekosten	43.739	3	8.800	26	34.916
Product-/contractrisico's	300	1.730	0	0	2.030
Groot onderhoud	10.264	2.448	2.826	0	9.886
Overige materiële voorzieningen	484	8	381	104	7
Totaal voorzieningen	67.505	6.519	14.290	1.472	58.262

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen		
Kortlopend (vervallend uiterlijk 31-12-2007)	16.400	20.307
Langlopend (tussen 31-12-2007 en 31-12-2011)	33.670	46.809
Langlopend (vervallend na 31-12-2011)	8.192	389
Totaal voorzieningen	58.262	67.505

Onder de reorganisatiekosten is de voorziening voor het herstructureringsplan 'Focus 2006' verwerkt. In 2006 is deze voorziening voor een bedrag van € 8,7 mln. uitgefincierd.

De voorziening voor ww-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande ww-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband. Ten laste van 2006 is een dotatie gedaan ad € 1,7 mln., de onttrekking over 2006 bedraagt € 1,6 mln. en de vrijval bedraagt € 0,9 mln.

Bedragen * € 1000,-

10 LANGLOPENDE SCHULDEN

	<i>Stand per 31-12-2005</i>	<i>Toename schuld</i>	<i>Afname schuld</i>	<i>Stand per 31-12-2006</i>
Schuld aan LNV	123.574	0	3.944	119.630
Meerjarenspaarmodel	759	51	57	753
Overige langlopende schulden	11.378	30.855	3.355	38.878
Subtotaal langlopende schulden	135.711	30.906	7.356	159.261
Financiële leaseverplichtingen	2.325	0	619	1.706
Totaal langlopende schulden	138.036	30.906	7.975	160.967

De schuld aan het ministerie van LNV bestaat uit een drietal leningen:

<i>Omschrijving</i>	<i>Totaal</i>	<i>Rente</i>	<i>Cumulatieve aflossing</i>	<i>Langlopend</i>	<i>Kortlopend</i>
Overdracht gebouwen en terreinen ivm verzelfstandiging van DLO	135.408	4,50%	39.198	93.410	2.800
Overdracht gebouwen en terreinen ivm integratie Praktijkonderzoek	28.701	5,20%	5.979	21.765	957
Overdracht gebouwen en terreinen IAC en ILRI	5.627	5,00%	984	4.455	188
Totaal	169.736		46.161	119.630	3.945

De jaarlijkse lineaire aflossing van de lening bedraagt € 3,9 mln. en is verwerkt onder de overige kortlopende schulden. Van het langlopende deel heeft een bedrag van € 15,8 mln. een looptijd korter dan 5 jaar.

De post meerjarenspaarmodel, welke vorig jaar nog onder de overige langlopende schulden was verwerkt, is vanaf 2006 separaat zichtbaar gemaakt.

Bedragen * € 1000,-

Aanvullende informatie met betrekking tot de overige langlopende schulden:

	<i>Lening</i>	<i>Rente</i>	<i>Looptijd in jaren</i>	<i>Cumulatieve aflossing</i>	<i>Langlopend</i>	<i>Kortlopend</i>
Rabobank Flevoland, Lelystad	3.037	3,75%	10	415	2.309	313
De Lage Landen Financial Services	425	nvt			425	
Triodos Bank, Zeist	20.500	3,00%	10	0	18.378	2.122
Triodos Bank, Zeist	19.500	3,00%	10	0	17.428	2.072
Rabo Groen Bank, Utrecht	375	3,60%	10	38	300	37
Egalisatiereserve afschrijvingen	-	-	-		38	-
Totaal	43.837			453	38.878	4.544

Van het langlopende deel heeft een bedrag van € 18,2 mln. een looptijd korter dan 5 jaar. In 2006 is € 30,5 mln. geleend ten behoeve van de windmolenparken en € 0,4 mln. ten behoeve van een mestvergistingsinstallatie.

De financiële leaseverplichtingen bestaan uit:

<i>Omschrijving</i>	<i>Totaal (k€)</i>	<i>Rente</i>	<i>Resterende verplichting</i>	<i>Langlopend</i>	<i>Kortlopend</i>
De Lage Landen Financial Services	2.612	Nvt	2.010	1.706	304
Totaal	2.612		2.010	1.706	304

Van het langlopende deel heeft een bedrag van € 1,2 mln. een looptijd korter dan 5 jaar.

11 KORTLOPENDE SCHULDEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Vooruitontvangen van derden	36.848	27.661
Schulden leveranciers	11.647	15.054
Schulden leveranciers gelieerde partijen	0	2.422
Te betalen belastingen	10.209	9.771
Schulden aan overige gelieerde partijen	559	650
Nog uit te voeren onderzoek LNV	24.263	32.967
Overlopende passiva	21.093	21.154
Overig	27.807	15.825
Totaal kortlopende schulden	132.426	125.504

Onder de overige schulden is onder andere het per balansdatum aan het personeel verschuldigde vakantiegeld (€ 5,7 mln.) en de nog niet opgenomen vakantiedagen (€ 5,1 mln.). De jaarlijkse lineaire aflossing van de langlopende schuld aan het ministerie van LNV ad € 3,9 mln. is eveneens verwerkt onder de overige schulden.

Bedragen * € 1000,-

De afname van de post nog uit te voeren onderzoek bedraagt € 8,7 mln.. Deze daling wordt onder meer veroorzaakt door extra inzet om deze vooruitontvangen bedragen terug te dringen. De post overig is onder meer gestegen doordat het kortlopende deel van de langlopende leningen onder deze post is verwerkt.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten

Het totaal van de uitstaande bankgaranties bedraagt € 2,1 mln. en er is een bedrag van € 4,1 mln. verpand. Verder heeft Stichting DLO zich richting de Europese Commissie borggesteld voor een bedrag van € 3,7 mln.

Aangegane verplichtingen ter zake van huur, operational lease en dergelijke bedroegen per ultimo 2006 € 19,5 mln. (per ultimo 2005 € 8,9 mln.). De stijging van de verplichtingen is voornamelijk het gevolg van een nieuw huurcontract. De hierin begrepen termijnen die in 2007 vervallen, bedragen € 3,3 mln. De termijnen die tussen 2007 en 2011 vervallen, bedragen € 8,8 mln. Na 2011 derhalve € 7,4 mln.

<i>Omschrijving</i>	<i>Totaal bedrag verplichtingen</i>	<i>Waarvan vervallend binnen 1 jaar</i>	<i>Waarvan vervallend tussen 1 en 5 jaar</i>	<i>Waarvan vervallend na 5 jaar</i>
Huurverplichtingen	17.167	1.877	7.923	7.367
Leaseverplichtingen	1.016	358	658	0
Onderhoudscontracten	388	194	194	0
Licenties	685	685	0	0
Bankgaranties	62	0	25	37
Lening Knowhouse	142	142	0	0
Totaal	19.460	3.256	8.800	7.404

Per 31 december 2006 bedraagt het totaal aan investering- en renovatieverplichtingen voor materiële vaste activa € 41,7 mln. respectievelijk € 1,1 mln. Het deel van de investeringsverplichtingen dat in 2007 vervalt bedraagt € 23,5 mln. De verplichtingen die tussen 2007 en 2011 vervallen, bedragen € 18,2 mln. Het totaal van de renovatieverplichtingen vervalt in 2007.

De octrooi- en licentierechten, varkensrechten en melkquota zijn om niet verkregen dan wel overeenkomstig de waarderinggrondslagen op nul gewaardeerd.

DLO heeft de samenwerking in het Biosciencepark beëindigd. Momenteel worden met de andere partners in dit project afspraken gemaakt over de financiële afwikkeling.

Stichting DLO beschikt op balansdatum over een kredietfaciliteit van € 3,2 mln. Verder heeft Stichting DLO ten behoeve van verstrekte of onderhanden bouwopdrachten garanties ontvangen ten bedrage van € 0,3 mln.

Windmolenparken

Zowel Windmolenpark Mammoethocht BV als Windmolenpark Neushoorntocht BV hebben een recht van opstal verkregen van Stichting DLO voor de bouw van de windmolens.

Als onderpand voor de lening van zowel Windmolenpark Neushoorntocht BV en Windmolenpark Mammoethocht BV is een hypotheek gevestigd op het recht van opstal. Daarnaast zijn de windturbines, de leverings- en garantieovereenkomst, de onderhoudsovereenkomst, de energieleveringsovereenkomst en het saldo van de bankrekeningen aan de financier verpand. Verder is met de financier overeengekomen dat beide BV's een deposito van € 1,2 mln. aanhouden ter zekerheid voor rente- en aflossingstermijnen.

Bedragen * € 1000,-

In 2005 is ten behoeve van Exploitatiemaatschappij Windmolenparken Lelystad BV een bankgarantie afgegeven ad € 3,3 mln. Verder zijn de vorderingen op de energiemaatschappijen verpand aan de financier.

Van de partij die Cedi Diagnostics heeft gekocht, zijn bankgaranties (voor totaal maximaal € 2,0 mln.) ontvangen in het kader van eventueel nog te ontvangen earn-out nabetalingen in de periode 2007–2010 als de contractueel overeengekomen milestones in productgroepomzet worden gehaald.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

12 BATEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Contractresearch		
EU	16.315	13.334
Overheden	27.629	23.886
Productschappen	14.786	17.641
Bedrijfsleven	30.528	33.772
LNV-financiering - anders dan subsidieregeling	6.530	10.734
Overig	11.126	11.783
Totaal contractresearch	106.914	111.150
Octrooien en licenties	4.322	7.649
Opbrengst verkopen	14.989	16.898
Analyses en adviezen	8.211	11.861
Ministerie van LNV – conform subsidieregeling		
Beleidsondersteunend Onderzoek en Wettelijke Onderzoekstaken	117.449	125.313
Kennisbasis	29.229	21.223
Overig, waaronder additionele onderzoeksprojecten	15.772	14.515
Totaal Ministerie van LNV – conform subsidieregeling	162.450	161.051
Overige baten	19.343	13.442
Totaal baten	316.229	322.051

Bedragen * € 1000,-

LASTEN

13 PERSONELE KOSTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Kosten vast personeel	151.462	165.364
Kosten tijdelijk personeel	8.425	9.306
Uitzendkrachten en ingehuurd personeel	9.779	7.977
Overige personeelskosten	6.177	4.969
Dotatie voorziening ww-verplichtingen	825	1.337
Dotatie voorziening wao	-239	1.856
Dotatie overige personele voorzieningen	402	0
Totaal personele kosten	176.831	190.809

De daling van de directe personeelskosten bedraagt circa € 14,8 mln. Deze daling wordt enerzijds veroorzaakt door een daling in het volume met grofweg 298 fte (inclusief stagiaires). Anderzijds door een daling van de gemiddelde lasten per fte.

Personeel met een arbeidscontract voor onbepaalde tijd is opgenomen onder vast personeel. Onder tijdelijk personeel worden gastmedewerkers en personeel met een arbeidscontract voor bepaalde tijd weergegeven.

Het gemiddeld aantal medewerkers inclusief stagiair(e)s bedroeg in het verslag jaar 2.924 (2005: 3.222).

In de personele kosten is voor sociale lasten € 4,2 mln. (2005: € 6,3 mln.) begrepen en voor pensioenpremies € 16,7 mln. (2005: € 21,2 mln.).

Het aandeel van Stichting DLO in de beloning van het College van Bestuur bedroeg in het verslagjaar € 0,4 mln. (2005: € 0,4 mln.). Dit is inclusief pensioen- en soortgelijke verplichtingen. Onder de post kosten vast personeel is k€ 34 (2005: k€ 42) begrepen voor beloningen aan de leden van de Raad van Toezicht.

Bedragen * € 1000,-

14 ALGEMENE KOSTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Huisvestingskosten	20.799	17.455
Afschrijvingen (im)materiële vaste activa	17.962	21.359
Bijzondere waardeverminderingen (im)materiële vaste activa	17	0
Overige apparatuurkosten	7.713	6.761
Overige algemene kosten	20.200	25.969
Dotatie voorzieningen:		
Reorganisatiekosten	-23	12.236
Product- / contractrisico's	1.730	300
Groot onderhoud	2.448	6.071
Voorziening overig	-96	0
Totaal dotatie algemene voorzieningen	4.059	18.607
Totaal algemene kosten	70.750	90.151

Onder overige algemene kosten zijn begrepen bureaunkosten, voorziening dubieuze debiteuren, reis- en verblijf-kosten, representatiekosten, automatiseringskosten, PR-activiteiten en kosten catering.

Specificatie afschrijvingen en waardeveranderingen

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Afschrijvingen		
Immateriële vaste activa	178	429
Materiële vaste activa	17.784	20.930
Financiële vaste activa	0	0
Totaal afschrijvingen	17.962	21.359
Waardeveranderingen		
Materiële vaste activa	17	0
Totaal waardeveranderingen	17	0

Bedragen * € 1000,-

15 SPECIFIEKE KOSTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Specifieke kosten	25.672	24.541
Diensten door derden	31.605	30.748
Bijdragen en subsidies	141	531
Totaal specifieke kosten	57.418	55.820

De specifieke kosten zijn in 2006 licht gestegen ten opzichte van 2005.

16 OVERIGE BATEN EN LASTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Dotatie voorziening reorganisatiekosten	0	-17.500
Totaal overige baten en lasten	0	-17.500

17 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Financiële baten	2.761	1.576
Financiële lasten	-5.645	-5.762
Totaal financiële baten en lasten	-2.884	-4.186

Onder de financiële baten zijn de ontvangen rentebaten op in het verslagjaar aanwezige banktegoeden weergegeven. Onder de financiële lasten is onder andere de betaalde rente van de leningen ter financiering van de gebouwen en terreinen van het ministerie van LNV verantwoord voor € 5,1 mln..

Bedragen * € 1000,-

18 BELASTINGEN UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening (vpb)	-207	-584
Totaal belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	-207	-584

De post te betalen vennootschapsbelasting is verwerkt bij ID-Lelystad BV voor een bedrag van € 0,2 mln..

19 RESULTAAT UIT DEELNEMINGEN

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
VOF Oostwaardhoeve	14	50
Fresh Forward Holding BV	-186	-115
Covaccine BV	39	11
VOF letsgrow.com	0	3
Pepscan Systems BV	2.514	0
Cedi diagnostics BV	1.462	0
Nsure Holding BV	-46	0
Lactive BV	-3	0
Prionics AG	1.019	0
Totaal resultaat uit deelnemingen	4.813	-51

Het resultaat uit deelnemingen betreft het resultaat van tegen nettovermogenswaarde en tegen verkrijgingprijs gewaardeerde deelnemingen.

20 ANDEEL VAN DERDEN IN HET RESULTAAT

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
Aandeel van derden	35	1.336
Totaal aandeel van derden	35	1.336

De post aandeel van derden betreft het 30% belang van derden in Calendula Oil BV.

Bedragen * € 1000,-

Enkelvoudige balans

Na bestemming van het netto resultaat

ACTIVA	31-12-2006	31-12-2005
VASTE ACTIVA		
21 Materiële vaste activa	254.522	248.524
22 Financiële vaste activa	107.315	99.228
Totaal vaste activa	361.837	347.752
VLOTTENDE ACTIVA		
23 Voorraden	126	-746
24 Vorderingen en overlopende activa	50.819	40.586
25 Liquide middelen	42.602	37.806
Totaal vlottende activa	93.547	77.646
TOTAAL ACTIVA	455.384	425.398
PASSIVA		
26 Eigen vermogen	207.482	194.495
27 Voorzieningen	53.916	61.983
28 Langlopende schulden	120.274	124.010
29 Kortlopende schulden	73.712	44.910
TOTAAL PASSIVA	455.384	425.398

Bedragen * € 1000,-

Winst- en verliesrekening

	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Resultaat 2005</i>
BATEN	96.183	94.685
LASTEN		
Personele kosten	34.175	31.651
Algemene kosten	36.146	34.762
Specifieke kosten	17.062	17.237
Totaal lasten	87.383	83.650
Overige baten en lasten	0	-17.500
BEDRIJFSRESULTAAT	8.800	-6.465
Financiële baten en lasten	-2.246	-2.063
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	6.554	-8.528
Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0
Resultaat uit deelnemingen	6.433	-9.686
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	12.987	-18.214
Aandeel van derden	0	0
Buitengewone baten en lasten	0	0
NETTO RESULTAAT	12.987	-18.214

Bedragen * € 1000,-

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld, zijn de in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening opgenomen grondslagen tevens van toepassing op de enkelvoudige jaarrekening.

21 MATERIELE VASTE ACTIVA

	<i>Bedrijfs- terreinen</i>	<i>Bedrijfs- gebouwen</i>	<i>Vaste inrichting bedrijfs- gebouwen</i>	<i>Apparatuur en inventaris</i>	<i>Werk in uitvoering</i>	<i>Totaal</i>
Boekwaarde 31-12-2005	107.291	129.190	2	4.369	7.672	248.524
Investerings	843	3.900	0	1.672	14.086	20.501
Desinvesteringen*	2.417	2.125	0	39	0	4.581
Afschrijvingen	n.v.t.	8.134	1	1.770	0	9.905
Bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	17	0	17
Boekwaarde 31-12-2006	105.717	122.831	1	4.215	21.758	254.522
Aanschaffingswaarde 31-12-2005	107.291	180.800	18	17.345	7.672	313.126
Aanschaffingen 2006	843	3.900	0	1.672	14.086	20.501
Aanschafwaarde desinvesteringen 2006	2.417	2.828	0	4.342	0	9.587
Aanschafwaarde 31-12-2006	105.717	181.872	18	14.675	21.758	324.040
Cumulatieve afschrijvingen	n.v.t.	52.936	17	10.443	0	63.396
Cumulatieve waardeverminderingen	0	6.105	0	17	0	6.122
Boekwaarde 31-12-2006	105.717	122.831	1	4.215	21.758	254.522
* Desinvesteringen waarvan:						
- Aanschaffingsprijs	2.417	2.828	0	4.342	0	9.587
- Afschrijvingen	n.v.t.	703	0	4.303	0	5.006
Totaal desinvesteringen	2.417	2.125	0	39	0	4.581

De toevoeging aan de post werk in uitvoering in 2006 bedroeg € 18,0 mln. en de onttrekking € 3,9 mln.. In de toevoeging aan de post werk in uitvoering is naast een aantal kleinere bouwprojecten het Strategisch Nieuwbouw Plan (€ 6,1 mln.) in Wageningen en Bleiswijk (€ 6,5 mln.) verwerkt. Opgeleverd zijn onder meer de mestvergistingsinstallatie (€ 0,4 mln.) in Sterksel alsmede het Tuberculinegebouw (€ 2,6 mln.) en windmolens (€ 37,3 mln.) in Lelystad. Het onroerend goed van Stichting DLO is verzekerd voor € 442 mln. (peildatum 1-7-2006). De WOZ-waarde bedraagt € 271,6 mln. (peildatum 1-1-2003).

Bedragen * € 1000,-

22 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	-1.400	-7.833
Vorderingen op groepsmaatschappijen	21.270	15.085
Vorderingen op overig gelieerde partijen	2.475	3.110
Vordering op het Ministerie van LNV	84.970	88.866
Totaal financiële vaste activa	107.315	99.228

Uitsplitsing van de post deelnemingen in groepsmaatschappijen:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Investerings/ desinvestering</i>	<i>Overige mutaties</i>	<i>Afwaardering</i>	<i>Resultaat 2006</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
DLO Holding BV	-7.833	0	0	0	6.433	-1.400

De post vorderingen op groepsmaatschappijen is ten opzichte van vorig jaar fors gestegen. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de onderlinge vorderingen tussen Stichting DLO en DLO Holding.

De vordering op overig gelieerde partijen is als volgt opgebouwd:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2005</i>	<i>Mutatie</i>	<i>Boekwaarde 31-12-2006</i>
Wageningen Universiteit	3.110	-635	2.475

De vordering op het ministerie van LNV bestaat uit een drietal bedragen:

<i>Omschrijving</i>	<i>Totaal</i>	<i>Rente</i>	<i>Cumulatieve aflossing</i>	<i>Langlopend</i>	<i>Kortlopend</i>
Overdracht gebouwen en terreinen ivm verzelfstandiging van DLO	83.949	0%	22.398	58.751	2.800
Overdracht gebouwen en terreinen ivm integratie Praktijkonderzoek	28.702	0%	5.980	21.765	957
Overdracht gebouwen en terreinen IAC en ILRI	5.627	0%	985	4.454	188
Totaal	118.278	0%	29.363	84.970	3.945

Het deel van de vordering dat jaarlijks vervalt, bedraagt € 3,9 mln. en is verwerkt onder de overige vorderingen.

Bedragen * € 1000,-

23 VOORRADEN

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Vorraden		
Handelsvoorraad	55	77
Subtotaal voorraden	55	77
Onderhanden werk		
Kosten uitgevoerde werkzaamheden i.o.v. derden	27.820	34.953
Af: Gedeclareerde termijnen	25.952	34.957
Oprachten van derden	1.868	-4
Af: verwachte verliezen	-1.797	-819
Subtotaal onderhanden werk	71	-823
Totaal voorraden	126	-746

Het saldo opdrachten van derden bestaat uit projecten met een positief saldo (de waarde van het verrichte werk groter is dan de gedeclareerde termijnen) en projecten met een negatief saldo (de waarde van de gedeclareerde termijnen overtreft de waarde van het verrichte werk). De opbouw van de post opdrachten van derden is als volgt:

- Projecten met een positief onderhanden werk	k€ 4.615
- Projecten met een negatief onderhanden werk	k€ 2.747
- Saldo opdrachten van derden	k€ 1.868

Bedragen * € 1000,-

24 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2006	31-12-2005
Debiteuren	3.876	3.150
Debiteuren groepsmaatschappijen (eliminatiestaat)	0	1.395
Debiteuren gelieerde partijen (eliminatiestaat)	0	154
Af: voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	-3	-18
Totaal debiteuren	3.873	4.681
Voorschotten	262	68
Te vorderen BTW	0	48
Vorderingen op groepsmaatschappijen	34.631	27.764
Vorderingen op ov. gelieerde partijen	4.024	0
Overlopende activa	3.930	3.879
Overig	4.099	4.146
Totaal voorschotten en overlopende activa	46.946	35.905
Totaal vorderingen en overlopende activa	50.819	40.586

De vorderingen en overlopende activa zijn gestegen met € 9,5 mln.. Deze stijging wordt veroorzaakt door een stijging van de onderlinge vorderingen tussen Stichting DLO en de instituten.

25 LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2006	31-12-2005
Kas	21	25
Bank (incl. kruisposten)	42.581	36.873
Deposito	0	908
Totaal liquide middelen	42.602	37.806

De stijging van de liquide middelen ultimo 2006 wordt verklaard door een tweetal tegengestelde bewegingen. De kasstroom wordt positief beïnvloed door het resultaat van € 13,0 mln. en doordat het beslag op het werkkapitaal met € 17,7 mln. is gedaald. Anderzijds bedraagt de negatieve kasstroom uit financieringsactiviteiten 6,0 mln., zijn de investeringen € 5,4 hoger dan de afschrijvingen, zijn de onttrekking aan voorzieningen € 8,1 mln. hoger dan de dotaties, en bedraagt het resultaat uit deelnemingen € 6,4 mln.

Van het saldo liquide middelen is € 4,1 mln. geblokkeerd ten behoeve van bankgaranties en borgstelling, het overige saldo staat vrij ter beschikking. De kredietfaciliteit van Stichting DLO bedraagt € 0,3 mln.. De post deposito ultimo 2005 is verhoogd met € 3 mln. ten opzichte van de jaarrekening 2005 en verwerkt onder de post schulden aan groepsmaatschappijen.

Bedragen * € 1000,-

26 EIGEN VERMOGEN

	<i>Algemene reserve</i>	<i>Totaal</i>
Saldo per 31-12-2005	194.495	194.495
Resultaatbestemming	12.987	12.987
Toevoeging reserve	0	0
Onttrekking reserve	0	0
Saldo per 31-12-2006	207.482	207.482

Het positieve resultaat over het verslagjaar is geheel ten gunste van de algemene reserve verwerkt.

27 VOORZIENINGEN

	<i>Stand per 31-12-2005</i>	<i>Dotatie</i>	<i>Onttrekking</i>	<i>Vrijval</i>	<i>Stand per 31-12-2006</i>
WW-verplichtingen	2.077	671	297	301	2.150
WAO	1.029	0	265	239	525
Overige personele voorzieningen	5.189	402	441	0	5.150
Reorganisatiekosten	43.424	3	8.729	0	34.698
Product-/contractrisico's	0	1.500	0	0	1.500
Groot onderhoud	10.264	2.448	2.826	0	9.886
Overige materiële voorzieningen	0	7	0	0	7
Totaal voorzieningen	61.983	5.031	12.558	540	53.916

Specificatie van de looptijd van de voorzieningen:

	<i>31-12-2006</i>	<i>31-12-2005</i>
Kortlopend (vervallend uiterlijk 31-12-2007)	13.702	15.729
Langlopend (tussen 31-12-2007 en 31-12-2011)	32.274	45.938
Langlopend (vervallend na 31-12-2011)	7.940	316
Totaal voorzieningen	53.916	61.983

Onder de reorganisatiekosten is de voorziening voor het herstructureringsplan 'Focus 2006' verwerkt. In 2006 is deze voorziening voor een bedrag van € 8,7 mln. uitgefincierd.

De voorziening voor ww-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande ww-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband.

Bedragen * € 1000,-

28 LANGLOPENDE SCHULDEN

	<i>Stand per 31-12-2005</i>	<i>Toename schuld</i>	<i>Afname schuld</i>	<i>Stand per 31-12-2006</i>
Schuld aan LNV	123.574	0	3.944	119.630
Meerjarenspaarmodel	281	25	0	306
Overige langlopende schulden	141	300	103	338
Subtotaal langlopende schulden	123.996	325	4.047	120.274
Financiële leaseverplichtingen	14	0	14	0
Totaal langlopende schulden	124.010	325	4.061	120.274

De schuld aan het ministerie van LNV bestaat uit een drietal leningen:

<i>Omschrijving</i>	<i>Totaal</i>	<i>Rente</i>	<i>Cumulatieve aflossing</i>	<i>Langlopend</i>	<i>Kortlopend</i>
Overdracht gebouwen en terreinen ivm verzelfstandiging van DLO	135.408	4,50%	39.198	93.410	2.800
Overdracht gebouwen en terreinen ivm integratie Praktijkonderzoek	28.701	5,20%	5.979	21.765	957
Overdracht gebouwen en terreinen IAC en ILRI	5.627	5,00%	984	4.455	188
Totaal	169.736		46.161	119.630	3.945

De jaarlijkse lineaire aflossing van de lening bedraagt € 3,9 mln. en is verwerkt onder de overige kortlopende schulden. Van het langlopende deel heeft een bedrag van € 15,8 mln. een looptijd korter dan 5 jaar.

De post meerjarenspaarmodel, welke vorig jaar nog onder de overige langlopende schulden was verwerkt, is vanaf 2006 separaat zichtbaar gemaakt.

Aanvullende informatie met betrekking tot de overige langlopende schulden:

	<i>Lening</i>	<i>Rente</i>	<i>Looptijd in jaren</i>	<i>Cumulatieve aflossing</i>	<i>Langlopend</i>	<i>Kortlopend</i>
Rabo Groen Bank BV	375	3,60%	10	38	300	37
Egalisatiereserve afschrijvingen	-	-	-	-	38	0
Totaal					338	37

Bedragen * € 1000,-

29 KORTLOPENDE SCHULDEN

	<u>31-12-2006</u>	<u>31-12-2005</u>
Vooruitontvangen van derden	17.529	5.180
Schulden leveranciers	1.757	2.999
Schulden leveranciers groepsmaatschappijen	0	1.601
Schulden leveranciers gelieerde partijen	0	208
Te betalen belastingen	4.550	5.652
Schulden aan groepsmaatschappijen	21.173	870
Schulden aan overige gelieerde partijen	453	391
Nog uit te voeren onderzoek LNV	7.147	10.712
Overlopende passiva	3.618	2.418
Overig	17.485	14.879
Totaal kortlopende schulden	<u>73.712</u>	<u>44.910</u>

Onder de overige schulden is onder andere het per balansdatum aan het personeel verschuldigde vakantiegeld (€ 5,7 mln.) en de nog niet opgenomen vakantiedagen (€ 5,1 mln.). De jaarlijkse lineaire aflossing van de langlopende schuld aan het ministerie van LNV ad € 3,9 mln. is eveneens verwerkt onder de overige schulden. De afname van de post nog uit te voeren onderzoek bedraagt € 3,6 mln. Deze daling wordt onder meer veroorzaakt door extra inzet om deze vooruitontvangen bedragen terug te dringen. De post overig is onder meer gestegen doordat het kortlopende deel van de langlopende leningen onder deze post is verwerkt.

De post schulden aan groepsmaatschappijen ultimo 2005 is verhoogd met € 3 mln. ten opzichte van de jaarrekening 2005.

2.3.2 Overige gegevens

- **Bestemming resultaat**

De statuten van Stichting DLO bevatten geen bepaling over de wijze van winstbestemming. Het College van Bestuur van Stichting DLO stelt voor om het positieve netto resultaat van € 13,0 mln. aan de algemene reserve toe te voegen.

- **Gebeurtenissen na balansdatum**

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, die leiden tot aanpassing van of vermelding in de jaarrekening.

ACCOUNTANTSVERKLARING

Aan het College van Bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek

• Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag op pagina tot en met opgenomen jaarrekening 2006 van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek te Wageningen bestaande uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2006 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2006 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het College van Bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek per 31 december 2006 en van het resultaat over 2006 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 26 april 2007

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. Th.A.J.C. Snepvangers RA

Algemene informatie

Stichting DLO

Costerweg 50
6701 BH WAGENINGEN
Postbus 9101
6700 HB WAGENINGEN
telefoon 0317-477477
telefax 0317-484884
e-mail: info@wur.nl
internet: www.wur.nl

CIDC-Lelystad

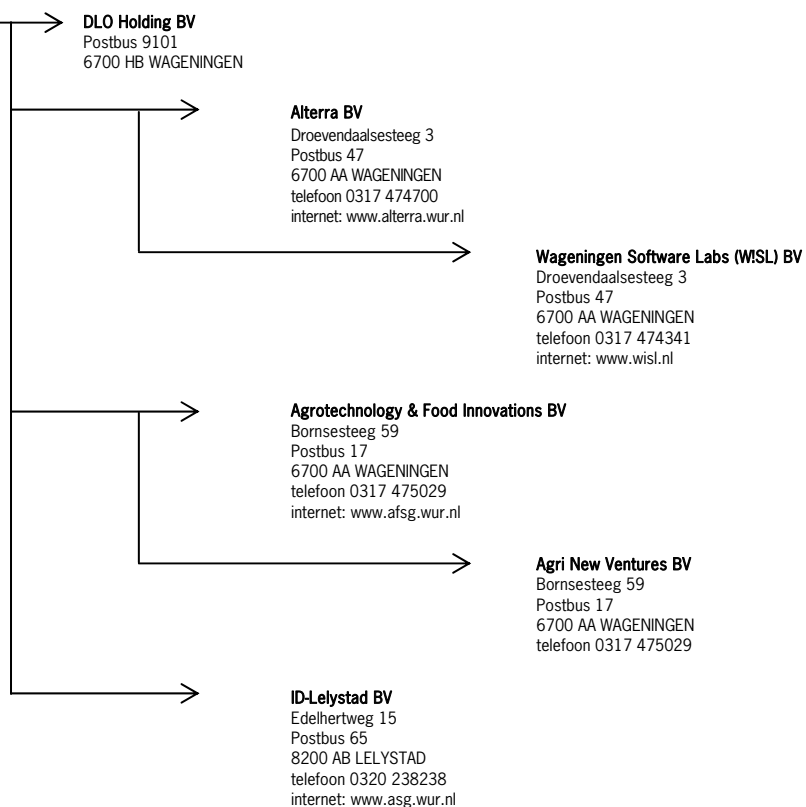
Houtribweg 39
Postbus 2004
8203 AA LELYSTAD
telefoon 0320 238800
internet: www.cidc-lelystad.wur.nl

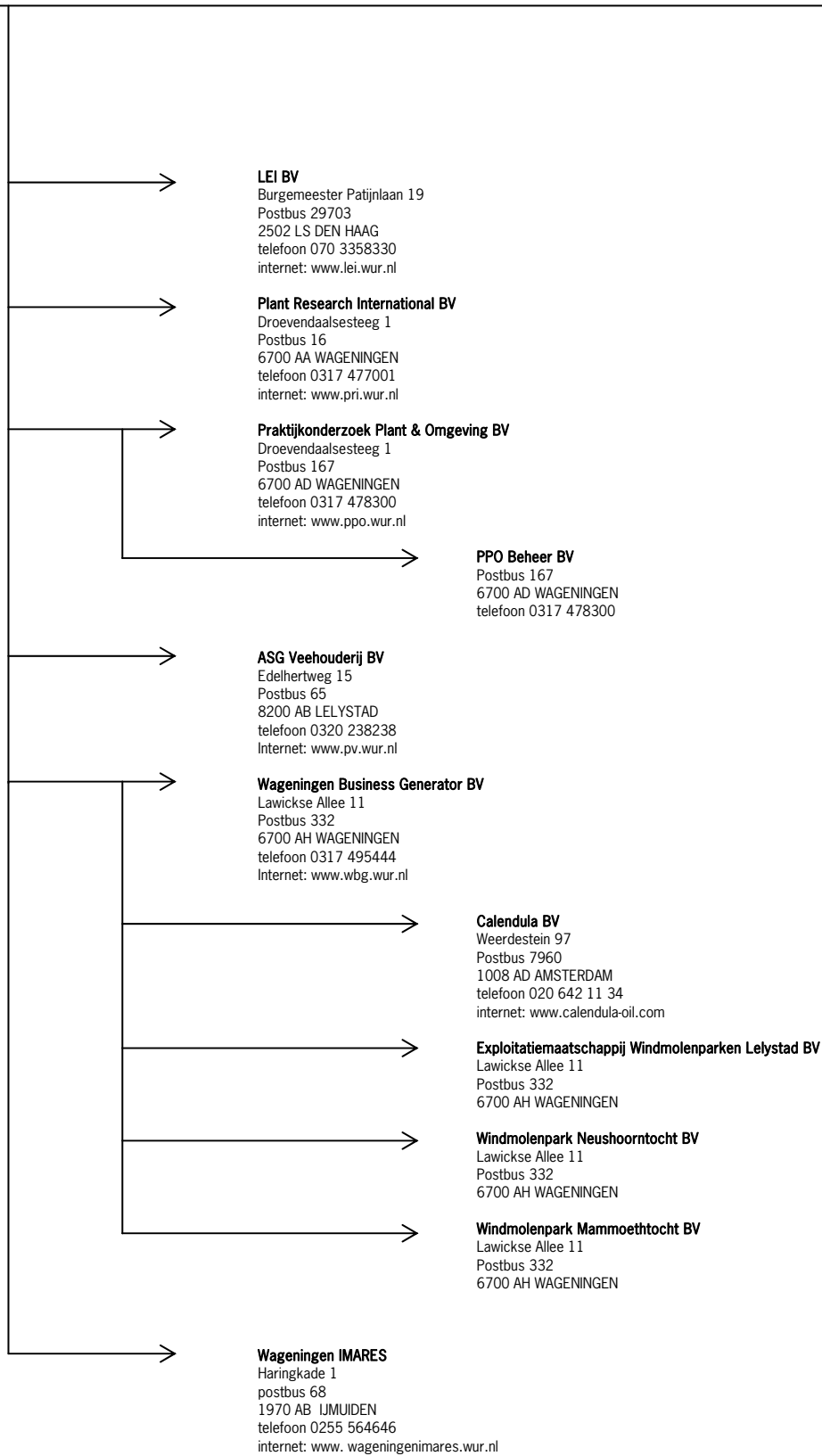
Wageningen International

Lawickse Allee 11
Postbus 88
6700 AB WAGENINGEN
telefoon 0317 495495
internet: www.wi.wur.nl

RIKILT

Bornsesteeg 45
Postbus 230
6700 AE WAGENINGEN
telefoon 0317 475422
internet: www.rikilt.wur.nl

2.4 Bezoldiging

Overzicht bezoldigingen

		2006	2005
Raad van toezicht			
Kemenade van JA	voorzitter	18.151	18.151
Bakker H	lid, tot 1-9-2005	0	11.345
Boer de M	lid	11.345	11.345
Duijn van JJ	lid	11.345	11.345
Vink JAJ	lid	11.345	11.345
Maij-Weggen JRH	lid	11.345	11.345

Bedragen omgerekend naar volledig dienstverband gedurende het gehele jaar

		<i>Belastbaar loon</i>	<i>2006 pens.pr. werkg.</i>	<i>Totaal</i>	<i>Belastbaar loon</i>	<i>2005 pens.pr. werkg.</i>	<i>Totaal</i>
Raad van bestuur							
Dijkhuizen AA	voorzitter	234.972	72.548	307.520	197.915	44.217	242.132
Breukink IJH	lid, per 1-9-2005	195.564	25.162	220.726	165.894	32.622	198.516
Kropff MJ		190.322	25.186	215.508	165.894	32.622	198.516
Speelman L	rector magnificus, tot 1-9-2005	281.763	23.059	304.822	164.385	33.470	197.855
Ast KJ	vice voorzitter, tot 1-9-2005	0	0	0	180.750	35.191	215.941
overige (WU)	hoogleraar	171.516	25.486	197.002	167.002	32.386	199.388

Bedragen omgerekend naar volledig dienstverband gedurende het gehele jaar

In 2006 zijn bonussen over 2005 uitgekeerd aan de leden van de raad van bestuur, verder heeft ten behoeve van dhr. A.A. Dijkhuizen een aanvullende storting van pensioenpremie plaatsgevonden ad k€ 42.

De leden van de RvT en de RvB vervullen dezelfde functie in de RvT en RvB van Wageningen Universiteit, Stichting DLO en Stichting Van Hall Larenstein.

Bovenstaande bezoldiging wordt tussen Wageningen Universiteit en Stichting DLO verrekend.

3 Sociaal verslag

3.1 Reorganisatie (Focus 2006)

Wageningen UR wil meer ruimte voor onderwijs en onderzoek om haar ambitie als kennispartner in het domein 'gezonde voeding en leefomgeving' te borgen en te versterken. Begin 2004 is daarom besloten tot een reorganisatie. In het plan Focus 2006 werden de contouren van deze reorganisatie in april 2004 vastgesteld en vervolgens in februari 2005 aangevuld met de 'Contourennota vervolg Focus 2006'. Beide nota's samen kennen drie actielijnen:

- Afbouw en versterking expertise primaire proces;
- Kostenreductie overhead en faciliteiten;
- Marktversterking.

Doelstelling is een vermindering van in totaal 758 fte's, waarvan 524 fte's primair proces (Stichting DLO) en 234 fte's overhead (148 fte's bij Stichting DLO en 86 fte's bij Wageningen Universiteit).

De reorganisatie werd ondersteund door een sociaal plan dat in overleg met de bonden was vastgesteld. Een onderdeel van dit sociaal plan was een FPU+ regeling waaraan in totaal 229 personen hebben deelgenomen. Daarnaast waren binnen dit sociaal plan ruime financiële mogelijkheden om interne en externe mobiliteit te bevorderen. Op basis van uitgebreide businessplannen per organisatie-eenheid en plannen van de afzonderlijke staven zijn er begin 2006 uiteindelijk op basis van LIFO (Last In First Out) 173 personen benoemd en als herplaatsingskandidaten (HPK's) aangewezen. Na afloop van de HPK-periode volgt ontslag. In het vierde kwartaal 2006 heeft voor circa 60 personen formele ontslagaanvraag plaatsgevonden. Voor zover dit aan de orde is, zal formeel ontslag van betrokkenen plaatsvinden in mei/juni 2007.

Ten opzichte van het startmoment (1 januari 2004) van de reorganisatie is de organisatie eind 2006 met 899 fte's gekrompen. Dit is meer dan de doelstelling, maar niet alle fte's kunnen expliciet worden gerelateerd aan de Focus-operatie. Circa 80% kan expliciet worden aangemerkt als Focus en 20% is natuurlijk verloop.

3.2 HRM in strategische plannen

3.2.1 HRM in plan 2003-2006

- Ziekteverzuim: doelstelling van maximaal 4% is gehaald. Eind 2006 was het gemiddelde 3,2%.
- Werkdrukonderzoek 2003: er was geen concrete doelstelling geformuleerd. Uit het medewerkertevredenheids-onderzoek (MTO) in 2006 is gebleken dat de werkdruk niet is afgenomen: 21% vindt de werkdruk onaanvaardbaar hoog en 65% geeft aan dat de werkdruk de laatste twee jaar is toegenomen. Dit blijft een belangrijk aandachtspunt.
- Opleiding: Besteding van 2% van de loonsom aan opleiding en training is niet gehaald. In 2006 is 1,1% besteed aan opleiding en training.
- Afname bestaande herplaatsingskandidaten (HPK's) met 75% ten opzichte van 1 januari 2003. In het kader van Focus 2006 is medio 2005 de bestaande boventaligheid (138 fte's) kritisch bekeken. Deze 138 fte's betreft onder andere oud HPK's uit vorige reorganisaties. Een deel van deze 138 fte's is in het zogenoemde deelplan sociaal plan herkenbaar gemaakt. Maar ook is een deel van deze 138 fte's opgenomen in de reguliere plaatsingsplannen Focus 2006. Voor 48 fte's is nog geen passende oplossing gevonden.
- Verhouding vaste/tijdelijke contracten naar 80/20 is in 2006 niet gehaald in verband met Focus 2006. Zonder promovendi was de verhouding eind 2006 89/11.
- Medewerkertevredenheidsdoelstellingen zijn niet gehaald, want de scores in MTO 2006 blijken nauwelijks af te wijken van MTO 2004.

3.2.2 HRM in plan 2007–2010

Voor 2006/2007 zijn er drie HRM-onderwerpen benoemd die in de loop van 2007 uitgewerkt en/of ingevoerd moeten zijn. Deze onderwerpen zijn samengevat in het project Basis op orde. Dit project kent drie deelaspecten:

- Strategische personeelsplanning verbeteren en de link aanbrengen met de WUR-foto.
- Kwaliteit R&O-gesprekken verbeteren en in 2007 evalueren.
- Verbeterpunten MTO 2006 worden door de hele organisatie zelf verder geanalyseerd en komt vervolgens met verbetervoorstellen (zie 3.4).

• Strategische personeelsplannen (SPP's)

In 2006 is voor het eerst gewerkt met SPP's. In een SPP wordt samenhang aangebracht tussen de (meerjarige) businessplannen, de marktontwikkelingen en dergelijke en de ontwikkeling van de medewerker. Doelstelling hierbij is een betere afstemming tussen wat de organisatie nodig heeft en de behoeftes en wensen van een individuele medewerker. Alle SPP's worden met de Raad van Bestuur besproken zodat een totaalbeeld ontstaat van de (nabije) toekomst en de ontwikkelingen daarin.

In het algemeen worden de SPP's als positief instrument ervaren. Het dwingt tot nadenken over de toekomst en maakt het eenvoudiger om abstracte doelstellingen te vertalen naar opdrachten voor groepen en medewerkers.

• WUR-foto

In 2006 is gestart met de pilot WUR-foto. WUR-foto is een analyse per leerstoelgroep/Business Unit van:

- financiële gegevens (gericht op de marge);
- product-marktcombinaties;
- kansen en bedreigingen van het marktsegment;
- het persoonlijk profiel van de leidinggevende.

Deze analyse moet inzicht geven in het toekomstbeeld (hoe staat deze eenheid ervoor, wat zijn kansen en waar liggen bedreigingen) en de wijze waarop die toekomst het beste door die leidinggevende kan worden aangestuurd. Zo kan tijdig worden ingespeeld op externe wijzigingen die (grote) impact hebben op de eenheid.

• Verbetering kwaliteit Resultaat & Ontwikkelingsgesprekken (R&O)

De kern van HRM is de dialoog tussen leidinggevende en medewerker. Resultaat & Ontwikkelingsgesprekken zijn nu ook bij Wageningen Universiteit ingevoerd. Bijna alle medewerkers hebben nu jaarlijks een gesprek met hun leidinggevende. De vraag is nu hoe dit gesprek verloopt? Worden de ooit beoogde doelstellingen gehaald?

Deze doelstellingen steunen op drie aspecten:

- Verbeteren afstemming behoefte organisatie en behoefte medewerker.
- Meer aandacht voor de ontwikkeling van medewerkers.
- Coachende stijl van leidinggeven.

In de CAO DLO is afgesproken om de R&O-gesprekken te evalueren om de kwaliteit ervan en eventuele knelpunten te kunnen bepalen. Een goede uitvoering van de gesprekken is een basisvoorwaarde voor het invoeren van nieuwe contractvormen en beloningsinstrumenten. In 2007 zal in nauw overleg met vakbonden en medezeggenschap een evaluatie worden uitgevoerd.

3.3 CAO-ontwikkelingen

In het arbeidsvoorwaardenbeleid van Wageningen UR speelt de totstandkoming van de CAO Nederlandse Universiteiten (CAO NU) en de CAO DLO een hoofdrol. Hogeschool Van Hall Larenstein volgt de CAO HBO.

3.3.1 Salarissen

In de CAO-DLO zijn, wegens vervallen van de tegemoetkoming in de premie ziektekostenverzekering, de salarissen op 1 januari 2006 met 0,8% verhoogd en is een incidentele uitkering van € 400 bruto uitbetaald. De eindejaarsuitkering werd verder verhoogd met 0,8% vanwege het pensioenakkoord over het afschaffen van de FPU-regeling (Flexibel Pensioen en Uittreden). Per 1 april 2006 werden de salarissen met 1,6% verhoogd.

In de CAO NU is per 1 januari 2006 een verhoging van de maandsalarissen van € 26 afgesproken en salarisverhogingen van 1,6% per 1 april 2006. De € 26 diende ter compensatie van de tegemoetkoming in de premie ziektekostenverzekering (ZNU). De eindejaarsuitkering werd in 2006 met 1% van het jaarsalaris verhoogd naar 3%. Dit is inclusief 0,8% vanwege het pensioenakkoord.

In de CAO HBO is per 1 april 2006 een salarisverhoging van 1,6% afgesproken. Met de komst van het nieuwe zorgstelsel is er ingaande 1-1-2006 een collectieve zorgverzekering HBO afgesloten waaraan alle medewerkers kunnen deelnemen. Deze verzekering staat ook open voor studenten, gepensioneerden en arbeidsongeschikten in de sector. De bestaande structurele eindejaarsuitkering (2%) is ongewijzigd gebleven.

3.3.2 Werkloosheidsuitkering

In de CAO NU is de afspraak gemaakt dat de inkorting van de WW-duur als gevolg van de nieuwe Werkloosheidswet (WW) onverkort wordt doorgevoerd in de bovenwettelijke WW-uitkering. Voor DLO zal in 2007 nog overleg plaatsvinden over de wijze waarop de nieuwe WW gevolgen heeft voor de bovenwettelijke uitkering.

3.3.3 Nieuwe en aangepaste regelingen

Voor Wageningen UR blijft harmonisatie van CAO-afspraken en -regelingen belangrijk om de arbeidsvoorwaarden voor haar medewerkers zoveel mogelijk gelijk te trekken en om de bedrijfsvoering te vereenvoudigen. Voor de volgende nieuwe of aangepaste regelingen is dit gerealiseerd:

- Ziekte- en arbeidsongeschiktheidsregelingen;
- Levensloopregeling;
- Ouderschapsregeling;
- Kinderopvang;
- Seniorenregeling;
- Nevenwerkzaamheden;
- Klachtenregeling ongewenste omgangsvormen.

3.3.4 Scholingsonderzoek ondersteunend en beheerspersoneel (OBP)

Het universitaire onderzoek naar de scholing van het OBP werd in 2006 uitgevoerd. Het onderzoek behelsde de aard en omvang van de scholing en de effectiviteit ervan. Hieruit bleek dat de helft van het OBP in het afgelopen jaar scholing heeft gehad. OBP'ers volgden gemiddeld 1 scholing (meestal extern) en waren tevreden over de kwaliteit.

3.3.5 Resultaat & Ontwikkelingsgesprekken (R&O)

Met ongeveer 80% van de medewerkers van Wageningen Universiteit en Stichting DLO heeft in 2006 een R&O-gesprek plaatsgevonden. Bij Hogeschool Van Hall Larenstein wordt het soortgelijke gesprek 'functioneren en beoordelen' genoemd. In 2006 heeft dit gesprek met ruim 50% van de medewerkers plaatsgevonden.

3.3.6 Arbeidsmarktmaatregelen

Universiteiten willen een groter percentage vrouwelijke en allochtone wetenschappers in dienst nemen. Innovatieve werkwijzen, zoals kennisnetwerken, moeten verbeteringen in de huidige situatie aanbrengen. Universiteiten creëren 50 ervaringsplaatsen voor allochtonen met een moeilijke positie op de arbeidsmarkt. Deze plaatsen worden vooral benut voor vluchtelingen met een hoge opleiding.

3.4 Medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO)

De bedoeling van het MTO is om indicatief inzicht te krijgen in de medewerkertevredenheid over en betrokkenheid bij de organisatie. Vervolgens vormen deze resultaten een kapstok voor de dialoog met de medewerkers om, daar waar nodig, verbeteringen in de organisatie tot stand te brengen. Na het eerste MTO-onderzoek in 2004 heeft volgens afspraak het tweede MTO in 2006 plaatsgevonden. Deze keer heeft ook Hogeschool Van Hall Larenstein meegedaan. Bij vergelijking van de MTO-gegevens tussen 2006 en 2004 zou dit gevolgen kunnen hebben, maar uit extra controles bleek dat deze gevolgen verwaarloosbaar waren.

Aan het MTO van 2006 is door 34,8% (in 2004 was dit 38%) van de op dat moment binnen Wageningen UR werkzame personen deelgenomen. De deelnemers werd gevraagd om naast enige algemene vragen (kenmerken) over soort aanstelling, leeftijd en dergelijke, te reageren op een aantal gerichte stellingen/vragen over werkdruk, cultuur, leidinggevend, drijfveren, enzovoort. Het aantal gerichte vragen/stellingen was 24 (in 2004 was dit 18). Om een duidelijk antwoord te krijgen, was soms een combinatie van stellingen/vragen gemaakt. Van het MTO zijn naast een Wageningen UR hoofdrapport 12 (compacte) deelrapporten per eenheid gemaakt.

Er zijn slechts beperkte verschillen tussen de medewerkertevredenheid van Wageningen Universiteit en DLO. Alleen Hogeschool Van Hall Larenstein laat op diverse punten afwijkende resultaten zien. Bij vergelijking van de uitkomsten tussen de afzonderlijke organisatie-eenheden is geconstateerd dat er soms een behoorlijke variatie is, maar dat er ook vaak slechts kleine verschillen zijn. Ook hier valt Hogeschool Van Hall Larenstein op door afwijkende resultaten.

De conclusie luidt dat de medewerkertevredenheid ten opzichte van 2004 nauwelijks is veranderd. Op diverse plaatsen zijn minimale verbeteringen zichtbaar en op andere plaatsen minimale verslechtingen. De enige uitzondering betreft de medezeggenschap, die opvallend beter scoort dan in 2004.

Vraag	Score
Is er sprake van een aantrekkelijke werkomgeving?	
Hoe is de betrokkenheid bij de organisatie?	
Hoe wordt de communicatie ervaren binnen de organisatie?	
Hoe wordt tegen de direct leidinggevend aangekeken?	
Hoe wordt tegen Raad van Bestuur en eigen directie aangekeken?	
Hoe wordt geoordeeld over werkdruk?	
Hoe wordt geoordeeld over bureaucratische belemmeringen?	
Hoe wordt tegen de medezeggenschap aangekeken?	

Voldoende en/of positief
 Geen voldoende/geen onvoldoende
 Onvoldoende en/of negatief

Eind 2006 zijn per eenheid begeleidingsteams ingesteld om acties gericht op gewenste verbeteringen te ondersteunen. Vanuit deze begeleidingsteams zal in 2007 regelmatig worden gerapporteerd aan de Raad van Bestuur over status en voortgang en worden teruggekoppeld naar de medewerkers.

3.5 Ontwikkeling van medewerkers: LerenderWijs

LerenderWijs is het professionaliseringsprogramma binnen Wageningen UR. In 2006 is de organisatie rondom LerenderWijs aangepast. De klankbordgroep is vervangen door een stuurgroep onder leiding van de voorzitter van de Raad van Bestuur. Eind 2006 zijn de trekkers van de ontwikkelgroepen voor management, onderzoek en ondersteuning benoemd. Deze trekkers zullen in de loop van 2007 met voorstellen komen voor de professionalisering van loopbaanpaden.

3.5.1 Top-Professionalisering

Het TOP-professionaliseringsprogramma (TPP) is bestemd voor leidinggevend in verschillende loopbaanpaden. Zij moeten bereid zijn om zich in te zetten voor de ontwikkeling van collega's en medewerkers en voor de organisatie als geheel. Het programma is vooral gericht op organisatieontwikkeling, maar tevens op de leerprocessen en leerdoelen van de deelnemers. Zo is er tijdens de bijeenkomsten aandacht voor de theorie van het moderne management en worden diverse vaardigheden getraind.

- **TPP 1**

De TPP1-groep heeft in 2006 het formele programma afgesloten met een presentatie van haar bevindingen voor de concernraad op 9 februari. Daarbij stond centraal de vraag: wat maakt nieuwe initiatieven wel of niet tot een succes? De TPP1-groep heeft daartoe een aantal veranderingsprocessen binnen Wageningen UR geanalyseerd. Een van de conclusies was dat er veel goede initiatieven worden ontplooid, maar dat het vaak schort aan begeleiding van de implementatie op de werkvloer. Na de presentatie voor de concernraad is vervolgens op verzoek van de Raad van Bestuur dezelfde analyse nogmaals toegepast op de werkwijze van een aantal shared service centra (ICT, Communicatie en Inkoop) en op het vormingsproces van Wageningen IMARES. Bij deze analyses waren tevens leden van de concernraad betrokken. Naast deze gezamenlijke opdrachten is er op 29 februari op verzoek van de Raad van Bestuur een brainstorm workshop gehouden over de toekomst van Wageningen UR.

Na afsluiting van het TPP1-programma heeft de TPP1-groep besloten om één à twee keer per jaar bij elkaar te komen om middels intervisie en gastsprekers de eigen leertrajecten actueel te houden. Daartoe zijn op 9 juni en op 29 september eendaagse bijeenkomsten gehouden, waarin onder andere aandacht is besteed aan netwerkorganisaties en verschillende vormen van leiderschap. Deze eendaagse bijeenkomsten worden ook in 2007 voortgezet.

- **TPP 2**

In september 2005 is de TPP2-groep gestart. Onder de vlag van 'Eenheid in verscheidenheid' heeft deze groep als gemeenschappelijk vraagstuk gekozen voor het samenwerken binnen Wageningen UR als netwerkorganisatie. De achtergrond hiervan is meervoudig:

- groei van netwerken;
- grotere autonomie bij medewerkers;
- meer sturing vanuit teams dan van bovenaf;
- werken op basis van afspraken (resultaten);
- nadruk op samenwerking en coaching bij leidinggeven.

De groep heeft zich (per tweetal) verdiept in vier thema's:

- Forumgebouw: uitstraling gebouw en dienstverlening voor onderwijs;
- Samenwerking hbo/wo en MSc/PhD;
- Samenwerking in het domein Infectieziekten;
- Synergie tussen het LEI en Departement Maatschappijwetenschappen.

Op 23 november 2006 heeft de groep haar conclusies en aanbevelingen gepresenteerd aan de concernraad. Hierbij werden de lessen in vier regels samengevat:

- Maak het vraagstuk persoonlijk hanteerbaar.
- Denk en werk in driehoeken (initiëren, handelen en ondersteunen).
- Wees aantrekkelijk voor 'buiten'.
- En last but not least: geef leiding door te verbinden.

De groep was enthousiast over het programma en heeft aanbevolen om het ook voor anderen mogelijk te maken.

3.5.2 Acquireren met vertrouwen

Aan wetenschappers worden flinke commerciële eisen gesteld. Om hun core business te kunnen blijven verrichten, moeten ze opdrachten binnenslepen, met opdrachtgevers kunnen praten en een volwaardige partner zijn voor het bedrijfsleven en financiers. De benodigde vaardigheden zijn te leren.

Veel mensen binnen Wageningen UR zijn met hele interessante dingen bezig, maar ze zijn er niet allemaal even goed in om die te verkopen. Of men vindt het lastig om met potentiële opdrachtgevers in contact te komen, of om méér werk te halen uit lopende opdrachten. De training Acquisitie besteedt aandacht aan de basisvaardigheden die daarbij nodig zijn, zoals contact leggen met een opdrachtgever, presenteren van een boeiend verhaal en aandacht vasthouden. Maar ook luisteren en gesprekken samenvatten. Na de training weet de deelnemer hoe het acquisitieproces in elkaar zit.

De training is bedoeld voor wetenschappelijk personeel van de universiteit, de instituten en Hogeschool Van Hall Larenstein en is één van de pijlers van LerenderWijs.

In 2006 is gestart met deze training die verzorgd wordt door een extern bureau. Tevens zijn zes medewerkers door dit bureau opgeleid om zelf deze training te kunnen geven. Er is gestart met een pilot waarna zes trainingen zijn gegeven (in totaal dus zeven trainingen). In totaal hebben 82 medewerkers vanuit alle onderdelen van Wageningen UR de training gevolgd. De reacties zijn erg positief. De training wordt ook in 2007 en later gegeven.

3.6 Ziekteverzuim

Ondanks de reorganisaties is het ziekteverzuim in 2006 verder gedaald. Alle organisatie-eenheden, met uitzondering van Facilitair Bedrijf en Hogeschool Van Hall Larenstein, hadden een ziekteverzuimpercentage dat (ruim) onder de 4% lag. Voor heel Wageningen UR lag het percentage eind 2006 op 3,2%. De Wet verbetering poortwachter is verder aangescherpt waardoor er nog meer en vroegtijdig aandacht is voor een goede begeleiding van een zieke medewerker. In 2006 is gestart met de pilot 'digitale ziekmelding'. Deze nieuwe werkwijze vermindert de bureaucratie en verbetert de informatievoorziening. Zie 4.3.2 voor een nadere analyse van het ziekteverzuim.

4 Arbo- en Milieudienst

4.1 Inleiding

Wageningen UR heeft de ambitie om een goede werkgever te zijn die de medewerker centraal stelt. Dit betekent onder andere dat deze werkgever streeft naar een optimaal welzijns- en gezondheidsbeleid. Om dat te kunnen verwezenlijken is een inspanning nodig vanuit meerdere disciplines op dit terrein. De kracht zit hierbij in de bundeling tot een integrale aanpak vanuit de disciplines Bedrijfsgeneeskunde, Bedrijfsmaatschappelijk werk, Arbeid- en Organiseatiekunde en HRM. Het lijnmanagement is door deze integrale dienstverlening beter in staat problemen op het gebied van welzijn en gezondheid te voorkomen of effectief op te lossen.

De Raad van Bestuur kent hoge prioriteit toe aan de versterking van het preventiebeleid, gericht op het structureel laag houden van het ziekteverzuim en de daarmee gepaard gaande kosten.

Bovengenoemde ambitie geldt ook voor het veiligheidsbeleid. Wageningen UR stelt zich tot doel de veiligheid van medewerkers en studenten zo goed mogelijk te garanderen. Risico-inventarisaties, het maken van plannen van aanpak en het bewaken van de implementatie vormen hier de basis. Daarnaast voelt de instelling zich verplicht een invulling te geven aan maatschappelijk verantwoord ondernemen.

In het kader van het risicomanagement zijn ook vervolgstappen gezet in het vergunningenbeheer (Wm, Wvo, Kew, Wod, Besluit ggo). Naast het archiveren van alle vergunningen bij de Arbo- en Milieudienst is de basis gelegd voor het reviseren van een aantal (verouderde) vergunningen (zo mogelijk op complexniveau), waarbij tevens een aantal zorgaspecten worden meegenomen. Dit dient via een win-win aanpak tot een betere afstemming van de intenties tussen de overheid en de interne bedrijfsvoering van de organisatie te leiden.

Ook op het gebied van dierexperimenten speelt een maatschappelijk verantwoorde aanpak een belangrijke rol. Dit wordt vertaald naar het borgen van de kwaliteit van de experimenten via beoordeling op welzijn. Verfijning, vermindering en vervanging zijn hierbij kernwoorden. Maatschappelijk gezien ligt hierbij ook de nadruk op het zoeken van een dialoog met kritische groeperingen, waarbij transparantie voorop staat.

Het benoemen van het kwaliteitsaspect heeft natuurlijk een bredere betekenis dan het welzijn van dieren alleen. Het gaat hierbij ook om de kwaliteit van processen. Via procesmanagement en projectmanagement worden verdere stappen in de professionalisering van de Arbo- en Milieudienst van Wageningen UR gezet.

In dit arbo- en milieuverslag is Hogeschool Van Hall Larenstein nog niet betrokken.

4.2 Algemeen

4.2.1 Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E)

Bij een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) worden de risicofactoren in de werkomgeving op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn vastgesteld en gewogen. Als er sprake is van een onaanvaardbaar risico wordt een plan van aanpak opgesteld met verbetermaatregelen, de verantwoordelijke en de termijn.

In 2006 is doorgedaan met het uitzetten van de vragenlijst basis-RI&E bij die onderdelen waar in 2005 nog geen basis-RI&E had plaatsgevonden. Voor de organisatieonderdelen waarvoor de RI&E was afgerond, is in 2006 een vervolg gemaakt door verschillende verdiepende RI&E's uit te voeren. Daarnaast zijn er in 2006 diverse RI&E's getoetst. Voor deze wettelijk verplichte toetsing zijn intern criteria vastgesteld.

De volgende basis RI&E's zijn begeleid en/of getoetst:

Social Sciences Group (SSG), (Leeuwenborch en LEI), Environmental Sciences Group (ESG), Agrotechnology and Food Sciences Group (AFSG), CIDC-Lelystad, een aantal praktijkcentra van Plant Sciences Group (PSG) en Animal Sciences Group (ASG). Bij alle praktijkcentra van PSG is een RI&E-machine uitgevoerd. Deze zijn getoetst door de Arbo- en Milieudienst.

In 2006 zijn de volgende verdiepende RI&E's uitgevoerd of is hiermee gestart:

- Een verdiepende RI&E-biologische agentia bij ESG is uitgevoerd en bij RIKILT gestart.
- Een verdiepende RI&E-gevaarlijke stoffen is gestart bij Wageningen IMARES, RIKILT en ESG.

– Een verdiepende risico-inventarisatie werkdruk bij Hogeschool Van Hall Larenstein is gestart. De nadruk bij deze aanpak ligt niet alleen op het uitvoeren van onderzoek, maar is ook gericht op het participeren van de betrokken medewerkers en leidinggevendenden bij het opstellen van concrete en haalbare maatregelen.

Op verzoek heeft de Arbo- en Milieudienst meerdere arbeidshygiënische en veiligheidskundige onderzoeken uitgevoerd. Er zijn onder andere diverse geluidsmetingen verricht en is er geadviseerd met betrekking tot explosie-veiligheid.

4.3 Gezondheid en Welzijn

4.3.1 Verzuimbegeleiding

Binnen het gezondheidsbeleid neemt het verzuimbeleid een grote plaats in. Wageningen UR wil met goede verzuimbegeleiding (preventief en curatief) positieve invloed uitoefenen op ziekteverzuim dat wordt veroorzaakt door werk-omstandigheden of werksfeer, maar ook als de oorzaken in de combinatie werk – privé liggen.

In de begeleiding van medewerkers die door ziekte moeten verzuimen, staat voorop dat de werkgever contact houdt met de zieke medewerker en alle acties onderneemt die een zo spoedig mogelijke terugkeer naar de organisatie en de eigen werkplek mogelijk maken. Ook van de verzuimende medewerker wordt verwacht dat hij/zij alles doet om weer aan de slag te kunnen.

Om leidinggevendenden goed toe te rusten voor hun rol bij verzuimbegeleiding werd in 2006 de cursus ‘poortwachter’ voor een aantal onderdelen uitgevoerd. Ook werd in 2006 gestart met een pilot ‘digitale ziekteverzuimmelding’. Hiermee krijgt de leidinggevende een tool om zijn integrale verantwoordelijkheid ten aanzien van ziekteverzuim te ondersteunen. Daarnaast wordt een besparing op de administratieve handelingen bereikt omdat medewerkers geen ZIF-formulier (ziekte informatieformulier) meer hoeven in te vullen. Nieuw is ook dat medewerkers rechtstreeks de informatie krijgen die administratief wordt opgeslagen. Medio 2007 wordt deze pilot geëvalueerd.

4.3.2 Verzuimgegevens

Het resultaat van het gevoerde beleid met betrekking tot preventie van ziekteverzuim sinds de invoering van de Wet verbetering poortwachter in 2002 wordt onder andere zichtbaar in het percentage ziekteverzuim en de verzuimfrequentie.

• Verzuimpercentage

Voor zowel Stichting DLO als voor Wageningen Universiteit liggen de verzuimpercentages ruim onder het als doel gestelde niveau van 4% (tabel 1).

Het verzuimpercentage klimt geleidelijk met de leeftijd. Dit beeld zien we bij zowel Stichting DLO als bij Wageningen Universiteit.

Tabel 1 Verzuimpercentages

	2006	2005	2004
Stichting DLO	3,1	3,5	3,6
Wageningen Universiteit	2,8	2,8	3,0
Totaal Wageningen UR	3,2	3,3	3,4

• Verzuimmelding en -duur

Wat bij de verzuimmelding en -duurcijfers opvalt (tabel 2), is dat het aantal verzuimspreekuren afneemt.

Een punt van aandacht blijft het tijdig melden. Bij Wageningen Universiteit komt 15,4% van de ziekmeldingen later binnen dan de in de wet gestelde termijn van 7 dagen, bij Stichting DLO is dit 10,4%.

In 2005 kwam ruim 7% van alle verzuimmeldingen buiten de in de wet gestelde termijn (7 dagen) bij de bedrijfsartsen binnen.

Tabel 2 Aantal verzuimmeldingen met de daar uit voortvloeiende spreekuren en verzuimspreekuren

	2006	2005
Verzuimmeldingen	6330	7400
Spreekuren	2403	2595
Verzuimspreekuren	1784	2011

• Klachten bij verzuimmelding

Van de Stichting DLO-medewerkers ontvingen de bedrijfsartsen 3340 eigen verklaringen (ZIF-formulieren). Hoofdpijn als reden van ziekmelding blijft hoger scoren dan gemiddeld.

Op 5% van alle retour ontvangen ZIF-formulieren is melding gemaakt van het ervaren van werkgebonden klachten.

Dit was 7% in 2005. Dit percentage is gedaald in vergelijking met 2005. In absolute aantallen zijn dit 172 klachten.

Opvallend zijn:

- organisatieproblematiek 50x
- werkhoeveelheid 36x
- arbeidsverhoudingen 19x

Van de Wageningen Universiteit medewerkers ontvingen de bedrijfsartsen 2236 ZIF-formulieren retour. Het klachtenbeeld bij aanvang van het verzuim wijkt (vrijwel) niet af van het landelijke beeld.

Op 4% van alle retour ontvangen ZIF-formulieren stonden werkgebonden klachten genoemd. Dit is een lichte daling ten opzichte van 2005. In absolute aantallen betrof het 91 meldingen. Meest opvallend waren:

- werkhoeveelheid 22x
- arbeidsverhoudingen 21x

• Diagnose bij einde verzuim

De bijdrage van psychische ziekte aan de verzuimdiagnosen (tabel 3) bij Wageningen UR is gedaald ten opzichte van 2005. Psychische ziekte blijft echter de belangrijkste verzuimoorzaak bij Wageningen UR.

Bij Wageningen Universiteit valt de met 6% (van 21% naar 27%) toegenomen bijdrage aan de verzuimdiagnosen op van ziekten van botspierstelsel en bindweefsel. Bij Stichting DLO komt deze diagnosegroep juist minder voor ten opzichte van 2005. Eveneens opvallend bij Wageningen Universiteit is, evenals in 2005, de bijdrage van klachten van het hartvaatstelsel aan het verzuim.

Tabel 3 Diagnose psychische ziekte bij einde verzuim in percentages

	2006	2005
Stichting DLO	34	40
Wageningen Universiteit	31	41
Wageningen UR (gemiddeld)	32	40

4.3.3 Langdurig zieken

Aan de langdurig zieken wordt speciale aandacht besteed, zodat deze medewerkers niet procedureel blijven hangen tussen Wageningen UR en het UWV en alle mogelijke energie wordt ingezet ten behoeve van de re-integratie. Als gevolg hiervan is de instroom in de WAO/WIA vanaf 2003 sterk gedaald en ligt onder het gemiddelde van de landelijke sector.

Gedurende het jaar 2006 waren er gemiddeld 35 medewerkers langer ziek dan één kalenderjaar. Zij werden allen intensief begeleid conform het 'Poortwachter traject'. Van deze langdurig zieken hebben inmiddels drie personen hun werk volledig kunnen hervatten en vier personen zijn gedeeltelijk herplaatst. Na volledige afkeuring kregen zeven medewerkers ontslag, één ging met FPU. Voor alle overige personen was een WAO/WIA-aanvraag in behandeling.

Op de lijst langdurig zieken staan ook vijf medewerkers van Hogeschool Van Hall Larenstein, nadere informatie ontbreekt omdat VHL voor een deel is aangesloten bij een andere Arbodienst.

4.3.4 Sociaal medisch team

Om tot een effectieve aanpak bij de verzuimbegeleiding te komen, is overleg met de organisatie van groot belang. Acties en invalshoeken rondom individueel ziekteverzuimbeleid van de organisatie en de inzet van de arbodienst worden structureel in het sociaal medisch team (SMT) op elkaar afgestemd.

Het SMT is een overleg tussen: leidinggevende, HRM-adviseur, bedrijfsarts en bedrijfsmaatschappelijk werker. Het hoofddoel van een SMT is om de diverse stappen rondom het ziekteverzuimproces van een werknemer op elkaar af te stemmen, gericht op een constructief resultaat voor individu en organisatie.

Ook kunnen knelpunten bij een organisatieonderdeel aan bod komen, die soms worden doorgespeeld naar een beleids-SMT. Tevens wordt aandacht besteed aan preventieve aspecten.

Bijna ieder organisatieonderdeel heeft een SMT dat over het algemeen goed ingebed is in het algehele personeelsbeleid. Frequentie en samenstelling van het SMT wordt in goed overleg door de deelnemers afgesproken, variërend van eens per zes weken tot eenmaal per jaar.

Het stabiel lage ziekteverzuim van de afgelopen jaren wordt ook ondersteund door dit overleg. Korte lijnen tussen de leden van een SMT en een integrale advisering samen met HRM, bevordert een adequate en effectieve aanpak van leidinggevendens.

Binnen sommige organisatieonderdelen wordt het SMT gehouden onder voorzitterschap van een operationeel manager of een hoogleraar. Dit verhoogt volgens betrokkenen zowel de effectiviteit van de advisering als ook de primaire preventie: knelpunten worden aangepakt als er nog geen of nauwelijks ziekteverzuim is.

4.3.5 Beleids sociaal-medisch team

Bij de meeste grote organisatieonderdelen van Wageningen UR functioneren beleids sociaal-medische teams. Hun overleg vindt plaats onder voorzitterschap van de algemene directeur of de directeur bedrijfsvoering, met als deelnemers het hoofd van de HRM-afdeling, bedrijfsarts en bedrijfsmaatschappelijk werker.

Frequentie en deelnemers aan het overleg worden bepaald door het management van het organisatieonderdeel en varieert tussen eenmaal tot driemaal per jaar. Bij kleinere organisatieonderdelen zijn beleidsmatige aspecten onderdeel van het reguliere sociaal medisch team.

In beleids-SMT's staat niet de casuïstiek maar de grote lijn centraal. In 2006 betekende dit regelmatig aandacht voor reorganisaties en het hanteren van psychosociale gevolgen. En daarnaast was er ook aandacht voor het herkennen en voorkomen van psychische klachten die een hoog uitvalsrisico met zich meebrengen. Daarnaast werden ook trends besproken op basis van jaarcijfers. Verschillende beleids-SMT's zoeken ook verbinding tussen speerpunten in het organisatiebeleid zoals bijvoorbeeld het herkennen, bestrijden en voorkómen van werkdruk.

4.3.6 Advisering management

Naast advisering in beleids-SMT over (preventie van) verzuim is de Arbo- en Milieudienst in 2006 ook gevraagd om te adviseren over de opzet en invulling van de arbo- en milieustructuur bij Hogeschool Van Hall Larenstein. Verder is begeleiding gegeven aan enkele leerstoelgroepen van Wageningen Universiteit en onderdelen van Stichting DLO op het gebied van verbeteren werkmethoden en meer evenwicht tussen belasting en belastbaarheid van medewerkers.

4.3.7 Curatieve dienstverlening Bedrijfsmaatschappelijk Werk

In 2006 meldde 4,5% van de medewerkers van Wageningen UR zich bij BMW aan. Samen met de medewerkers die nog in behandeling waren, betekent dit dat 7% van alle medewerkers in 2006 contact had met bedrijfsmaatschappelijk werk. Oftewel: 416 medewerkers en/of leidinggevendens (Bijlage IV, tabel 1).

Globaal genomen waren problemen rondom werkstress en reorganisatie, gevolgd door arbeidsverhoudingen, de belangrijkste hulpvragen bij BMW (Bijlage IV, tabel 4)

De meesten kwamen op eigen initiatief (Bijlage IV, tabel 2). Tachtig procent van deze nieuw aangemelde medewerkers was nog arbeidsgeschikt (Bijlage IV, tabel 3).

Als er bij aanmelding wél sprake is van verzuim, dan is dat vaak arbeidsgerelateerd. Binnen twee maanden is meer dan tweederde van deze groep weer aan het werk.

Al met al is BMW een relatief laagdrempelige en kortdurende voorziening (Bijlage IV, tabel 5), met steeds nieuwe consultatievragers.

Medewerkers gebruiken het contact met BMW om:

- een tijdige en adequate aanpak van hun situatie te bereiken;
- beter met stress om te gaan;
- sociaal vaardiger te worden;
- zicht te krijgen op knelpunten en bijbehorende aanpak;
- adequaat verwezen te worden (bijvoorbeeld naar psychotherapie);
- nieuw evenwicht te bereiken bij reorganisatie;
- balans tussen werk en privé te bewaren, et cetera.

4.3.8 Psychosociale preventie Bedrijfsmaatschappelijk Werk

Naast hulpverleningstaken draagt BMW ook bij aan algemene preventie, bijvoorbeeld in de vorm van voorlichting en workshops en in advisering aan leidinggevendenden.

Zo is er veertien keer voorlichting gegeven over de werkwijze van het BMW, negen over reorganisatie en zeven over werkstress (waarvan enkele specifiek voor leidinggevendenden). Ook is op verzoek een workshop georganiseerd over professionele communicatie voor HRM-adviseurs.

Overleg met leidinggevendenden leidt regelmatig tot gerichte advisering.

In dit verband is het logisch dat verhoudingsgewijs veel leidinggevendenden gebruik maken van bedrijfsmaatschappelijk werk: 25% van het aantal hulp- en consultatievragen is afkomstig van leidinggevendenden.

Leidinggevendenden gebruiken BMW onder andere voor:

- vraagstukken rondom communicatie en leiderschapsstijl;
- omgaan met veranderingsprocessen bij medewerkers;
- het managen van conflicten;
- het bespreekbaar maken van werkstress;
- het inzicht verkrijgen en verhogen van de eigen communicatieve vaardigheden;
- ondersteuning bij complexe re-integratie, bijvoorbeeld bij arbeidsgerelateerd verzuim;
- het vroegtijdig signaleren van risico op psychisch verzuim;
- en snelle verwijzing van medewerker naar BMW.

Naast bilaterale contacten vindt de advisering aan leidinggevendenden ook plaats in samenhang met HRM en bedrijfsarts in het sociaal medisch team.

Ten slotte zijn specifieke brochures verkrijgbaar over werkstress en omgang met verandering. Deze zijn tevens geschikt om te gebruiken als basismateriaal bij specifieke workshops of voorlichtingen.

4.3.9 Cursusprogramma Gezondheidsbevordering

Naast risicopreventie houdt de Arbo- en Milieudienst zich ook actief bezig met het bevorderen van gezondheid en welzijn van medewerkers en studenten. In dit kader zijn afgelopen jaar, in samenwerking met het Universitair Sportcentrum de Bongerd en de studentenarts, de volgende cursussen georganiseerd:

- Yoga en gezondheid;
- Tai Chi;
- Fitness voor mensen met arm-, nek- en schouderklachten;
- Fitness voor mensen met rugklachten (nieuw in 2006);
- Bedrijfsyoga;
- Zen-meditatie.

De totale kosten van deze cursussen bedroegen € 30.000. Afgelopen jaar is de belangstelling voor deze cursussen onverminderd groot geweest (zie tabel 4).

Tabel 4 Aantal deelnemers cursusprogramma Gezondheidsbevordering

<i>Cursus</i>	<i>Aantal groepen</i>	<i>Totaal aantal deelnemers</i>
Yoga en gezondheid	8	99
Tai Chi	3	33
Fitness en RSI	3	24
Fitness en rugklachten	3	30
Zen-meditatie	3	41
Bedrijfsyoga	3	30
	Totaal	257

Uit reacties van de cursisten blijkt dat de tevredenheid over de cursussen groot is. Verder wordt het aanbieden door Wageningen UR van deze cursussen door de cursisten nog steeds zeer gewaardeerd.

4.3.10 RSI-preventie

In het kader van RSI-preventie ontplooidde de Arbo- en Milieudienst de volgende activiteiten:

- Door continuering van de campuslicentie is de beeldschermtachograaf WorkPace beschikbaar voor alle medewerkers en studenten, zowel op de werkplek als thuis.
- De op de website van de Arbo- en Milieudienst geplaatste informatie over RSI-preventie bij Wageningen UR is geactualiseerd.

Uit de registratiegegevens van de studentenarts (tabel 5) blijkt dat de afgelopen jaren het aantal klachten duidelijk is afgenomen. Hierbij kan voorzichtig geconcludeerd worden dat alle tot op heden genomen preventiemaatregelen het beoogde effect hebben gesorteerd.

Tabel 5 Aantal studenten met RSI-klachten

<i>Kalenderjaar</i>	<i>Studenten * met RSI-klachten</i>
2000	86
2001	114
2002	102
2003	84
2004	68
2005	42
2006	38

* Studenten die zich voor het eerst bij studentenarts melden met RSI klachten. Studenten die zich al eerder hadden gemeld met RSI-klachten zijn niet meegeteld.

4.3.11 Mediation

Mediation is een proces van onderhandelen bij een conflictsituatie, onder leiding van een onafhankelijke en deskundige bemiddelaar (de mediator). Hij begeleidt en ondersteunt de partijen die zelf via onderhandelen tot een oplossing proberen te komen. De mediator houdt hierbij altijd rekening met de belangen van alle betrokken partijen.

De mediator werkt volgens de gedragsregels van en is onderworpen aan het tuchtrecht van het Nederlands Mediation Instituut.

In 2006 zijn tien mediations uitgevoerd, waarvan er acht succesvol werden afgerond in de zin dat er een door beide partijen onderschreven oplossing werd bereikt. Twee mediations werden zonder oplossing beëindigd omdat of één van de partijen wilde stoppen of omdat de mediator verdergaan niet zinvol achtte.

4.4 Veiligheid & Milieu

4.4.1 Nieuwbouwadvisering

In het kader van het herhuisvestingsplan 2001-2005 wordt door het hoofd Arbo- en Milieudienst als (agenda)lid deelgenomen aan de Stuurgroepvergaderingen voor de nieuwbouw van het RIKILT, Plant Sciences Group (PSG), Animal Sciences Group (ASG), Agrotechnology and Food Sciences Group (AFSG), Environmental Sciences Group (ESG), de infrastructuur de Born en de directievergadering-Forum. Een veiligheidskundige van de Arbo- en Milieudienst neemt deel aan de werkgroep Ontwerp en Inrichting Forum. In 2006 zijn met betrekking tot het Forumgebouw een aantal inrichtingsadviezen gegeven voor balies, studentenwerkplekken, kantoren, de opslag van chemicaliën, afscherming loopbruggen, laboratoria en brandveiligheid in het algemeen. Er wordt in het kader van de aanbestedingen voor de inrichting nieuwbouw nauw samengewerkt met de afdeling Inkoop van het Facilitair Bedrijf. Er zijn nieuwe Europese richtlijnen opgesteld voor zuurkasten. De vertaalslag voor Wageningen UR in dit kader is gemaakt door de Arbo- en Milieudienst. Bij de gunning van zuurkastlevering voor de nieuwbouw RIKILT is de Arbo- en Milieudienst adviserend opgetreden.

Bij de nieuwbouw in Bleiswijk is vanuit de Arbo- en Milieudienst adviserend opgetreden in nauwe samenwerking met Vastgoed en Bouwzaken. Daarnaast is voor de nieuwbouw LEI-Social Sciences Group (SSG) geadviseerd aan de arbo- en milieucoördinator van SSG.

De Arbo- en Milieudienst heeft bij verschillende nieuw- en verbouwprojecten milieuadvisering uitgebracht, onder andere voor het Forum, ESG, PSG, en het RIKILT.

4.4.2 Bedrijfshulpverlening (BHV)

De Arbo- en Milieudienst verzorgt voor Wageningen UR in Wageningen en een aantal externe bedrijven de opleidings- en herhalingslessen voor de bedrijfshulpverlening. Het cursusseizoen loopt van september tot mei.

Voor het cursusseizoen 2006-2007 staan 656 personen ingeschreven als bedrijfshulpverlener (BHV'er) en 134 personen als ontruimer.

Voor een overzicht van de cursussen zie Bijlage IV, tabel 6.

Gevraagd en ongevraagd is advies gegeven over bedrijfshulpverlening voor alle onderdelen van Wageningen UR. Alle BHV'ers en ontruimers zijn verzekerd, met uitzondering van de BHV'ers van Hogeschool Van Hall Larenstein.

4.4.3 Incidenten en ongevallen

Er zijn bij de Arbo- en Milieudienst 88 incidenten gemeld via het elektronische incidentenmeldingsformulier.

Voor een overzicht van oorzaken en incidenten plus een overzicht van de meldingen, zie Bijlage IV, tabel 7 en 8.

Voor een drietal ongevallen is melding gemaakt bij de Arbeidsinspectie. Bij een aantal ongevallen zijn door de Arbo- en Milieudienst verdere inlichtingen gevraagd en aanwijzingen gegeven om het incident verder te behandelen.

4.4.4 Gebruiksvergunningen

De gemeente Wageningen heeft geëist dat alle gebouwen van Wageningen UR eind 2006 een gebruiksvergunning hebben. Dit is door diverse oorzaken zowel binnen Wageningen UR als bij de brandweer niet gehaald. Er zijn daardoor in 2006 geen gebruiksvergunningen afgegeven.

4.4.5 Afval

In 2006 zijn er geen Wageningen UR-brede acties geweest op het gebied van afval. Wel zijn door de Arbo- en Milieudienst en de kwaliteit-, arbo- en milieucoördinatoren van de organisatieonderdelen voorbereidingen getroffen voor WUR-profit. Dit project heeft als doel het opstellen van plannen van aanpak voor onder andere afvalpreventie en afvalscheiding.

Het Facilitair Bedrijf is gestart met het ontwikkelen van een integraal afvalstelsel voor het nieuwe Forumgebouw. Hierbij wordt gezocht naar de ideale mix van inzamelingsmiddelen en -methoden waarbij scheiding aan de bron zoveel mogelijk wordt gefaciliteerd zonder dat dit leidt tot hoge inzamelingskosten. Dit project wordt in 2007 afgerond, wanneer het Forumgebouw in gebruik genomen wordt.

Het Facilitair Bedrijf is gestart met een Europees aanbestedingstraject voor de afvoer van gevaarlijk afval. Bij dit traject zijn vertegenwoordigers van de Arbo- en Milieudienst en de organisatieonderdelen betrokken. In het aanbestedingstraject wordt naast prijs ook aandacht besteed aan kwaliteit-, arbo- en milieuaspecten van de dienstverlening en het verbeteren van de efficiëntie op financieel en milieutechnisch gebied. In mei 2007 wordt de implementatie door de nieuwe leverancier gestart.

In Bijlage IV, tabel 9 is een overzicht gegeven van de totale hoeveelheid afval dat door Wageningen UR is afgevoerd in 2006.

In de Bijlage IV, tabellen 10 t/m 16 zijn de hoeveelheden uitgesplitst naar organisatieonderdeel, afvalstroom, complex, al dan niet in vergelijking tot voorgaande jaren.

4.4.6 Energie

Het Commodity Team Energie heeft een bijdrage geleverd aan onder meer de volgende actiepunten (in willekeurige volgorde):

- Vaststellen van de Wageningen UR-brede energie-inkoopstrategie voor de komende jaren;
- Onderzoek naar het aanbieden van groene stroom – afkomstig van de windturbines van de Universiteit - aan alle personeelsleden en studenten van Wageningen UR, tegen een gunstig tarief.
- Voorbereiding deelname aan MJA2 (Wageningen UR breed).
- Opstellen van de financiële kaderbrief Energie voor de Raad van Bestuur.
- Opstellen Energiebesparingsplan 2006 (Vastgoed en Bouwzaken).
- Proef monitoring van het energieverbruik met behulp van ERBIS (softwarepakket) en het opstellen managementrapportages.
- Energiezorg project bij Animal Sciences Group.

Daarnaast heeft bij de Arbo- en Milieudienst – grotendeels in 2006 – het voorbereidende werk plaats gevonden voor het WUR-Profit – Energie project.

Met de ingebruikname van het Windmolenpark in Lelystad is Wageningen UR een netto producent van elektriciteit geworden.

4.4.7 Klachten/milieu-incidenten

In 2006 is er één milieu gerelateerde klacht binnengekomen en hebben er twee kleine milieu-incidenten plaatsgevonden.

• Klacht

Een inwoner van de wijk Noord-West heeft bij de gemeente Wageningen een klacht ingediend over een pulserend geluid. Dit bleek afkomstig te zijn van het Meteorologisch-meetstation op het complex Kortenoord. Als reactie hierop is het geluidsproducerende apparaat (genaamd SODAR) buiten gebruik gesteld en ontmanteld. Klacht is hiermee verholpen.

• Incidenten

1. Tijdens het afvoeren van oud laboratoriummateriaal bij gebouw Gaia van de Environmental Sciences Group is ongewild kwik gemorst op de afvalverzamelplek. Hier is direct actie ondernomen om het kwik op te ruimen. Als vervolg hierop zijn de werkprocedures bekeken en aangepast om herhaling in de toekomst te voorkomen.
2. Bij het opruimen van oude chemicaliën op de locatie Born Zuid – Plant Research International – is per abuis een kleine hoeveelheid Natriumazide via de gootsteen geloosd. Door met veel water te spoelen is de verontreiniging sterk verdund het riool ingegaan. Hierdoor zijn de gevolgen voor het milieu zeer beperkt gebleven. Aangepaste instructies en procedures moeten herhaling in de toekomst voorkomen.

Bij zowel punt 1 als 2 is het bevoegd gezag in deze (gemeente Wageningen en het waterschap Vallei & Eem) op de hoogte gesteld.

Bijlage I A Onderwijs Wageningen Universiteit

Tabel 1 Overzicht bachelor- en masteropleidingen 2006/ 2007

<i>Bachelor</i>	<i>Master</i>
Opleidingen Levenswetenschappen	Biologie (BBI) Biologische productiewetenschappen (BBP) Dierwetenschappen (BDW) Plantenwetenschappen (BPW) Animal Sciences (MAS) Aquaculture and Fisheries (MAF) Biology (MBI) Organic Agriculture (MOA) Plant Biotechnology (MPB) Plant Sciences (MPS)
Opleidingen Maatschappijwetenschappen	Bedrijfs- en consumentenwetenschappen (BBC) Economie en beleid (BEB) Gezondheid en maatschappij (BGM) Internationale ontwikkelingsstudies (BIN) Toegepaste communicatiewetenschap (BTC) Communication Science (MCS) Food Quality Management (MFQ) International Development Studies (MID) Management of Agro-ecological Knowledge and Social Change (MAK) Management, Economics and Consumer Studies (MME)
Opleidingen Omgevingswetenschappen	Bodem, water, atmosfeer (BBW) Bos- en natuurbeheer (BBN) Internationaal land- en waterbeheer (BIL) Landschapsarchitectuur en ruimtelijke planning (BLP) Milieukunde (BMK) Earth System Science (MEA) Environmental Sciences (MES) Forest and Nature Conservation (MFN) Geo-information Science (MGI) Hydrology and Water Quality (MHW) International Land and Water Management (MIL) Landscape Architecture and Planning (MLP) Leisure, Tourism and Environment (MLE) Meteorology and Air Quality (MMA) Soil Science (MSS) Urban Environmental Management (MUE)
Opleidingen Technologie & voeding	Agrotechnologie (BAT) Biotechnologie (BBT) Levensmiddelen-technologie (BLT) Moleculaire wetenschappen (BMW) Voeding en gezondheid (BVG) Agricultural and Bioresource Engineering (MAB) Bioinformatics (MBF) Biotechnology (MBT) Food Safety (MFS) Food Technology (MFT) Molecular Sciences (MMS) Nutrition and Health (MNH)

Tabel 2 Aantal ingeschrevenen aan Wageningen Universiteit naar soort inschrijving: totaal aantal, aantal eerstejaars, aantal mannen en vrouwen, per 1 december 2006

<i>Inschrijvingsvormen</i>	<i>M</i>	<i>V</i>	<i>T</i>	<i>EM</i>	<i>EV</i>	<i>ET</i>
Student	2124	2337	4461	505	601	1106
Student MSc-EC	1	0	1	0	0	0
PhD Student	135	110	245	22	13	35
Contractant	4	2	6	3	1	4
Bijvakker	20	27	47	14	23	37
Erasmus Student	69	95	164	69	95	164
Exch. Student Other	11	9	20	9	8	17
MBA Student	0	1	1	0	0	0
Totaal ingeschrevenen	2364	2581	4945	622	741	1363

Tabel 3 Aantal studenten aan Wageningen Universiteit naar studiefase: totaal aantal, aantal eerstejaars, aantal mannen en vrouwen, per 1 december 2006

<i>Inschrijvingsvormen</i>	<i>M</i>	<i>V</i>	<i>T</i>	<i>EM</i>	<i>EV</i>	<i>ET</i>
BSc	1140	1145	2285	300	350	650
Doctoraal	125	78	203			
Geen	66	68	134			
MSc	784	1043	1827	205	251	456
Propedeuse	9	3	12			
Totaal ingeschrevenen	2124	2337	4461	505	601	1106

Tabel 4 Aantal studenten bacheloropleidingen aan Wageningen Universiteit naar opleiding: totaal aantal, aantal eerstejaars, aantal mannen en vrouwen, per 1 december 2006

<i>Opleiding</i>	<i>M</i>	<i>V</i>	<i>T</i>	<i>EM</i>	<i>EV</i>	<i>ET</i>
Agrotechnologie (BAT)	58	0	58	18	0	18
Bedrijfs- en consumentenwetenschappen (BBC)	120	105	225	41	32	73
Biologie (BBI)	160	135	295	39	35	74
Bos- en natuurbeheer (BBN)	100	60	160	20	13	33
Biologische productiewetenschappen (BBP)	7	16	23	1	3	4
Biotechnologie (BBT)	96	67	163	16	10	26
Bodem, water, atmosfeer (BBW)	78	49	127	21	11	32
Dierwetenschappen (BDW)	87	144	231	23	46	69
Economie en beleid (BEB)	13	4	17	5	1	6
Gezondheid en maarschappij (BGM)	1	44	45	0	23	23
Internationaal land- en waterbeheer (BIL)	66	32	98	20	9	29
Internationale ontwikkelingsstudies (BIN)	44	123	167	12	38	50
Landschaparchitectuur en ruimtelijke planning (BLP)	113	47	160	33	15	48
Levensmiddelentechnologie (BLT)	60	75	135	18	27	45
Milieukunde (BMK)	38	25	63	9	8	17
Moleculaire wetenschappen (BMW)	38	29	67	5	8	13
Plantenwetenschappen (BPW)	35	15	50	10	4	14
Toegepaste communicatie (BTC)	3	5	8	2	5	7
Voeding en gezondheid (BVG)	23	170	193	7	62	69
Totaal ingeschrevenen	1140	1145	2285	300	350	650

Tabel 5 Aantal studenten masteropleidingen aan Wageningen Universiteit naar opleiding: totaal aantal, aantal eerstejaars, aantal mannen en vrouwen, per 1 december 2006

<i>Opleiding</i>	<i>M</i>	<i>V</i>	<i>T</i>	<i>EM</i>	<i>EV</i>	<i>ET</i>
Agricultural and Bioresource Engineering (MAB)	17	5	22	7	0	7
Aquaculture and Fisheries (MAF)	5	29	34	3	3	6
Management of Agro-Ecological Knowledge & Social Change (MAK)	31	0	31	14	7	21
Animal Sciences and Aquaculture (MAS)	46	99	145	19	43	62
Bioinformatics (MBF)	8	1	9	1	0	1
Biology (MBI)	22	29	51	0	0	0
Biotechnology (MBT)	33	38	71	7	5	12
Applied Communication Science (MCS)	3	14	17	0	2	2
Earth System Science (MEA)	9	6	15	2	0	2
Environmental Sciences (MES)	73	104	177	23	31	54
Forest and Nature Conservation (MFN)	72	61	133	13	13	26
Food Quality Management (MFQ)	19	33	52	5	18	23
Food Safety (MFS)	12	34	46	0	13	13
Food Technology (MFT)	35	72	107	11	28	39
Geo-Information Science (MGI)	34	15	49	12	1	13
Hydrology and Water Quality (MHW)	31	16	47	10	1	11
International Development Studies (MID)	29	71	100	8	21	29
International Land and Water Management (MIL)	35	23	58	13	6	19
Leisure, Tourism and Environment (MLE)	24	39	63	5	10	15
Landscape Architecture and Planning (MLP)	52	44	96	7	4	11
Meteorology and Air Quality (MMA)	12	6	18	0	0	0
Management, Economics and Consumer Studies (MME)	60	76	136	14	9	23
Molecular Sciences (MMS)	13	17	30	2	0	2
Nutrition and Health (MNH)	5	111	116	2	19	21
Organic Agriculture (MOA)	20	21	41	8	6	14
Plant Biotechnology (MPB)	15	8	23	2	0	2
Plant Sciences (MPS)	41	36	77	12	8	20
Soil Science (MSS)	10	9	19	3	0	3
Urban Environmental Management (MUE)	18	26	44	2	3	5
Totaal ingeschrevenen	784	1043	1827	205	251	456

Tabel 6 Aantal propedeuse- en doctoraal studenten aan Wageningen Universiteit naar opleiding: totaal aantal, aantal mannen en vrouwen, per 1 december 2006

<i>Opleiding</i>	<i>Propedeuse</i>			<i>Doctoraal</i>		
	<i>M</i>	<i>V</i>	<i>T</i>	<i>M</i>	<i>V</i>	<i>T</i>
Biologie (B)	–	–	–	14	8	22
Bedrijfs- en consumentenwetenschappen (BC)	1	–	1	–	–	–
Biologie (BI)	1	1	2	13	13	26
Biotechnologie (BT)	–	–	–	6	–	6
Dierwetenschappen (DW)	2	–	2	14	17	31
Bosbouw (L10)	–	–	–	9	1	10
Agrosysteemkunde (L20)	–	–	–	1	–	1
Landinrichtingswetenschappen (L30)	–	1	1	9	8	17
Bodem, water en atmosfeer (L50)	–	–	–	8	5	13
Landbouwtechniek (L60)	–	–	–	5	0	5
Levensmiddelentechnologie (LT)	–	–	–	2	1	3
Economie van landbouw en milieu (M10)	2	–	2	5	–	5
Moleculaire wetenschappen (MW)	–	–	–	2	–	2
Tropisch landgebruik (O10)	–	–	–	5	3	8
Rurale ontwikkelingsstudies (O20)	–	–	–	4	5	9
Plant- en gewaswetenschappen (PG)	1	–	1	3	–	3
Plantenveredeling en gewasbescherming (T15)	1	–	1	4	–	4
Plantenteeltwetenschappen (T16)	–	–	–	3	1	4
Zoötechniek (T20)	1	–	1	5	3	8
Levensmiddelentechnologie (T30)	–	–	–	3	3	6
Voeding en gezondheid (T31)	–	–	–	–	2	2
Milieuhygiëne (T32)	–	1	1	3	4	7
Moleculaire wetenschappen (T33)	–	–	–	1	4	5
Bioprocestechnologie (T34)	–	–	–	6	–	6
Totaal ingeschrevenen	9	3	12	125	78	203

**Tabel 7 Doctoraalrendementen van de cohorten 1998/99 en 1999/2000 per opleiding
(N in absolute aantallen, na x jaar in %)**

<i>Opl</i>	<i>N</i>	<i>Generatie 1999 **</i>				<i>Generatie 2000 ***</i>			
		<i>na 4 jr</i>	<i>na 5 jr</i>	<i>na 6 jr</i>	<i>na 7 jr</i>	<i>N</i>	<i>na 4 jr</i>	<i>na 5 jr</i>	<i>na 6 jr</i>
BC	-	-	-	-	-	46	-	-	-
BI	-	-	-	-	-	65	-	2	11
BIO	82	10	12	32	51	-	-	-	-
BN	-	-	-	-	-	60	-	2	2
BT	-	-	-	-	-	30	-	3	3
BW	-	-	-	-	-	31	-	-	-
DW	-	-	-	-	-	65	-	20	54
IO	-	-	-	-	-	39	-	-	-
L10	67	0	3	27	45	2	*	*	*
L20	2	*	*	*	*	-	-	-	-
L30	56	4	11	25	46	5	40	80	80
L50	46	4	9	24	50	5	40	40	40
L60	15	7	20	40	53	1	*	*	*
LI	-	-	-	-	-	57	-	-	-
LT	-	-	-	-	-	26	-	-	4
M10	33	24	48	61	64	16	44	50	50
M30	30	27	50	63	63	4	75	75	75
MK	-	-	-	-	-	7	-	-	-
MW	-	-	-	-	-	28	-	-	-
O10	47	2	2	21	40	3	*	*	*
O20	24	0	17	33	42	2	*	*	*
PG	-	-	-	-	-	27	-	-	30
T15	15	7	27	40	40	-	-	-	-
T16	21	0	24	62	71	-	-	-	-
T20	85	0	9	42	46	10	10	10	10
T30	34	9	15	53	71	-	-	-	-
T31	64	34	56	67	69	19	89	89	89
T32	36	17	17	28	44	17	59	59	59
T33	29	0	3	21	38	-	-	-	-
T34	31	0	6	39	52	2	*	*	*
TM	-	-	-	-	-	15	-	-	-
VG	-	-	-	-	-	36	-	-	-
Totaal	717	9	18	39	52	618	7	10	16

*) Om statistisch-technische redenen en redenen van privacy wordt bij N<4 de uitkomst niet afgedrukt. De uitkomsten zijn wel verdisconteerd in het WU-totaal.

**) Van de generatie 1999 zijn 12 studenten afgestudeerd in een andere doctoraalopleiding dan waarin ze begonnen zijn. Daarnaast zijn er 12 studenten afgestudeerd in een Masteropleiding. Met deze studenten erbij komt het rendement voor generatie 1999 na 7 jaar op 55%.

***) Van de generatie 2000 zijn er 9 studenten afgestudeerd in een andere doctoraalopleiding dan waarin ze begonnen zijn. Daarnaast zijn er 168 studenten omgezwaaid en afgestudeerd in een Masteropleiding. Met deze studenten erbij komt het rendement voor generatie 2000 na 6 jaar op 45%.

**Tabel 8 Rendementen van de MSc-opleidingen van de cohorten 2002/03 t/m 2004/05
(N in absolute aantallen, na x jaar in %)**

Opleiding	Generatie 2002				Generatie 2003			Generatie 2004	
	N	na 2 jr	na 3 jr	na 4 jr	N	na 2 jr	na 3 jr	N	na 2 jr
MAB	5	60	80	100	7	14	71	9	56
MAK	32	56	81	81	27	59	70	29	41
MAS	52	69	90	90	60	67	88	57	74
MBF	12	50	75	75	8	50	75	6	50
MBI	1	0	0	0	3	*	*	10	100
MBT	29	69	83	86	19	74	95	29	69
MEA	2	*	*	*	14	36	64	4	0
MES	57	77	86	88	67	69	82	72	63
MFN	30	70	93	97	33	48	76	57	54
MFQ	–	–	–	–	12	83	83	41	83
MFS	–	–	–	–	14	71	100	14	50
MFT	42	90	93	95	31	87	90	40	73
MGI	22	77	86	86	11	64	82	33	76
MHW	12	33	67	83	20	15	55	22	45
MID	–	–	–	–	21	62	81	49	51
MIL	16	63	81	88	17	71	100	19	37
MLE	31	45	61	61	29	76	93	36	58
MLP	25	20	60	68	52	48	67	46	48
MMA	1	*	*	*	2	*	*	4	50
MME	97	49	77	80	104	55	77	56	68
MMS	5	0	40	40	10	50	80	5	60
MNH	14	71	100	100	52	71	87	63	67
MOA	8	25	63	75	11	73	91	12	42
MPB	4	50	75	75	7	57	86	9	56
MPS	32	59	72	72	30	80	93	33	73
MSS	5	60	100	100	1	*	*	12	75
MUE	35	94	94	94	25	88	88	23	91
Totaal opleidingen	569	62	81	84	687	63	82	790	63
Totaal inclusief omzwaaiers	569	64	84	87	687	64	84	790	64

N.B. Door een andere methode van cohortbepaling wijken deze gegevens af van de gegevens in het jaarverslag 2005

Tabel 9 Rendementen van de BSc-opleidingen van de cohorten 2002/03 en 2003/04
(N in absolute aantallen, na x jaar in %)

<i>Opleiding</i>	<i>Generatie 2002</i>			<i>Generatie 2003</i>	
	<i>N</i>	<i>na 3 jr</i>	<i>na 4 jr</i>	<i>N</i>	<i>na 3 jr</i>
BAT	7	0	14	12	0
BBC	36	17	42	31	13
BBI	72	11	29	59	3
BBN	43	21	51	37	38
BBP	6	17	17	8	38
BBT	33	3	18	30	7
BBW	26	19	46	32	28
BDW	36	3	14	53	17
BIL	10	0	40	22	5
BIN	32	16	31	32	9
BLP	35	14	49	29	17
BLT	26	12	31	22	27
BMK	18	17	61	17	29
BMW	16	19	38	23	13
BPW	13	15	38	11	0
BVG	51	24	47	49	49
Totaal opleidingen	460	14	37	467	19
Totaal inclusief omzwaaiers	460	14	38	467	19

Bijlage I B Onderwijs Hogeschool Van Hall Larenstein

Tabel 1 Opleidingen van Van Hall Larenstein

Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein Velp/Wageningen	Bachelor	<ul style="list-style-type: none"> – Bedrijfskunde en Agribusiness – Bos- en Natuurbeheer – Dier- en Veehouderij – Laboratoriumtechniek¹ – Land- en Watermanagement – Plattelandsvernieuwing – Tropische Landbouw/ Agri-systems Management – Tuin- en Landschapsinrichting – Tuinbouw en Akkerbouw – Voedingsmiddelentechnologie
	Master	<ul style="list-style-type: none"> – Master Management of Development – Master Agricultural Production Chain Management – Project and Process Management in the Domain of Land and Water
Van Hall Instituut Leeuwarden	Bachelor	<ul style="list-style-type: none"> – Bedrijfskunde en Agribusiness – Biotechnologie / Life Sciences² – Dier- en Veehouderij – Diermanagement – International Business and Management Studies³ – Kust en Zee Management – Milieukunde – Plattelandsvernieuwing – Tuinbouw en Akkerbouw – Voedingsmiddelentechnologie
	Associate Degree (AD)	<ul style="list-style-type: none"> – Dier- en Veehouderij

¹ met Hogeschool Arnhem-Nijmegen, aflopend

² met Noordelijke Hogeschool Leeuwarden

³ met Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en Christelijke Hogeschool Nederland

Tabel 2 Aantal en instroom bekostigde studenten Hogeschool Van Hall Larenstein, per locatie en opleiding peildatum 01-10-2006 (VT = Voltijd, DT = Deeltijd, DU = Duaal)

<i>Hogeschool Van Hall Larenstein</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>
Instroom	1.439	1.344	1.164	1.094	1.209	1.113
– Leeuwarden	599	552	456	403	533	517
– Velp en Deventer/Wageningen ¹	840	792	708	691	676	596
Studenten totaal						
– Leeuwarden	1866	1.842	1.714	1.649	1.699	1.844
– Velp en Wageningen	2465	2.407	2.354	2.346	2.257	2.206
Totaal	4.331	4.249	4.068	3.995	3.956	4.050
<i>Leeuwarden</i>						
Bedrijfskunde en Agribusiness	222	200	166	156,5	158	168
Biotechnologie / Life Sciences	53	61	58	75	79	149
Diermanagement	644	674	665	621	666	717
Dier- en Veehouderij	352	328	280	234	218	213
Dier- en Veehouderij (Associate degree)	0	0	0	0	0	31
IBMS (met CHN/NHL, 1/3 = VHL aantal)	0	0	17	?	17	32
Kust- en Zeemanagement	0	36	52	67	80	94
Milieukunde VT	294	270	217	201	184	145
Milieukunde DT	112	114	104	108	107	119
Plattelandsvernieuwing	50	35	33	36	39	31
Tuin- en Akkerbouw	0	0	0	42	41	43
Voedingsmiddelentechnologie VT	136	120	115	101	122	98
Voedingsmiddelentechnologie DT	3	4	7	7	5	4
<i>Velp en Wageningen</i>						
Internationale Agrarische Handel	150	89	35	15	4	2
Bedrijfs en Agribusiness	61	158	180	209	164	134
Bos en Natuurbeheer VT	374	365	383	392	390	411
Bos en Natuurbeheer DT	20	47	77	101	83	99
Nederlandse Landbouw	7	4	1	1	1	1
Dier- en Veehouderij	291	288	279	304	301	305
Land- en Watermanagement VT	364	330	300	290	272	256
Land- en Watermanagement DT	44	48	57	51	64	79
Plattelandsvernieuwing	27	38	53	73	88	83
Tropische Landbouw	231	151	102	111	103	65
Tuin- en Akkerbouw	25	61	105	100	106	92
Tuin- en Landschapsinrichting VT	613	543	478	393	383	358
Tuin- en Landschapsinrichting DT	48	104	141	176	188	193
Agroproduktkunde	51	25	10	0	0	0
Voedingsmiddelentechnologie	33	38	45	48	55	53
Laboratoriumtechniek	126	118	108	82	55	25
MasterAgricultureProductionChainManagement	0	0	0	0	0	16
Master Management of Development	0	0	0	0	0	29
Veehouderij oud (meetellen bij Dier&Veehouderij)	0	0	0	0	0	5

Tabel 3 Aantal afgestudeerden en gemiddelde studieduur per locatie en per opleiding van Hogeschool Van Hall Larenstein

	<i>Aantal afgestudeerden</i>					<i>Gemiddelde studieduur</i>				
	'01/'02	'02/'03	'03/'04	'04/'05	'05/'06	'01/'02	'02/'03	'03/'04	'04/'05	'05/'06
<i>Leeuwarden</i>	285	345	307	292	323	4,6	4,5	4,5	4,3	4,4
Bedrijfskunde en Agribusiness	49	52	42	36	28	4,5	4,3	4,3	4,2	4,2
Biotechnologie / Life Sciences	8	10	10	4	17	4,5	4,5	4,2	4,3	4,6
Diermanagement	76	102	94	124	106	4,9	5,0	4,9	4,6	4,6
Dier- en Veehouderij	66	81	70	59	41	4,1	4,4	4,3	4,0	4,0
IBMS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kust- en Zeemanagement	-	-	-	0	14	-	-	-	0	4,4
Milieukunde	60	62	44	45	64	4,8	4,5	4,5	4,4	4,7
Platteland vernieuwing	-	-	1	0	10	-	-	4	0	4,4
Tuin- en Akkerbouw	-	-	-	7	7	-	-	-	4,4	4,0
Voedingsmiddelentechnologie	26	38	46	17	36	4,4	4,0	4,1	3,9	3,9
<i>Velp/Deventer</i> ¹⁰	447	424	415	454	368	-	4,5	4,3	4,3	4,5
Bedrijfskunde en agribusiness	-	-	19	41	23	-	-	5,0	5,0	3,7
Bos- en natuurbeheer (VT)	61	49	100	88	65	4,5	4,0	4,3	4,3	4,5
Bos- en natuurbeheer (DT)	-	-	8	25	1	-	-	3,0	3,0	4,0
Dier- en veehouderij	60	58	37	56	53	4,5	4,5	4,2	4,2	4,3
Land- en watermanagement (VT)	80	84	62	78	54	4,5	4,1	3,9	3,9	4,1
Land- en watermanagement (DT)	-	-	7	13	1	4,4	4,2	2,3	2,3	5,0
Platteland vernieuwing	-	-	3	5	13	-	-	4,0	4,0	4,4
Tropische landbouw	31	34	16	10	2	5,2	5,0	4,3	4,3	4,0
Tuin- en akkerbouw	-	-	4	13	17	-	-	3,5	3,5	4,1
Tuin- en landschapsinrichting (VT)	123	117	102	75	89	5,0	5,0	4,8	4,8	5,0
Tuin- en landschapsinrichting (DT)	-	-	1	11	23	-	-	4,0	4,0	4,6
Voedingsmiddelentechnologie	-	4	13	8	7	-	3,0	4,4	4,4	4,9
Laboratoriumtechniek	23	29	29	23	19	4,1	3,8	3,9	3,9	4,0

¹⁰ Met ingang van studiejaar 2006/2007 is de locatie Deventer verhuisd naar Wageningen

Tabel 4 Onderwijsvraagfactor (OVF)*

* factor gebruikt bij bekostiging; gebaseerd op studieduur afstudeerders en verblijfsjaren uitvallers

	<i>OVF factor</i>	<i>Aantal afstudeerders</i>	<i>Studieduur afstudeerders</i>	<i>Aantal uitvallers</i>	<i>Verblijfsduur uitvallers</i>
<i>Leeuwarden</i>					
2002	0,945	285	4,6	278	1,6
2003	0,910	345	4,5	229	1,9
2004	0,959	307	4,5	174	2,2
2005	0,949	292	4,3	154	2,1
2006	0,958	323	4,4	123	2,2
<i>Velp/Deventer¹¹</i>					
2002	0,928	447	4,6	331	1,5
2003	0,921	424	4,5	341	1,7
2004	0,964	415	4,3	215	2,0
2005	0,999	454	4,2	200	2,1
2006	0,898	368	4,5	224	2,1

Tabel 5 Inkomende en uitgaande Socrates uitwisselingsstudenten per partnerinstelling in 2006–2007

<i>Country and name institution</i>	<i>Subject¹²</i>	<i>Velp-Wageningen</i>		<i>Leeuwarden</i>	
		<i>students to VHL</i>	<i>VHLstudents to</i>	<i>students to VHL</i>	<i>VHLstudents to</i>
Belgium		2	–	–	–
– Haute Ecole Charlemagne	01.6	2	–	–	–
Czech Republic		2	–	–	–
– Mendel University	02.5	2	–	–	–
Denmark		–	5	–	–
– Royal Veterinary University KVL	02.5	–	5	–	–
Estonia		–	–	–	2
– Estonian University of Life Sciences	01.0	–	–	–	2
Germany		13	2	–	–
– FH Eberswalde	01.6	1	1	–	–
– FH Rottenburg	01.6	4	–	–	–
– TU Berlin	01.6	2	1	–	–
– FH Weihenstephan	01.0	3	–	–	–
– FH Nuertingen	01.0	3	–	–	–

11 Met ingang van studiejaar 2006/2007 is locatie Deventer verhuisd naar Wageningen

12 01.0 = Agricultural Sciences; 01.6 = Forestry; 01.7 = Animal Husbandry; 02.5 = Landscape Architecture; 07.4 = Soil and Water Sciences

<i>Country and name institution</i>	<i>Subject</i> ¹²	<i>Velp-Wageningen</i>		<i>Leeuwarden</i>	
		<i>students to VHL</i>	<i>VHLstudents to</i>	<i>students to VHL</i>	<i>VHLstudents to</i>
Greece		-	-	4	-
- University of Athens	01.0	-	-	1	-
- University of Pireas	01.0	-	-	3	-
Finland		4	-	-	1
- Hame Polytechnic, Hameenlinna	01.0	-	-	-	1
- University of Oulu	01.6	2	-	-	-
- University of North Karelia	01.6	2	-	-	-
France		7	-	5	-
- FESIA – (ESA Angers, ISA Beauvais, ISARA Lyon)	01.0	-	-	5	-
- ISAB Beauvais	07.4	1	-	-	-
- ESA Angers	07.4	6	-	-	-
Hongary		2	-	4	1
- Szent Istvan University	01.0	-	-	3	-
- Szeged College faculty of Food Engineering	01.0	-	-	1	-
- University of Debrecen	01.0	-	-	-	1
- Corvinus University	02.5	2	-	-	-
Ireland		-	-	-	3
- Galway Mayo Institute of Technology	01.0	-	-	-	3
Italy		2	-	4	2
- U. degli studi di Milano	01.0	-	-	2	-
- U. degli studi di Udine	01.0	-	-	-	2
- U. degli studi di Venezia	01.0	-	-	2	-
- U. Frederico II Napoli	01.0	1	-	-	-
- University of Genua	02.5	1	-	-	-
Norway		-	4	-	-
- Hogskulen Sogn og Fjordane	01.6	-	4	-	-
Poland		1	-	-	-
- University of Bydgoszcz	01.0	1	-	-	-
Slovenia		-	-	1	-
- University of Ljubljana	01.0	-	-	1	-
Spain		9	4	7	2
- Universidad Autonoma de Barcelona	01.0	-	-	1	-
- Universidad de Cadiz	01.0	-	-	1	-
- Universidad de Lleida	01.0	-	-	1	-
- Universidad Politecnica de Madrid	01.0	-	-	1	-
- Universidad de Navarra	01.0	2	-	2	-
- ETSIA / Universidad Politecnica de Valencia	07.4	3	4	1	2
- INEA / Universidad de Valladolid	01.0	2	-	-	-
- Universidad Miguel Hernandez de Elche	01.0	2	-	-	-

<i>Country and name institution</i>	<i>Subject</i> ¹²	<i>Velp-Wageningen</i>		<i>Leeuwarden</i>	
		<i>students to VHL</i>	<i>VHLstudents to</i>	<i>students to VHL</i>	<i>VHLstudents to</i>
Sweden		–	9	–	–
– SLU; Swedish Agricultural University	01.6	–	9	–	–
United Kingdom		1	20	–	–
– Harper Adams University College	07.4	1	–	–	–
– University of Greenwich	01.0	–	1	–	–
– Writtle College	01.7	–	17	–	–
– University of Inverness	01.0	–	2	–	–
TOTALS		43	44	25	11

¹ 01.0 = Agricultural Sciences; 01.6 = Forestry; 01.7 = Animal Husbandry; 02.5 = Landscape Architecture; 07.4 = Soil and Water Sciences

Bijlage II Onderzoek

Tabel 1 AIO-rendement volgens WOPI-richtlijnen (peildatum 31-12-2006)

Jaar	Instroom		Totaal	<4 jaar		4 - <5 jaar		5 - <6 jaar		6 - <7 jaar		>7 jaar		rendement	<5j		
	V	M		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M				
1986	2	4	6	0	0	0	3	0	1	0	0	1	0	5	83%	3	50%
1987	13	47	60	0	2	1	7	4	16	1	6	3	9	49	82%	10	17%
1988	34	76	110	1	3	14	27	6	22	5	7	4	9	98	89%	45	41%
1989	14	50	64	0	0	2	15	4	15	2	5	2	5	50	78%	17	27%
1990	31	46	77	0	0	9	14	8	12	5	9	3	6	66	86%	23	30%
1991	31	63	94	0	2	4	16	12	17	6	2	7	15	81	86%	22	23%
1992	38	73	111	1	1	9	21	7	13	6	20	6	6	90	81%	32	29%
1993	38	51	89	0	1	4	10	12	17	3	8	5	8	68	76%	15	17%
1994	33	44	77	1	0	4	10	7	9	8	3	12	11	65	84%	15	19%
1995	36	70	106	0	1	10	22	7	12	11	13	3	11	90	85%	33	31%
1996	39	67	106	0	0	3	11	18	29	5	8	2	11	87	82%	14	13%
1997	49	58	107	0	0	15	26	17	15	10	8	2	13	106	99%	41	38%
1998	49	46	95	1	1	19	13	13	11	7	7	7	11	90	95%	34	36%
1999	44	58	102	1	1	13	29	12	21	3	11	2	4	97	95%	44	43%
2000	75	94	169	4	5	24	33	20	24	4	8	0	0	122	72%	66	39%
2001	70	74	144	5	11	29	43	16	23	0	0	0	0	127	88%	88	61%
2002	62	76	138	2	9	14	28	0	0	0	0	0	0	53	38%	53	38%
2003	56	72	128	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	5	4%	5	4%
2004	57	62	119	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0	0%
2005	49	58	107	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0	0%
2006	67	58	125	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0	0%
Totaal	887	1247	2.134	18	40	174	328	163	257	76	115	59	119	1.349	63%		

Bijlage III Sociaal verslag

N.B. In de tabellen (van Sociaal verslag) zijn de gegevens van Hogeschool Van Hall Larenstein vanaf 2005 meegenomen.

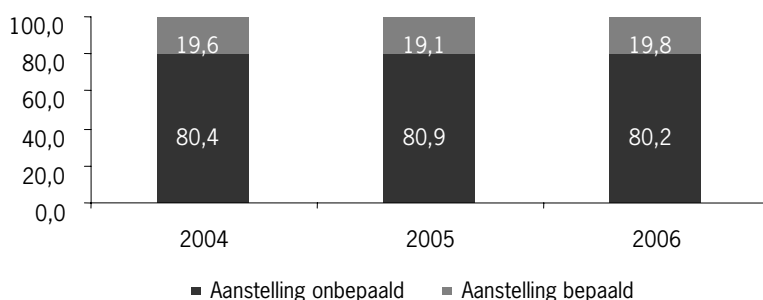
MEDEWERKERS

	2004	2005	2006
Aantal medewerkers op 31-12	6451	6558	6315
Aantal fte op 31-12	5635	5637	5423

Het verschil in 2005 t.o.v. 2004 wordt veroorzaakt doordat in 2005 voor het eerst de gegevens van Hogeschool Van Hall Larenstein zijn meegenomen. Tevens is er in 2005 sprake van de eerste zichtbare resultaten van de krimp operatie FOCUS 2006, deze zet zich voort in 2006.

Vanaf 2004 zijn de standen excl. stagiaires. In het sociaal jaarverslag staat de stand per 31-12 en in het financieel jaarverslag het gemiddelde over een jaar.

ONBEPAALD/BEPAALD

Toelichting: De 80/20 verhouding is voor het belang van flexibiliteit van de organisatie om optimaal te kunnen inspelen op veranderingen in de omgeving van Wageningen UR. In het kader van Focus 2006 worden tijdelijke contracten niet of incidenteel verlengd wat van invloed is op de verhouding aanstellingen voor onbepaalde/bepaalde tijd.

ZIEKTEVERZUIM

	2004	2005	2006
Incl. verzuim > 1 jaar	3,4	3,3	3,2
Excl. verzuim > 1 jaar	2,7	2,9	2,7

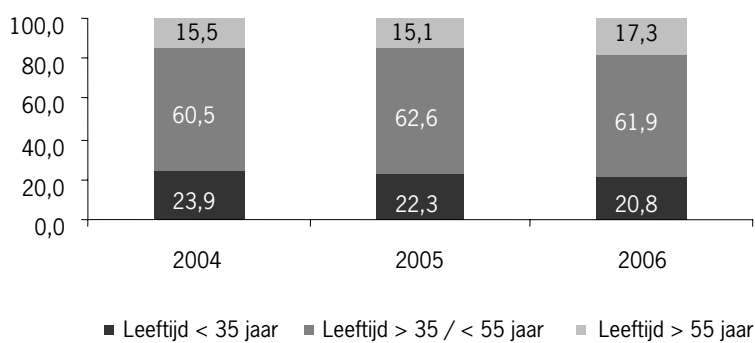
Toelichting: Het ziekteverzuimpercentage is laag en blijft, ondanks reorganisaties, redelijk stabiel. Er wordt steeds meer gekeken naar preventieve maatregelen en het bevorderen van een snelle re-integratie bij verzuim < 1 jaar. Het ziekteverzuimpercentage van geheel Wageningen UR ligt met 3,2% ruim onder het als norm gestelde niveau van 4%.

ONTWIKKELING/OPLEIDINGEN

	2004	2005	2006
Kosten (x € 1.000,-) exclusief tijdbesteding	4103	3525	3449
Percentage van de loonkosten	ca. 1,3%	ca. 1,2%	ca. 1,1%

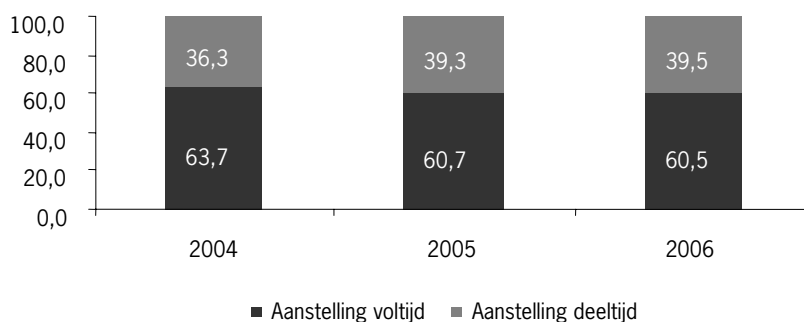
Toelichting: De uitgavennorm voor ontwikkeling en dan vooral gericht op opleiding, is vastgesteld op uitgaven ter grootte van 2% van de loonkosten. Evenals in voorgaande jaren is dit ook in 2006 niet gerealiseerd.

LEEFTIJD

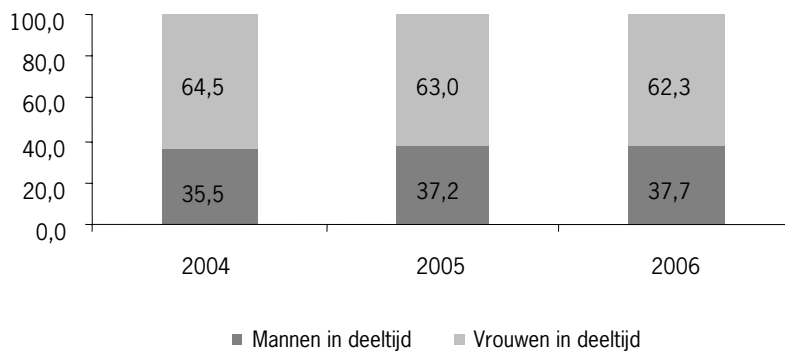
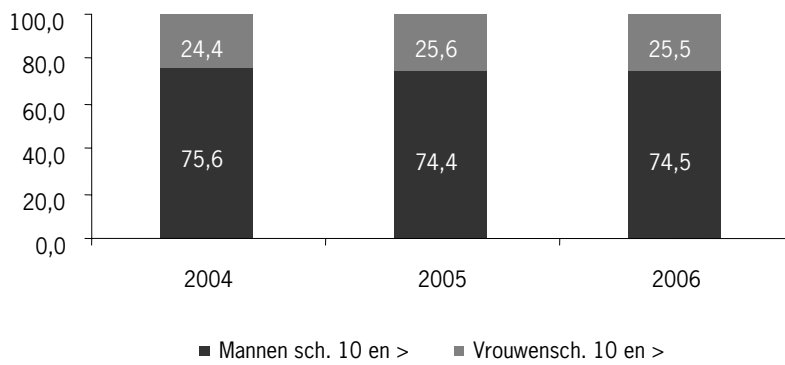
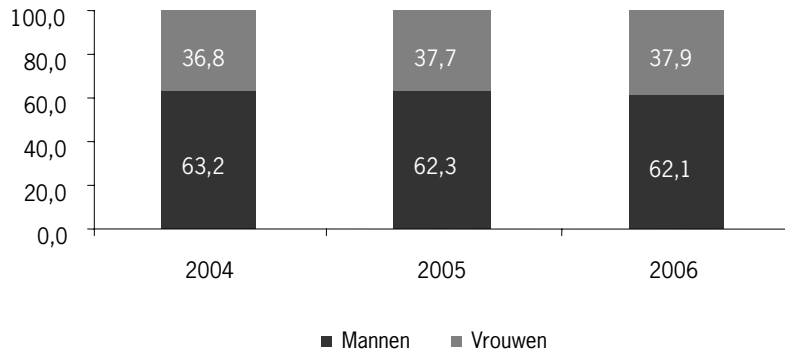
Toelichting: Ondanks relatief grote uitstroom van medewerkers > 55 jaar is het aandeel van deze medewerkers gestegen. Eerste tekenen van "vergrijzing" en "ontgroening" (% aandeel jongeren) zijn waarneembaar.

VOLTIJD/DEELTIJD

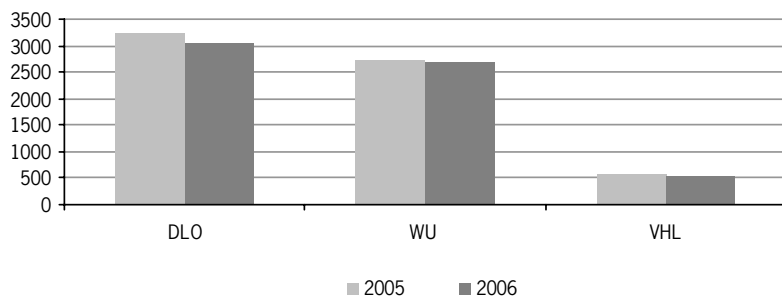
Toelichting: Lichte toename deeltijd aanstellingen.

EMANCIPATIE

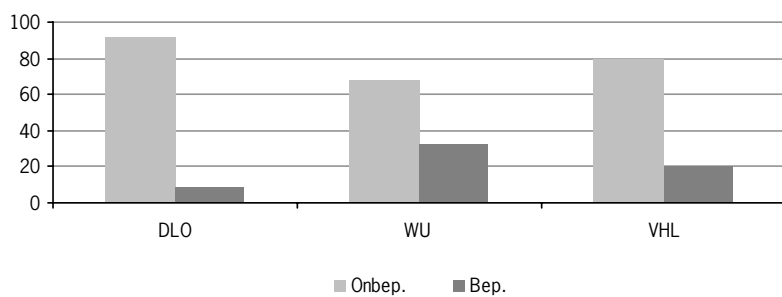

Toelichting: De lichte toename van het aantal vrouwen wordt met name veroorzaakt in de categorie < schaal 10. Het aantal vrouwen in schaal 10 > in deeltijd daalt licht. Wageningen UR streeft naar verhoging van het aantal vrouwen in de hogere functies en zal hiervoor gerichte maatregelen inzetten.

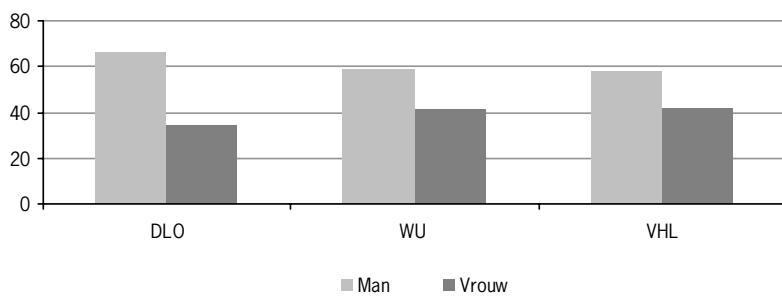
Aantallen

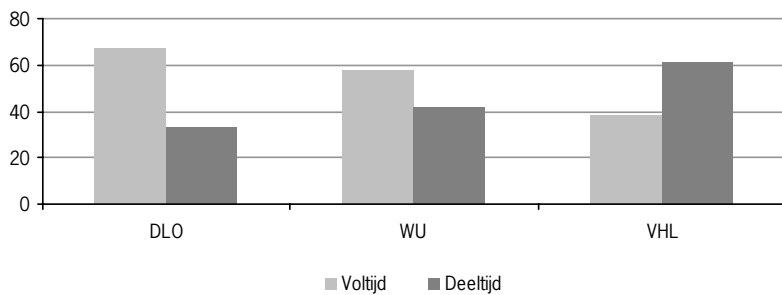
Onbepaald/bepaald 2006

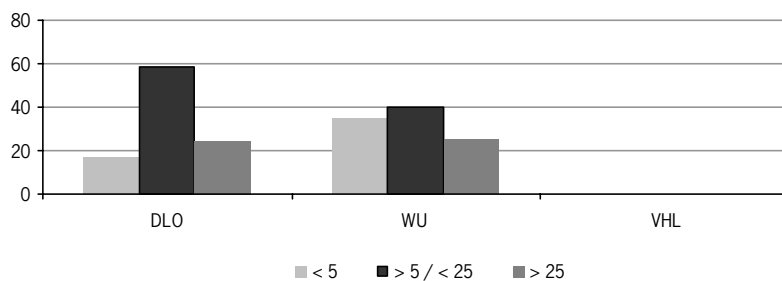
Man/vrouw 2006

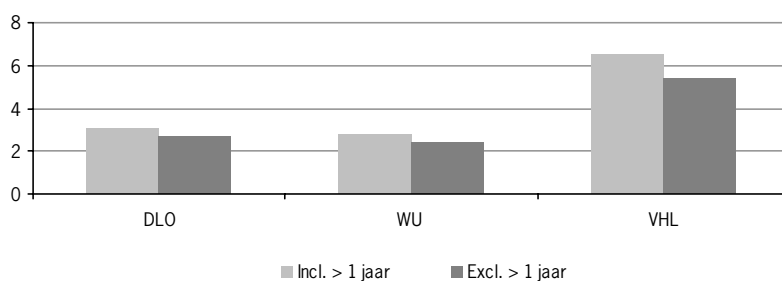
Voltijd/deeltijd 2006

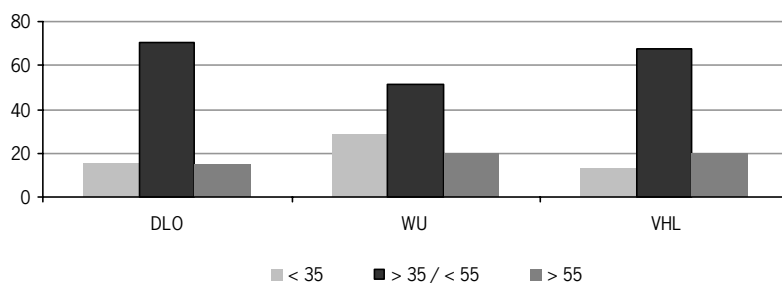
Diensttijd 2006

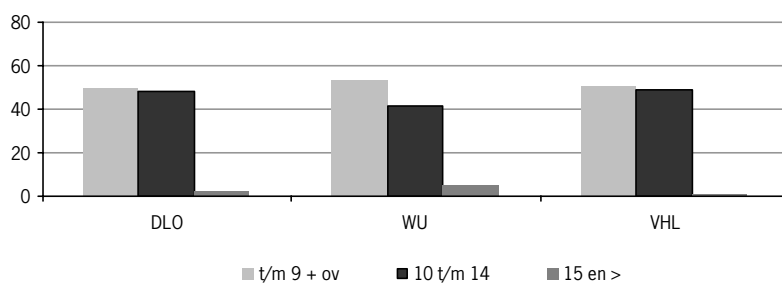
Ziekteverzuim 2006

Leeftijd 2006

Inschaling 2006

Bijlage IV Arbo- en Milieudienst

Tabel 1 Totale caseload van cliënten Bedrijfsmaatschappelijk Werk Wageningen UR in aantallen

<i>Kalenderjaar</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>	<i>2001</i>
Nog in behandeling uit voorgaand jaar	161	179	224	206	208	262
Nieuwe aanmeldingen	255	293	307	352	357	314
Totaal	416	472	531	558	565	576
Afgesloten	-298	-311	-352	-334	-359	-367
Meegenomen naar volgend jaar	118	161	179	224	206	209

Tabel 2 Verwijzers van cliënten in %

	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>	<i>2001</i>	<i>2000</i>
Eigen initiatief	61	62	57	49	51	44	41
Bedrijfsarts	12	11	13	12	21	24	24
P&O	7	7	7	8	8	8	9
Leidinggevende	14	14	15	21	10	13	12
Collega	4	6	4	6	6	7	5
Overig	2	-	4	4	4	4	9

Tabel 3 Arbeidsongeschikt op moment van aanmelding in % en absolute getallen

<i>Jaar van aanmelding</i>	<i>%</i>	<i>In absolute aantallen</i>
2001 (n = 314)	45	141
2002 (n = 357)	41	146
2003 (n = 352)	29	102
2004 (n = 307)	23	70
2005 (n = 293)	25	73
2006 (n = 255)	22	55

Tabel 4 Top vijf aangemelde problemen in %

	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>
1. Reorganisatie/organisatieverandering	27	30	19	14	16
2. Werkstress / overspannen	25	23	23	25	24
3. Samenwerkingsproblemen	22	16	19	23	17
4. Privéproblemen met gevolg voor werk	17	20	18	17	23
5. Overig	9	11	21	21	20

Tabel 5 Aantal gesprekken met cliënt bij afronding in %

<i>Aantal gesprekken</i>	<i>2006 n = 291</i>	<i>2005 n = 311</i>	<i>2004 n = 352</i>	<i>2003 n = 334</i>
1 – 5 gesprekken	80	84	74	80
6 – 9 gesprekken	9	11	16	11
10 – 19 gesprekken	8	4	7	7
> 20 gesprekken	2	1	3	3

Tabel 6 Overzicht van de deelname aan de opleiding- en herhaallessen bij Wageningen UR

<i>Omschrijving</i>	<i>Seizoen 2005 – 2006</i>	<i>Seizoen 2006 – 2007</i>
Basis opleiding BHV	68	72
Verkorte opleiding BHV	48	16
Opleiding EHBO	24	19
Opleiding AED-bedieners	–	63
Opleiding Adembescherming	2	2
Opleiding Ploegleider	1	3
Opleiding 'De receptioniste en de BHV'	8	6
Praktische blusoefening NIET-BHV-ers	12	34
Herhaallessen BHV	198	179
Herhaallessen BHV met EHBO	270	267
Herhaallessen Adembescherming	29	31
Herhaallessen Ploegleider	–	6
Herhaalles voor Receptionistes	17	17
Themadag Hoofden BHV	21	37
Totaal	698	752

Tabel 7 Overzicht oorzaken incidenten

<i>Incidenten</i>	<i>Aantal</i>
Beet door dier/insect	1
Beknelling/pletten	5
Biologische agentia	1
Brandmelding door stoom/damp	3
Brandmelding door werkzaamheden	2
Brandmelding door brand	1
Chemicaliën	12
Elektriciteit	2
Explosie	1
Lekkage vloeistof	1
Medische oorzaak	4
Onwelwording	7
Prikincident	1
Rondvliegende/vallende voorwerpen	3
Snijden/scherpe voorwerpen	10
Sport	2
Stoten	7
Technische oorzaak	2
Tillen	1
Transport	1
Trap van dier	3
Val/struikelen	8
Val van hoogte	1
Verbranding/bevriezing	3
Vergiftiging	1
Verkeersongeval	3
Gemeld vrijetijdsongeval met ziekteverzuim	1
Gemelde onveiligheid	1
Totaal	88

Tabel 8 Ongevalse-, veiligheids- en brandmeldingen

	<i>Aantal meldingen</i>	<i>Vervolghulp Huisarts</i>	<i>Vervolghulp Poli/ziekenhuis</i>	<i>Werk gestaakt</i>
AFSG	21	8	1	2
ASG	16	3	7	8
ESG	15	3	2	4
SSG	1	–	–	–
PSG	17	5	5	6
RIKILT	4	1	–	1
CIDC	–	–	–	–
IMARES	–	–	–	–
WI	–	–	–	–
FB	9	–	7	2
BC	1	–	1	1
CAID	4	–	–	–
Totaal	88	20	23	24

Tabel 9 Totale hoeveelheid afval per organisatieonderdeel (kg) 2006

<i>Organisatieonderdeel</i>	<i>Gevaarlijk afval</i>	<i>Bedrijfsafval</i>	<i>Papier</i>	<i>Totaal</i>
Agrotechnologie & Food Innovations (A&F B.V.) – AFSG	8.049	70.388	19.864	98.301
Agrotechnologie & Voeding (ATV-Departement) – AFSG	29.915	93.281	39.313	162.509
RIKILT + VWA	22.382	26.320	13.447	62.149
Dierwetenschappen – ASG	4.162	53.373	12.190	69.725
Lelystad – ASG	77.328	137.540	34.740	249.608
Wageningen IMARES – IJmuiden	1.255	–	–	1.255
CIDC – Lelystad	10.866	–	–	10.866
Alterra – ESG	3.271	39.174	68.781	111.226
Omgevingswetenschappen – ESG	14.071	53.554	45.201	112.826
Isric – ESG	–	2.780	1.454	4.234
Plant Research International (PRI) – PSG	14.128	204.790	23.736	242.654
Plantenwetenschappen – PSG	2.911	231.994	16.992	251.897
Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO) – PSG	14.837	–	–	14.837
Maatschappijwetenschappen – SSG	0	25.301	14.894	40.195
LEI – SSG	–	–	–	–
Bestuurscentrum	8	15.988	18.426	34.422
Waste	798	0	0	798
Wageningen International	68	9.763	7.378	17.209
Facilitair Bedrijf	33	108.593	36.462	145.088
Totaal	204.082	1.072.839	352.878	1.629.799

Leeg veld betekent dat er geen cijfers beschikbaar zijn.

PPO: afvalhoeveelheden zijn slechts van enkele locaties bekend.

Tabel 10 Bedrijfsafval Wageningen UR (kg), uitgesplitst naar organisatieonderdeel (locaties Wageningen, Bennekom, Renkum en Rhenen)

Organisatieonderdeel			2005		2006	
	Bedrijfs-afval (kg)	Papier (kg)	Totaal (kg)	Bedrijfs-afval (kg)	Papier (kg)	Totaal (kg)
Agrotechnologie & Food Innovations (A&F) – AFSG	57.960	15.810	73.770	70.388	19.864	90.252
Agrotechnologie & Voeding (ATV) – AFSG	93.219	34.453	127.672	93.281	39.313	132.594
Rikilt + VWA	32.395	19.133	51.528	26.320	13.447	39.767
Dierwetenschappen – ASG	50.281	16.489	66.770	53.373	12.190	65.563
Alterra – ESG	31.204	37.451	68.655	39.174	68.781	107.955
Omgevingswetenschappen – ESG	44.716	25.557	70.273	53.554	45.201	98.755
Isric – ESG	2.197	1.253	3.450	2.780	1.454	4.234
Plant Research International (PRI) – PSG	165.989	29.597	195.586	204.790	23.736	228.526
Plantenwetenschappen – PSG	341.381	21.338	362.719	231.994	16.992	248.986
Maatschappijwetenschappen – SSG	15.146	23.930	39.076	25.301	14.894	40.195
Bestuurscentrum	13.051	18.746	31.797	15.988	18.426	34.414
Wageningen International	15.281	7.600	22.881	9.763	7.378	17.141
Facilitair Bedrijf	103.404	39.181	142.585	108.593	36.462	145.055
Totaal	966.224	290.538	1.256.762	935.299	318.138	1.253.437

Tabel 11 Gevaarlijk afval 2002–2006 (kg), uitgesplitst naar organisatieonderdeel

Organisatieonderdeel	2002	2003	2004	2005	2006
Agrotechnologie & Food Innovations (A&F B.V.) AFSG	19.234	27.388	8.184	8.226	8.049
Agrotechnologie & Voeding (ATV-Departement) AFSG	13.947	27.490	32.118	27.295	29.915
RIKILT + VWA	23.729	20.478	18.851	28.897	22.382
Dierwetenschappen – ASG	3.914	3.800	7.547	5.398	4.162
Lelystad – ASG	99.812	86.987	75.429	61.858	77.328
Wageningen IMARES – IJmuiden	2.012	1.275	2.388	2.660	1.255
CIDC – Lelystad	-	2.888	2.541	5.476	10.866
Alterra – ESG	8.980	6.995	7.368	7.445	3.271
Omgevingswetenschappen – ESG	7.236	9.480	7.021	10.883	14.071
Plant Research International (PRI) – PSG	12.232	9.612	5.803	19.949	14.128
Plantenwetenschappen – PSG	5.426	3.284	4.621	3.490	2.911
Praktijkonderzoek Plant en Omgeving(PPO) – PSG	33.210	1.300	20.952	10.232	14.837
Bestuurscentrum	488	22	100	44	8
Arbo- & Milieudienst	4.694	3.944	1.954	6.431	798
Wageningen International	-	-	-	-	68
Facilitair Bedrijf	1.626	1.326	871	359	33
Totaal	236.540	206.269	195.748	198.643	204.082

- 1) Arbo- en Milieudienst; Het betreft hier het radioactieve afval, dat na (langdurig) opslag in het Waste-gebouw vervallen is tot niet-radioactief gevaarlijk afval en als zodanig is afgevoerd. In 2006 is Wageningen UR gestopt met het centraal opslaan van radioactief afval.
- 2) Lelystad ASG en CIDC-Lelystad in 2003; Met ingang van 2003 is een begin gemaakt met het onderscheid maken tussen de afvalstromen van het CIDC-Lelystad en Lelystad – ASG.
- 3) PPO; Met ingang van 2006 is het afval van een extra locatie (Horst - America) opgenomen in dit overzicht.

Tabel 12 Totale hoeveelheid afval (kg) per complex of gemeente 2006

<i>Plaats - complex</i>	<i>Gevaarlijk</i>	<i>Bedrijfsafval</i>	<i>Papier</i>	<i>Totaal</i>
Wageningen - complex de Born	48.628	367.803	140.596	557.027
Wageningen - complex de Dreijen	41.351	144.431	63.891	249.673
Wageningen - complex Kortenoord	7.363	277.857	39.091	324.311
Wageningen - Duivendaal incl. Wageningen International	1.512	39.096	33.594	74.202
Wageningen - overige locaties	33	95.922	40.664	136.619
Bennekom	909	8.600	302	9.811
Renkum	–	560	–	560
Rhenen	–	1.030	–	1.030
Lelystad	88.194	–	–	88.194
IJmuiden	1.255	–	–	1.255
Horst - America	1.429	–	–	1.429
Lisse	13.300	–	–	13.300
Randwijk	108	–	–	108
	204.082	935.299	318.138	1.457.519

Leeg veld betekent dat er geen cijfers beschikbaar zijn.

Tabel 13 Bedrijfsafval (kg) 2005 en 2006, uitgesplitst naar afvalstroom en complex (locaties Wageningen, Bennekom, Renkum en Rhenen)

		Wageningen					Bennekom	Renkum	Rhenen	Totaal	Aantal transporten
		de Born	de Dreijen	Kortenoord	Duivendaal	overig					
Restafval	2005	268.036	136.188	193.760	28.617	56.373	11.562	490	13.092	708.118	2.554
	2006	281.223	126.822	195.199	39.096	82.302	8.600	560	1.030	734.832	2.690
Archiefopruiming	2005	-	-	-	5.880	-	-	-	-	5.880	1
	2006	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Papier	2005	115.370	60.242	38.305	32.162	43.616	843	-	-	290.538	2.116
	2006	140.596	63.891	39.091	33.594	40.664	302	-	-	318.138	2.118
Tuinafval	2005	37.360	-	94.340	-	-	-	-	-	131.700	53
	2006	63.460	-	63.500	-	-	-	-	-	126.960	44
A-hout	2005	680	-	-	-	-	-	-	-	680	1
	2006	1.200	-	-	-	-	-	-	-	1.200	2
B-hout	2005	4.780	2.700	-	-	2.680	-	-	4.740	14.900	12
	2006	7.000	7.020	-	-	1.980	-	-	-	16.000	15
C-hout	2005	-	-	-	-	-	-	-	3.000	3.000	1
	2006	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Autobanden	2005	-	-	-	-	-	-	-	5	5	1
	2006	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Banden	2005	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
	2006	-	-	2.980	-	-	-	-	-	2.980	1
Beddingen	2005	-	8.080	-	-	-	-	-	-	8.080	4
	2006	-	5.680	-	-	-	-	-	-	5.680	3
Bouw- en sloopafval	2005	48.780	-	1.920	-	1.860	-	-	-	52.560	6
	2006	-	-	-	-	6.500	-	-	-	6.500	0
Glas	2005	2.455	-	475	-	-	-	-	-	2.930	30
	2006	1.100	-	520	-	-	-	-	-	1.620	31
Grof afval	2005	920	2.120	16.600	-	-	-	-	-	19.640	9
	2006	-	-	10.760	-	220	-	-	-	10.980	6
ICT-materiaal	2005	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
	2006	-	-	136	-	-	-	-	-	136	1
Metaal	2005	7.350	-	-	-	-	-	-	-	7.350	5
	2006	9.350	-	-	-	-	-	-	-	9.350	6
Olie/vet en boter	2005	-	336	-	-	-	-	-	-	336	1
	2006	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Puin	2005	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
	2006	-	-	-	-	4.920	-	-	-	4.920	2
Tempex	2005	-	2.400	-	-	-	-	-	-	2.400	5
	2006	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Vlakglas	2005	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
	2006	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
Wit- en bruingoed	2005	221	6.788	1.641	-	-	-	-	-	8.650	23
	2006	4.470	4.909	4.762	-	-	-	-	-	14.141	26
Totaal	2005	485.952	218.854	347.041	66.659	104.529	12.405	490	20.832	1.256.762	4.822
	2006	508.399	208.322	316.948	72.690	136.586	8.902	560	1.030	1.253.437	4.945

Tabel 14 Gevaarlijk afval 2005–2006 (kg) uitgesplitst naar complex of gemeente

<i>Plaats - complex</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>
Wageningen - complex de Born	71.882	48.628
Wageningen - complex de Dreijen	37.518	41.351
Wageningen - complex Kortenoord	8.547	7.363
Wageningen - Duivendaal incl. Wageningen International	470	1.512
Wageningen - overige locaties	0	33
Bennekom	0	909
Lelystad	67.334	88.194
IJmuiden	2.660	1.255
Horst - America	–	1.429
Lisse	10.000	13.300
Randwijk	232	108
Totaal	198.643	204.082

Met ingang van 2006 is het afval van een extra locatie (Horst - America) opgenomen in dit overzicht.

Tabel 15 Gevaarlijk afval 2002–2006 (Wageningen UR) uitgesplitst naar hoofdstromen

<i>Afvalstroom (categorienummers)</i>	<i>Hoeveelheid (kg)</i>				
	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>
Zuren (1. 2. 3. 29. 93)	11.680	16.689	12.605	14.953	11.299
Logen (4. 5. 6. 7. 92. 95)	8.993	6.359	9.197	9.634	8.711
Halogeen rijke vloeistoffen (12)	4.068	3.964	4.460	4.617	3.358
Bestrijdingsmiddelen en toxische stoffen (23)	21.095	25.605	21.321	24.040	21.457
Afvalwater met bestrijdingsmiddelen (24. 63)	46.186	22.834	25.950	24.688	22.271
Biologische materialen /ziekenhuisafval (25. 26)	100.560	88.059	85.171	70.798	94.465
Asbesthoudend materiaal (39)	467	248	74	6	26
Grond verontreinigd met chemicaliën / elementen (36. 59)	928	3.939	1.673	2.884	5.858
Vetten. oliën. verontreiniging met olie (38. 42. 46. 47. 48. 52. 71)	5.597	3.290	2.162	2.235	2.837
Olie/water/slib mengsels (97)	–	–	–	6.900	0
Fotografieafval (8. 9. 37. 55)	4.436	1.822	1.877	1.173	1.385
Lampen. kantoorafval. huishoudchemicaliën. verfresten (10. 15.16. 17. 27. 33. 44. 51. 57)	2.185	3.223	2.689	1.654	3.199
Elektronica. koelkasten (45.50)	4.961	3.488	4.077	4.210	3.714
Divers (overige categorieën)	25.384	26.749	25.204	26.851	25.502
Totaal	236.540	206.269	196.460	194.643	204.082

Met ingang van 2006 is het afval van een extra locatie (Horst - America) opgenomen in dit overzicht.

Tabel 16 Volledig overzicht van de door Wageningen UR afgevoerde hoeveelheid gevaarlijk afval in periode 2002–2006

Categorie	Afvalstroom	Totale hoeveelheid (kg)				
		2002	2003	2004	2005	2006
1	diverse zuren. anorganisch	3.592	4.722	5.223	2.737	3.149
2	cod/czv-afval. anorganisch	398	120	103	50	97
3	salpeterzuur en nitraten. anorganisch	5.400	9.214	5.151	6.207	7.360
4	diverse logen. anorganisch	2.369	933	2.657	2.682	3.772
5	ammonia. anorganisch	–	–	–	9	15
6	kjeldahHoog. anorganisch	6.624	5.426	6.540	4.563	4.632
7	cyanidehoudende logen. anorganisch	–	–	–	–	3
8	fixeer	2.773	924	795	579	676
9	fotografische ontwikkelaar	1.255	890	1.016	546	709
10	verf/inkt emballage	673	228	258	12	453
11	org. zuurstofverbindingen. aceton. MEK	9.554	8.887	9.419	7.375	575
12	halogeen rijke vloeistoffen	4.068	3.964	4.460	3.480	–
13	laboratorium chemicaliën. diversen	3.083	3.650	2.138	1.777	2.477
14	laboratorium chemicaliën. CN-houdend	76	6	–	64	–
15	tl-lampen	1.083	2.240	1.237	1.302	2.374
16	hogedruklampen. HPL/HPI/SON. natriumlampen	85	6	24	125	59
17	lagedruklampen. SOX/SOX-E. natriumlampen	–	–	90	–	267
18	loodaccu's	2.441	492	852	652	314
19	batterijen	229	54	238	158	171
21	sputbussen. pur-bussen	102	40	14	16	29
22	diverse medicijnen	640	122	262	–	36
23	bestrijdingsmiddelen en toxische stoffen	21.095	25.605	21.321	24.040	21.457
24+63	afvalwater met bestrijdingsmiddelen	46.186	22.834	25.950	24.688	22.271
25	chemisch besmet biologisch afval (ziekenhuisafval)	100.329	86.837	85.109	70.694	94.413
26	injectienaalden	231	1.222	62	104	52
27	kantoorafval	132	692	288	56	27
28	lege emballage met chemicaliën resten	1.085	668	711	431	360
29	organische zuren	2.290	2.633	2.128	5.276	602
30	metallisch kwik	6	8	–	1	–
31	kwikhoudende voorwerpen	15	26	100	110	19
32	lijm- en harsresten	662	467	–	153	252
34	anorganische zouten > 10 kg.	478	212	378	186	20
35	PCB-houdende condensatoren	62	–	210	–	–
36	verontreinigde grond (met PAK's/bestrijdingsmiddelen)	928	3.645	1.638	1.842	4.422
37	fotonegatieven	302	8	–	–	–
38	oliefilters. alleen olie	176	66	–	24	36
39	asbesthoudend materiaal	467	248	74	6	26
40	actieve kool	–	36	78	46	11
41	waterstofperoxide	22	218	116	23	10
42	vetten	130	30	304	59	516
45	koelkasten	2.741	2.458	3.050	2.175	2.324
46	afvalolie. remolie (geen afgewerkte olie)	3.428	998	814	1.616	1.580
47	boor-. snij-. slijp-. walsolie	129	878	–	232	–
48	garageafval (droog alleen olieverontreiniging)	172	168	–	244	215
49	filters met chemicaliënresten	240	4	168	3	118
50	electronica-afval	2.220	1.030	1.027	2.035	1.390
51	spaarlampen (PL/SL) + afwijkende TL lampen	58	–	104	29	1

Categorie	Afalstroom	Totale hoeveelheid (kg)				
		2002	2003	2004	2005	2006
52 + 71	afgewerkte olie	1.562	1.150	1.044	60	490
55	mengsel fixeer/ontwikkelaar	106	–	66	48	–
56	glasafval uit laboratoria	1.261	2.878	2.223	2.988	3.522
57	huishoudchemicaliën. zepen/cleaners	154	57	688	130	18
59	grond met chemicaliën	–	294	35	1.042	1.436
62	koelvloeistof	–	–	272	340	32
64	hoog calorisch vloeistof (halogeen arm)	1.772	1.353	985	713	–
70	chloorbleekloog in kyp verpakt in PE-dekselvat	–	14	–	705	–
72	labchemicaliën. oxiderende stoffen in PE-dekselvat	68	170	16	79	98
75	materialen vervuild met chemicaliën. droog in dozen	1.458	1.094	2.613	1.822	3.563
77	biologisch vervuilde chemicaliën	124	1.311	397	1.359	495
78	laag calorische vloeistoffen	1.180	856	–	362	141
79	n-Methylpyrrolidon/piperidine	826	1.557	1.772	1.929	2.180
83	labafval. halogeenarm. organisch	–	530	66	106	–
84	materialen vervuild met bestrijdingsmiddelen	–	336	–	2.731	–
85	seleenoxide in oplossing	–	1.340	–	–	–
86	trisboraat afvalwater	–	–	102	–	78
87	silicalgel	–	–	286	92	87
88	flesjes telvloeistof	–	–	222	14	208
89	formaldehyde / Formaline	–	–	1.147	591	425
90	vis in formaldehyde	–	–	335	–	–
91	kaliumpermanganaatoplossing	–	–	–	89	–
92	labchemicalien. alkalisch	–	–	–	2.317	257
93	labchemicalien. zuur	–	–	–	683	91
94	natriumbisulfiet	–	–	–	246	–
95	natriumhydroxide	–	–	–	63	32
96	waterstofperoxide met peroxyazijnzuurmengsel	–	–	–	663	22
97	olie/water/slib mengsels in sludgewagen	–	–	–	6.900	–
98	droogmiddel	–	–	–	130	56
99	oplosmiddelen halogeen arm	–	–	–	76	–
100	oplosmiddelen halogeenrijk	–	–	–	1.137	3.358
101	salpeterzuur/zoutzuur met kwik	–	–	–	142	12
102	brandblussers. halon gestript op pallets	–	–	–	103	–
103	labchemicalien. organisch brandbaar	–	–	–	336	26
104	monsters/gels met DNA/ethidiumbromide	–	–	–	122	143
105	oplosmiddelen hoog calorisch	–	–	–	–	8.953
106	glyoxal	–	–	–	–	146
107	PVC-poeder	–	–	–	–	275
108	poly-acrylaten	–	–	–	–	353
1000	diversen	–	420	84	118	295
Totaal (kg)		236.540	206.269	196.460	194.643	204.082

Met ingang van 2006 is het afval van een extra locatie (Horst - America) opgenomen in dit overzicht.

Bijlage V Overzicht gasten Raad van Bestuur

2006

Gasten

Februari	Burgemeester en Wethouders Gemeente Wageningen (bezoek aan nieuwbouw)
Maart	Dhr. Buijink (DG Economische Zaken) Mw. Van der Hoeven (minister OCW) Dhr. Constandse (LTO) Dhr. Veerman (minister LNV)
April	Dhr. Van Geel (Staatssecretaris VROM) HM koningin Beatrix (bezoek bij VHL/Wetsus)
Mei	Dhr. Tabak (LNV)
Juli	Dhr. Mc.Gowan (Australië, minister of environment)
Augustus	Prins Al-Mohizea (Saudi Arabië)
September	Dhr. Bos (PvdA) Dhr. Borg (EU commissaris) Mw. Van der Hoeven (minister OCW)
Oktober	Dhr. Terpstra (HBO-raad) Dhr. Van Geel (staatssecretaris VROM)
November	Mw. Van Gennip (staatssecretaris EZ)
December	Mw. Mackena Echaurren (Ambasadrice Chile)

Colofon

uitgave

Wageningen UR, juni 2007

www.wur.nl

redactie

Werkgroep Jaarverslag Wageningen UR

eindredactie

Wageningen UR Communication Services

vormgeving en opmaak

Wageningen UR Communication Services

fotografie

Bureau voor Beeld, Getty Images, Hollandse Hoogte, Ruben Smit

drukwerk

Propress, Wageningen

